

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

65. årgang

4. marts 2022

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

564. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021

2022/C 105/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forening af ambitiøse bæredygtige og sociale mål med et gunstigt miljø for mikrovirksomheder og SMV'er (initiativudtalelse)	1
2022/C 105/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »reklamer til fremme af et tidssvarende og ansvarligt forbrug« (initiativudtalelse)	6
2022/C 105/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »omarbejdning af EU's finanspolitiske rammer med henblik på en bæredygtig genopretning og en retfærdig omstilling« (initiativudtalelse) .	11
2022/C 105/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »glas i Europa ved en skillevej: en grønnere, mere energieffektiv industri med øget konkurrencedygtighed og job af høj kvalitet« (initiativudtalelse)	18
2022/C 105/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »EU's mobilitetsstrategi og EU's industrielle værdikæder: en strategi for bilindustriens økosystemer« (initiativudtalelse)	26
2022/C 105/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »de samfundsmæssige og miljømæssige konsekvenser af 5G-økosystemet« (initiativudtalelse)	34
2022/C 105/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »næste generation af handel og bæredygtig udvikling — Revision af 15 punktshandlingsplanen« (initiativudtalelse)	40
2022/C 105/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »en holistisk strategi for bæredygtig udvikling af byområder og landdistrikter« (initiativudtalelse)	49

2022/C 105/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »strategisk autonomi og fødevarerikkerhed og –bæredygtighed« (initiativudtalelse)	56
---------------	---	----

III Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

564. plenarforsamling i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg — INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021

2022/C 105/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Ajourføring af den nye industristrategi fra 2020: Opbygning af et stærkere indre marked til fremme af Europas genopretning (COM(2021) 350 final)	63
2022/C 105/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den globale tilgang til forskning og innovation — Europas strategi for internationalt samarbejde i en verden i forandring« (COM(2021) 252 final)	77
2022/C 105/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 910/2014 for så vidt angår fastlæggelse af en ramme for en europæisk digital identitet« (COM(2021) 281 final — 2021/0136 (COD))	81
2022/C 105/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om udenlandske subsidier, der fordrejer det indre marked« (COM(2021) 223 final — 2021/0114 (COD))	87
2022/C 105/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forbrugerkredit (COM(2021) 347 final — 2021/0171 (COD))	92
2022/C 105/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om produktsikkerhed i almindelighed, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1025/2012 og om ophævelse af Rådets direktiv 87/357/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF (COM(2021) 346 final — 2021/0170 (COD))	99
2022/C 105/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets forordning om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførelse af visse industrivarer til De Kanariske Øer« (COM(2021) 392 final — 2021/0209 (CNS))	105
2022/C 105/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet »En strategi for et fuldt fungerende og robust Schengenområde« (COM(2021) 277 final) og om »forslag til Rådets forordning om indførelse og anvendelse af en evaluerings- og overvågningsmekanisme til kontrol af anvendelsen af Schengenreglerne og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1053/2013« (COM(2021) 278 final — 2021/0140 (CNS))	108
2022/C 105/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021 2027 — Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på et arbejdsmarked i forandring« (COM(2021) 323 final)	114
2022/C 105/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets henstilling om blandet læring for inkluderende undervisning af høj kvalitet på primær- og sekundærtrinnet« (COM(2021) 455 final)	128

2022/C 105/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om sikring af lige konkurrencevilkår for bæredygtig lufttransport (COM(2021) 561 final — 2021/0205 (COD))	134
2022/C 105/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om ændring af direktiv 2003/87/EF for så vidt angår meddelelsen om kompensation i forbindelse med en global markedsbaseret foranstaltning for luftfartøjsoperatører, der er etableret i Unionen« (COM(2021) 567 final — 2021/0204 (COD))	140
2022/C 105/22	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Vejen til en sund planet for alle — EU-handlingsplan: »Mod nulforurening for vand, luft og jord« (COM(2021) 400 final)	143
2022/C 105/23	Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indførelse af ensartede kontrolprocedurer i forbindelse med transport af farligt gods ad vej (COM(2021) 483 final — 2021/0275 (COD))	148
2022/C 105/24	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1286/2014 for så vidt angår forlængelse af overgangsordningen for administrationsselskaber, investeringsselskaber og personer, der rådgiver om eller sælger andele i institutter for kollektiv investering i værdipapirer (investeringsinstitutter) og andre institutter end investeringsinstitutter (COM(2021) 397 final — 2021/0215 (COD))	149
2022/C 105/25	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2009/65/EF for så vidt angår administrationsselskabers anvendelse af dokumenter med central information vedrørende institutter for kollektiv investering i værdipapirer (investeringsinstitutter)« (COM(2021) 399 final — 2021/0219 (COD))	150
2022/C 105/26	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger til bevarelse af sydlig tun« (COM(2021) 424 final — 2021/0242 (COD))	151
2022/C 105/27	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank: Årlig strategi for bæredygtig vækst 2021« (COM(2020) 575 final) (tillægsudtalelse)	152
2022/C 105/28	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet« (COM(2020) 746 final) (tillægsudtalelse) . . .	158

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

564. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG —
INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forening af ambitiøse bæredygtige og sociale mål med et gunstigt miljø for mikrovirksomheder og SMV'er**

(initiativudtalelse)

(2022/C 105/01)

Ordfører: **Bruno CHOIX**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	227/0/9

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. 99,8 % af de europæiske virksomheder er enten mikrovirksomheder eller små og mellemstore virksomheder (SMV'er), og de beskæftiger 82,4 mio. mennesker. De er uundværlige for den økonomiske genopretning og opnåelsen af EU's sociale og miljømæssige mål. Takket være deres lille størrelse og tilstedeværelse i lokalområdet har de oplagte forudsætninger for at løfte disse udfordringer, og de opnår gode resultater hermed, selv i krisetider.

1.2. Mikrovirksomheder og SMV'er har derfor behov for lovgivningsmæssige rammer, der er tilpasset deres særlige karakteristika. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) opfordrer til en effektiv gennemførelse af »Small Business Act«, »tænk småt først«-princippet og SMV-strategien. De administrative byrder, navnlig i forbindelse med gennemsigtighed og rapportering, bør være yderst begrænsede, da enhver betingelse medfører en omkostning.

1.3. EØSU støtter strategien for bedre regulering og anbefaler en systematisk inddragelse af arbejdsmarkedets parter, brancheorganisationer og handelskamre i alle faser af lovgivningsarbejdet (tilrettelæggelse af offentlige høringer, udarbejdelse af konsekvensanalyser og ændringsforslag). EØSU opfordrer Kommissionen til at tage behørigt hensyn til resultaterne af konsekvensanalyserne. For at opnå en ambitiøs miljø- og sociallovgivning bør »én ind, én ud«-princippet iværksættes hurtigt, effektivt og på en afbalanceret måde. Endelig foreslår EØSU at styrke koordineringen af SMV-repræsentanter (»SME Envoys«) på såvel nationalt som europæisk plan.

1.4. Udvalget opfordrer EU-institutionerne til systematisk at undersøge alternativer til gennemsigtigheds- og rapporteringsforpligtelserne, når disse medfører for store byrder.

1.5. De nationale og regionale initiativer vedrørende den sociale dialog i mikrovirksomheder, håndværksvirksomheder og de liberale erhverv fremmer engagementet i sociale spørgsmål og dialog mellem virksomhedsledere og ansatte og forebygger konflikter, og de bør derfor understøttes.

1.6. EØSU mener, at brancheorganisationernes, de faglige sammenslutningers og handelskamrenes potentiale til at udbrede social, miljømæssig og forvaltningsmæssig innovation samt støtteforanstaltninger til fordel for mikrovirksomheder og SMV'er bør udnyttes bedre. Udvalget opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at trække på disse organisationers ekspertise og netværk frem for at indføre nye omkostningsfulde og bindende regler.

1.7. EØSU ønsker at sikre virksomhedsledere adgang til livslang uddannelse, fra det øjeblik de tiltræder deres stilling eller overtager en virksomhed, således at de kan erhverve de kompetencer, der er nødvendige for god virksomhedsledelse, for integrering af den sociale dialog samt for den grønne og digitale omstilling.

2. Baggrund og generelle bemærkninger

2.1. Mikrovirksomheder og SMV'er udgør kernen i den europæiske økonomi og spiller i kraft af deres tilstedeværelse i hele Europa en vigtig rolle med hensyn til at støtte lokalsamfund med en usikker økonomi, og de styrker hele systemets modstandsdygtighed.

2.2. Genopretning er den eneste måde at komme affolkning til livs på, da den gør det muligt at opretholde beskæftigelsesfrekvensen og fordele velfærden, så meget desto mere som den i Europa bygger på bæredygtigheds mål.

2.3. Mikrovirksomheder og SMV'er har engageret sig til fordel for en grøn og digital økonomi. Cirkulær økonomi, bæredygtig udvikling og social dialog er en del af mikrovirksomhedernes, håndværksvirksomhedernes og de liberale erhvervs DNA. EØSU opfordrer EU-institutionerne til at have tiltro til disse virksomheders udviklingskapacitet, til at støtte deres rolle som drivkraft for den dobbelte omstilling (med målrettede programmer for finansiering, teknisk bistand og teknisk ekspertise samt hensigtsmæssige politikker) og til ikke at bremse deres vækst.

2.4. EØSU konstaterer, at mange virksomheder og offentlige myndigheder i tråd med EU's mål finder på nye metoder til at hjælpe mikrovirksomhederne og SMV'erne med at integrere den cirkulære økonomi i deres økonomiske model (bortskaffelse af affald og usolgte varer, fremme af reparation, genanvendelse og genvinding).

2.5. Til trods for »Small Business Act« fra 2008 har de seneste tretten år vist, at lovgiverne i stedet for at vedtage lovgivning, der tager hensyn til mikrovirksomhedernes og SMV'ernes administrative og finansielle kapacitet, oftest vælger at fastsætte regler, der gælder for alle virksomheder, for derefter at tilpasse dem til de mindste, hvilket medfører nye byrder for sidstnævnte og undergraver deres konkurrenceevne og evne til at innovere og skabe job. Man bør være bedre til at tage resultaterne af SMV-test i betragtning. Den kraftige vækst i foranstaltninger vedrørende gennemsigtighed og offentliggørelse af oplysninger kan være skadelig. Således blev der med den generelle forordning om databeskyttelse⁽¹⁾ indført uklare procedurer, der tvinger mikrovirksomheder og SMV'er til at søge vejledning eller bistand fra eksterne eksperter, hvilket medfører omkostninger. Maskinforordningen fastsætter lignende forpligtelser ved at stille krav om evalueringsprocedurer gennem certificering, der foretages af eksterne enheder. Med direktivet om hvidvask af penge⁽²⁾ blev alle virksomheder pålagt en forpligtelse til at indberette de reelle ejere, hvilket medfører omkostninger i flere medlemsstater.

2.6. Af 2020-rapporten fra Udvalget for Forskriftskontrol fremgår det, at følgerne af lovgivningsforslagene for SMV'er ikke i tilstrækkelig grad er blevet evalueret.

2.7. EØSU glæder sig over SMV-strategien, som Kommissionen offentliggjorde i 2020. Udvalget bakker op om Europa-Parlamentets beslutning⁽³⁾, ifølge hvilken der skal skabes de rette administrative, lovgivningsmæssige og tekniske betingelser for at hjælpe mikrovirksomheder og SMV'er med at forbedre deres resultater, navnlig på miljøområdet. Der peges endvidere på, at alt for tunge administrative og lovgivningsmæssige byrder gør det vanskeligere for SMV'erne at vokse.

(1) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) (EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1).

(2) Direktiv (EU) 2018/843 af 30. maj 2018 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme.

(3) Europa-Parlamentets beslutning af 16. december 2020 om en ny strategi for europæiske SMV'er [2020/2131(INI)].

2.8. EØSU er tilfreds med meddelelsen om bedre regulering, hvori det fremhæves, at bedre regulering er nøglen til bæredygtig udvikling. Den kan ikke bygge på økonomisk vækst alene, men kræver en balance mellem økonomiske, bæredygtige og sociale tiltag.

2.9. Alligevel lægges der i flere lovgivningsforslag og debatter op til nye rapporteringsforpligtelser for mikrovirksomheder og SMV'er (rapportering om bæredygtighed⁽⁴⁾, løngennemsigthed⁽⁵⁾ og due diligence). Disse forpligtelser kan enten direkte eller indirekte ramme mikrovirksomheder og SMV'er som følge af de krav, der stilles af store virksomheder i værdikæden. De indebærer omkostninger for mikrovirksomheder og SMV'er, der ikke råder over menneskelige og finansielle ressourcer til at efterkomme dem, hvilket truer deres virke, økonomiske model og dermed deres overlevelse, særligt i krisetider.

2.10. Mikrovirksomheder og SMV'er opnår ikke desto mindre opmuntrende resultater, der endda ligger over det nationale gennemsnit, og det uden at være pålagt forpligtelser. EØSU opfordrer til, at lovgivningen udformes med henblik på de 21 mio. europæiske mikrovirksomheder og SMV'er frem for de 0,2 % store virksomheder for derefter at søge at anvende principperne på de mindre virksomheder. Hermed imødekommes ikke alene behovene hos virksomhedslederne, men også hos de mange ansatte. EØSU ønsker endvidere, at der systematisk foreslås alternativer til rapporteringsforanstaltninger.

3. Omkostninger og fordele ved rapporteringsforanstaltninger

3.1. Kommissionens skøn over omkostninger og administrative byrder mangler ofte gennemsigthed og straffer mikrovirksomheder og SMV'er. Hertil kommer de indirekte virkninger af forpligtelser i værdikæden, som Kommissionen har svært ved at sætte tal på. Som det fremgår af meddelelsen om bedre regulering, er Europa-Parlamentets og Rådets ændringsforslag sjældent genstand for konsekvensanalyser og SMV-test. Endelig er gennemførelsen af foranstaltninger i national ret undertiden forbundet med ekstraomkostninger.

3.2. For at overholde disse voksende forpligtelser er virksomhedslederne tvunget til selv at tage sig heraf og bruge af den tid, der er afsat til deres sædvanlige arbejdsopgaver, eller til at opsøge ekstern ekspertise. Begge metoder påvirker virksomhedens aktiviteter og medfører ekstraomkostninger. Disse er forholdsmæssigt højere for mikrovirksomheder end for store virksomheder. EØSU advarer endvidere mod en stigning i antallet af rapporteringsforanstaltninger, der, selv om de kan synes små betragtet hver for sig, har en betydelig indvirkning samlet set.

3.3. Ikke desto mindre kan der på områder, hvor der ikke findes rapporteringsforpligtelser, konstateres gode resultater: således investerer mange mikrovirksomheder og SMV'er, ansporet af deres faglige organisationer eller handelskamre, i den cirkulære økonomi, da de ser muligheder heri for deres udvikling og omdømme⁽⁶⁾, mikrovirksomhedernes og SMV'ernes lille størrelse fremmer kommunikationen mellem arbejdsgiverne og de ansatte, hvilket ofte gør lønforskellene mellem kvinder og mænd mindre end på nationalt plan⁽⁷⁾ osv. Lande, der har indført tærskelværdier for SMV'er med hensyn til visse sociallovgivninger melder om få klager, hvilket vidner om, at SMV'er kan være eksemplariske uden at være blevet pålagt omfattende foranstaltninger. Som anbefalet i EØSU's udtalelser⁽⁸⁾ bør der fastlægges en definition af SMV'er.

3.4. Mikrovirksomheder og SMV'er, herunder socialøkonomiske virksomheder, er fuldgældige aktører i den cirkulære økonomi, idet de tilbyder lokalsamfundsbaseerede tjenester, som styrker de sociale bånd, og skaber ikkeudflyttelige job og velstand i områder, der er blottet for industri og visse offentlige tjenester, samt forretningsmuligheder og beskæftigelse for udsatte samfundsgrupper. Mere end halvdelen af eleverne under vekseluddannelse uddannes i mikrovirksomheder og SMV'er, hvilket giver disse virksomheder mulighed for aktivt at fremme ungdomsbeskæftigelsen. Deres økonomiske model og lille størrelse fremmer indførelsen af kunstig intelligens, hvor mennesket er i kontrol, samt livskvalitet på arbejdspladsen og deltagerbaseret ledelse.

3.5. Indførelsen af rapporteringskrav ses ofte som en uretfærdig byrde, der indvirker negativt på virksomhedernes aktiviteter, og som truer deres adgang til offentlige udbud og finansiering, uden at det i nævneværdig grad fremmer de strategier, de ofte selv har iværksat. Alt dette giver næring til bitterhed over for et EU, der anses for at være alt for bureaukratisk og for at have mistet forbindelsen til græsrodsniveauet.

3.6. EØSU mener desuden, at de sociale og miljømæssige mål kun vil kunne nås ved at se nærmere på årsagerne til skævheder og ikke ved at øge antallet af bindende krav.

⁽⁴⁾ Forslag til direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering [2021/0104(COD)].

⁽⁵⁾ Forslag til direktiv om styrkelse af anvendelsen af princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi ved hjælp af løngennemsigthed og håndhævelsesmekanismer [2021/0050(COD)].

⁽⁶⁾ Et eksempel på en håndværksvirksomhed, der har truffet foranstaltninger vedrørende den cirkulære økonomi uden gennemsigthedsforpligtelser i Nederlandene: <https://www.deb.nl/ondernemersverhalen/slagerij-van-koppen-dacht-na-over-duurzaamheid/>.

⁽⁷⁾ Les entreprises de proximité au féminin (marts 2019): https://u2p-france.fr/sites/default/files/etude_les_entreprises_de_proximite_au_feminin.pdf.

⁽⁸⁾ EUT C 345 af 13.10.2017, s. 15 og EUT C 81 af 2.3.2018, s. 1.

3.7. For at fremme et gunstigt miljø for SMV'er bør der rettes særlig opmærksomhed mod de demografiske ændringer, der i høj grad reducerer udbuddet af kvalificerede arbejdstagere og hermed SMV'ernes produktivitet. Erhvervsrettet uddannelse, praktik og udvikling af kompetencer, herunder grønne og digitale kompetencer, skal have prioritet.

4. Bedre regulering

4.1. Bedre regulering forudsætter en god balance mellem økonomiske, bæredygtige og sociale tiltag. EØSU anbefaler, at Kommissionen i højere grad inddrager arbejdsmarkedets parter, brancheorganisationer og handelskamre på europæisk, nationalt, regionalt og lokalt plan i evalueringen af virkningerne af lovgivning.

4.2. Alle gennemsigthedsforanstaltninger medfører omkostninger. EØSU minder Kommissionen om, at den i tråd med sine tilsagn skal gennemføre »Small Business Act« og »tænk småt først«-princippet. Som opfølgning på meddelelsen om bedre regulering opfordrer EØSU til, at enhver ny direkte eller indirekte administrativ byrde begrænses til det strengt nødvendige.

4.3. EØSU opfordrer Kommissionen til at rådføre sig med udvalget i forbindelse med tilrettelæggelsen af høringer for mere målrettet at tage højde for SMV'ernes særlige karakteristika gennem formuleringen af upartiske spørgsmål, der er relevante for alle virksomhedsformer. Det understreger, at der skal gives prioritet til korte høringer på alle EU-sprog for at gøre det lettere for disse virksomheder at deltage heri.

4.4. EØSU opfordrer Kommissionen til at styrke netværket af SMV-repræsentanter og koordineringen heraf på nationalt plan og i deres kontakter med Kommissionen.

4.5. EØSU noterer sig »én ind, én ud«-princippet, som Kommissionen har forpligtet sig til at følge. Det bør sammen med arbejdsmarkedets parter undersøges, hvordan de administrative byrder kan lattes uden at sætte de strategiske mål over styr eller sænke EU's høje økonomiske, sociale og miljømæssige normer. Med henblik herpå opfordrer udvalget Kommissionen til at fremlægge operationelle og metodologiske oplysninger, der gør det muligt at kortlægge overflødige byrder. Tidsfristen for gennemførelsen af dette princip synes ikke at være i tråd med Kommissionens arbejdsprogram, ifølge hvilket flere vigtige tekster vil blive offentliggjort i de kommende måneder. EØSU opfordrer Kommissionen til hurtigt at undersøge, hvilke administrative byrder der vil kunne fjernes. Udvalget opfordrer endvidere Kommissionen til, så snart den fjerner en byrde, at overvåge, at denne også bliver fjernet fra de nationale lovgivninger, for således at sikre ligebehandling og en effektiv anvendelse af princippet.

4.6. EØSU ser gerne, at alle nye forslag, navnlig hvis de direkte eller indirekte indebærer gennemsigtheds- og rapporteringsforanstaltninger, bliver genstand for en egentlig konsekvensanalyse. SMV-testen skal anvendes af alle EU-institutioner, og den skal omfatte en økonomisk og juridisk analyse, og kilderne skal offentliggøres. Der skal foretages en sådan test ved hver ny udgave af teksten, både på forslagsstadiet og under forhandlingerne. EØSU anbefaler, at arbejdsmarkedets parter, navnlig arbejdsgiverorganisationerne, bliver hørt i forbindelse med udarbejdelsen af de enkelte konsekvensanalyser, så de kan bidrage til analysen af de bestemmelser, der vedrører mikrovirksomheder og SMV'er. Kommissionen skal tage behørigt hensyn til konsekvensanalyserne, når den træffer beslutning om den foretrukne løsningsmodel. I tråd med forslagene i meddelelsen om bedre regulering opfordrer EØSU Europa-Parlamentet og Rådet til at dokumentere, hvordan deres ændringsforslag påvirker mikrovirksomheder og SMV'er.

4.7. Af rapporten fra Udvalget for Forskriftskontrol fremgår det, at antallet af forslag, der indeholder bestemmelser, som er møntet på SMV'er, er faldet kraftigt (fra 22 % i perioden 2017-2019 til 15 % i 2020). EØSU opfordrer EU-institutionerne til i forbindelse med vedtagelsen af gennemsigthedsforanstaltninger at fastsætte tærskelværdier for at lette byrderne for mikrovirksomheder og SMV'er. Udvalget ønsker at fremskynde gennemførelsen af den fælles digitale portal, der er berammet til 2023.

5. Alternativer til offentliggørelsen af oplysninger

5.1. For at undgå en generel indførelse af tiltag, der vil kunne opfattes som en straf, opfordrer EØSU Kommissionen til at komme med alternativer til rapporteringsforpligtelserne for mikrovirksomheder og SMV'er.

5.2. I mange medlemsstater findes der specifikke rådgivende organer, hvor arbejdsmarkedets parter kan drøfte sociale og økonomiske foranstaltninger, og hvordan disse helt konkret skal tilrettelægges. Mange af de nationale SMV-organisationer er repræsentative. EØSU anbefaler, at Kommissionen i højere grad trækker på SMV-sammenslutningerne, arbejdsmarkedets parter, brancheorganisationerne og handelskamrene på europæisk, nationalt, regionalt og lokalt plan. Deres erfaringer, ekspertise og aktive netværk gør, at netop de bedst er i stand til at støtte og opmuntre mikrovirksomhederne og SMV'erne og til at udvikle værktøjer, der lever op til de sociale og miljømæssige mål. Det er her vigtigt at give dem de økonomiske og menneskelige ressourcer, der er nødvendige for at kunne udvikle støtteforanstaltninger.

5.3. EØSU konstaterer, at Kommissionen har udviklet en række værktøjer, der kan være nyttige for mikrovirksomheder og SMV'er, men som ikke når ud til deres målgruppe. Udvalget anbefaler en større inddragelse af SMV-repræsentanter med henblik på at tilpasse disse værktøjer til mikrovirksomhedernes og SMV'ernes behov og fremme kendskabet til dem og deres anvendelse.

5.4. EØSU foreslår, at man fremmer og trækker på de nationale og regionale foranstaltninger, der er befordrende for den sociale dialog i mikrovirksomheder, håndværksvirksomheder og liberale erhverv⁽⁹⁾, ved at give de ansatte og arbejdsgiverne omfattende information/rådgivning om de lovbestemmelser og overenskomster, der gælder for dem, samt drøfte og udarbejde nyttige udtalelser om spørgsmål, der specifikt vedrører virksomhederne og deres ansatte, og forebygge konflikter gennem oplysning og anbefalinger møntet på de ansatte og arbejdsgiverne.

5.5. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at støtte brancheorganisationerne i deres arbejde med at tilbyde mikrovirksomheder og SMV'er uddannelse, rådgivning og bistand med henblik på at opfylde de sociale og miljømæssige krav. Sådanne tiltag er at foretrække frem for bindende foranstaltninger.

5.6. I tråd med sin initiativudtalelse »Mod cirkulære offentlige indkøb«⁽¹⁰⁾ opfordrer EØSU de offentlige myndigheder til at hjælpe mikrovirksomheder og SMV'er med at få en forståelse af mere bæredygtige offentlige indkøb, navnlig på lokalt plan, og til at sikre en balance mellem kvalitative og kvantitative kriterier i udbudsbetingelserne.

5.7. Lederne af mikrovirksomheder og SMV'er bør ligesom deres ansatte have adgang til livslang uddannelse, bl.a. i forbindelse med tiltrædelsen af en ny stilling eller overtagelsen af en virksomhed. For at skabe en pool af virksomhedsledere og erhververe af eksisterende aktiviteter, der kan løfte de sociale, miljømæssige og økonomiske udfordringer, er det ifølge udvalget vigtigt at tilbyde og fremme uddannelsesforløb, der matcher med nye færdigheder.

5.8. EØSU foreslår, at man yder økonomisk støtte til incitamenter til mindskning af kulstofaftrykket i mikrovirksomheder og SMV'er. Dette må dog ikke hæmme virksomhedernes udvikling eller udgøre en ekstra byrde for dem.

5.9. Udvalget anbefaler, at man fremmer initiativer til mærkning af virksomheder på gratis, frivillig basis og under inddragelse af en tredjepart af hensyn til troværdigheden⁽¹¹⁾. Samtidig hermed skal det sikres, at disse ikke kommer til at udgøre en hindring for markedsadgangen, og at der ikke indføres for mange af dem, da dette vil kunne skabe forvirring hos forbrugerne.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹⁾ Regionale, tværfaglige paritetiske samarbejdsudvalg inden for håndværksfagene (CPRIA: <https://cpria.proximeo-france.fr/>) og regionale paritetiske samarbejdsudvalg for de liberale erhverv (CPR-PL).

⁽¹⁰⁾ EUT C 341 af 24.8.2021, s. 16.

⁽¹¹⁾ Eksempel på Répar'acteurs: <https://www.artisanat.fr/reparacteurs#:~:text=Le%20label%20%C2%AB%20R%C3%A9par'acteurs%20%C2%BB,de%20la%20r%C3%A9duction%20des%20d%C3%A9chets>.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »reklamer til fremme af et tidssvarende og ansvarligt forbrug«**(initiativudtalelse)**

(2022/C 105/02)

Ordfører: **Thierry LIBAERT**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	132/0/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) understreger nødvendigheden af, at Den Europæiske Union (EU) støtter sin reklameindustri, som er hårdt ramt af covid-19-krisen. Med tanke på den digitale omstilling og konkurrencen fra de store teknologivirksomheder (GAFA) udgør reklameindustrien mere end nogensinde før en løftestang for økonomiske aktiviteter og beskæftigelse.

1.2. Kravene om større respekt for forbrugerne og udfordringerne i forbindelse med den grønne omstilling og kampen mod klimaforandringer gør det nødvendigt med nogle overordnede overvejelser med henblik på at sikre, at reklamebranchen tager navnlig Parisaftalens mål til sig.

1.3. EØSU opfordrer reklamebranchen til at forpligte sig til at reducere sit CO₂-aftryk for i overensstemmelse med EU's mål at opnå CO₂-neutralitet i sine aktiviteter senest i 2050 og mindske drivhusgasemissionerne med 55 % inden 2030 med henblik på at bidrage til at nå det fælles mål om CO₂-neutralitet senest i 2050.

1.4. EØSU opfordrer alle reklamebranchens aktører til at forpligte sig til at mindske deres miljøbelastning i deres respektive erhvervsgræne. Det kan gøres ved at begrænse energiforbruget til digitale reklameskærme og forbedre reklamernes genanvendelighed ved fortrinsvis at anvende papir fra bæredygtigt forvaltede skove (mærket PEFC, PFC-fri) og trykfarver i overensstemmelse med REACH- og GreenGuard-standarden til plakater og reklamefoldere samt ved at mindske de tekniske, energimæssige og logistiske virkninger af audiovisuelle produktioner.

1.5. EØSU anbefaler reklamebranchens aktører at øge deres pro bono-bidrag til at støtte miljøbevidste initiativer fra aktører, der ikke er i besiddelse af de nødvendige økonomiske ressourcer (SVM'er, nyetablerede virksomheder, kooperativer m.fl.).

1.6. EØSU opfordrer branchens aktører til i højere grad at uddanne deres medlemmer i de udfordringer, der er forbundet med den grønne omstilling. Denne bevidstgørelse bør sideløbende finde sted i kommunikationsfag på videregående uddannelser.

1.7. EØSU anbefaler reklamebranchen at indlede overvejelser om reklamens billedverden og de dertil knyttede forestillinger. Det vil bidrage til, at reklame bliver en reel drivkraft snarere end en hindring for den grønne omstilling, og til, at produkter, der medvirker til at mindske miljøbelastningen, fremhæves på et faktuel og præcist grundlag.

1.8. EØSU opfordrer til, at arbejdet med at skærpe reklamelovgivning på EU-plan for at bekæmpe grønvaskning (greenwashing) og vildledende miljøanprisninger videreføres, og at det sigter mod en harmonisering mellem Unionens medlemsstater.

1.9. EØSU udtrykker ønske om, at der ud over aspekterne vedrørende den grønne omstilling ydes en særlig indsats over for de yngste, bl.a. på de sociale medier.

1.10. Efter EØSU's opfattelse kan man ikke tale om en fuldt ansvarlig reklamebranche, hvis ikke aktørerne i den europæiske reklamebranche lever op til deres ansvar med hensyn til desinformation. Kommissionen bør intensivere indsatsen for at bekæmpe monetarisering af desinformation ⁽¹⁾.

1.11. EØSU opfordrer reklamebranchen til at være mere åben over for civilsamfundet og oftere foranledige meningsudvekslinger med sine forskellige publikumsgrupper med henblik på at tilpasse sin udvikling i samklang med samfundets nye forventninger.

2. Definitioner

2.1. Der er her valgt EU's definition af reklame, der betegnedes denne som »enhver form for tilkendegivelse i forbindelse med udøvelse af virksomhed som handlende (...) eller industridrivende eller udøvelse af et liberalt erhverv, som har til formål at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser«. I denne definition udelades imidlertid reklame, der sigter mod et mål af institutionel karakter (forbedring af virksomhedens omdømme), eller som formidles af offentlige aktører eller af foreninger.

2.2. Ansvarlig reklame er reklame, der inddrager reklamens ansvar over for de store samfunds- og miljøudfordringer, herunder den nødvendige bekæmpelse af klimaforandringer.

3. Reklame som drivkraft for økonomisk aktivitet og beskæftigelse i Europa

3.1. Reklame hænger nøje sammen med vækst og beskæftigelse. Der hvor investeringerne i reklame er høje, er væksten højere end der, hvor der investeres mindre ⁽²⁾. I Europa skal de 92 mia. EUR i reklameudgifter i 2016 i snæver forstand have genereret 643 mia. EUR mere velstand ifølge World Federation of Advertising's undersøgelse fra 2017 ⁽³⁾.

3.2. Ifølge de forskellige undersøgelser frembringer én euro investeret i reklame en multiplikations- og afsmitningsvirkning på 5-7 point yderligere vækst. Anvendt på Belgien skulle multiplikationsfaktoren være 5 (2,2 mia. EUR reklameudgifter har tilført den belgiske økonomi 13 mia. EUR) ⁽⁴⁾.

3.3. Reklame fremskynder udbredelsen af nye produkter og tjenesteydelser og undertiden af innovation, hvilket illustreres glimrende af visse produkters brugsvarehed, f.eks. køb af IT-udstyr og telefoner. Den hastige udbredelse af nye produkter rejser spørgsmål om deres miljøpåvirkning.

3.4. Reklame stimulerer konkurrencen. Uden reklame vil alle have samme bank, der så ville kunne fastsætte sine priser efter forgodtbefindende. Banktjenester er nemlig stort set ens fra bank til bank, og den væsentligste forskel ligger i reklamen. Denne kendsgerning gælder for en lang række erhvervssektorer (energi, distribution m.fl.).

3.5. Reklame brødføder adskillige sektorer, først og fremmest mediesektoren. I mange EU-lande finansierer den således i vid udstrækning den skrevne presse, radio og TV. Den udgør i øvrigt i lige så høj grad en ressource som en afhængighed, der til tider vil kunne tænkes at have indflydelse på produktionernes indhold og rejse tvivl om den redaktionelle uafhængighed.

3.6. Reklame tegner sig for en omsætning på 140 mia. EUR (2018) i Europa med 280 000 — ofte små og mellemstore — virksomheder, der helt eller delvis arbejder inden for virksomhedskommunikation og beskæftiger 998 000 ansatte ⁽⁵⁾.

3.7. Reklame genererer indirekte virkninger for mange erhverv med tilknytning til reklameaktiviteten, f.eks. sektoren for audiovisuel produktion og kunstnerisk og fotografisk virksomhed. Den belgiske undersøgelse har således vist, at 87 000 arbejdspladser finansieres af reklameindtægter eller er involveret i reklameproduktion via forsyningskæderne.

⁽¹⁾ Kommissionen: Retningslinjer for styrkelse af adfærdskodeksen om desinformation. 26. maj 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_21_2585.

⁽²⁾ Maximilien Nayaradou, »L'impact de la régulation de la publicité sur la croissance économique« (reklamelovgivningens indvirkning på den økonomiske vækst), sammenfattende udgave i *Publicité et croissance économique* (reklame og økonomisk vækst), Union des annonceurs (annoncørforening), 2006. Afhandling, som blev forsvaret på Paris Dauphine-universitetet i 2004.

⁽³⁾ World Federation of Advertising. The value of advertising, Deloitte, 2017.

⁽⁴⁾ Union belge des annonceurs (belgisk annoncørforening), »L'impact de la publicité sur la croissance économique en Belgique« (reklamens indvirkning på den økonomiske vækst i Belgien), 3.12.2015.

⁽⁵⁾ Kilde: Eurostat. *Advertising and Market Research Statistics*.

3.8. Hvis alle virksomhedernes kommunikationsudgifter medtages, skal der desuden lægges betragtelige summer til, som i EU hvert år betales i støtte til underholdnings-, sports- eller kulturaktiviteter i form af sponsering.

4. Virkninger, som rækker ud over de økonomiske og sociale aspekter

4.1. Det er bredt anerkendt, at reklamens virkning i forhold til pressen har været at skabe bredere adgang til denne. Uden reklame ville prisen på aviser stige kraftigt, og for mange af dem ville færre reklamer føre til, at de måtte dreje nøglen om.

4.2. Det er også i kraft af reklamer, at der er adgang til gratis medier, hvor flere millioner mennesker dagligt kan læse nyheder.

4.3. Det kunstneriske og kreative aspekt bør fremhæves. Særligt mange filminstruktører, fotografer og tegnere startede nemlig deres karriere i reklamebranchen.

4.4. Integrationen af reklamer i visse bylandskaber har gjort dem til turistattraktioner såsom Times Square i New York og Piccadilly Circus i London. Det er reklamernes livfuldhed i sig selv, der sætter sit præg på bymiljøet og giver disse steder udstråling. Reklamernes indtagelse af det offentlige rum kan naturligvis i høj grad anfægtes.

4.5. Reklamer bidrager til at formidle en positiv diskurs om verden, om lykke, glæde eller skønhed. Når reklamediskursen indgår i en aktualitet med vedvarende kriser, medvirker den til at sprede optimistiske og stimulerende budskaber. Det er ligeledes reklamer, der giver os leveregler som »Don't imitate, innovate!« (Hugo Boss), »Prends soin de toi« (pas godt på dig selv) (Garnier), »Impossible is nothing« (Adidas). Således formidler reklamer i almindelighed et positivt syn på verden. Dette positive verdenssyn kan vise sig at være en vigtig løftestang for den grønne omstilling.

5. Reklamemodellen og dens samfundskonsekvenser og miljømæssige konsekvenser

5.1. Reklame har direkte konsekvenser med hensyn til drivhusgasser. Reklame indvirker på anvendelsen af papir og på forbruget af forskellige ressourcer (herunder via de nye LCD-skærme) og af energi via internettet og audiovisuelle medier. Indvirkningen på drivhusgasemissionerne eller i bredere forstand miljøet (f.eks. materialets genanvendelighed) bruges næsten aldrig som et af valgkriterierne, når man skal fastlægge rammerne for en reklamekampagne.

5.2. Udendørs reklamer har i øvrigt en særlig miljøpåvirkning. Det ser man bl.a. med digitale skilte og lysskilte, hvis energiforbrug og konsekvenser i form af lysforurening ikke er ubetydelige. Hvis man tager et standardskilt på 200 kg, skønnes det, at fremstillingen af et digitalt reklameskilt kræver 8 tons materialer⁽⁶⁾.

5.3. Med det sigte hele tiden at øge forbruget af det, der reklameres for, tilskynder reklame til overforbrug, der ikke nødvendigvis svarer til et behov. Der er talrige eksempler på produkter og dimser, hvis reelle nytte i sidste ende er yderst begrænset og sommetider slet ikke står i forhold til deres miljøbelastning. Nogle af dem ender i skraldespanden, lige så snart de er blevet brugt første gang. Reklame former menneskers behov og forventninger ud fra distributørens interesser og ikke nødvendigvis ud fra kollektive interesser.

5.4. Reklame kan også i kraft af sin stærke tilstedeværelse i metropoler bidrage til at standardisere byrummet i europæiske storbyer. Med de samme reklamekampagner bliver bylandskaberne ens, og deres kvalitet forringes. Det skyldes, at de fleste reklamer stammer fra et lille antal annoncører.

5.5. I de udsendte budskaber ligger de værdier, reklamerne står for, ofte fjernt fra værdier som deling, solidaritet og mådehold. Reklame formidler et billede af, at nyanskaffelser er vejen til lykke. Reklamens billedverden henviser til, at alt kan købes for penge. For at være lykkelig skal man eje og forbruge mere. Ifølge opinionsundersøgelserne findes der imidlertid ingen tæt statistisk forbindelse mellem forbrug og lykkeopfattelse, der fortrinsvis hænger sammen med tro på nogle bestemte værdier og vigtigheden af familiemæssige bånd og fysiske sociale netværk. Reklame kan også være kilde til konstant utilfredshed ved at påbyde forbrugeren at forbruge mere og mere og til frustration for alle, ikke mindst de socialt dårligt stillede, der ikke har midler til at anskaffe de produkter og tjenesteydelser, der reklameres for.

⁽⁶⁾ ADEME (fransk agentur for grøn omstilling). Modélisation et évaluation environnementale des panneaux publicitaires numériques (modellering og miljøvurdering af digitale reklameskilte). September 2020.

5.6. Uden at de er klar over det, bruger europæiske virksomheder årligt mere end 400 mio. EUR på hjemmesider med desinformation⁽⁷⁾. Det er en kendt sag, at de største kilder til desinformation forfølger økonomiske mål, bl.a. gennem søgemaskineoptimering som gør det muligt at tilegne sig større pengesummer fra onlinereklamer.

5.7. EØSU har bemærket, at flere og flere reklamer på de sociale medier ikke fremstår som markedsføring, men skjules bag mere eller mindre kendte influencere. Det er blevet anslået, at mere end en fjerdedel (26,6 %) af reklamerne på de sociale medier ikke nævner mærket eller giver indtryk af at være reklame⁽⁸⁾. Dette skaber forvirring til skade for tilliden til varemærker, hvilket retsakt om digitale tjenester kan bidrage til at bekæmpe ved at kræve, at man oplyser navnet på den organisation, i hvis navn reklamen udsendes⁽⁹⁾.

6. Fremskyndelse af reklamens udvikling hen mod en model, der er mere kompatibel med udfordringerne i den grønne omstilling

6.1. Nu, hvor klimakravene trænger sig mere og mere på, er det svært at forstå, at reklamebranchen ikke formelt har forpligtet sig til at overholde Parisaftalen. For nylig vedtog Europa-Parlamentet en beslutning om at reducere drivhusgasemissionerne med 55 % inden 2030, og Kommissionen offentliggjorde den 14. juli 2021 sin »Fit for 55«-pakke med 12 foranstaltninger rettet mod at nå dette mål. Alle erhvervssektorer bør deltage i den kollektive indsats, og reklamebranchen bør som andre sektorer integrere dette vigtige mål, der skal nås inden for et lille årti.

6.2. De fleste reklamefolk har forstået udfordringerne i forbindelse med klimaforandringerne og behovet for at være lydhør over for de store samfundsforventninger. De har i flere år været mobiliseret for at bekæmpe vildledende miljøanprisninger og grønvaskning. De bør fremover forstærke deres indsats yderligere.

6.3. Denne dynamik støttes af Kommissionen. I 2012 nedsatte GD for Retlige Anliggender en arbejdsgruppe (*Multi-Stakeholder Group on Environmental Claims*). Der er blevet udgivet flere rapporter, først i 2013 og derefter i 2016. Disse dokumenter har banet vej for en bedre forståelse af problemet med vildledende miljøanprisninger og haft indflydelse på anvendelsen af direktiv 2005/29/EF om urimelig handelspraksis. Kommissionen arbejder på at ajourføre disse retningslinjer, som forventes offentliggjort inden udgangen af 2021. Den endelige tekst bør yderligere præcisere anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF⁽¹⁰⁾, når det gælder vildledende miljøanprisninger. I 2020 foretog de nationale forbrugermyndigheder en gennemgang af hjemmesider for virksomheder, der hævder at sælge miljøvenlige produkter. Den blev koordineret af Kommissionen. Ifølge konklusionerne af dette arbejde var anprisningerne i 42 % af tilfældene overdrevne, falske eller vildledende og kunne potentielt betegnes som urimelig handelspraksis i henhold til EU's regler⁽¹¹⁾.

6.4. Kommissionens nye handlingsplan for den cirkulære økonomi, som blev offentliggjort den 11. marts 2020, indeholder for første gang et afsnit vedrørende reklamens ansvar. I afsnit 2.2. nævnes Kommissionens ønske om at styrke beskyttelsen af forbrugerne mod grønvaskning. Det foreslås, at virksomheder skal underbygge deres miljøanprisninger ved hjælp af metoder til vurdering af produkters og organisationers miljøaftryk. I afsnit 3.2. udtrykkes der ønske om at udvikle incitamenter til at øge køretøjers belægningsgrad (hvilket kan fremmes med reklamer, der viser færre bilister alene i bilen).

6.5. Europa-Parlamentet vedtog i november 2020 en initiativbetænkning »På vej mod et mere bæredygtigt indre marked for virksomheder og forbrugere«⁽¹²⁾, der er udarbejdet af IMCO (Udvalget om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse). Denne tekst »understreger vigtigheden af ansvarlig reklame, der respekterer offentlige standarder for miljø og forbrugersundhed«.

6.6. EØSU har været særlig aktiv, navnlig med hensyn til at få forbudt vildledende miljøanprisninger, bl.a. i en udtalelse om miljø-, social- og sundhedsanprisninger på det indre marked⁽¹³⁾. Udvalget har vedtaget en udtalelse med titlen »Mod en EU-strategi for bæredygtigt forbrug«⁽¹⁴⁾, hvori det understregede vigtigheden af bedre rammer for reklamer til fremme af et mere bæredygtigt forbrug. For nylig påpegede udvalget i en udtalelse om en ny forbrugerdagsorden⁽¹⁵⁾ nødvendigheden af bedre forbrugeroplysning og bekæmpelse af grønvaskning.

⁽⁷⁾ Claudia Cohen, »Des marques financent, malgré elles, la désinformation«, (Mærkevareproducenter finansierer ufrivilligt desinformation). Le Figaro, 5. august 2021.

⁽⁸⁾ Observatoire de l'influence responsable. ARPP. 13.9.2021.

⁽⁹⁾ EUT C 286 af 16.07.2021, s.70.

⁽¹⁰⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis) (EUT L 149 af 11.6.2005, s. 22).

⁽¹¹⁾ Daily Bulletin. Agence Europe, nr. 12646, 24.1.2021.

⁽¹²⁾ [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021\(INL\)&l=da](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021(INL)&l=da)

⁽¹³⁾ EUT C 383 af 17.11.2015, s. 8.

⁽¹⁴⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 51.

⁽¹⁵⁾ EUT C 286 af 16.07.2021, s. 45.

7. Europæiske reklamer til fremme af et mere bæredygtigt og ansvarligt forbrug

7.1. EØSU anbefaler en tilgang med incitamenter, som tilskynder reklameindustrien til selv at tage ansvar. Denne tilgang begrundes i de fremskridt, som branchen har gjort, specielt inden for bekæmpelse af vildledende miljøanprisninger, såvel som i de lovgivningsmæssige fremskridt. Tilgangen er også en følge af behovet for at støtte en vækst- og jobskabende sektor i en særlig vanskelig periode. EØSU mener, at enhver hindring for de europæiske reklamemodeller risikerer at gavne de digitale reklamesystemer, der hovedsagelig tilhører de store teknologivirksomheder (GAFA), som netop i vid udstrækning stadig unddrager sig europæisk beskatning. Denne model vil selv være tvunget til forandring i fremtiden på grund af udviklingen i cookiereglerne. EØSU erkender imidlertid, at der for visse typer særligt belastende produkter som fossile brændstoffer kan overvejes skrappe regler.

7.2. På baggrund af den nuværende økonomiske krise anbefaler EØSU, at der hurtigst muligt ydes ekstraordinær økonomisk støtte til reklamebranchens mindste og mest sårbare aktører (SMV'er) for at sikre strukturernes overlevelse i den aktuelle situation til gengæld for tilsagn om strukturændringer på de punkter, der er beskrevet ovenfor.

7.3. Alle reklamebranchens erhvervsgrene i Europa og de reklamebureauer, som driver virksomhed i EU, integrerer målene i Parisaftalen fra 2015 — og mere specifikt EU's nye mål om 55 % færre emissioner i 2030 — i deres politik for nedbringelse af drivhusgasemissioner.

7.4. Samtlige økonomiske aktører i reklamebranchen anerkender målene for grøn omstilling og integrerer dem i deres arbejdsmetoder ved at foreslå vurderinger af deres drivhusgasstatus, reduktionskurver og handlingsplaner tilpasset disse mål. Denne omstilling af reklamebranchen bør ske på en fleksibel måde, bl.a. for at opmuntre og støtte mellemstore bureauer.

7.5. Reklamebranchens aktører bør forpligte sig til at vurdere reklameproduktionernes CO₂-aftryk med henblik på at ændre praksis, foreslå mere miljøvenlige produktionsalternativer og undersøge mulighederne for hjemtagning af produktionen til Europa.

7.6. Reklamebranchens aktører bør styrke deres pro bono-bidrag til de mest aktive organisationer inden for klimaomstilling og social inklusion. I bredere forstand bør udviklingen af reklamereguleringens styring udtænkes med henblik på at give mere plads til civilsamfundet, potentielt via nye styringsformer.

7.7. Reklamebranchens aktører bør iværksætte systematisk uddannelse i udfordringerne i forbindelse med den grønne omstilling og i en mere ansvarlig reklamepraksis gennem intern uddannelse af deres medarbejdere og gennem bidrag til uddannelse af studerende inden for markedsføring og kommunikation.

7.8. Reklameindustrien bør forpligte sig til en yderligere styrkelse af branchens reguleringsmekanismer for reklame ved at udvide reguleringsorganernes beføjelser i Europa og foreslå en bredere og mere effektiv inddragelse af civilsamfundet (miljø-NGO'er, forbrugerorganisationer, fagforeninger osv.) i styringen af branchen.

Bruxelles, 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »omarbejdning af EU's finanspolitiske rammer med henblik på en bæredygtig genopretning og en retfærdig omstilling«

(initiativudtalelse)

(2022/C 105/03)

Ordfører: **Dominika BIEGON**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	5.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	168/3/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det er nødvendigt at revidere EU's finanspolitiske regler. Der var allerede tydelige problemer efter finanskrisen i 2008-2009, og covid-19-pandemien medfører endnu alvorligere udfordringer for den nuværende finanspolitiske ramme. EØSU har i tidligere udtalelser hilst Kommissionens revision af den økonomiske styring velkommen. I denne udtalelse gentager EØSU sin holdning om, at der er behov for reformer, og opfordrer Kommissionen til hurtigt at genoptage revisionen af EU's ramme for økonomisk styring, som i øjeblikket er gået i stå. Inden den reviderede ramme træder i kraft, bør Kommissionen fremlægge retningslinjer for en overgangsperiode, hvor proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud ikke udløses, og hvor der er mulighed for at anvende klausulen om usædvanlige begivenheder på et landespecifikt grundlag.

1.2. Enhver fremtidig finanspolitisk ramme skal a) styrke de offentlige investeringer, b) give større cyklisk spillerum og c) give mulighed for større fleksibilitet og landespecifik differentiering for så vidt angår gældssanering, samtidig med at der sikres bæredygtige offentlige finanser. En revision af EU's finanspolitiske ramme er ikke kun nødvendig med henblik på at stabilisere økonomien på kort til mellemlangt sigt. Den er også af vital betydning for finansieringen af den socioøkonomiske omstilling af vores økonomi, så der sikres fuld beskæftigelse, job af høj kvalitet og en retfærdig omstilling.

1.3. Mere specifikt er EØSU's vigtigste forslag til revisionen af den finanspolitiske ramme — som EØSU allerede har foreslået i tidligere udtalelser — at indføre en gylden regel for offentlige investeringer i kombination med en udgiftsregel. Derudover bifalder EØSU forslaget fra Det Europæiske Finanspolitiske Råd om landespecifik differentiering af de finanspolitiske tilpasningsstier.

1.4. Endelig påpeger EØSU, at finanspolitikken er det klassiske ansvarsområde for parlamentarisk politik, og at dens beslutninger påvirker hele strukturen for statens udgifter og indtægter. Derfor bør både de nationale parlamenter og Europa-Parlamentet have en fremtrædende rolle i EU's fremtidige ramme for økonomisk styring.

1.5. På samme måde er der behov for i højere grad at inddrage civilsamfundet i det europæiske semester på både nationalt plan og EU-plan. På den måde kan der etableres en afbalanceret økonomisk politik, hvor alle interesser forenes. Dette gælder især for forvaltningen af genopretnings- og resiliensfaciliteten, hvor inddragelsen af civilsamfundet ikke har været tilfredsstillende⁽¹⁾. Partnerskabsprincippet, som længe har været en tradition i forvaltningen af EU's struktur- og investeringsfonde, bør tjene som en model for en effektiv mekanisme for inddragelse af civilsamfundet.

⁽¹⁾ EØSU's resolution om Inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner — Hvad virker, hvad virker ikke? (2021) (EUT C 155 af 30.4 2021, s. 1).

2. Baggrund: Nye udfordringer efter covid-19-pandemien

2.1. Det er nødvendigt at revidere EU's finanspolitiske regler. Før krisen pegede vurderingen af EU's finanspolitiske ramme fra Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2019)⁽²⁾ med rette på to hovedproblemer: For det første har de finanspolitiske regler tendens til at være procykliske. Efter finanskrisen i 2008-2009 kom den finanspolitiske konsolidering for tidligt på grund af overvældende bekymringer om bæredygtighed, hvilket førte den europæiske økonomi ind i en recession med dobbeltdyk. For det andet har de offentlige investeringer i EU været det første mål for udgiftsnedskæringer. Hvis man sammenligner den gennemsnitlige offentlige investeringskvote for 2015-2019 med gennemsnittet før krisen (2005-2009), oplevede 20 ud af 27 medlemsstater, at deres rater faldt, for nogle med helt op til 50 %, i et sådant omfang, at værdien af den offentlige kapitalbeholdning, der var præget af negative nettotal for offentlige investeringer, forværredes mellem 2013 og 2017 i euroområdet.

2.2. Covid-19-pandemien fører til endnu alvorligere udfordringer for EU's finanspolitiske ramme: Den økonomiske afmatning sammen med politiske foranstaltninger til at afbøde de sociale og økonomiske virkninger af pandemien har ført til massive stigninger i det offentlige underskud og den offentlige gælds andel af BNP i mange medlemsstater⁽³⁾. Det Europæiske Finanspolitiske Råd skøn fra 2020⁽⁴⁾ viser, at hvis EU's finanspolitiske regler blev aktiveret uændret efter ophævelsen af den generelle undtagelsesklausul, ville den forventede reduktion af gældskvoten overbelaste nogle medlemsstater med betydelige negative økonomiske, sociale og politiske konsekvenser til følge, der ville bringe den økonomiske genopretning i EU i fare.

2.3. En reform af EU's finanspolitiske regler er ikke kun nødvendig med henblik på at stabilisere økonomien på kort til mellemlangt sigt. Den er også af vital betydning for finansieringen af den socioøkonomiske omstilling af vores økonomi, så der sikres fuld beskæftigelse, job af høj kvalitet og en retfærdig omstilling. For at nå EU's klimamål er der behov for en gennemgribende modernisering af kapitalapparatet. En bæredygtig økonomi kræver en massiv udvidelse af de offentlige investeringer. I modsat fald vil de europæiske økonomier stå over for klimarelaterede finanspolitiske risici⁽⁵⁾. Samtidig skal den finanspolitiske bæredygtighed sikres. EØSU har allerede i tidligere udtalelser understreget behovet for at indføre en gylden regel for offentlige investeringer i EU's finanspolitiske ramme⁽⁶⁾. Disse krav gælder fortsat: Kommissionen anslog for nylig, at hvis Europa skal kunne opfylde sine klima- og miljømål for 2030, vil det samlede finansieringsgab være på omkring 470 mia. EUR om året indtil 2030⁽⁷⁾. Som det med rette blev understreget, vil mobilisering af det nødvendige omfang af finansiering være en betydelig politisk udfordring, og det er klart, at offentlige investeringer vil spille en afgørende rolle, ikke mindst for at udløse private investeringer. Ved reformen af EU's finanspolitiske ramme er det nødvendigt at tage hensyn til disse overvejelser.

2.4. EØSU understreger, at så snart den økonomiske genopretning bider sig fast, er medlemsstaterne nødt til at løfte udfordringen med at nedbringe gældskvoten, så de har tilstrækkeligt finanspolitisk råderum til at imødegå den næste økonomiske krise. Den udgiftsregel, som foreslås i denne udtalelse (se punkt 3.3.2 og 3.3.3), ville reelt sikre, at medlemsstaterne konsoliderer deres offentlige finanser i gode tider.

2.5. EØSU understreger, at en revision af EU's finanspolitiske ramme skal tage hensyn til den nuværende makroøkonomiske situation. Både IMF⁽⁸⁾ og Kommissionen⁽⁹⁾ anfører, at gældskvoterne burde stabiliseres på kort til mellemlangt sigt takket være lave renter og øgede vækstrater. Statsgældens bæredygtighed afhænger af (den reale) BNP-vækstrate, den årlige primære saldo og (den reale) rente på udestående statsgæld. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage hensyn til disse faktorer, når den vurderer medlemsstaternes gælds bæredygtighed.

2.6. EØSU understreger endvidere, at bæredygtige offentlige finanser i vid udstrækning afhænger af pålidelige offentlige indtægter og retfærdig beskatning, herunder f.eks. bekæmpelse af skattesvig og aggressiv skatteplanlægning. Desuden bør de bebudede nye egne indtægter bidrage til at øge fair beskatning samt til social retfærdighed og retfærdighed på klimaområdet. Åbenhed omkring indtægter og udgifter og offentlige udbud og konstant inddragelse af civilsamfundet i tilsynet med forvaltningen af de offentlige finanser er også nødvendig for at sikre bæredygtige offentlige finanser.

⁽²⁾ Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2019): *Assessment of EU fiscal rules with a focus on the six and two-pack legislation*.

⁽³⁾ Kommissionen, *Europæisk økonomisk prognose 2021*.

⁽⁴⁾ Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2020): *Årsrapport 2020*.

⁽⁵⁾ Finance Watch (2021), *Fiscal Mythology Unmasked. Debunking eight tales about European public debt and fiscal rules*.

⁽⁶⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 32; EUT C 123 af 9.4.2021, s. 12 og EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽⁷⁾ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene (2020), *Identifying Europe's recovery need*, SWD(2020) 98 final.

⁽⁸⁾ IMF *Fiscal Monitor Reports*, april 2021.

⁽⁹⁾ *Debt Sustainability Monitor*, Kommissionen, februar 2021.

2.7. EØSU har i tidligere udtalelser hilst Kommissionens evaluering af den økonomiske styring velkommen og fremhævet behovet for en revision⁽¹⁰⁾. EØSU har også foreslået, at spørgsmålet om, hvordan den økonomiske styring skal omlægges, drøftes på konferencen om Europas fremtid. Tilpasning af EUF-traktatens bestemmelser om økonomisk styring til EU's nuværende økonomiske virkelighed bør ikke være tabu. EØSU gentager denne opfordring, især i lyset af covid-19-krisen. For at undgå en tilbagevenden til de gamle finanspolitiske regler og sikre en omlægning til en mere velstandsorienteret økonomisk styring opfordrer EØSU indtrængende til, at revisionsprocessen genoptages så hurtigt som muligt⁽¹¹⁾.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Genopretning af balancen i EU's økonomiske styring

3.1.1. Finanspolitikken bør indgå i en bredere ramme for en afbalanceret forvaltning på flere niveauer. EØSU slår til lyd for en velstandsorienteret økonomisk styring, hvor befolkningens sociale og økonomiske velfærd prioriteres, så ingen lades i stikken, samtidig med at den offentlige gælds bæredygtighed sikres. Udvalget efterlyser derfor en afbalanceret økonomisk politik, der understreger betydningen af og lægger lige stor vægt på en række vigtige politiske målsætninger såsom bæredygtig og inklusiv vækst, fuld beskæftigelse, anstændigt arbejde og retfærdig indkomst- og velstandsfordeling, folkesundhed og livskvalitet, miljømæssig bæredygtighed, stabilitet på de finansielle markeder, prisstabilitet, velafbalancerede handelsforbindelser, en konkurrencedygtig social markedsøkonomi og bæredygtige offentlige finanser. Disse mål er i overensstemmelse med såvel målene i EU-traktatens artikel 3 som FN's nuværende verdensmål for bæredygtig udvikling⁽¹²⁾.

3.1.2. For at støtte medlemsstaterne på deres vej mod en bæredygtig og inklusiv økonomi er det ikke kun nødvendigt at give mulighed for større finanspolitisk spillerum på visse betingelser. Der skal også være incitament til reformer. EU's nuværende ramme for økonomisk styring består af tre søjler: a) finanspolitisk overvågning, b) makroøkonomisk overvågning og c) koordinering af social- og arbejdsmarkedspolitikken og beskæftigelsespolitikken. Den fokuserer således allerede i vidt omfang på reformer. En række empiriske undersøgelser understreger, at på trods af reformer har hovedparten af de tidligere landespecifikke henstillinger fokuseret på at øge konkurrenceevnen og konsolidere de offentlige budgetter⁽¹³⁾. EØSU opfordrer EU-institutionerne til at være mere afbalancerede i fremtidige landespecifikke henstillinger. Finanspolitiske benchmarks samt EU's klimamål og den europæiske søjle for sociale rettigheder bør på lige fod fungere som vigtige referencepunkter for de landespecifikke henstillinger. Der bør lægges særlig vægt på reformer, der støtter overgangen til en grøn og digital økonomi (såsom aktive arbejdsmarkedspolitikker og ordninger for livslang læring, herunder programmer for omskoling og støtte til karriereskift), og på reformer, der sikrer, at EU-midler absorberes effektivt (såsom opbygning af teknisk kapacitet i offentlige forvaltninger til at styre investeringsprojekter, effektive og åbne offentlige indkøbssystemer og reformer, der skal fjerne andre ikkemonetære hindringer for en effektiv investeringspolitik).

3.2. Styrkelse af de offentlige investeringer

3.2.1. EØSU understreger, at EU's finanspolitiske ramme bør omlægges på en måde, som beskytter de offentlige investeringer bedre⁽¹⁴⁾. De offentlige investeringers multiplikatoreffekt er særlig stor, og nedskæringer i de offentlige investeringer har derfor en særlig negativ indvirkning på den økonomiske vækst og beskæftigelsen. Nedskæringer i de offentlige udgifter i almindelighed og i de offentlige investeringer i særdeleshed er særlig skadelige i tider med økonomisk afmatning og recession⁽¹⁵⁾. Desuden peger mange undersøgelser på offentlige investeringer som en væksthæmmende faktor på langt sigt⁽¹⁶⁾. En langsigtet stigning i de offentlige investeringer giver også et mere sikkert grundlag for den private sektors planlægning⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁰⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽¹¹⁾ EUT C 123 af 9.4.2021, s. 12.

⁽¹²⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽¹³⁾ Crespy, Amandine og Vanheuverzwijn, Pierre (2019), »What Brussels means by structural reforms: empty signifier or constructive ambiguity?«, i: *Comparative European Politics*, Vol. 17, Iss. 1, s. 92-111; Hacker, Björn (2019): *A European Social Semester? The European Pillar of Social Rights in Practice*, ETUI, Bruxelles.

⁽¹⁴⁾ Se også *Det Europæiske Finanspolitiske Råd* (2019).

⁽¹⁵⁾ Kommissionen (2016), *Report on Public Finance in EMU 2016*, Institutional Paper No. 045; J-M Fournier (2016), *The positive effect of public investment on potential growth*, OECD Economics Department, Working Paper No. 1347.

⁽¹⁶⁾ IMF Fiscal Monitor (2020), *Policies for the Recovery*.

⁽¹⁷⁾ H. Bardt, S. Dullien, M. Hüther og K. Rietzler (2020), *For a sound fiscal policy. Enabling public investments*, IW policy paper No 6/2020, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), Köln.

3.2.2. Disse kendsgerninger begrundet en tilgang, der tilgodeser offentlige investeringer i forbindelse med vurderingen af medlemsstaternes overholdelse af EU's finanspolitiske regler. EØSU går ind for en »gylden regel« for offentlige investeringer⁽¹⁸⁾ for at sikre produktiviteten og det sociale og økologiske grundlag for kommende generationers velfærd og samtidig sikre finanspolitisk bæredygtighed. Generelt foreslår EØSU, at man indarbejder det traditionelle offentlige finanspolitiske begreb med en gylden regel i den reviderede finanspolitiske ramme⁽¹⁹⁾. Det betyder, at offentlige nettoinvesteringer skal udelukkes fra beregningen af de samlede underskud. Hvis der som ønsket af EØSU gennemføres en udgiftsregel (se punkt 3.3.2 og 3.3.3), bør offentlige nettoinvesteringer også undtages fra loftet for offentlige udgifter, mens investeringsomkostningerne vil blive fordelt over hele levetiden i stedet for en fireårig periode, som det er tilfældet i dag. Offentlige nettoinvesteringer øger den offentlige og/eller sociale kapital og er til gavn for kommende generationer⁽²⁰⁾. De fremtidige generationer arver afviklingen af den offentlige gæld, men til gengæld får de en tilsvarende og øget offentlig kapitalbeholdning.

3.2.3. EØSU understreger, at den gyldne regel fører til særbehandling af offentlige investeringer inden for EU's finanspolitiske ramme. Den fritager ikke regeringerne fra forpligtelsen til at begrunde og samle flertal for relevante investeringsprojekter. Der skal under alle omstændigheder holdes fast i gennemsigtigheden og den parlamentariske ansvarlighed — også for at sikre, at der kun foretages offentlige investeringer, som tjener almenvellet.

3.2.4. Som et første skridt anbefaler EØSU en gennemgribende revision af »investeringsklausulen«. For det første foreslår EØSU, at stabilitets- og vækstpagtens »investeringsklausul« fortolkes mere fleksibelt. Indtil videre er den sjældent blevet påberåbt, primært på grund af dens restriktive kriterier for støtteberettigelse⁽²¹⁾. Disse kriterier for støtteberettigelse bør lempes. I princippet bør offentlige investeringer begrunde en midlertidig afvigelse fra tilpasningsstierne uafhængigt af medlemsstatens position i den økonomiske cyklus, også selv om disse investeringer fører til en overskridelse af referenceværdien, som er på 3 % underskud i forhold til BNP.

3.2.5. I øjeblikket er afvigelser fra den mellemfristede budgetmålsætning eller afvigelser fra tilpasningsstien i retning af den kun tilladt, hvis de er knyttet til nationale udgifter til projekter, der samfinansieres af EU⁽²²⁾. EØSU foreslår en bredere definition af investeringer. Samtidig skal definitionen af investeringer være klar og praktisk for at forhindre »kreativ bogføring«. Kommissionens vejledning til medlemsstaterne i forbindelse med genopretnings- og resiliensfaciliteten og definitionen af investeringer heri er et godt udgangspunkt⁽²³⁾, da den omfatter investeringer i materielle aktiver, men også investeringer i sundhed, social beskyttelse, uddannelse og erhvervsuddannelse og investeringer med henblik på den grønne og digitale omstilling.

3.2.6. EØSU hilser taksonomien for bæredygtige aktiviteter velkommen. Den fastlægger på en klar måde, hvad der betragtes som en »miljømæssigt bæredygtig økonomisk aktivitet«, hvilket igen gør det muligt at definere »miljømæssigt bæredygtige investeringer«⁽²⁴⁾. EØSU anbefaler derfor, at den veludviklede EU-taksonomi for bæredygtige aktiviteter anvendes som grundlag for en evaluering af de offentlige investeringers bæredygtighed i kombination med en gylden regel. EØSU afventer desuden med interesse Kommissionens forslag om grøn budgettering.

3.3. Større cyklisk spillerum for finanspolitikken

Reform af metoderne til konjunkturjusteringer eller indførelse af en udgiftsregel

3.3.1. EØSU understreger, at Kommissionens metode til konjunkturjusteringer er uigennemsigtig og en kilde til procyklikalitet. Kommissionens metode til bestemmelse af den strukturelle saldo har vist sig at være problematisk, fordi det beregnede potentielle output er stærkt påvirket af den nuværende økonomiske situation. I faser med økonomisk nedgang nedjusteres den potentielle produktion hurtigt og kraftigt, selv om dette ikke nødvendigvis afspejler de reelle forhold⁽²⁵⁾.

⁽¹⁸⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽¹⁹⁾ A. Truger (2020), *Reforming EU Fiscal Rules: More Leeway, Investment Orientation and Democratic Coordination*, Intereconomics, 55(5).

⁽²⁰⁾ Se også P. Bom og J. Ligthart (2014), *What have we learned from three decades of research on the productivity of public capital?* Journal of Economic Surveys, 28(5), s. 889-916.

⁽²¹⁾ J. Valero (2019), *New investment clause fails to win EU member state support*, Euractiv. Se Kommissionens meddelelse fra 2015, *Optimal udnyttelse af fleksibiliteten inden for rammerne af de gældende regler under stabilitets- og vækstpagten*, COM(2015) 012 final.

⁽²²⁾ Kommissionen (2015).

⁽²³⁾ Kommissionen (2021), *Guidance to Member States. Recovery and resilience plans*, SWD(2021) 12 final, del 2/2.

⁽²⁴⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 103.

⁽²⁵⁾ A. Truger (2015), *Austerity, cyclical adjustment and the remaining leeway for expansionary fiscal policies within the current EU fiscal framework*, Journal for a Progressive Economy, 6, s. 32-37

Nedjusteringen af det potentielle output har alvorlige konsekvenser for det beregnede strukturelle underskud og den budgetkonsolidering, der i overensstemmelse hermed skønnes nødvendig. Hvis beregningen af det potentielle output gøres mindre følsom over for konjunkturudsving, kan det give medlemsstaterne et betydeligt finanspolitisk spillerum for kontracykliske økonomiske politikker. Dette reformforslag kan let gennemføres og bør kun tages i betragtning som et minimumskrav for at gøre EU's finanspolitiske regler mere egnede til at håndtere konjunkturudsving. Selv om det strukturelle underskud reformeres, vil det dog forblive et yderst komplekst begreb, og det er næsten umuligt at forklare borgerne og de berørte parter, hvordan det beregnes. På grund af de tekniske problemer og begrebets uigennemsigthed bør alternative muligheder overvejes.

3.3.2. En alternativ reformmulighed er helt at opgave det omstridte begreb strukturelt underskud og i stedet gennemføre en regel om offentlige udgifter i en revideret finanspolitisk ramme⁽²⁶⁾. I modsætning til det konjunkturkorrigerede underskud kan de offentlige udgifter observeres i realtid og styres direkte af staten. Offentlige investeringer bør fremmes ved at adskille driftsbudgettet og investeringsbudgettet, idet kun driftsbudgettet begrænses til en nominel vækst i udgifterne. På den måde kan den gyldne regel kombineres med en udgiftsregel⁽²⁷⁾.

3.3.3. De nominelle offentlige udgifter beregnes efter fradrag af rentebetalinger og konjunkturbestemte offentlige udgifter. Lofterne kan bestemmes af vækstraten på mellemlangt sigt for det reale potentielle output plus Den Europæiske Centralbanks (ECB) mål for inflationsraten på 2 %. Hvis konjunkturbetingede faktorer får skatteindtægterne til at falde (i en recession) eller stige (under en højkonjunktur), fremmer reglen stabiliteten ved at sikre, at de offentlige udgifter kun stiger inden for de fastsatte lofter. Udgifter, der overstiger det fastsatte loft, bør kun tillades, hvis de er budgetneutrale, dvs. hvis udgifterne skæres ned med samme beløb andetsteds, eller hvis skatteindtægterne stiger. I tilfælde af generelle skattelettelser skal udgiftsstigningerne afspejle nedgangen i de ressourcer, der står til rådighed. Den foreslåede kombination af en udgiftsregel og en gylden regel for offentlige investeringer er et effektivt redskab til at begrænse de offentlige udgifter til bæredygtige niveauer og samtidig gøre det muligt for de automatiske stabilisatorer at fungere og give regeringerne mulighed for at træffe diskretionære foranstaltninger.

Fleksible og landespecifikke gælds tilpasningsstier

3.3.4. EØSU støtter forslaget fra Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2020)⁽²⁸⁾ om at indføre landespecifikke elementer i en forenklet finanspolitisk ramme. EØSU bifalder navnlig forslaget om at differentiere de finanspolitiske tilpasninger i medlemsstaterne, samtidig med at gælds bæredygtigheden opretholdes. En lantedifferentiering af strategierne for reduktion af gælden i forhold til BNP bør baseres på en omfattende økonomisk analyse, der tager hensyn til faktorer som det oprindelige gælds niveau og dets sammensætning, holdbarheden set i forhold til rentebetalinger og vækst, inflationsperspektiver, de forventede omkostninger ved aldring og miljømæssige udfordringer, arbejdsløsheds- og fattigdomsniveauer, indkomst- og formuefordeling, interne ubalancer og uligevægt på betalingsbalancen samt primært, om den finanspolitiske tilpasning (f.eks. det krævede primære overskud) er realistisk⁽²⁹⁾.

3.3.5. EØSU minder om, at de økonomiske referenceværdier ikke er defineret i selve EUF-traktatens artikel 126, men i protokol nr. 12 i bilagene til traktaten. Disse værdier kan derfor ændres ved enstemmighed i Rådet uden en formel traktatændringsprocedure. EØSU opfordrer EU-institutionerne til at overveje at hæve gældsloftet på 60 %, samtidig med at der tages hensyn til den nuværende makroøkonomiske situation og sikres finanspolitisk bæredygtighed.

3.3.6. Endelig er det i denne forbindelse værd at tilføje, at det ikke fuldt ud er i overensstemmelse med tanken om en kontracyklisk politik udelukkende at satse på nationale automatiske stabilisatorer i perioder med recession. De offentlige underskud, der skyldes reduceret produktion og beskæftigelse, opvejer ikke fuldt ud de konjunkturbetingede tab og er ikke tilstrækkelige til fuldt ud at modvirke en konjunkturedgang. De er kun passive og kontracykliske delsvær, og det er nødvendigt at supplere dem med aktive skønsbaserede midlertidige reaktioner på konjunkturedgange, der skal vendes i økonomiske opsving. Tidligere har en række medlemsstater besluttet at fortsætte med at nedbringe gælden i forhold til BNP med negative økonomiske konsekvenser, hvor finanspolitisk stimulering ville have været mere hensigtsmæssig. I en fremtidig finanspolitisk ramme bør der tillades større primære underskud, forudsat at der fortsat er gunstige renteforhold, samtidig med at gældskvoterne holdes konstante eller falder, og gælds bæredygtigheden sikres. Derfor skal undtagelsesbestemmelser fortsat være en hjørnesten i enhver fremtidig finanspolitisk ramme i EU, der bør tilpasses i overensstemmelse hermed.

⁽²⁶⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽²⁷⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽²⁸⁾ Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2020).

⁽²⁹⁾ Det Europæiske Finanspolitiske Råd (2020).

Deaktivering af undtagelsesklausul

3.3.7. EØSU bifalder aktiveringen af den generelle undtagelsesklausul i den finanspolitiske ramme og advarer mod at »vende tilbage til det normale« for hurtigt, da dette kan skabe en kontraktiv impuls, der får medlemsstaterne til at skære ned på udgifterne for at nå de mellemfristede budgetmålsætninger, som det var tilfældet efter 2010, hvilket forårsagede et dobbelttyk. Dette ville modvirke formålet med Next Generation EU-programmet og kunne potentielt udløse en ny recession.

3.3.8. EØSU støtter Kommissionens beslutning om at fortsætte med at anvende den generelle undtagelsesklausul i 2022 og deaktivere klausulen i 2023, forudsat at den økonomiske aktivitet når op på niveauet før krisen⁽³⁰⁾. EØSU støtter desuden Kommissionens udsagn om, at der fortsat vil »blive taget hensyn til landespecifikke forhold efter deaktivering af den generelle undtagelsesklausul«⁽³¹⁾. Endelig bør Kommissionen fremlægge retningslinjer for en overgangsperiode, indtil den nye finanspolitiske ramme er på plads, hvor proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud ikke aktiveres, og hvor der er mulighed for at anvende klausulen om usædvanlige begivenheder på et landespecifikt grundlag. Desuden opfordrer EØSU Kommissionen til hurtigt at fortsætte revisionen af EU's ramme for økonomisk styring, som er gået i stå. I stedet for en »tilbagevendende« anbefaler EØSU et »skift« til en revideret ramme for økonomisk styring som anført nedenfor⁽³²⁾.

3.4. Euroens internationale rolle

3.4.1. Vores fælles valuta — euroen — har et stærkt internationalt ry og er blevet anerkendt for sin globale betydning som reserve- og handelsvaluta. Euroens omdømme som en stabil og pålidelig valuta er betinget af klare, forståelige og gennemførlige finanspolitiske regler, der styrker de offentlige investeringer for at muliggøre en modernisering af kapitalmængden og skabe større cyklisk spillerum i økonomiske nedgangstider, samtidig med at gældsberedygtigheden sikres. EØSU er derfor af den opfattelse, at en revision af de finanspolitiske regler ikke på nogen måde må undergrave euroens stabilitet som EU's vigtigste »ankervaluta«. Der bør lægges særlig vægt på finansmarkedets opfattelse af euroens muligheder på længere sigt som en globalt vigtig valuta under debatten om revisionen af de finanspolitiske regler. Generelt er euroens omdømme betinget af økonomisk, social og politisk stabilitet.

3.5. Styrkelse af parlamenternes og civilsamfundets rolle i EU's økonomiske styring

3.5.1. EØSU påpeger, at finanspolitikken er det klassiske ansvarsområde for parlamentarisk politik, og at dens beslutninger påvirker hele strukturen for statens udgifter og indtægter. Derfor bør både de nationale parlamenter og Europa-Parlamentet have en fremtrædende rolle i EU's fremtidige ramme for økonomisk styring. Europa-Parlamentets rolle bør styrkes i det europæiske semester gennem en interinstitutionel aftale. Samtidig skal nærhedsprincippet og kompetencefordelingen ifølge traktaterne respekteres. Det er vigtigt, at de nationale parlamenter holder regeringerne ansvarlige for den finanspolitik, de fører. De er derfor nødt til reelt at involvere sig i det europæiske semester og i gennemførelsen af de nationale genopretningsplaner.

3.5.2. På samme måde er der behov for i højere grad at inddrage civilsamfundet i det europæiske semester på både nationalt plan og EU-plan. På den måde kan der etableres en afbalanceret økonomisk politik, hvor alle interesser forenes. Dette gælder især for forvaltningen af genopretnings- og resiliensfaciliteten, hvor inddragelsen af civilsamfundet ikke har været tilfredsstillende⁽³³⁾. Partnerskabsprincippet, som længe har været en tradition i forvaltningen af de europæiske struktur- og investeringsfonde, bør tjene som en model for en effektiv mekanisme for inddragelse af civilsamfundet.

3.5.3. I tilfælde af væsentlige afvigelser fra de indikatorer, der repræsenterer målene for den økonomiske politik, bør der gennemføres forhandlinger mellem EU-institutionerne og medlemsstaterne. De to parter bør udvikle løsninger sammen og på lige fod. I stedet for at true de medlemsstater, der er berørt af økonomiske sanktioner, kan indførelsen af positive incitamenter afhjælpe problemet. Fremme af inklusiv og bæredygtig vækst bør være nøglekriteriet i henstillingerne⁽³⁴⁾.

3.5.4. EØSU kritiserer de såkaldte »makroøkonomiske betingelser« i forordningen om fælles bestemmelser for de europæiske struktur- og investeringsfonde, i forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten og i den mellemstatslige traktat om den europæiske stabilitetsmekanisme, som generelt gør det muligt at standse udbetalingen af EU-midler, hvis

⁽³⁰⁾ Kommissionen (2021): *Samordning af den økonomiske politik i 2021: sådan får vi bugt med covid-19, understøttet genopretningen og moderniseret vores økonomi*, COM(2021) 500 final.

⁽³¹⁾ Kommissionen (2021): *Et år siden covid-19 brød ud: finanspolitisk reaktion*, COM(2021) 105 final.

⁽³²⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽³³⁾ EØSU's resolution om Inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner — Hvad virker, hvad virker ikke? (2021) (EUT C 155 af 30.4 2021, s. 1).

⁽³⁴⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

medlemsstaterne overtræder EU's finanspolitiske regler eller bidrager til makroøkonomiske ubalancer. Efter deaktivering af undtagelsesklausulen kan disse makroøkonomiske betingelser skabe en kontraktiv impuls, der får medlemsstaterne til at skære ned på udgifterne for at nå de finanspolitiske mål. Dette vil modvirke det politiske mål om territorial samhørighed og de bredere mål med Next Generation EU-programmet.

3.5.5. For at sikre en holdbar genopretning er det fortsat af afgørende betydning, at der føres en lempelig pengepolitik. Europa-Parlamentet kunne bruge sine årlige beslutninger om ECB og sine kvartalsvise høringer under den »monetære dialog« med ECB til at stemme om sekundære mål og til at udvikle en mere demokratisk proces med retningslinjer for makroøkonomisk politik og industripolitik. Dette ville give mulighed for større inddragelse af arbejdsmarkedets parter og borgerne samt de nationale parlamenter. På denne måde ville ECB få fornyet legitimitet til at forfølge et udvidet sæt mål. Den kunne arbejde effektivt og anvende hele sin værktøjskasse til at arbejde hen imod et klart og politisk defineret sæt politiske mål, der styres af demokratiske institutioner. ECB er en offentlig institution og kan inddrages med henblik på at hjælpe medlemsstaterne med at finansiere sig selv i tider med stigende renter, enten ud fra et prisstabilitetssynspunkt eller et beskæftigelsesperspektiv, ved at målrette rentesatser og -forskelle og ved hjælp af målrettede monetære værktøjer.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »glas i Europa ved en skillevej: en grønnere, mere energieffektiv industri med øget konkurrencedygtighed og job af høj kvalitet«

(initiativudtalelse)

(2022/C 105/04)

Ordfører: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Medordfører: **Gerald KREUZER**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)
Vedtaget i sektionen	29.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	21.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	142/1/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den europæiske glasindustri er en innovativ og yderst strategisk sektor, som EU har stor gavn af. Glasprodukter er uundværlige for omstillingen til en klimaneutral cirkulær økonomi: til renovering af bygninger, produktion af mere vedvarende elektricitet, dekarbonisering af transportmidler og fremstilling af bæredygtig emballage. Glas bidrager også til Europas digitaliseringsrevolution. Kort sagt: Glas er fremtiden.

1.2. EØSU opfordrer EU's politiske beslutningstagere til at sætte glassektoren og alle dens undersektorer i centrum for de aktuelle politiske prioriteter såsom pakken »Klar til 55«-pakken, pakken om cirkulær økonomi, den digitale dagsorden, den strategiske dagsorden for værdikæder og EU's internationale handelspolitik og de dertil knyttede instrumenter.

1.3. EU's renoveringsbølge ville være en umådelig stor kilde til forretningsmuligheder for glas og give anledning til investeringer, samtidig med at den ville bidrage enormt til at reducere CO₂-emissionerne fra bygninger. Vi opfordrer EU og de nationale politiske beslutningstagere til i det mindste at fastholde de nuværende foreslåede mål og om muligt styrke dem.

1.4. En energiomstilling inden for sektoren er nødvendig for at gøre den i sagens natur energiintensive proces med at producere glas kulstofneutral. Denne energiomstilling vil medføre store omkostningsstigninger i forretningsaktiviteterne på grund af højere driftsomkostninger og kapitalbehov.

1.5. EØSU anbefaler på det kraftigste, at EU's politikker støtter glasindustrien for at muliggøre denne omstilling med finansiell støtte til både kapital- og driftsudgifter, opbygning af kapacitet til vedvarende energi, en prisoverkommelig energiforsyning og ved at sikre, at industrien ikke udsættes for illoyal konkurrence fra lande uden for EU's marked.

1.6. EØSU støtter alle EU-politikker og nationale genopretningsplaner, der fremmer transportrevolutionen til intelligente og klimaneutrale biler og den massive udvidelse af de offentlige transportsystemer. Højteknologisk glas har også en vigtig rolle at spille.

1.7. EØSU anbefaler på det kraftigste, at EU klassificerer glas som et permanent materiale på grund af dets inerte, genbrugelige og uendeligt genanvendelige egenskaber.

1.8. EØSU opfordrer til et skifte fra ikkelineære materialer til fuldt cirkulært og genbrugeligt glas, der kan genanvendes, for at mindske afhængigheden af import af fossile brændstoffer, udvinding af nye råstoffer og udtømming af ressourcerne. EØSU foreslår, at EU anerkender fordelene ved glas, hvad angår bidrag til bæredygtige emballagesystemer.

1.9. EØSU anbefaler på det kraftigste en mere omfattende gennemførelse af principperne for den cirkulære økonomi kombineret med offentlige og private finansielle støttemidler og partnerskaber som f.eks. initiativet »Close the Glass Loop« for at fremme genanvendelsen af glas. Dette vil sætte Europa i stand til at undgå glasaffald, reducere energiforbruget og CO₂-emissionerne og skabe nye arbejdspladser i glasgenanvendelsessektoren.

1.10. EØSU opfordrer EU til at anerkende, at glas er uundværligt for produktionen af grøn energi. Glas er en nøglekomponent ikke blot i solcellepaneler, men også i vindmøller, og kan bruges på andre måder til at producere grøn elektricitet. EØSU opfordrer Kommissionen og Europa-Parlamentet til at udvikle nye EU-politikker vedrørende klimamål og strategiske værdikæder for at genstarte produktionen af solceller i Europa og sikre produktionen af andre strategiske glasprodukter og de værdikæder, de tilhører (f.eks. forruder til transportvirksomheder).

1.11. EØSU anmoder om, at der ydes støtte til investeringer i uddannelse og erhvervsuddannelse for at give nye og unge arbejdstagere, der kommer ind i sektoren for at erstatte den aldrende arbejdsstyrke, den nødvendige viden og kapacitet, samt sætte de nuværende arbejdstagere i stand til at holde trit med innovationen og omstillinger i branchen.

1.12. EØSU opfordrer EU til at beskytte vores glasindustrier mod risikoen for CO₂-lækage. Voksende klimaambitioner og stigende kulstofomkostninger kræver en styrket snarere end en svækket beskyttelse mod CO₂-lækage. Glasprodukters konkurrenceevne på eksportmarkederne og i selve EU kan til dels sikres gennem effektive CO₂-lækageforanstaltninger gennem emissionshandelssystemet (ETS). Dette system bør opretholdes for at støtte industrien i omstillingen til at opfylde EU's mål om klimaneutralitet. Indførelsen af CO₂-grænsetilpasningsmekanismen og taksonomipakken skal overvejes nøje. Udvalget anmoder om, at CO₂-grænsetilpasningsmekanismen omfatter en løsning for eksport, og at CO₂-lækageforanstaltningerne styrkes ved at supplere grænsetilpasningsmekanismen med fuld benchmarkbaseret gratis tildeling frem til mindst 2030 i overensstemmelse med WTO's regler.

1.13. En grøn og digital omstilling i Europa og navnlig i glasindustrien skal være en retfærdig omstilling. For at sikre maksimal støtte til denne omstilling opfordrer EØSU til, at arbejdstagerne inddrages. Dialog mellem arbejdsmarkedets parter på alle niveauer bør derfor støttes af EU-lovgivningen.

1.14. Med henblik på at overvåge udviklingen i glasindustrien med hensyn til CO₂-reduktion, -produktion og andre relevante variabler ville EØSU bifalde en mere målrettet støtte og analyse for sektoren som helhed og dens delsektorer og for hver enkelt medlemsstat.

2. Generel beskrivelse af glasindustrien

2.1. Produktion

Ifølge Glass Alliance Europe nåede glasproduktionen i EU op på 36,8 mio. tons i 2020. EU er en af de største glasproducenter i verden. Glasproduktionen omfatter fem delsektorer:

- a) 60,4 % — emballageglas
- b) 29,2 % — planglas
- c) 3,2 % — husholdningsglas
- d) 5,3 % — fibre (forstærkning og isolering)
- e) 2,1 % — specialglas.

2.2. Beskæftigelse

I 2018 beskæftigede glassektoren ca. 290 000 arbejdstagere i EU-27 ⁽¹⁾. Dette tal dækker fremstilling, genanvendelse og forarbejdning af glas, da nogle sektorer, såsom især planglassektoren, har komplekse værdikæder. Glasforarbejdningssektoren omfatter også et betydeligt antal SMV'er.

⁽¹⁾ Kilde: Eurostat og FERVER.

2.3. Sundhed og sikkerhed

2.3.1. Den europæiske glasindustri tilbyder kvalitetsjob til en lang række profiler: fra ufaglærte arbejdere til ingeniører på højt niveau.

2.3.2. Fysisk arbejde i glasindustrien kan være hårdt og undertiden stadig farligt. Sundheds- og sikkerhedsforanstaltninger kræver investeringer og har ofte en positiv indvirkning på produktiviteten. Foranstaltningerne til forebyggelse af erhvervs sygdomme forbedres løbende, som det er tilfældet med forebyggelse af silikose, som en del af dialogen mellem arbejdsmarkedets parter i det europæiske netværk for silikater (NEPSI) om respirabelt krystallinsk silikatstøv. Sikkerhedskulturen og forebyggelseskulturen har bidraget til jobkvaliteten i sektoren.

2.4. Alder, uddannelse og erhvervsuddannelse

I modsætning til Central- og Østeuropa er de vesteuropæiske landes arbejdsstyrke for det meste ældre (over 50 år) og meget erfaren. Det bliver stadig vanskeligere at tiltrække nye og yngre arbejdstagere. At erstatte ældre og erfarne arbejdstagere betyder at uddanne nye arbejdstagere og sætte de nuværende arbejdstagere i stand til at holde trit med innovation og ændringer i branchen.

2.5. Glas er en meget innovativ sektor

2.5.1. Tendenser inden for sundhed og trivsel åbner nye muligheder og markeder for bæredygtig, sund, genbrugelig og uendeligt genanvendelig glasemballage i et lukket kredsløb. Glassektoren arbejder på innovation af design og mere »disruptive« veje til at dekarbonisere produktionsprocessen, hvilket varsler en større forandring i produktionen af glas.

2.5.2. Glas, der anvendes inden for bygge- og anlægssektoren samt bilindustrien, bliver mere og mere avanceret ved at integrere folie, gasser, belægninger, kameraer, radarer og andre materialer for at øge sikkerheden, isoleringsegenskaberne og dataenes transmission. Solceller kan integreres i facadeglas eller i bilpanoramiske soltag for at opretholde effektiviteten og generere vedvarende elektricitet.

2.5.3. Højteknologiske glasprodukter anvendes også i luft- og rumfartssektoren samt forsvarssektoren. Glasprodukter og kompositmateriale anvendes også i rumfartøjer og satellitter som belægninger, elektronik, sensorer, skærme osv. Dette gør ikke blot glasindustrien til en højteknologisk og innovativ sektor, men også til en meget strategisk sektor.

2.6. Konsekvenserne af covid-19

Markedet er blevet presset i nøglesektorer, siden pandemien begyndte, hvilket har resulteret i reduceret produktion med langsom genopretning i visse vigtige glassektorer (planglas, husholdningsglas og fibre). I 2020 faldt sektoren med 1 % til 14 % afhængig af undersektoren. I sektoren for planglas, som hovedsagelig betjener byggesektoren og bilindustrien, faldt EU-markedet i 2020 med mere end 10 %. Selv om udbredelsen inden for byggesektoren har været mere stabil end forventet, er markedet for bilruder fortsat meget svagt til dato.

3. Glas' bidrag til EU's klimaneutralitet, den cirkulære økonomi, trivsel og den digitale dagsorden

3.1. Klimaneutralitet

3.1.1. Renoveringsbølge

3.1.1.1. Glasprodukter er kernen i EU's renoveringsbølge, der har til formål at reducere energiforbruget og CO₂-emissionerne fra bygninger drastisk. Glas med de højeste standarder for energimæssig ydeevne skal anvendes i vinduer til at isolere bygninger. Dette vil betyde massive CO₂-reduktioner, da højtydende ruder i 2050 kan reducere CO₂-emissionerne fra bygninger med 37,4 % ⁽²⁾. Glasuld, skumglas og andre isolerende glasfiberderivater er også afgørende for at opnå optimal isolering i bygninger.

⁽²⁾ Kilde: TNO-rapport fra 2019 — Glazing potential: energy savings and CO₂ emission reduction — Glass for Europe.

3.1.1.2. EU's renoveringsbølge ville være en umådelig stor kilde til forretningsmuligheder. En fordobling af vinduesudskiftningsraten kan resultere i, at markedet for planglas vokser med over 60 %, og kan således udløse investeringer.

3.1.2. Produktion af grøn energi

3.1.2.1. Glas er uudværligt for produktionen af grøn energi. Glas er en nøglekomponent i solcellepaneler. Vindmøller bruger glasfibre til at gøre dem lette og samtidig robuste. Grøn elektricitet kan også genereres af specielle spejlglas, der fokuserer lys på et centralt element, der er forbundet til en generator.

3.1.2.2. Den hurtige stigning og det hurtige fald i den europæiske solpanelproduktion på grund af unfair konkurrence fra kinesiske virksomheder kan tjene som eksempel på, at man ikke kan styre nye grønne energimuligheder i et internationalt konkurrencepræget miljø. Nye EU-politikker vedrørende klimamål og strategiske værdikæder bør sigte mod at modernisere produktionen af solceller i Europa.

3.1.3. Transport

3.1.3.1. Glassektoren er en stor leverandør til producenter af rullende materiel. På grund af covid-19-krisen har nogle offentlige transportvirksomheder sat en række store ordrer på pause eller annulleret dem, og flere anlæg risikerer at lukke, hvilket kan resultere i en stigning i importen. Rettidige nationale genopretningsplaner kan være effektive til at støtte europæisk produktion.

3.1.3.2. Selv om bilindustrien allerede var i krise før covid-19, vil der sandsynligvis komme en efterspørgsel efter mere avancerede letvægtsglas med høj isolering. Førerløse biler vil øge efterspørgslen efter mere sofistikerede specialiserede glasprodukter, der kan fungere som skærme, kontrolpaneler og enheder til udvidet virkelighed osv.

3.1.4. Bæredygtig emballage

Glas forsyner Europas fødevarer- og drikkevarer-, kosmetik- og lægemiddelsektor (f.eks. covid-19-vacciner) med sund og bæredygtig inert emballage. Glassektoren er førende med hensyn til en lang række innovationer inden for miljøvenligt design, dekarbonisering og energieffektivitet med henblik på at ændre den måde, hvorpå glas produceres. Hvert år investeres ikke mindre end 10 % af produktionsomkostningerne i dekarbonisering, energieffektivitet og opgradering af anlæg. Det seneste projekt vedrørende emballageglas Furnace for the Future⁽³⁾, hvortil der er ansøgt om midler fra ETS-innovationsfonden, vil reducere emissionerne med 60 %. Dette er et af flere initiativer til at støtte sektorens mål om at levere klimaneutral glasemballage, som vil ændre sektoren og give store muligheder for vækst inden for kulstoffattig glasemballage.

3.2. Cirkulær økonomi: glas som et perfekt cirkulært produkt

3.2.1. Glas er et permanent, inert materiale, der kan genbruges og genanvendes uendeligt uden at miste sine egenskaber.

3.2.2. Glas er et miljøvenligt alternativ til en række plastprodukter og fører kapløbet med hensyn til effektiv genanvendelse, og det er 100 % genbrugeligt, hvilket giver et fuldt cirkulært system. Det er den eneste emballage, der ikke har brug for et plastlag eller en emballageindsats, og som altid er et sundt og sikkert materiale til fødevareremballage, uanset hvor mange gange det genanvendes, og er den eneste emballage, der kan dette. Glas er et af de mest genanvendte emballagematerialer, og 76 % af alt glas, der markedsføres i dag, indsamles til genanvendelse. Brug af genanvendt glas sparer både energi og CO₂-emissioner. EU-omfattende incitamenter, som skal tilskynde interessenter i hele værdikæden, herunder forbrugere, til at sørge for mere og bedre genanvendelse, bør fortsat støttes.

3.2.3. I bygningsglassektoren tegner genanvendt glas sig i dag for 26 % af råmaterialeforbruget⁽⁴⁾. Der er potentiale til at øge genanvendelsen ved at forbedre indsamlingen, sorteringen og rengøringen af glas, der kommer fra gamle vinduer eller facader.

⁽³⁾ Furnace for the Future: <https://feve.org/about-glass/furnace-for-the-future/>.

⁽⁴⁾ Glass for Europe — 2050: Flat glass in climate-neutral Europe — 2019. <https://glassforeurope.com/wp-content/uploads/2020/01/flat-glass-climate-neutral-europe.pdf>.

3.2.4. Når den første generation af solceller er udtjent, kan det skabe en ny mulighed for at modernisere industripolitikken for solenergi og bevare værdifulde materialer i Europa gennem øget genanvendelse. En klar EU-vision og -politik bør understøtte dette.

3.3. Trivsel

3.3.1. Vi er omgivet af glas. Moderne liv ville ikke være muligt uden. Glassektoren er også en af de ældste industrier og har dybe historiske rødder i Europa med hensyn til dekorativt glas, kunst og kultur. Denne lange tradition har formet europæisk knowhow, praksis og glasfremstillingskunst.

3.3.2. Glas muliggør i dag medicinsk teknologi, bioteknologi og biovidenskabelig teknik. Glas beskytter os også mod røntgenstråling (radiologi) og gammastråler (atomenergi). Indendørs designglas og glasmøbler som spejle, skillevægge, balustrader, borde, hylder og glasbelysning forbedrer vores stue- og kontorarealer.

3.3.3. Glas beskytter kvaliteten og holdbarheden af vores mad og drikkevarer. Service af glas skaber tilbehør til det finere køkken og *art de vivre*. Glasvinduer slipper naturligt lys ind i vores hjem og kontorer. Glas bruges i husholdnings- og kontorapparater og elektronik som ovndøre, kogeplader, TV- og computerskærme og smartphones.

3.4. Et digitalt Europa

Europæiske produktionsanlæg producerer allerede det tyndeste glas, som bruges til skærme, smartphones, tablets og andre (berøringsfølsomme) skærme. Glasfiberoptiske ledninger og kabler sikrer både storstilet og endog interkontinental transport af data samt mikroforbindelser i elektroniske enheder og chips.

4. Glas som en energiintensiv sektor

4.1. Hvert år genopbygges eller tilpasses nye ovne gradvist med innovative kulstoffattige teknologier, der er langt mere energieffektive. Industrien fortsætter med at reducere energiforbruget ved at gøre brug af teknologier til genvinding af spildvarme, Organic Rankine Cycle-teknologi, stigende anvendelse af affaldsglas og andre symbiotiske teknologier. Nye energistyringssystemer og -teknologier, der anvendes i alle glasværker, bidrager til at øge energieffektiviteten.

4.2. Faldet i energiforbruget i glassektoren har bevæget sig ad en stejl nedadgående kurve i næsten 100 år og er nu ved at nå sin termodynamiske grænse.

4.3. Da CO₂-emissionerne i glassektoren er direkte forbundet med den anvendte energi, kan energieffektivitetsforbedringerne ses i form af en reduktion af CO₂-emissionerne. Disse forbedringer har faktisk ført til en kraftig reduktion af CO₂-emissionerne. F.eks. reducerede den franske glasindustri — som er ret forskelligartet og sofistikeret — sine CO₂-emissioner med 70 % mellem 1960 og 2010.

4.4. Med henblik på at overvåge glasindustriens fremskridt sammenlignet med andre energiintensive sektorer bør der udvikles en mere målrettet støtte til sektoren som helhed og dens delsektorer og til hver enkelt medlemsstat.

4.5. Veje til klima-/kulstofneutralitet

4.5.1. Glassektoren har næsten nået sin termodynamiske grænse, hvilket betyder, at en betydelig reduktion af CO₂-emissionerne ikke længere er mulig med de nuværende teknikker og forbrænding af naturgas. Det, der er behov for, er en energiomstilling og endnu større cirkularitet i glasproduktionen i de områder, hvor der er et potentiale.

4.5.2. Grøn elektricitet

Elektrificering er en anden lovende vej til dekarbonisering af glasproduktionen. Et demonstrationsprojekt — Furnace for the Future — er ved at blive udviklet. Det vil være den første store hybride elektriske emballageglasovn i verden. Der findes allerede små elektriske ovne i delsektorerne emballageglas og husholdningsglas. Ligesom med brint skal den grønne elektricitets kapacitet også udvikles.

4.5.3. Grøn brint

Brint er et meget lovende alternativ til naturgas. Glassektoren er allerede ved at undersøge muligheden for brintovne. Det vil stadig tage flere år, før den første brintdrevne ovn er i drift på konkurrencedygtige vilkår, og før der er tilstrækkelig produktions- og transportkapacitet til brint.

4.5.4. Cirkularitet

Ved smeltning af glas med naturgasovne sker op til 80 % af CO₂-udledningen ved forbrænding af naturgas, og 20 % udledes af nye råstoffer. Udskiftning af nye råstoffer med genanvendt glas (glasskår) fjerner behovet for at udvinde nye stoffer, reducerer affald og CO₂ og sparer energi. Der er potentiale til at »skabe et lukket kredsløb for glas«⁽⁵⁾ og til at genanvende en større mængde glas efter konsumering. I delsektorerne byggeglas og bilglas afprøves flere initiativer og modeller for at forbedre indsamlingen. Der bør fastsættes et mål om forudgående afmontering af glas og ruder i bygninger inden nedrivning og en materialespecifik indsamling, som skal supplere det overordnede mål for bygge- og nedrivningsaffald, som ikke er effektivt med hensyn til letvægtsmaterialer som glas. Der er behov for særskilte indsamlingssystemer for at sikre høj kvalitet og dermed gøre det muligt at anvende et højt niveau af genanvendt indhold i glasprodukter.

4.5.5. Hindringer og udfordringer

Energiomstillingen vil medføre højere driftsomkostninger (OPEX) og kapitalbehov (CAPEX). EU's politikker skal støtte industriens investeringer for at muliggøre denne omstilling og sikre, at industrien ikke udsættes for illoyal konkurrence fra lande uden for EU-markedet. Desuden skal der træffes foranstaltninger nu, da ovne har en levetid på ca. 10-15 år (emballageglas) eller 15-20 år (planglas). Det giver os kun to generationer af ovne indtil det afgørende år 2050.

5. Glasindustrien i EU's politik

5.1. Den grønne genopretning: Den grønne pagt, EU's renoveringsbølge, indsatsen for mere vedvarende energi, bæredygtig transportpolitik og initiativer for cirkulær økonomi er effektive drivkræfter for kulstoffattige glasprodukter.

5.2. Nye energikilder: Støtte til og opbygning af vedvarende energikapacitet til grøn elektricitet og grøn brint og sikring af tilgængeligheden af biogas. Støtte til vind- og solenergi i energimikset.

5.3. FoU: Forøgelse af offentlig støtte og finansiering til FoU- og demonstrationsprojekter⁽⁶⁾ som f.eks. innovationsfonden under EU's emissionshandelssystem med henblik på at dekarbonisere produktionen og videreudvikle energieffektive ovne. Fonden var massivt overtegnet i første indkaldelsesrunde, og det samme forventes ved kommende indkaldelser.

5.4. Markedsudbredelse: Der er behov for mekanismer til at støtte markedsudbredelsen af kulstoffattige glasprodukter for at sikre investeringsafkast for investeringer i kulstoffattig produktion. Der bør ydes støtte til udskiftning af plast med bæredygtige glasalternativer i detailsektoren, i hjemmet, i hotel- og restaurationssektoren, til takeawaymåltider og til fødevarer og drikkevarer på farten for at hjælpe med at gå fra lineære til cirkulære økonomisystemer.

5.5. Renoveringsbølgen: Støtte til foranstaltninger under renoveringsbølgen, som har potentiale til at tilskynde til anvendelse af produkter, der undgår CO₂, med henblik på at øge energieffektiviteten og vedvarende energi i bygninger og i transportsektoren. Forøgelse af energieffektivitetsmålet, som skal gøres bindende på EU-plan, for at tilskynde til renovering af offentlige bygninger og øge ambitionsniveauet for energibesparelsesforpligtelser. Støtte til forhøjelse af de midler, der er til rådighed til renovering af bygninger, gennem en række instrumenter, herunder den nye sociale klimafond.

5.6. Bæredygtig transport: Støtte til transportrevolutionen mod intelligente og klimaneutrale biler og udvidelsen af de offentlige transportsystemer. Højteknologisk glas spiller en vigtig rolle i den henseende.

⁽⁵⁾ Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>.

⁽⁶⁾ Glasindustrien har mange dekarboniseringsstrategier såsom omstilling til vedvarende energikilder, energieffektivitetsforanstaltninger, kulstoffattige råstoffer, anvendelse af genanvendt glas, transport og logistik.

5.7. Bæredygtig emballage: Støtte til et skifte fra ikkelineære materialer til fuldt cirkulært og genbrugeligt glas, der kan genanvendes, for at mindske afhængigheden af import af fossile brændstoffer, udvinding af nye råstoffer og udtømming af ressourcerne.

5.8. Cirkularitet: Støtte til infrastrukturer til særskilt indsamling og genanvendelse, kapacitetsopbygning og teknologier med henblik på at maksimere mængden og kvaliteten af glas efter konsumering, der indgår i lukkede genanvendelses-kredsløb og bliver til nye glasprodukter igen. Tilskyndelse til partnerskaber mellem den offentlige og private sektor i værdikæden, såsom platformen for emballageglas »Close the Glass Loop«⁽⁷⁾, med henblik på samarbejde.

5.8.1. Der skal navnlig gøres en indsats inden for aktiviteter i bygge- og anlægssektoren, herunder nedrivningsaffald, for at udnytte potentialet i udtjent bygningsglas.

5.8.2. En høj genbrugsprocent og en høj genanvendelsesprocent for glasemballage har vist sig at bidrage til at mindske glasemballagesystemernes miljøpåvirkning og øge ressourceeffektiviteten. For at opnå høje genbrugs- og genanvendelsesprocenter har industrien, ud over ordninger for udvidet producentansvar for genanvendelse af engangsglasemballage, indført frivillige pantsystemer for genbrugsglasemballage, og nogle medlemsstater i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) har indført obligatoriske pantsystemer for enkeltvejsemballage til drikkevarer. Selvom obligatoriske pantsystemer for engangsglasemballage betragtes som et effektivt middel til at forebygge henkastning af affald og opnå høje genanvendelsesprocenter, mener EØSU ikke, at pantsystemer for andre former for engangsglasemballage (ikke kun drikkevareemballage) er foreneligt med de velfungerende ordninger for udvidet producentansvar, som har vist sig at være et velegnet system til indsamling med henblik på genanvendelse, og som har ført til meget høje genanvendelsesprocenter.

5.8.3. For emballageglas, som ikke kan genopfyldes, bør der ydes støtte til udvidede producentansvarsordninger, der kan indsamle glas i løs vægt. Disse er langt mere effektive end returpantordninger for enkeltvejsemballage, både miljømæssigt og økonomisk.

5.9. Digitalisering: Støtte til industrier og arbejdstagere, der muliggør et digitalt Europa (fiberoptik, berøringsskærme, skærme, sensorer) gennem en effektiv EU-industripolitik og udvikling af økosystemer under hensyntagen til alle ovennævnte udfordringer og under hensyntagen til de særlige forhold i de forskellige delsektorer inden for glas.

5.10. Sikring af konkurrenceevnen på det europæiske marked

5.10.1. Energiomstillingen i glassektoren vil tage tid, og under omstillingen skaber de meget høje og stigende energiomkostninger en yderst udfordrende situation i glassektoren — omkostninger, som i øjeblikket tegner sig for ca. 25-30 % af produktionsomkostningerne, afhængig af produkter og prisudsving.

5.10.2. Statsstøtte

Alle delsektorer inden for glasindustrien bør nyde godt af støtteinstrumenter til CAPEX og OPEX, såsom moderniseringsfonden, EU's strukturfonde og ETS-innovationsfonden. Glassektoren bør fritages fra energibeskatningsdirektivet, men omfattes af gruppefritagelsen for elkompensation og nyde godt af Carbon Contracts for Difference (CO₂-differencekontrakter), således at de kan investere i processer med lav CO₂-produktion. Navnlig bør specialglas føjes til klimalisten for statsstøtte.

5.10.3. Konkurrenceevne på verdensplan

5.10.3.1. Der skal hurtigt gøres noget ved unfair handelspraksis fra tredjelande ved hjælp af effektive handelspolitiske instrumenter.

5.10.3.2. Sektoren for kontinuerlige filamenter af glasfibervarer har lidt under fordrejede markedsvilkår på grund af den store import af dumpede og subsidierede glasfibre fra Asien. Der er et presserende behov for modvirkning af omgåelse, f. eks. vedrørende import fra Egypten og Bahrain.

(7) Close the Glass Loop: www.closetheglassloop.eu.

5.10.3.3. Glassektoren, der producerer forruder til bilindustrien, står også over for hård konkurrence, hovedsagelig fra kinesiske producenter. Lavere miljø- og CO₂-emissionsnormer kombineret med lavere lønninger og dårligere arbejdsvilkår fører til unfair konkurrence, der kan få europæiske bilfabrikanter til at øge importen fra Fjernøsten og forårsage flere CO₂-emissioner på verdensplan.

5.10.3.4. Europa er den førende producent af glasemballage i verden. Sektoren betjener EU's vigtigste fødevarer- og drikkevaresektor, som er den største sektor i EU. Glas bidrager også til udenrigshandelen til en anslået værdi af 250 mia. EUR med produkter, der er emballeret eller sandsynligvis vil blive emballeret i glas, hvilket giver flere indtægter fra eksport ud af EU end plastharpiks og -granulat, organiske kemikalier og fly.

5.11. Sikring af en retfærdig omstilling

Livslang læring og uddannelse bør fremmes og støttes for at sikre, at arbejdsstyrken tilpasser sig nye teknologier og processer, og for at skabe større jobsikkerhed, både inden for sektoren og generelt på arbejdsmarkedet. Arbejdstagerne bør inddrages i omstillingen, og derfor bør dialogen mellem arbejdsmarkedets parter på alle niveauer støttes af EU-lovgivning.

5.12. Lovgivningsmæssig stabilitet og sikkerhed

5.12.1. CO₂-lækage: Effektive CO₂-lækageforanstaltninger gennem ETS bør opretholdes for at støtte industrien i omstillingen til at opfylde EU's mål om klimaneutralitet og for at skabe og opretholde lige vilkår på europæisk og internationalt plan.

5.12.2. CO₂-grænsetilpasningsmekanismen: EØSU går ind for en omhyggelig indførelse af CO₂-grænsetilpasningsmekanismen i overensstemmelse med WTO-reglerne, men den bør omfatte en løsning for eksport og supplere gratis tildeling på et fuldt benchmarkniveau frem til mindst 2030 for at give virksomheder mulighed for at fokusere på lavemissionsinvesteringer og for at vurdere effektiviteten af mekanismen.

5.12.3. Taksonomi: Udvalget bifalder arbejdet med EU's taksonomipakke, der sigter mod at styre privat finansiering mod bæredygtige aktiviteter, men mener, at man bør tage fat på glasfremstillingens rolle og dens bidrag til klimatilpasning og modvirkning af klimaforandringerne.

5.12.4. Cirkularitet: Udvalget glæder sig over handlingsplanen for den cirkulære økonomi og anbefaler, at glas anerkendes fuldt ud som et permanent materiale, der forbliver produktivt i vores økonomier, og at initiativer til at øge cirkulariteten for glas støttes fuldt ud.

5.12.5. Klar til 55: Pakken blev fremlagt, mens denne udtalelse var under udarbejdelse. Den indeholder forslag om ændring af en række eksisterende forslag (f.eks. emissionshandelsdirektivet, energibeskatningsdirektivet og direktivet om vedvarende energi) og præsenterer enkelte nye (såsom forslaget om CO₂-grænsetilpasningsmekanismen). Udvalget opfordrer Kommissionen til nøje at vurdere denne pakkes indvirkning på glasindustrien. I betragtning af de ændringer, der er indført på mange forskellige områder, er det afgørende at sikre sammenhæng mellem de forskellige retsakter og undgå potentielle konflikter. Pakken bør støtte industrien i retning af energiomstillingen og samtidig sikre lige vilkår med konkurrenter uden for EU, der ikke har de samme kulstofomkostninger.

Bruxelles, den 21. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »EU's mobilitetsstrategi og EU's industrielle værdikæder: en strategi for bilindustriens økosystemer«

(initiativudtalelse)

(2022/C 105/05)

Ordfører: **Arnaud SCHWARTZ**

Medordfører: **Monika SITÁROVÁ**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)
Vedtaget i sektionen	29.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	235/1/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU mener, at den europæiske bilindustriens økosystem kan blive en frontløber i udviklingen og udbredelsen af bæredygtige mobilitetsløsninger. Bilindustriens økosystem skal derfor aktivt udvikle strategier for at forme de igangværende omvæltninger og megatendenser i den europæiske bilsektor.

1.2. For at reducere transportemissionerne med 90 % inden 2050 ønsker EØSU, at EU tilstræber at gøre alle transportformer bæredygtige og samtidig sikre EU-borgerne et bredt tilgængeligt udbud af bæredygtige alternativer. Dette mål kan nås med en intelligent kombination af drivlinjer, der skaber en balance mellem miljøbeskyttelse, effektiv brug af vedvarende energikilder, økonomisk bæredygtighed og forbrugeraccept under samtidig overholdelse af princippet om teknologineutralitet.

1.3. EØSU understreger på det kraftigste, at individuel mobilitet skal være tilgængelig og til at betale for alle, især for pendlere uden adgang til god offentlig transport eller andre mobilitetsløsninger. Vi må undgå for enhver pris undgå, at samfundet deles op mellem dem, der har råd til at købe en grøn bil, og dem, der ikke har. I den forbindelse advarer EØSU om, at etableringen af et parallelt emissionshandelssystem for transportsektoren kunne undergrave den offentlige opbakning til øget anvendelse af ikkefossile brændstoffer inden for vejtransport, hvis lavindkomstgrupper og dem, hvis levebrød afhænger af vejtransport, ikke kompenseres på passende vis.

1.4. EØSU påpeger, at den europæiske bilindustri altid har været en global leder og en drivkraft for vækst og job. I forbindelse med omstillingen til et digitaliseret og dekarboniseret vejtransportssystem bør den europæiske bilindustri fastholde denne stilling og udvikle omstillingsveje, der gør det muligt for den at tackle de opbrudstendenser, den i dag står overfor. Den bør gøre dette ved at trække på sine styrker inden for teknologien, sin kvalificerede arbejdsstyrke, sin verdensklasses tekniske ekspertise, sine krævende forbrugere, sofistikerede forsyningskæder, en stærk SMV-kultur og konstruktive arbejdsmarkedsrelationer.

1.5. Den vellykkede lancering af det vigtige projekt af fælleseuropæisk interesse for batterier har vist, at pooling af offentlige og private ressourcer klart bidrager til at styrke bilsektorens forsyningskæde. EØSU mener derfor, at det må overvejes at lancere flere vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse i sektoren, f.eks. om brint (under forberedelse), selvkørende og opkoblede biler, den cirkulære økonomi, råstoffer mv. Der er behov for handlekraft for at håndtere

flaskehalsene på forsyningsiden for halvledere, og lanceringen af et nyt vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse for halvledere ville bidrage til håndteringen af dette problem.

1.6. EØSU ønsker, at EU støtter lige konkurrencevilkår på verdensplan. Europa skal stræbe efter at fastholde sin stærke eksportmæssige stilling i bilindustrien. Der skal derfor gøres en indsats for at:

- efterstræbe gensidighed i handelsforbindelser (markedsadgang, offentlige udbud, investeringer, respekt for intellektuelle ejendomsrettigheder, subsidier)
- indgå bilaterale frihandelsaftaler (herunder et kapitel om biltrafik/vejtransport)
- bekæmpe illoyal handelspraksis (subsidier, bilaterale frihandelsaftaler, prisforskelle på kulstof, social og miljømæssig dumping)
- fremme internationalt samarbejde om rene biler og kulstoffattige brændstofteknologier.

1.7. Omstillingen af bilindustrien vil have drastiske konsekvenser for kvantiteten og kvaliteten af de nødvendige job. Der er derfor behov for aktive arbejdsmarkedspolitikker for at opretholde arbejdsstyrkens beskæftigelsesegnethed, f.eks. gennem opkvalificerings-/omskolingsinitiativer (såsom Automotive Skills Alliance) for at udstyre arbejdstagerne med fremtidens kvalifikationer. For de arbejdstagere, der må forlade sektoren, skal der sikres en gnidningsløs overgang til et andet job (ud over førtidspensioneringsordninger).

1.8. EØSU opfordrer til en klar kortlægning af virkningerne af den digitale og den grønne omstilling af sektoren for at afgrænse de regioner og dele af forsyningskæden, der er mest udsatte. Hertil kommer, at ændringerne i bilindustriens fodaftryk som følge af dekarbonisering og digitalisering bør følges under hensyntagen til alle relevante livscyklusfaser. Da de udfordringer, bilindustriens forsyningskæde står over for, er meget store, mener EØSU, at det er helt afgørende at oprette en mekanisme for retfærdig omstilling af sektoren med henblik på at indføre de nødvendige ledsageforanstaltninger til undgåelse af sociale forstyrrelser og til sikring af en socialt ansvarlig omstilling.

2. Generelle bemærkninger

Situationen i dag

2.1. Bilindustrien har altid været **en hjørnesteen i Den Europæiske Unions industri** og har tætte forbindelser til leverandørindustrier inden for f.eks. stål-, kemikalie- og tekstilsektorerne samt aftagerindustrier såsom IKT, reparationsvirksomhed, brændstoffer, smøremidler og mobilitetstjenester. Sektoren tegner sig for over 8 % af EU's BNP og for 28 % af EU's samlede udgifter til FoU, og eksporten skaber et stort handelsoverskud. Fremtiden for Europas bilindustri afhænger imidlertid af, hvordan den formår at foretage de grundlæggende justeringer, der skal til for at løse de hidtil usete udfordringer, den står over for i dag.

2.2. Den europæiske bilindustri står **ved en skillevej i form af et helt nyt paradigme** som følge af en kompleks omstilling til en digital og grøn økonomi. Kommissionen vedtog den 28. november 2018 en langsigtet vision for en klimaneutral økonomi frem mod 2050. Transportsektoren blev i den forbindelse udpeget som en vigtig aktør i denne omstilling. I den europæiske grønne pagt fra december 2019 er der fastsat en strategisk ramme for opnåelse af klimaneutralitet. Ifølge pagten skal transportemissionerne reduceres med 90 % inden 2050. I den sammenhæng har EU besluttet at ændre sit 2030-mål for reduktion af drivhusgasemissioner til mindst – 55 %. Med henblik på at nå dette mål fremlagde Kommissionen den 14. juli 2021 pakken »Klar til 55«, der ændrer forordningen om indsatsfordeling, direktivet om etablering af infrastruktur for alternative brændstoffer og forordningen om fastsættelse af normer for CO₂-emissioner.

2.3. Overgangen fra fossile brændstoffer til kulstoffattig energiforsyning samt overgangen fra at skabe merværdi ved masseproduktion af biler til levering af mobilitetstjenester vil skabe **stor uro i industrien** for de mange SMV'er i industriens komplekse forsyningskæder og for sektorens 13,8 mio. arbejdstagere. Udfordringen vil derfor være at styre omstillingen i retning af nettodrivhusgasemissioner på nul på en socialt acceptabel måde.

Opbrudsmegatendenser

2.4. **Globalisering** Mens salget på de mættede markeder er faldende, vokser bilsalget på de nye vækstmarkeder. Det økonomiske tyngdepunkt flytter sig følgelig fra EU og USA til Asien. Kina producerer i dag 26 mio. biler årligt mod EU's 22 mio. Kina har også været blandt de første, der indledte produktionen af elektriske køretøjer, og landet råder over en moden batteriindustri. Japan og Korea er også førende på batteriområdet og er navnlig stærke inden for halvledere. Europa har desuden problemer med adgang til råstoffer såsom litium og kobolt fra etisk forsvarlige kilder⁽¹⁾. Hertil kommer, at bilindustrien må tage højde for voksende geopolitiske spændinger.

2.5. **Udfordringen med bæredygtig udvikling** Ifølge visionen i EU's strategi for bæredygtig og intelligent mobilitet vil der frem mod 2030 være mindst 30 mio. nulemissionsbiler på de europæiske veje. Kommissionen foreslog den 14. juli, at kun nulemissionskøretøjer vil kunne markedsføres fra 2035. Dette vil kræve en brat stigning i andelen af nulemissionskøretøjer i køretøjsflåden (fra 0,2 % i dag til 11-14 % i 2030)⁽²⁾. Gennemførelsen af målene i den grønne pagt vil skabe fordele ved at være først på markedet og støtte Europas lederskab inden for kulstoffattige teknologier og den globale konkurrenceevne. Det er også ensbetydende med massive investeringer i udvikling af alternative fremdriftssystemer (batteridrevne elektriske, hybride, brintbaserede) og ikkefossile brændstoffer til konventionelle fremdriftssystemer, som vil blive en del af flåden lang tid fremover. Hvor hurtigt disse drivlinjer og brændstoffer kan udbredes, afhænger af den understøttende retlige ramme og af tilbagebetalingsperioderne for disse investeringer. EU erkender i sin strategi for bæredygtig og intelligent mobilitet behovet for at gøre alle transportformer mere bæredygtige. Denne tilgang kræver udbredelse af lav- og nulemissionskøretøjer samt vedvarende og kulstoffattige brændstoffer til vej-, vand- og lufttransport.

2.6. **Holdningsændring hos forbrugerne** Mobilitetsadfærden ændrer sig. En ny generation af forbrugere er mindre interesseret i at eje en bil, da mange bor i byområder med veletablerede kollektive transportsystemer. I stedet for at købe en bil leder de efter andre mobilitetsløsninger (f.eks. samkørsel, kørselstjenester og mikromobilitet). Andre tendenser, der allerede var startet, er blevet styrket af pandemien såsom onlineshopping, hjemmearbejde, videokonferencer og leveringsvirksomhed. Dette vil medføre reduceret mobilitet i privatbil, mens anvendelsen af kommercielle varebiler vil blive øget.

2.7. **Øget konnektivitet** De digitale teknologier sigter mod, at biler skal kunne være næsten permanent opkoblet. Dette kunne skabe et betydeligt potentiale for nye datadrevne forretningsmodeller. Intelligente biler ville blive udstyret med aktive sikkerhedsegenskaber, infotainment, trafikinformationstjenester, kommunikation mellem køretøj og infrastruktur mv.

2.8. **Gradvis automatisering af bilen** Udviklingen i retning af selvkørende biler vil medføre en stadig højere grad af autonome bilegenskaber. Automatiseret kørsel ville kræve enorme investeringer i software, kommunikationsnetværk og hardware (radarer, LIDAR-systemer, transpondere). Det skaber også mange udfordringer i forhold til pålidelighed, de retlige rammer, pris, vejudstyr og ansvar.

2.9. **Digitalisering og produktion** Bilindustrien opfandt samlebandet (Ford), principperne for lean produktion (Toyota) og globaliserede produktionsplatforme (VW). Den har i dag tilsluttet sig industri 4.0-principperne med avanceret robotisering, digitalt integrerede leveringskæder, avancerede fremstillingssystemer og additiv fremstilling.

Følgerne af den grønne og digitale omstilling

2.10. En mindre, digitaliseret og dekarboniseret bilindustri vil skabe **en enorm jobudfordring**. Batteridrevne køretøjer har færre komponenter og er lettere at producere, samtidig med at mindst 36 % af deres merværdi udgøres af batterier. På baggrund af en ekstrapolering fra et nyligt studie foretaget af det tyske IFO institut vil 620 000 job være i farezonen i EU's værdikæde for konventionelle drivlinjer. Løsninger kan f.eks. til dels bestå i (førtids-)pensionering⁽³⁾ eller mere overordnet set ved at revolutionere fremtidens arbejde⁽⁴⁾. På den anden side vil omstillingen også skabe nye job i tilstødende industrier, f.eks. inden for effektelektronik, intelligente net, vej- og opladningsinfrastruktur, batterier, nye materialer og drivlinjer til alternative brændstoffer.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_20_2312

⁽²⁾ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: »Sustainable and Smart Mobility«, SWD(2020) 331, s. 248.

⁽³⁾ Dr. Oliver Falck, Dr. Nina Czernich, Auswirkungen der vermehrten Produktion elektrisch betriebener Pkw auf die Beschäftigung in Deutschland, maj 2021, ifo Institut, https://www.ifo.de/DocDL/ifoStudie-2021_Elektromobilitaet-Beschaeftigung.pdf.

⁽⁴⁾ <https://eeb.org/library/escaping-the-growth-and-jobs-treadmill/>

2.11. **En tendens i retning af konsolidering, strategiske alliancer** (f.eks. Stellantis, alliancer mellem BMW og Mercedes og mellem VW og Ford) for at sammenlægge FoU inden for nye drivlinjer og kombinere køb af komponenter. Sådanne fusioner og alliancer vil altid resultere i nye virksomhedsstrategier, revurdering af det industrielle fodaftryk, outsourcing til områder med lavere arbejdskraftomkostninger, jobreduktionsordninger og et øget pres på leverandørerne. Hertil kommer at frasalg af modne virksomheder gør det muligt for virksomhederne at koncentrere deres ressourcer på de nye drivlinjer.

2.12. **Udviskning af grænserne mellem bilindustrien og IT-sektoren** Informationsteknologier vil gøre deres indtog i alle stadier af forsyningskæden. Data vil blive et nyt råmateriale og en kilde til indtægt. En global industriel omrokering er undervejs med nye aktører, der vinder indpas i industrien, herunder mobilitetsudbydere (Uber), IT-giganter (Google, Apple, Baidu), chipproducenter (Intel, NXP, STM), batteriproducenter (Panasonic, CATL, LG), nye originaludstøvsfabrikanter (Tesla).

2.13. **Merværdien kunne skifte væk fra bilindustriens kerneområde (originaludstøvsfabrikanter)** til andre dele af forsyningskæden, da informationsteknologiernes andel af merværdien kun vil vokse på bekostning af mekaniske komponenter.

2.14. **Der vil sandsynligvis blive skabt mere og mere merværdi inden for mobilitets tjenester** såsom kørselstjenester, delebiltjenester, samkørsel og en lang række digitale tjenester i form af navigationsapplikationer, infotainment, annonce- og reklamevirksomhed og avancerede førerbistandssystemer. Dette vil skabe nye forretningsmodeller, for mens originaludstøvsfabrikanter ser bilindustrien som et marked med 100 mio. køretøjer, ser de digitale platforme den som et marked, hvor der på årsbasis kan sælges 10 bio. mil.

2.15. **Jobstrukturen i sektoren vil blive ændret radikalt** Der vil blive behov for nye kvalifikationer og erfaringer (elektronik, elektrokemi, nye materialer, informationsteknologier), mens der sideløbende vil ske et fald i efterspørgslen efter traditionelle mekanikrelaterede kvalifikationer. At udstyre arbejdsstyrken med disse kvalifikationer bliver en stor udfordring for bilindustrien.

2.16. Alle ovennævnte megatendenser vil forstærke hinanden. Mens der er udbredt enighed om, at en banebrydende omvæltning er startet, må det være en prioriteret opgave for alle aktører at gøre den sociale omstilling til dekarboniseret transport mere gradvis ved at sikre en retfærdig omstilling. Prisen på bæredygtig mobilitet skal være overkommelig for alle for at være acceptabel.

3. Styring af omstillingen

Miljø: sporskifte i retning af bæredygtighed

3.1. **For at reducere transportemissionerne med 90 % frem mod 2050 bør EU tilstræbe at gøre alle transportformer bæredygtige og samtidig sikre EU-borgerne et bredt tilgængeligt udbud af bæredygtige alternativer. Dette mål kan nås med en intelligent kombination af drivlinjer, der skaber en balance mellem miljøbeskyttelse, effektiv brug af vedvarende energikilder, økonomisk bæredygtighed og forbrugeraccept under samtidig overholdelse af princippet om teknologineutralitet.** Dette kræver en kombination af forskellige strategier:

- reduktion af tank-til-hjul-drivhusgasemissioner (48V, hybridbiler, elektricitet, brint, mere effektive forbrændingsmotorer osv.)
- reduktion af kilde-til-hjul-drivhusgasemissioner. Udvikling af e-brændstoffer og biobrændstoffer i overensstemmelse med FN's verdensmål for bæredygtig udvikling og bæredygtighedskriterierne i direktivet om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder ⁽³⁾ har brug for støtte for at undgå konsekvenser for arealanvendelse, biodiversitet og skove
- en koordineret strategi for rene byer (f.eks. ved dekarbonisering af »last-mile«-transport, innovative mikromobilitetsløsninger, intermodale rejser)

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/2001 af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder (EUT L 328 af 21.12.2018, s. 82).

- reduktion af livscyklusemissioner (fremstilling og genanvendelse)
- reduktion af transportsektorens emissionsintensitet (intelligente transportløsninger, fælles mobilitet). For hvert transportbehov skal en bæredygtig mobilitetsløsning være tilgængelig (langdistancegodstransport via biobrændstoffer og syntetiske brændstoffer/brint, batteridrevne elektriske drivlinjer til »last-mile«-levering i byer) under overholdelse af princippet om teknologisk neutralitet
- fremme af eftermontering, hvor den indbyggede emulator udskiftes med en elektrisk motor eller suppleres (anvendes sammen med (navmotorer)
- nedbringelse af vægten på nyligt markedsførte biler ⁽⁶⁾.

3.2. Kommissionen agter at etablere et parallelt emissionshandelssystem for vejtransport og bygninger. At fastsætte en pris på vejtransportemissioner vil blive ligestillet med beskatning af brændstoffer (dog med kvalificeret flertal). Indtægterne vil blive anvendt til at kompensere dem, der er afhængige af køretøjer med forbrændingsmotorer enten til arbejdsbrug eller som følge af manglende alternative transportmuligheder. Da udformningen af en sådan kompensationsmekanisme vil være yderst kompleks, og de højere brændstofpriser vil ramme lavindkomstgrupper uforholdsmæssigt hårdt, er EØSU ikke overbevist om, at dette er vejen frem, da det vil undergrave offentlig støtte til klimaforanstaltninger. I stedet ville en indsats for at reducere livscyklusomkostningerne for alternative drivlinjer og for at reducere omkostningerne ved kulstoffattige og kulstofneutrale brændstoffer være en bedre måde til at sikre, at kulstoffattig transport er inden for alles økonomiske rækkevidde.

3.3. **De såkaldte »ladeørkener« bør prioriteres.** I dag findes der 213 000 ladestationer, og 70 % af alle ladestationer i EU er koncentreret i tre lande (Nederlandene, Tyskland og Frankrig). Med et mål på 1 mio. offentlige ladestationer inden 2025 og 3 mio. i 2030 **ligger der et enormt arbejde i forhold til manglende infrastrukturudvikling** (i den europæiske strategi for bæredygtig og intelligent mobilitet anslås det, at de nødvendige yderligere investeringer i opladnings- og optankningsinfrastruktur for lavemissionsbrændstoffer vil beløbe sig til 130 mia. EUR om året i det næste årti). EØSU støtter derfor indførelsen af bindende mål. Som led i genopretnings- og resiliensfaciliteten ansøger flagskibsprojektet »Recharge and Refuel« (»Opladning og optankning«) kun medlemsstaterne til at fremskynde udbredelsen af ladestander og tankstationer som led i deres genopretningsplaner. Der skal rettes særlig opmærksomhed mod boliger, forberedelsen af net med henblik på øget elbilintegration, opladningsinfrastrukturernes interoperabilitet, udviklingen af intelligente opladningstjenester (f.eks. gennem belastningsudligning) og forsyning af vedvarende og kulstoffattige brændstoffer. Da fuldt elektriske tunge køretøjer er ved at blive en realitet, fortjener de også særlig fokus.

3.4. Så længe der ikke er prisparitet mellem konventionelle og elektriske køretøjer (forventes i 2025-2027), **vil der være behov for finansielle incitament**er for at støtte udbredelsen på markedet af kulstoffattige køretøjer. Disse incitament er kan være af finansiell art (subsider, skattelettelse og skrotningssystemer) eller af ikkefinansiell art (prioriterede vognbaner, fritagelse for vejafgifter, reserverede parkeringspladser), herunder sammenhængende lovgivningsmæssige rammer til fremme af investeringer i kulstoffattige brændstoffer. Der skal rettes særlig opmærksomhed mod grønne bilparker, da dette kunne udgøre en vigtig løftestang til fremskyndelse af omstillingen, og også fordi det vil bidrage til at skabe et brugtmarked for kulstofneutrale og kulstoffattige køretøjer.

3.5. **Støtte til udvikling af den cirkulære økonomi i bilindustriens økosystem:** genanvendelse, videreudnyttelse og genfremstilling af biler og dele heraf. Princippet for den cirkulære økonomi bør også anvendes for at øge mængden af sekundære råmaterialer, der er tilgængelige for industrien, og reducere afhængigheden af import. Det fremgår imidlertid af nylige studier, at genanvendte materialer først vil nå en tilstrækkelig markedsskala om ti år, når elbilerne udrangeres. Det er derfor nødvendigt at være realistisk og forstå, at primærudvinding er af afgørende betydning, i det mindste i 2020'erne. Diversificeringen af forsyningskæderne samt en grøn og etisk minedriftsstrategi skal derfor sikre forsyningsikkerheden. Hertil kommer, at der ved den kommende revision af direktiv 2000/53/EF ⁽⁷⁾ om udrangerede køretøjer skal tages højde for elektrificeringen af køretøjer og af behovet for at udvikle markeder for sekundære materialer.

⁽⁶⁾ Biler på under 1 000 kg og over 1 500 kg udgjorde henholdsvis 36 % og 7 % af de biler, der blev solgt i Frankrig i 1998, og 15 % og 16 % i 2019 (Eurostat).

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/53/EF af 18. september 2000 om udrangerede køretøjer (EFT L 269 af 21.10.2000, s. 34).

Økonomi: opretholdelse og udvikling af den samlede bilforsyningskæde i EU

3.6. Fremme af industrielt samarbejde. De enorme FoU-budgetter (pt. 60 mia. EUR årligt), der på nuværende tidspunkt investeres i udviklingen af dekarboniseret, opkoblet, automatiseret og fælles mobilitet, kræver et industrielt samarbejde og offentlig-private partnerskaber. I den forbindelse fortjener udrulningen af innovationspartnerskaber under klynge 5 (klima, energi og mobilitet) i Horisont Europa (ren brint, batterier, opkoblet og automatiseret mobilitet, vejtransport med nulmission, fremme af bymæssig omstilling) fuld opbakning. Hertil kommer, at industrielle alliancer i Kommissionens regi (f.eks. vedrørende batterier, brint, råstoffer og den bebudede alliance vedrørende værdikæden for vedvarende og kulstoffattige brændstoffer) udgør en bred og åben platform for etablering af strategiske køreplaner og koordinering af FoU, investeringer og markedsføring af nye innovationer. Endelig vil pooling af offentlige og private ressourcer i vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse helt klart styrke den europæiske bilforsyningskæde, reducere den strategiske afhængighed og fremme såvel den grønne som den digitale omstilling. Der bør overvejes nye vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse inden for opkoblede og automatiserede biler, den cirkulære økonomi, energisystemintegrering, råstofforsyning, dataøkonomi og halvledere.

3.7. **Udfordringer i forbindelse med udvikling af en bæredygtig og cirkulær batteriværdikæde⁽⁸⁾ internt i EU.** En lokal tilpasning af fremstillingen af batterier og brændselsceller må være en central EU-målsætning. EU's batteri- og brintalliancer fortjener støtte, og der skal stilles tilstrækkelige ressourcer til rådighed for dem. Disse industrialliancer skal udløse massive investeringer i produktionsfaciliteter og skabe tusinder af job i Europa. Man må være opmærksom på at hindre de skævheder mellem europæiske regioner, der ses i dag.

3.8. Megatendensen i retning af opkoblede og automatiserede biler kunne medføre et skift i merværdi fra salg og service af køretøjer i retningen af nye banebrydende forretningsmodeller, der er baseret på dataunderstøttede tjenester og mobilitet som en tjeneste. Bilindustriens økosystem må være rustet til at overtage og sikre sin tilstedeværelse i disse nye forretningsmodeller. Dette vil kræve teknologiske og lovgivningsmæssige standarder med henblik på at levere nye innovative mobilitetstjenester såsom brugerbetaling, lokalitetsbaseret reklame, fjernopdatering/-vedligeholdelse af køretøjer. Opbygningen af et europæisk mobilitetsdataområde vil også være et vigtigt led til sikring af europæisk lederskab inden for digitale mobilitetstjenester. Det vil endvidere være nødvendigt at etablere den fornødne digitale kommunikationsinfrastruktur og at udforme køreplaner for flere automatiseringsniveauer (herunder en ramme for omfattende testning, dataadgang og en ny tilgang til typegodkendelse af køretøjer). Hertil kommer, den langsigtede virkning af en fortsat øget automatisering af køretøjer skal vurderes, navnlig på beskæftigelsen og forskellige etiske aspekter, da dette vil være vigtigt for at sikre samfundets accept. Da omfanget af godstransport formentlig vil stige i fremtiden (pga. e-handel), er der behov for at udvikle mobilitetsløsninger for intelligent transport baseret på en multimodal tilrettelæggelse af transporten, omkostningseffektivitet (kombinationer af højkapacitetskøretøjer) og bæredygtige transportformer ved hjælp af automatisering og konnektivitetstilslutninger i logistikkæden.

3.9. **Intelligente teknologier og digitale løsninger baseret på »industri 4.0-paradigmet«** skal støtte integreringen af produktionssystemer og bidrage til at gøre dem mere fleksible. Styrkede produktionssystemer (ikke kun integrering af produktionsprocesserne på virksomhedsniveau) langs hele forsyningskæden vil gøre bilforsyningskæderne mere modstandsdygtige og understøtte konkurrenceevnen. Digitaliseringen skal støttes ved at skabe et industridataområde for sektoren. Disse teknologier medfører imidlertid øget automatisering med en negativ indvirkning på beskæftigelsen, hvilket skal håndteres.

3.10. **Støtte til lige konkurrencevilkår på verdensplan** Europa skal stræbe efter at fastholde sin stærke eksportmæssige stilling i bilindustrien. Der skal derfor gøres en indsats for at:

- efterstræbe gensidighed i handelsforbindelser (markedsadgang, offentlige udbud, investeringer, respekt for intellektuelle ejendomsrettigheder, subsidier)
- indgå bilaterale frihandelsaftaler (herunder et kapitel om biltrafik/vejtransport)
- bekæmpe illoyal handelspraksis (subsidier, bilaterale frihandelsaftaler, prisforskelle på kulstof, social og miljømæssig dumping)
- fremme internationalt samarbejde om rene biler og kulstoffattige brændstofteknologier.

⁽⁸⁾ I den sammenhæng er der i udtalelsen CCMI/128 redegjort i detaljer for EU's batteriforordning (EUT C 220 af 9.6.2021, s. 128).

3.11. Der er behov for at øge støtten til global teknisk harmonisering inden for rammerne af De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa (UNECE). **Forsyningsflaskehalse inden for halvledere til bilindustrien** må løses med ambitiøse tiltag. Efterspørgslen efter halvledere vil fortsætte med at vokse, i takt med at biler bliver elektroniske enheder. I den forbindelse støtter EØSU til fulde forslaget i den seneste meddelelse om industripolitikken om at udvikle en værktøjskasse med det formål at reducere og forhindre Europas strategiske afhængighed. Det mål, der er opstillet i det europæiske digitale kompas om at fordoble Europas markedsandel inden for globale halvledere fra 10 % til 20 %, skal støttes fuldt ud. Oprettelsen af et nyt vigtigt projekt af fælleseuropæisk interesse for halvledere vil bestemt bidrage til at nå dette mål. EU-medlemsstaterne bør også opfylde deres løfte om at anvende 20 % af genopretnings- og resiliensfaciliteten efter covid-19 på den digitale omstilling. Yderligere tiltag kunne bestå i at tiltrække udenlandske direkte investeringer og etablere et strategisk samarbejde mellem virksomheder i bilindustrien og producenter af halvledere. Endelig er der behov for, at observatoriet for kritiske teknologier nøje overvåger de mange andre former for strategisk afhængighed inden for bilindustrien: råstoffer, brint, batterier, vedvarende energi, cloudteknologier mv.

3.12. **Virkningerne af det nye billandskab på eftermarkedet skal håndteres** Bileftermarkedet, der beskæftiger 4 mio. personer, står over for dybe strukturelle ændringer som følge af salgsnedgang, elektrificering, faldende efterspørgsel efter brændstoffer, onlinesalg og mindre behov for vedligeholdelse. Sektoren må opfinde sig selv som udbyder af mobilitetstjenester: opdatering af biler, forebyggende vedligeholdelse, kørselstjenester, samkørsel og udvikling af forretningsmodeller inden for mikromobilitet. Modstridende interesser, når det gælder adgangen til køretøjsintegrerede data, må overvindes, og en interoperabel og standardiseret platform oprettes for eftermarkedet skal kunne udvikle databaserede tjenester (såsom fjerndiagnose, softwareopdatering, forebyggende vedligeholdelse).

Samfundet: Håndtering af forandringer og sikring af en socialt retfærdig omstilling

3.13. Omstillingen af bilindustrien vil få drastiske konsekvenser for mængden af job, der er nødvendige til fremstilling af biler og deres komponenter samt for de jobprofiler, der kræves under det nye paradigme. Arbejdsmarkedspolitikkerne bør derfor fokusere på at opretholde/øge arbejdskraftens beskæftigelsesegnet ved hjælp af livslang læring og på at skabe fleksible overgange mellem uddannelse og arbejde (f.eks. vekseluddannelsesordninger, velfungerende lærepladsmarkeder og certificering af ikkeformel læring). Arbejdstagernes interne mobilitet i virksomhederne bør fremmes gennem opkvalificering og omskoling for at udstyre dem med fremtidens kvalifikationer (mindre manuelt arbejde og en brat stigning i digitale kvalifikationer med særlig fokus på program- og elektronikudvikling). Europæiske sektorspecifikke initiativer såsom DRIVES og ALBATTs og den nye Automotive Skills Alliance er vigtige redskaber til håndtering af den færdighedsmæssige udfordring.

3.14. For de ansatte, der må forlade sektoren, **bør der arrangeres en gnidningsfri overgang til andre job**. De må tilbydes adgang til de nye job, der vil blive skabt inden for vækstindustrier såsom IT, 5G-netværk, effektelektronik, opladningsinfrastruktur, produktion af vedvarende energi, intelligente net, intelligente veje, mobilitetstjenester, batterier, alternative brændstoffer, energilagring, elektricitetsproduktion og -distribution. Det bliver meget udfordrende, da disse job formentlig vil blive skabt andre steder og på et andet tidspunkt og med andre krav til kvalifikationer end de job, der forsvinder. Under omstillingen måder desuden sikres indkomstsikkerhed. Masseafskedigelse kan også undgås ved brug af førtidspensionsordninger, arbejdsfordeling og arbejdstidsreduktion. Der bør sikres en passende social dialog for at kunne foregribe ændringer i god tid og undgå sociale forstyrrelser og konflikter.

3.15. Der er behov for en **klar kortlægning af følgerne af den digitale og den grønne omstilling af sektoren** for at afgrænse de regioner og dele af forsyningskæden, der er mest udsatte. Der bør ikke opstå nye sociale kløfter mellem Øst- og Vest- eller Syd- og Nordeuropa. Hertil kommer, at ændringerne i bilindustriens fodaftryk som følge af dekarbonisering og digitalisering skal følges. Man bør nøje undersøge potentielle fremskridt i anvendelsen af bæredygtig biomasse, da der her også er mulighed for at skabe nye arbejdspladser, samtidig med at der tages behørigt hensyn til behovet for at holde sig inden for de miljømæssige grænser.

3.16. Alle aktører (virksomheder, fagforeninger, klyngeorganisationer, myndigheder, arbejdsformidlinger, regionale udviklingsorganer) i bilproducerende regioner bør arbejde intensivt sammen om at opstille **omfattende regionale omstillingsplaner**.

3.17. **Man bør undgå strandede aktiver i bilforsyningskæderne** ved at sikre rettidig og passende støtte til de mange SMV'er, der ikke har (de menneskelige og finansielle) ressourcer til at omlægge deres aktiviteter og gå over til mere lovende forretningsmodeller.

3.18. **Individuel mobilitet skal være tilgængelig og økonomisk overkommelig** for alle, især for pendlere uden adgang til god offentlig transport eller andre mobilitetsløsninger. Dette mål kan nås ved at yde kompensation for den højere pris på alternative drivlinjer og for kulstoffattige og kulstofneutrale brændstoffer, der kan anvendes i konventionelle biler. Vi må for enhver pris undgå, at samfundet deles op mellem dem, der har råd til at købe en miljøvenlig bil, og dem, der ikke har.

3.19. **Konklusion** Den europæiske bilindustri har altid været en global leder og en drivkraft for vækst og job. Ved omstillingen til et digitaliseret og dekarboniseret vejtransportsystem bør den europæiske bilindustri fastholde denne stilling og udvikle omstillingsmåder, så sektoren kan tackle de opbrudstendenser, den i dag står overfor. Den bør gøre dette ved at trække på sine styrker inden for teknologien, sin kvalificerede arbejdsstyrke, sin verdensklasses tekniske ekspertise, sine krævende forbrugere, sofistikerede forsyningskæder, en stærk SMV-kultur og konstruktive arbejdsmarkedsrelationer. Den europæiske bilindustri skal gå foran i udviklingen og udbredelsen af bæredygtige mobilitetsløsninger. Bilindustriens økosystem skal derfor aktivt udvikle strategier for at forme de igangværende omvæltninger og megatendenser i den europæiske bilsektor. **Da de udfordringer, bilindustriens forsyningskæde står over for, er meget store, mener EØSU, at det er helt afgørende at oprette en mekanisme for retfærdig omstilling af sektoren med henblik på at indføre de nødvendige ledsageforanstaltninger til undgåelse af sociale forstyrrelser og til sikring af en socialt ansvarlig omstilling.**

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »de samfundsmæssige og miljømæssige konsekvenser af 5G-økosystemet«**(initiativudtalelse)**

(2022/C 105/06)

Ordfører: **Dumitru FORNEA**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet
Vedtaget i sektionen	7.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	210/2/19

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU bemærker, at den hastige digitalisering og udvikling af elektronisk kommunikation har voldsomme konsekvenser for økonomien og for samfundet som helhed. Gennem en ansvarlig anvendelse af disse teknologier, har menneskeheden en historisk chance for at skabe et bedre samfund. Men uden behørig omhu og demokratisk kontrol risikerer vores samfund imidlertid at stå over for alvorlige udfordringer med administrationen af disse teknologiske systemer i fremtiden.

1.2. EØSU anerkender, at elektronisk kommunikationsinfrastruktur i høj grad kan forbedre borgernes livskvalitet, og at den har en direkte indflydelse på bekæmpelsen af fattigdom. 5G-teknologi udgør en enorm mulighed for at forbedre sundhedstjenesteydelser gennem udviklingen af telemedicin og forbedret adgang til lægebehandling. Den vigtige rolle, som telemedicin har spillet under pandemien, anerkendes i samfundet.

1.3. EØSU bemærker, at diskussionen om udrulningen af 5G-nettet er blevet til en kontroversiel og politisk diskussion, men det er ikke desto mindre nødvendigt at afklare de sociale, sundhedsmæssige og miljømæssige spørgsmål med inddragelse af borgerne og alle relevante aktører.

1.4. EØSU tilskynder Kommissionen til at arbejde videre med vurderingen af de nye 5G- og 6G-teknologiers konsekvenser på tværs af en lang række sektorer og mener, at der er behov for værktøjer og foranstaltninger til at vurdere risici og sårbarheder. EØSU anbefaler derfor, at der afsættes europæiske og nationale midler til mere dybtgående tværfaglig forskning og konsekvensanalyser med fokus på både mennesker og miljøet samt til udbredelse af disse resultater med henblik på at oplyse befolkningen og beslutningstagerne.

1.5. EØSU foreslår, at Kommissionen hører borgerne og civilsamfundets organisationer og gennem inddragelse af alle relevante offentlige institutioner giver input til beslutningsprocessen med hensyn til de samfundsmæssige og miljømæssige virkninger af mobil elektronisk kommunikation.

1.6. EØSU mener, at EU har behov for et uafhængigt europæisk organ med moderne metoder i overensstemmelse med den aktuelle teknologiske kontekst og en tværfaglig tilgang med henblik på at udforme retningslinjer for beskyttelse af den brede offentlighed og arbejdstagerne i tilfælde af eksponering for elektromagnetisk radiofrekvensstråling.

1.7. EØSU anbefaler, at der udarbejdes et register over alle transmissionsstationer, der udsender radiofrekvenser, og de frekvensbånd, de opererer på, og at disse oplysninger offentliggøres med henblik på en bedre territorial forvaltning og beskyttelse af borgernes interesser, navnlig sårbare grupper (børn, gravide, kronisk syge, ældre og personer med eloverfølsomhed). Der bør også tages hensyn til arbejdstagernes sundhed og sikkerhed.

1.8. EØSU støtter tanken om, at udstyr til 5G-net fra producenten udformes således, at det leverer offentligt tilgængelige oplysninger i realtid om emissionseffekten og andre tekniske parametre af relevans for forbrugerorganisationer og interesserede borgere. Disse data skal centraliseres, forvaltes og offentliggøres af de kompetente myndigheder.

1.9. EØSU mener, at overvågning af og kontrol med elektromagnetisk forurening skal ske på grundlag af en streng interinstitutionel og tværfaglig videnskabelig tilgang, der understøttes gennem brug af moderne udstyr til måling af parametrene for elektroniske kommunikationsnet, således at de akkumulerede virkninger over længere tid fremhæves og evalueres korrekt.

1.10. Der findes ingen anerkendt videnskabelig dokumentation for, at 5G har negative konsekvenser for menneskers sundhed, men EØSU er af den overbevisning, at de samfundsmæssige, sundhedsmæssige og miljømæssige aspekter af 5G løbende skal overvåges ud fra forsigtighedsprincippet. EØSU anerkender bekymringen over sundhedsvirkningerne, herunder termiske og ikketermiske virkninger, eksponeringsintensiteten og de langsigtede virkninger af en sådan eksponering. Eksponeringen vil blive mere koncentreret i nogle regioner/områder end i andre, og i sådanne tilfælde bør man overveje specifikke foranstaltninger, herunder anbefalingen om at udvide anvendelsen af ALARA-princippet for at begrænse virkningerne af elektromagnetisk stråling, der genereres af 5G-net.

1.11. EØSU bemærker, at det nærmest er umuligt at undgå at eksponere befolkningen for en række forskellige elektromagnetiske felter. Arbejdsmarkedets parter bør allerede fra starten inddrages i revisionen af grænseværdierne i EU-direktivet om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (elektromagnetiske felter) ⁽¹⁾. Man bør være særligt opmærksom på ikketermiske virkninger.

1.12. Foranstaltninger til beskyttelse af sundheden og sikkerheden skal styrkes og konsolideres gennem grundig overvågning af strålingsniveauer og en streng anvendelse af sikkerhedsstandarder for personer, som arbejder i nærheden af kilder til elektromagnetisk stråling.

1.13. EØSU bemærker behovet for at ajourføre de institutionelle mekanismer, der sigter mod at beskytte alle menneskerettigheder i den nye situation med hyperdigitalisering, hyperautomatisering og hyperkonnektivitet, som fremmes med indførelsen af 5G, og mener, at enhver teknologisk udvikling skal omfatte disse universelle værdier, der udgør en valid og nødvendig dimension af vurderingen af cost-benefit-forholdet.

1.14. EØSU har forståelse for borgernes ønske om, at ejendomsrettighederne og retten til at bestemme over egen krop garanteres ved opsætningen af antenner og udbredelsen af 5G-nettet overalt, fra deres egne hjem til satellitter i kredsløb. Ejendomsrettigheder og menneskers valg skal respekteres. Definitionen af samtykke på et oplyst grundlag skal garanteres, så borgerne har en reel ret til frit, fuldt informeret og gyldigt samtykke.

1.15. EØSU støtter styrkelsen af europæisk kapacitet til forebyggelse af, uddannelse i og beskyttelse mod cyberrisici, både ved at styrke relevante institutioner som ENISA og ved at udforme teknologiske, institutionelle og juridiske instrumenter for at sikre, at borgernes rettigheder respekteres. For at afhjælpe visse sikkerhedstrusler bør EU investere mere i at udvikle sine egne teknologier og støtte teknologiindustrien og udviklere. Frem for alt bør disse tiltag skræddersys, så de tilskynder europæiske SMV'er til at udvikle sikker og pålidelig 5G-infrastruktur.

2. Indledning

2.1. 5G er ikke en ny teknologi som sådan, men en videreudvikling af eksisterende teknologier (fra 1G til 4G) og vil eksistere sideløbende hermed. Dette vil resultere i et blandet netværk af forskellige net: et større antal mere varierede radiofrekvensbånd, en række enheder, der udveksler data, og en lang række interaktioner med brugerne. Noget af det nye udstyr og nogle af de nye teknologier, der anvendes, kan have andre virkninger end de foregående generationer.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/35/EU af 26. juni 2013 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (elektromagnetiske felter) (20. særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF) og om ophævelse af direktiv 2004/40/EF (EUT L 179 af 29.6.2013, s. 1).

2.2. 5G-teknologien bør give mulighed for trådløs hyperkonnektivitet, mulighed for at dække og tilslutte et kolossalt antal enheder og langt højere overførselshastigheder målt i Gbps. Dette vil blive opnået ved hjælp af stråleformerende frekvensaggregering og flere parallelle forbindelser, der anvender både Massive MIMO-antenner (operatørens basestation med fasefødet antenne) og almindelige MIMO-antenner (kundens egen enhed) og kort latenstid (millisekunder for operatørens egen infrastruktur, men ikke i forhold til resten af internettet).

2.3. En undersøgelse udført af GSMA i 2019 viser, at der er behov for den nye 5G-kapacitet til selvkørende biler, virtuel og udvidet virkelighed og det »taktile internet«, mens de øvrige applikationer kan leveres ved hjælp af den nuværende teknologi (4G LTE og optiske fibernetkabler). 5G-teknologi vil også fremskynde omstillingen til Industri 4.0 og lette udviklingen af applikationer på grundlag af kunstig intelligens, og derfor anses denne teknologi for at være et centralt og nødvendigt element i udviklingen af en moderne og i stigende grad automatiseret og digitaliseret økonomi.

2.4. Videnskabelige samfund rundt om i verden har fremlagt dokumentation⁽²⁾ for, at der er berettiget grund til bekymring over den langvarige og allestedsnærværende eksponering af den menneskelige krop og andre biologiske organismer for de mikrobølgefrekvenser, som 5G-nettet benytter, og de 10-20-30 eller flere gigahertz radiosektioner og -frekvenser, der er specifikke for 5G-teknologier, samt de potentielle skadevirkninger på menneskers sundhed, biodiversiteten og miljøet. Men indtil videre har meldingen fra de relevante EU-myndigheder og nationale offentlige myndigheder været, at der ikke foreligger videnskabelige beviser for 5G's negative konsekvenser for menneskers sundhed. WHO udtaler, at »indtil videre og efter megen forskning er der ikke observeret nogen årsagssammenhæng med eksponering for trådløse teknologier«.

2.5. Sammen med de nye teknologier, den giver mulighed for, skaber 5G usikkerhed og, som med al ny teknologi, nogle virkninger, som måske endnu ikke kan ses. Med henblik på at kunne besvare alle spørgsmål om 5G's konsekvenser for folkesundheden og forhindre, at den offentlige opinion bliver offer for desinformation, mener civilsamfundet, at der er behov for en hensigtsmæssig foregribende styring med anvendelse af *forsigtighedsprincippet* i den europæiske lovgivningsproces til regulering af denne nye teknologiske generation af elektronisk kommunikation.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Generelt er internationale institutioner, koncerner og nationale myndigheder uforbeholdent entusiastiske over de fordele, som 5G-teknologien vil medføre. Det er dog nødvendigt at undersøge, om der kan opstå negative konsekvenser, efterhånden som 5G-økosystemet udvikles, og — implicit — betingelserne for at opnå social accept af disse infrastrukturer og tjenester, som har en betydelig indvirkning på samfundet.

3.2. Med den hastige udvikling af elektroniske kommunikationsteknologier og internetinfrastrukturen debatteres behovet for og fordelene ved en eksponentiel fremskyndelse af udviklingen af IKT-net stadig mere i offentligheden og det organiserede civilsamfund i de udviklede lande. De offentlige myndigheder skal anerkende de udfordringer, der er knyttet til disse teknologiske systemers potentielle indvirkning på miljøet, levende organismer og borgerrettighederne.

3.3. På europæisk plan beskrives bekymringerne over de potentielle virkninger for sundheden af elektromagnetisk forurening i betragtning 31 i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 243/2012/EU⁽³⁾: »En sammenhængende tilgang til frekvenstilladelser i Unionen bør fuldt ud tage hensyn til beskyttelsen af folkesundheden mod elektromagnetiske felter, der er afgørende for borgernes velbefindende. Samtidig med en overholdelse af Rådets henstilling 1999/519/EF af 12. juli 1999 om begrænsning af befolkningens eksponering for elektromagnetiske felter (0 Hz-300 GHz), er det væsentligt at sikre en vedvarende overvågning af frekvensanvendelsers ioniserende og ikkeioniserende virkninger på sundheden, herunder de faktiske kumulative påvirkninger fra et stigende antal udstyrstypers frekvensanvendelser inden for en række frekvensbånd.«

⁽²⁾ <https://ehtrust.org/environmental-health-trust-et-al-v-fcc-key-documents/>

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 243/2012/EU af 14. marts 2012 om indførelse af et flerårigt radiofrekvenspolitikprogram (EUT L 81 af 21.3.2012, s. 7).

4. Særlige bemærkninger

5G-teknologi og konsekvenserne for borgerrettighederne

4.1. I de senere år har adskillige civilsamsfundsorganisationer i EU og andre lande udsendt advarsler om de skadelige konsekvenser og de komplekse, alvorlige kriser, der kan blive udløst af manglende demokratisk kontrol og gennemsigtighed og af sikkerhedstrusler som følge af vores afhængighed af teknologier, som leveres af aktører fra tredjelande.

4.2. Branchen for elektronisk kommunikation og de disruptive anvendelser af 5G, som den tilbyder, er baseret på udnyttelsen af to meget vigtige ressourcer. For det første udnyttelsen af radiofrekvensspektret. Dette er en begrænset naturlig ressource, som ejes af befolkningen og forvaltes på dens vegne af regeringerne gennem nationale agenturer og andre offentlige organer, der leaser ressourcerne til operatører af elektronisk kommunikation.

4.3. En anden væsentlig ressource er adgangen til forbrugeres og enkeltpersoners data og metadata. Med udviklingen af markedet for digitale tjenester er disse data kolossalt værdifulde og indebærer enorme fordele for de selskaber, der anvender dem. Nogle af disse udfordringer blev fremhævet i EØSU's udtalelse om en datastrategi ⁽⁴⁾.

4.4. Under hensyntagen til det ovenstående skal det understreges, at 5G og datadeling og -aggregering som mange andre teknologier er et effektivt redskab, der kan anvendes til at styrke civilsamsfundet, gøre de offentlige tjenester mere effektive og pålidelige og mindske uligheden ved at styrke den økonomiske vækst. EU og medlemsstaterne bør derfor udnytte 5G-teknologien til at forbedre adgangen til data af høj kvalitet og udvikle en bedre digital forvaltningsinfrastruktur (e-administration) og dermed bringe de offentlige og demokratiske institutioner tættere på borgerne.

4.5. Som følge heraf bør en ansvarlig og bæredygtig udvikling af elektronisk kommunikationsinfrastruktur forbedre livskvaliteten for de almindelige borgere, navnlig i regionerne og de mindre udviklede lande. Udviklingen af disse teknologier har således direkte indflydelse på bekæmpelsen af fattigdom.

4.6. For at udrulle 5G-nettet i det fornødne tempo skabte EU med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/1972 ⁽⁵⁾ (artikel 42, 43 og 44) en lovgivningsmæssig ramme, der giver operatører inden for elektronisk kommunikation adgang til ejendom, hvor der er behov for at installere udstyr og infrastrukturfaciliteter, der er af central betydning for udviklingen af disse net. Civilsamsfundet fører tilsyn med fortolkningen af denne bestemmelse, således at gennemførelsen af direktivet ikke fører til forfatningsstridige tilsidesættelser af garantien for borgernes ejendomsrettigheder.

5G-økosystemets indvirkning på miljøet

4.7. Nogle civilsamsfundsorganisationer har gjort opmærksom på potentielle miljømæssige konsekvenser af det nye 5G-net. Nogle af deres påstande drejer sig om mangelfulde bestemmelser vedrørende miljøkonsekvensanalyser eller utilstrækkelige mekanismer og foranstaltninger til at mindske 5G-netinfrastrukturens energimæssige fodaftryk eller fremme genanvendelsen af elektronisk affald ⁽⁶⁾.

4.8. For at kunne foretage en korrekt evaluering af virkningerne af 5G på miljøet og klimaet skal de offentlige myndigheder tage hensyn til aspekter som drivhusgasudledninger ⁽⁷⁾, adgangen til og forbruget af kritiske råmaterialer, mængden af (og kilderne til) energi, der forbruges af alle enheder, der er forbundet med og anvendes inden for tingenes internet, samt mængden af (og kilderne til) den energi, der anvendes til at transportere trådløse data og til at drive datacentre og transitpunkter.

4.9. Med udrulningen af 5G og tingenes internet vil milliarder af nye elementer på 5G-nettet og husholdningsartikler (husholdningselektronik og hvidevarer, udstyr osv.) blive føjet til kategorien elektronisk affald (*e-affald*) ⁽⁸⁾, hvilket der skal tages hensyn til i forbindelse med begrebet cirkulær økonomi og nulaffaldspolitikker.

⁽⁴⁾ TEN/708 — EUT C 429 af 11.12.2020, s. 290.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/1972 af 11. december 2018 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (EUT L 321 af 17.12.2018, s. 36).

⁽⁶⁾ <https://www.greenpeace.org/static/planet4-eastasia-stateless/2021/05/a5886d59-china-5g-and-data-center-carbon-emissions-outlook-2035-english.pdf>

⁽⁷⁾ https://www.hautconseilclimat.fr/wp-content/uploads/2020/12/rapport-5g_haut-conseil-pour-le-climat.pdf

⁽⁸⁾ <https://www.itu.int/en/ITU-D/Climate-Change/Pages/Global-E-waste-Monitor-2017.aspx>

Forbehold vedrørende 5G-nettenes indvirkning på menneskers sundhed og levende organismer

4.10. 5G-teknologi er en enorm mulighed for at forbedre menneskers sundhed. Udviklingen af IKT-infrastruktur og indarbejdelsen af 5G vil fremskynde udviklingen af telemedicin, bl.a. gennem konceptet tingenes internet. 5G vil gøre det muligt at foretage komplekse operationer på afstand og dermed i høj grad forbedre adgangen til lægebehandling af høj kvalitet, navnlig for personer, som ikke har råd til at rejse til udlandet for at modtage nødvendig behandling.

4.11. Udviklingen af telemedicin er især vigtig i en pandemitid, hvor den almindelige adgang til lægebehandling er stærkt reduceret. Derudover har 4G-teknologien gjort det muligt at udvikle teleradiologi. IKT-infrastruktur har gjort det muligt for patienter at blive diagnosticeret på afstand (MRI, CT) og modtage lægebehandling af høj kvalitet, uanset hvor de befinder sig. 5G-teknologien vil videreudvikle denne proces og give folk bedre adgang til diagnosticering og direkte lægetjenester, som udføres på afstand.

4.12. På den anden siden har den hastige teknologiske udvikling gennem de seneste 20 år ført til en stigning i elektromagnetiske felter og implicit øget forurening som følge af elektrosmog. Der skal anlægges en evidensbaseret tilgang til elektrosmogens konsekvenser for at vurdere den reelle risiko.

4.13. Eloverfølsomhed eller elintolerance er en lidelse, som anerkendes af Europa-Parlamentet⁽⁹⁾, EØSU⁽¹⁰⁾ og Europarådet⁽¹¹⁾. Den påvirker en del mennesker, og med udrulningen af 5G (der kræver et langt mere finmasket elektronisk netværk) må man forvente, at denne lidelse kommer til at ramme flere mennesker.

4.14. Globalt har man gennemført undersøgelser, der konkluderer, at de biologiske virkninger af elektromagnetisk stråling ikke indebærer nogen sundhedsrisici, så længe de nationale standarder eller ICNIRP-standarderne overholdes. Samtidig findes der undersøgelser, der er blevet gennemført siden 1970'erne og frem til i dag⁽¹²⁾, hvor man har konkluderet, at der foreligger risici for menneskers sundhed⁽¹³⁾.

4.15. I rapporter om bekymringer vedrørende menneskers langvarige eksponering for elektromagnetiske felter genereret af 5G-teknologi, som blev udarbejdet i henholdsvis 2019 og 2020, anfører Kommissionen og Federal Communications Commission (FCC)⁽¹⁴⁾, at der ikke foreligger solide eller troværdige videnskabelige beviser for sundhedsproblemer forårsaget af eksponering for radiofrekvensenergi, der udsendes af mobiltelefoner.

4.16. For år tilbage klassificerede Verdenssundhedsorganisationen det elektromagnetiske felt, der frembringes af radiofrekvenser, som muligt kræftfremkaldende. I dag indtager organisationen den samme holdning til spørgsmålet som EU's myndigheder og de amerikanske myndigheder. Men med udrulningen af 5G-nettet annoncerede den, at den i 2022 vil foretage endnu en evaluering af risiciene ved elektromagnetiske felter for radiofrekvensspektrummet (fra 3 kHz til 3 000 GHz)⁽¹⁵⁾.

4.17. I den endelige udgave af Europarådets resolution 1815 af 27. maj 2011 om *The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment* advarer man om konsekvenserne af elektromagnetisk forurening på menneskers sundhed og medtager et sæt generelle og specifikke anbefalinger til en konsekvent mellem- og langsigtet tilgang til udfordringerne ved udbredelsen af mobiltelefoni. I dette dokument understreges behovet for at træffe alle rimelige foranstaltninger for at mindske eksponeringen for elektromagnetiske felter i henhold til ALARA-princippet⁽¹⁶⁾, som skal anvendes i tilfælde af ioniserende stråling.

⁽⁹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 2. april 2009 om sundhedsproblemer i forbindelse med elektromagnetiske felter (2008/2211 (INI)) 28. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2009-0216_EN.html?redirect.

⁽¹⁰⁾ EØSU's udtalelse om en EU-værktøjskasse til udrulning af sikre 5G-net i EU: TEN/704 (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 281).

⁽¹¹⁾ Resolution 1815 (2011) endelig udgave, artikel 8.1.4 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17994>.

⁽¹²⁾ <https://bioinitiative.org/updated-research-summaries/>

⁽¹³⁾ Defence Intelligence Agency — Biological Effects of Electromagnetic Radiation (Radiowaves and Microwaves) — marts 1976.

⁽¹⁴⁾ FCC's holdning er blevet anfægtet i retten af amerikanske civilsamfundsorganisationer: <https://ehtrust.org/eht-takes-the-fcc-to-court/>.

⁽¹⁵⁾ I henhold til Den Internationale Telekommunikationsunions (ITU) radioreglement.

⁽¹⁶⁾ *As Low As Reasonably Achievable* (så lavt, som det med rimelighed er opnåeligt) — ALARA-princippet bruges ved udformning af programmer til beskyttelse mod ioniserende stråling.

4.18. Der findes en række undersøgelser, som argumenterer for, at virkningerne af stråling fra mobiltelefoner og trådløs kommunikationsinfrastruktur (også ikketermiske emissioner) udgør en risiko for menneskers sundhed fra et neuronalt, reproduktionsmæssigt, onkologisk og genotoksisk perspektiv⁽¹⁷⁾. På grundlag af deres egne vurderinger og metodologier mener de relevante institutioner imidlertid, at strålingen fra mobiltelefoner og trådløs kommunikationsinfrastruktur er sikker for mennesker.

4.19. Som nævnt ovenfor findes der undersøgelser, hvor man har set på den elektromagnetiske strålings konsekvenser for menneskers og dyrs sundhed. Det er imidlertid kun meget lidt, der er afklaret, og endnu mindre viderefremmes vedrørende de komplekse konsekvenser, som eksponering for ikke-ioniserende elektromagnetisk stråling kan have som en ikketermisk effekt på dyr og planter. I de bedst kendte undersøgelser henvises der til de betydelige og umiddelbare konsekvenser for bestøvere og fugle, men videnskabsfolkene er meget bekymrede over de langsigtede virkninger af elektromagnetiske emissioner på levende økosystemer.

Påstande vedrørende ICNIRP-retningslinjer⁽¹⁸⁾

4.20. Kommissionen og et stort flertal af de nationale regeringer rundt om i verden anvender ICNIRP-retningslinjerne ved fastsættelse af grænseværdier for offentlighedens eksponering for stråling fra elektromagnetiske felter. I den ajourførte udgave af ICNIRP-retningslinjerne, der blev offentliggjort i 2020, tog man også højde for stråleformning og frekvenser — parametre, der er specifikke for 5G, men man tog ikke hensyn til frekvensaggregering og forbindelsernes øgede tæthed.

4.21. Selv om ICNIRP gør sig stor umage med at formidle de videnskabelige metoder, der anvendes til at udforme beskyttelsesretningslinjerne, anerkender man kun de termiske effekter, der frembringes af elektromagnetisk stråling, som potentielt farlige.

4.22. I STOA-undersøgelsen, som Europa-Parlamentet⁽¹⁹⁾ udførte i overensstemmelse med anbefalingerne i Europarådets resolution nr. 1815 af 2011, taler man for at overholde forsigtighedsprincippet, at revidere grænseværdierne, som ICNIRP foreslår, og at vedtage tekniske og administrative foranstaltninger for at mindske konsekvenserne af elektromagnetisk forurening frembragt af elektronisk kommunikation.

4.23. Med de foreslåede foranstaltninger søger man at sikre en mere ansvarlig udformning af kommunikationsinfrastrukturen (placering af antenner og andet specifikt udstyr) for at sikre, at den brede offentlighed informeres om de potentielle virkninger af elektromagnetisk forurening og folks muligheder for at mindske konsekvenserne af eksponeringen for elektromagnetisk stråling, udvikle kapacitet til at overvåge elektromagnetiske felter osv. Der bør stilles europæiske og nationale midler til rådighed til at gennemføre mere dybtgående tværfaglig forskning og konsekvensanalyser vedrørende mennesker og miljø, og resultaterne deraf bør viderefremmes for at oplyse befolkningen og beslutningstagerne.

5G-cybersikkerhed — Værktøjer, foranstaltninger og deres effektivitet

4.24. EØSU har allerede fremhævet mange af de cybersikkerhedsmæssige udfordringer i sin udtalelse om en EU-værktøjskasse til udrulning af sikre 5G-net⁽²⁰⁾. Uløste cybersårbarheder i 4G vil blive forstærket i 5G. Disse sårbarheder ligger i den tekniske udformning, topologien og protokollen som kortlagt af ENISA⁽²¹⁾, og som ifølge NIS-rapporten⁽²²⁾ endnu ikke kan imødegås med effektive foranstaltninger.

4.25. For at afhjælpe visse sikkerhedstrusler bør EU investere mere i at udvikle sine egne teknologier og støtte teknologiindustrien og udviklere. Frem for alt bør disse tiltag skræddersys, så de tilskynder europæiske SMV'er til at udvikle sikker og pålidelig 5G-infrastruktur.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁷⁾ F.eks. den europæiske REFLEX-undersøgelse (2004), som blev gennemført på vegne af EU af 12 akademiske institutioner med et samlet budget på over 3 mio. EUR, og med et bidrag på 2 059 mio. EUR fra Kommissionen.

⁽¹⁸⁾ Den Internationale Kommission for Beskyttelse mod Ikke-ioniserende Stråling.

⁽¹⁹⁾ <https://www.home-biology.com/images/emfsafetylimits/EuropeanParliamentSTOA.pdf>

⁽²⁰⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 281.

⁽²¹⁾ https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-report-for-5g-networks/at_download/fullReport

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=64468

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »næste generation af handel og bæredygtig udvikling — Revision af 15 punktshandlingsplanen«**(initiativudtalelse)**

(2022/C 105/07)

Ordfører: **Tanja BUZEK**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Eksterne Forbindelser
Vedtaget i sektionen	28.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	236/2/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Handel har brug for de rette politiske rammer for at være en drivkraft for vækst, jobskabelse og bæredygtig udvikling og for at støtte en bæredygtig økonomisk genopretning efter covid-19-krisen, der giver virksomheder mulighed for at genetablere og omorganisere deres afbrudte værdikæder. 2021 er et vendepunkt med hensyn til at gentænke EU's handelsforvaltning, og EØSU støtter den åbne, bæredygtige og offensive nye vej.

1.2. Kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling er et udtryk for EU's engagement i en »værdibaseret handelsdagsorden«, der på samme tid fremmer økonomisk, social og miljømæssig udvikling. Bekæmpelse af manglende overholdelse og forbedret gennemførelse af forpligtelserne vedrørende handel og bæredygtig udvikling er afgørende for at opnå høje standarder for arbejdsvilkår og bæredygtighed ved hjælp af handelsværktøjer. EU bør fastsætte ambitiøse benchmarks på såvel bilateralt som globalt plan med ligesindede handelspartner, der er klar til at gå forrest.

1.3. EØSU glæder sig over den tidlige revision af *15-punktshandlingsplanen* og forventer, at den vil bekæmpe dens begrænsede og »silobaserede« ramme, der blev fastsat i 2018. Kapitler om handel og bæredygtig udvikling, der ikke fuldt ud lever op til deres retligt bindende forpligtelser, giver EØSU anledning til at foreslå en ambitiøs revision, som omfatter en ny sanktionsbaseret håndhævelsesmetode med en stærkere overvågningsmekanisme i civilsamfundet, der anvender innovative instrumenter og fremmer løftestangeffekten for handel og bæredygtig udvikling. Den næste generation af handel og bæredygtig udvikling skal være en integreret del af EU's handelsstrategi, der gælder i samme grad for både nuværende og fremtidige forhandlingsmandater.

1.4. En ny start begynder med en nedbrydning af silotænkningen. En vellykket gennemførelse og håndhævelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling kræver et levende, struktureret og mere samarbejdende samspil mellem aktørerne. Udveksling mellem institutioner og internationale organer og vigtigst af alt mellem dem og de interne rådgivende grupper og mellem de interne rådgivende grupper indbyrdes. Som det anerkendte organ på internationalt plan bør Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) deltage i overvågningen af gennemførelsen af ILO-konventioner i frihandelsaftaler.

1.5. Store problemer opstår ofte helt i starten. EØSU understreger, at det er vigtigt at sikre forudgående forpligtelser til at ratificere centrale internationale konventioner eller bindende køreplaner, som kan håndhæves, i selve kapitlet om handel og bæredygtig udvikling med klare tidsfrister for ratificeringen af dem. Den første sag om håndhævelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling nogensinde har bekræftet, at den vage terminologi var utilstrækkelig.

1.6. Alle tre dimensioner af handel og bæredygtig udvikling hænger sammen og skal ikke tackles i siloer. EØSU bifalder virksomhedernes aktive rolle i bestræbelserne på at sikre bæredygtig handel og mener, at de har en positiv rolle med hensyn til at fremme mulighederne for en klimaindsats, f.eks. for ren teknologiindustri med særlig fokus på SMV'er. Kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling skal udvikle tættere forbindelser til ILO's trepartserklæring om principper for

multinationale virksomheder og socialpolitik (MNE-erklæringen) og fremme ratificeringen af dens konventioner og til OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, især i hele forsyningskæden.

1.7. En effektiv ændring på stedet kræver, at man går videre end de klassiske kapitler om handel og bæredygtig udvikling og overvejer yderligere politikinstrumenters store løftestangseffekt. EØSU opfordrer til, at tildelingen i forbindelse med offentlige indkøb forbeholdes virksomheder fra lande, der overholder ILO's grundlæggende standarder og Parisaftalen. Udvalget opfordrer endvidere til en ambitiøs EU-lovgivning om obligatorisk due diligence som en anden vigtig ledsageforanstaltning. Udenlandske investorer skal forpligtes til at udvise due diligence, før de kan drage fordel af en international investeringsaftale. Foranstaltningerne bør suppleres med bekæmpelse af hvidvaskning af penge, skattekriminalitet og skatteunddragelse og kampen mod korruption for at opnå en bæredygtig handel.

1.8. Bæredygtig udvikling skal afspejle og være en drivkraft for udvikling, idet miljø- og arbejdsstandarderne skal ligge lige højt på sin dagsorden. Den grønne pagt, initiativer om cirkulær økonomi og CO₂-grænsetilpasningsmekanismen supplerer relevante emner inden for rammerne af handel og bæredygtig udvikling, ligesom biodiversiteten allerede har gjort det. Med henblik på at fastsætte konkrete forpligtelser skal miljøforpligtelserne ændres til internationale standarder.

1.9. Der er ingen magisk løsning med hensyn til håndhævelse, men det starter med øgede muligheder for håndhævelse. EØSU har længe opfordret til, at der oprettes en ny ekspertpanelmekanisme med mulighed for økonomiske eller andre sanktioner og retsmidler, og de interne rådgivende grupper skal spille en aktiv rolle i aktiveringen af den. Handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Det Forenede Kongerige kan fungere som en skabelon, idet den vægter lige konkurrencevilkår og bæredygtighed højest til fordel for både virksomheder og arbejdstagere.

1.10. EU's handelspartnere udviser ny og utraditionel tænkning med hensyn til nye handelsinstrumenter. Idet der anvendes en innovativ tilgang til bilæggelsen af arbejdsmarkedstvister, bør EU se nærmere på ophævelse af præferenceordninger for virksomheder, der overtræder aftalte internationale standarder. Med henblik på en progressiv økonomisk forbindelse støtter EØSU en trinvis toldnedsættelse for partnerlandenes gennemførelse af forpligtelserne i forbindelse med handel og bæredygtig udvikling, med mulighed for tilbagetrækning i tilfælde af overtrædelser.

1.11. Uden civilsamfundet er der ingen bæredygtighed. Oprettelsen af de interne rådgivende grupper var ikke et mål i sig selv. For at de skal blive taget alvorligt har de brug for oplysninger, ressourcer og adgang til at rådgive parterne om gennemførelse og håndhævelse samt en stærkere institutionaliseret ramme. Ud over de interne rådgivende grupper opfordrer EØSU til, at ekspertgruppen om frihandelsaftaler genoprettes.

1.12. EØSU er en af de stærkeste fortalere for de interne rådgivende grupper og vil fortsætte med at støtte deres arbejde. Debatterne om en styrkelse af de interne rådgivende grupper er blevet intensiveret for nylig, og EØSU tilskynder Kommissionen og andre interessenter⁽¹⁾ til at arbejde sammen med de interne rådgivende grupper om at forbedre deres sammensætning, tilrettelæggelsen af deres arbejde, deres anvendelsesområde og rolle i håndhævelsesmekanismer og deres institutionelle kanaler som defineret mere detaljeret i kapitel 5 i denne udtalelse.

2. Indledning

2.1. En aktiv handelspolitik skal være en effektiv drivkraft for en bæredygtig udvikling og er til gavn for virksomheder, arbejdstagere, forbrugere og mennesker i almindelighed, forudsat at den skaber nye markedsmuligheder, anstændigt arbejde og lige konkurrencevilkår. Den medfører også en række iboende risici, som kun kan afbødes effektivt af en inklusiv handelspolitik, hvor civilsamfundet, interessenterne og den brede offentlighed kan give udtryk for deres bekymringer.

2.2. EØSU har længe opfordret til, at bæredygtighed skulle være en af drivkræfterne i handelspolitikken på grund af den vigtige rolle, handel skal spille i at nå FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Dette års nye EU-handelsstrategi danner rammen for de kommende år. EØSU fremsætter anbefalinger om handelsaspekterne i en særskilt udtalelse⁽²⁾, samtidig med at udvalget glæder sig over, at der fokuseres på bæredygtighed, og opfordrer til en ambitiøs styrkelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling og effektive muligheder for håndhævelse af dem.

⁽¹⁾ I 2020 analyserede en undersøgelse fra Friedrich-Ebert-Foundation (FES) manglerne ved interne rådgivende grupper, og en gruppe af medlemsorganisationer under de interne rådgivende grupper, der koordineres af CNV Internationaal, er i gang med at udarbejde et uofficielt dokument med anbefalinger til, hvordan de kan styrkes.

⁽²⁾ EUT C 374 af 16.9.2021, s. 73.

2.3. Med udgangspunkt i EØSU's tidligere arbejde indeholder denne udtalelse en vurdering af den nuværende tilgang fra civilsamfundets side som grundlag for revisionen. Den trækker på en innovativ indstilling om, at handel skal levere resultater med hensyn til EU's værdier for bæredygtig udvikling: kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling til fremtidige generationer.

3. Handel og bæredygtig udvikling: en værdibaseret EU-handelsdagsorden

3.1. Ved systematisk at integrere kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling i sine frihandelsaftaler fremhæver EU sit engagement i en »værdibaseret handelsdagsorden«, der på samme tid fremmer økonomisk, social og miljømæssig udvikling. Bekæmpelse af manglende overholdelse og forbedret gennemførelse af forpligtelserne vedrørende handel og bæredygtig udvikling er afgørende for at opnå høje standarder for arbejdsvilkår og bæredygtighed ved hjælp af handelsværktøjer.

3.2. Kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling blev indført på et begyndelsesstadium i frihandelsaftalen mellem EU og Sydkorea fra 2011 og har konsekvent udviklet sig i alle EU's efterfølgende frihandelsaftaler. De har en rent høringsbaseret tvistbilæggelsesmekanisme og interne rådgivende grupper for en institutionaliseret civilsamfundsovervågning. De indeholder forpligtelser til at overholde multilaterale arbejds- og miljøaftaler og forhindre parterne i at lempe eller sænke arbejdstager- og miljøbeskyttelsesniveauet for at tiltrække handel og investeringer. Som et bilateralt forum for dialog og samarbejde kan de også fungere som en platform for fremme af den multilaterale dagsorden for bæredygtig handel.

3.3. Selv om EU har taget skridt til at gøre bæredygtighed til kernen i sine handelsambitioner, lever de nuværende forhandlinger ikke op til dette. Revisionen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling skal via utraditionel tænkning, der puster liv i og styrker dem, væk fra sin tidligere status som et uofficielt dokument, og bør også som en integreret del af EU's handelsstrategi anvendes på de aftaler, der forhandles lige nu, og medtages i reviderede forhandlingsmandater.

4. 15-punktshandlingsplan — en evaluering

4.1. Europa-Parlamentet, EØSU og en stor gruppe af aktører, der er engageret i en voksende offentlig debat om effektiviteten af EU's tilgang til handel og bæredygtig udvikling, blev afbrudt i starten af 2018 med Kommissionens lancering af en 15-punktshandlingsplan. Den fastsatte, grupperet under fire hovedoverskrifter, den begrænsede og »silobaserede« ramme for udviklingen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling i de seneste år, der evalueres nedenfor på baggrund af dens gennemførelse og mangler.

Samarbejde

4.2. *Partnerskab med medlemsstaterne og Europa-Parlamentet:* Kommissionens ekspertgruppe om handel og bæredygtig udvikling har styrket relationen til medlemsstaterne, men selve dens struktur fører til tab af vigtig ekspertise og information i processen. Dets arbejde fortjener bedre formidling af resultater og anbefalinger og kræver stærkere og regelmæssige forbindelser med de interne rådgivende grupper og EØSU. GD for Handels engagement skal udvides til at omfatte førende afdelinger inden for handel og bæredygtig udvikling i medlemsstaterne eventuelt ved at inddrage andre relevante generaldirektorer (GD) som EMPL og CLIMA i deres egne netværk og i arbejdet med internationale organisationer som en del af denne informations- og feedbackstrøm. Orientering af Europa-Parlamentet om spørgsmål relateret til handel og bæredygtig udvikling bør omfatte interne rådgivende grupper på lige fod og må ikke finde sted for lukkede døre. Europa-Parlamentet skal spille en rolle i relation til overvågning og gennemførelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling og være fuldt ud informeret om aktiviteter og involveret i beslutninger truffet af underudvalget om handel og bæredygtig udvikling og andre relevante fælles styringsorganer. Dette er af særlig betydning i relation til mekanismen for lige vilkår i handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Det Forenede Kongerige.

4.3. *Samarbejde med internationale organisationer:* EØSU taler for en mere proaktiv og systemisk tilgang og opfordrer til at inddrage internationale organer som f.eks. ILO allerede under forhandlingen og i hele gennemførelsen af frihandelsaftalerne, herunder på alle trin af køreplanerne. Som det bekræftes af tilfældet med ratificering af aftalen med Vietnam, kan ILO spille en afgørende rolle i før- gennemførelsesfasen og i den tidlige gennemførelsesfase. Kravet om et stærkere samarbejde mellem Kommissionen, ILO og EØSU er afgørende for udformningen af ILO's projekter om teknisk bistand og kapacitetsopbygningsprojekter i partnerlande. Foranstaltningerne skal ledsages af en stærkere integration af ILO's tjenester i de interne rådgivende gruppers overvågningsfunktion, og de årlige møder på højt plan i GD EMPL kunne åbnes for EØSU og muligvis også de interne rådgivende gruppers formandskaber. Tilgangen til multilaterale miljøaftaler (MEA) synes at være underudnyttet og kunne udvides til andre relevante internationale organisationer som OECD og, i lyset af den voksende betydning af finansieringen af verdensmålene for bæredygtig udvikling, til Verdensbanken og Den Internationale Valutafond.

Muligheder for civilsamfundet, herunder arbejdsmarkedets parter, for at spille en rolle i gennemførelsen

4.4. *Understøttelse af civilsamfundets, herunder arbejdsmarkedsparternes, overvågningsrolle:* EØSU bifalder EU's partnerskabsinstrumentprojekt, der finansierer nogle af medlemmerne af de interne rådgivende gruppers deltagelse i møder, og som bevarer de interne rådgivende gruppers politiske uafhængighed. Udvalget opfordrer Kommissionen til at forny finansieringen og samarbejde med de interne rådgivende grupper om udformningen heraf. Udvalget anbefaler større fleksibilitet i den fremtidige logistiske og tekniske støtte. Brugen af videokonferencer kan supplere, men ikke erstatte, fysiske møder. Den fremtidige finansiering bør omfatte årlige møder, hvor alle interne rådgivende gruppers medlemmer mødes for at drøfte tværgående spørgsmål om handel og bæredygtig udvikling. Ud over at stille finansielle ressourcer til rådighed er det nødvendigt at tage de strukturelle og organisatoriske udfordringer op for fuldt ud at styrke de interne rådgivende grupper som fastsat i kapitel 5.

4.5. *Udvidelse af civilsamfundets, herunder arbejdsmarkedets parters, ansvarsområde til at omfatte hele frihandelsaftalen:* EØSU har længe kraftigt anbefalet, at de interne rådgivende grupper bør rådgive om alle aspekter af EU's handelsaftaler, samtidig med at der fortsat lægges særlig vægt på gennemførelsen af kapitlerne vedrørende handel og bæredygtig udvikling og handelens indvirkning på bæredygtig udvikling i bredere forstand. Dette nye ansvarsområde vil i første omgang blive afprøvet i handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Det Forenede Kongerige. EØSU foreslår, at de interne rådgivende gruppers ansvarsområde udvides i alle eksisterende frihandelsaftaler ved hjælp af reviderede aftaletekster eller via en harmoniseret praksis under de interne rådgivende gruppers forretningsorden.

4.6. *En indsats for ansvarlig forretningsskik:* EØSU bifalder virksomhedernes aktive rolle i bestræbelserne på at sikre bæredygtig handel og Kommissionens tilsagn om at fremme ansvarlig forretningsskik. Udvalget beklager imidlertid, at hverken EØSU eller relevante interne rådgivende grupper har været involveret i tilsynet med projekterne med OECD og ILO. Kommissionen bør udvikle indikatorer til vurdering af konkrete projektresultater ud over bevidsthedsarbejde og indføre en mere målrettet og dybtgående gennemgang i hele forsyningskæden.

Levering af resultater

4.7. *Landeprioriteringer:* EØSU er enig i en strategisk og mere fokuseret tilgang, men partnerlandene er meget forskellige, selv inden for rammerne af en regional aftale, f.eks. aftalen mellem EU og Mellemerika. Ved fastlæggelse af prioriteringer og evaluering skal der proaktivt og på forskellige tidspunkter i processen gennemføres høringer af civilsamfundet, navnlig de interne rådgivende grupper. Geografiske enheder i GD for Handel og EU's delegationer bør i højere grad interagere med de interne rådgivende grupper med henblik på få input og give systematisk feedback. Det kræver en regelmæssig vurdering af Kommissionens fremskridt eller tilbagegang med hensyn til disse prioriteter.

4.8. *Effektiv håndhævelse:* Der kan indhøstes vigtige erfaringer af den koreanske sag om arbejdsmarkedstvister. For det første skal Kommissionen være mere proaktiv og hurtig med hensyn til at aktivere tvistbilæggelsesprocedurer for handel og bæredygtig udvikling og give interne rådgivende grupper en aktiv rolle. For det andet er det vigtigt at inddrage eksperter i internationalt arbejdsret i panelerne og rådføre sig med ILO om dens retspraksis og bindende fortolkning. For det tredje bekræfter panelrapporten behovet for bindende og køreplaner, der indeholder sanktioner, med klare tidsfrister for ratificering af ILO-konventionerne. Den vage terminologi »fortsat og vedholdende indsats« giver parterne for meget spillerum. Selv om Korea ratificerede tre ud af fire manglende ILO-konventioner (ikke C105 om afskaffelse af tvangsarbejde), er det fortsat uklart, hvorvidt de koreanske ændringer af arbejdsmarkedsløvgivningen fuldt ud gennemfører bestemmelserne i C29, C87 og C98. Sagen er således fortsat uafklaret, og EØSU styrker sin opfordring til opfølgende foranstaltninger. Der er imidlertid ikke kun problemer med overholdelsen i partnerlandene. EØSU bemærker med bekymring, at der tilsyneladende mangler instrumenter til solid håndhævelse i EU og medlemsstaterne.

4.9. *Tilskyndelse til en hurtig ratificering af centrale internationale aftaler:* EØSU støtter ratificeringen af centrale internationale konventioner, før der indgås og underskrives en frihandelsaftale, for at drage fordel af den maksimale forhandlingsmæssige og diplomatiske løftestangeffekt. Det nyeste eksempel med Vietnam viste disse positive effekter, da landet ratificerede ILO C98 og C105. Der er imidlertid ingen fremskridt med hensyn til ratificeringen af C87. EØSU understreger således, at det er vigtigt med forudgående forpligtelser til ratificering af centrale internationale aftaler eller bindende køreplaner, som kan håndhæves, med klare frister for ratificering i selve kapitlet om handel og bæredygtig udvikling.

4.10. *Revision af effektiviteten af gennemførelsen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling:* EØSU er enig i behovet for regelmæssige revisioner og vurderinger af gennemførelsen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling. Udvalget beklager imidlertid, at de interne rådgivende gruppers arbejde er så lidt synligt, og at deres henstillinger ikke tages i betragtning i disse processer, navnlig i de årlige gennemførelsesrapporter. Fremtidige rapporter bør bedre afspejle de interne rådgivende gruppers arbejdsprogrammer og fælles erklæringer med de interne rådgivende gruppers partnere. EØSU

beklager især, at der hidtil ikke er gjort fremskridt med hensyn til at muliggøre en effektiv håndhævelse af de nuværende kapitler om handel og bæredygtig udvikling. Hvad angår den samlede økonomiske og handelsmæssige aftale med Canada (CETA), har EØSU, EU's interne rådgivende grupper og de canadiske interne rådgivende grupper gentagne gange opfordret til, at der gøres store fremskridt med hensyn til den tidlige revision, som parterne havde forpligtet sig til i det fælles fortolkende instrument, som havde til hensigt at muliggøre en mere effektive muligheder for håndhævelse af arbejds- og miljøbestemmelserne. Denne revision bør nøje inddrage begge parter interne rådgivende grupper.

4.11. *Håndbog om gennemførelse:* EØSU bifalder idéen om at udvikle håndbøger om gennemførelsen for at hjælpe frihandelspartnerne til bedre at forstå forpligtelserne inden for handel og bæredygtig udvikling og vejlede dem i gennemførelsen heraf. Med hensyn til arbejdsmarkedsspørgsmål skal arbejdsmarkedets parter betragtes som nøglepartnere på stedet. Formelle sammenlignende databaser skal gå langt videre end fremskridt med aftalens ordlyd og fokusere på det faktiske gennemførelsesniveau for bestemmelser om handel og bæredygtig udvikling.

4.12. *Forøgelse af ressourcerne:* EU bør øremærke en del af sin bistand til handel til at støtte interne rådgivende grupper uden for EU's og civilsamfundsorganisationers deltagelse og kapacitetsopbygning i forbindelse med tiltag for bæredygtig handel og bæredygtige investeringer.

4.13. *Klimaindsats:* Hvis handel ikke er drivkraften i klimapolitikken, bør den spille en rolle med hensyn til at muliggøre den globale klimadagsorden med en positiv rolle for erhvervslivet med hensyn til at fremme mulighederne for ren teknologiindustri med særlig fokus på SMV'er. At gøre Parisaftalen til et »væsentligt element« i alle fremtidige omfattende handelsaftaler, dvs. at suspendere dem i tilfælde af manglende overholdelse, er et positivt skridt, der bør udvides til at omfatte ILO's grundlæggende og ajourførte konventioner.

4.14. *Handel og arbejde:* EØSU bifalder det udvidede anvendelsesområde for arbejdsspørgsmål i kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling og tilskynder til yderligere ajourføring af forpligtelserne. Kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling skal have tættere forbindelser til ILO's MNE-erklæring og til OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Kommissionen bør fremme ratificeringen af de ILO-konventioner, der er omfattet af MNE-erklæringen. Avanceret EU-lovgivning, navnlig bæredygtig virksomhedsledelse og obligatorisk due diligence, bør skabe en fortsat kontekst for den videre udvikling af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling. For at gøre en forskel i praksis kræver disse forpligtelser imidlertid en mere proaktiv håndhævelse og bedre muligheder for håndhævelse.

Gennemsigtighed og kommunikation

4.15. *Større gennemsigtighed og bedre kommunikation:* EØSU tilslutter sig alle institutioner og interessenter og understreger betydningen af gennemsigtighed og kommunikation. Offentliggørelsen af omfattende referater udgør et vigtigt kontaktpunkt for inddragelse af civilsamfundet. Kommissionens civilsamfundsdialogmøder er en vigtig kanal, men de skal forbedres med en mere struktureret opfølgning. Med henblik herpå anbefaler EØSU, at man nedbryder siloer og sikrer, at kommunikationskanalerne gensidigt styrker hinanden — med Europa-Parlamentet, medlemsstaterne og civilsamfundet.

4.16. *Tidsbundet svar på henvendelser om handel og bæredygtig udvikling:* EØSU bifalder lanceringen af et klagesystem i 2020 gennem oprettelsen af et enkelt kontaktpunkt og navnlig den særlige enhed under den øverste ansvarlige for håndhævelse af handelsaftaler, der udelukkende beskæftiger sig med klager relateret til handel og bæredygtig udvikling. Det er for tidligt at vurdere effektiviteten, men EØSU forventer, at den løbende udformning af denne mekanisme inddrager og følger anbefalingerne fra civilsamfundet.

5. Den næste generation af handel og bæredygtig udvikling

5.1. Siden handlingsplanen fra 2018 er der sket meget i den globale handel og i debatten om handel og bæredygtig udvikling. Den grønne pagt er et overordnet politisk mål også på EU's handelsdagsorden. Institutionelle aktører som Europa-Parlamentet og medlemsstaterne opfordrer i stigende grad til ambitiøse reformer på området handel og bæredygtig udvikling. Covid-19-pandemien har afbrudt handelsstrømmene på en hidtil uset måde, hvilket har afsløret store problemer i de globale forsynings- og værdikæder, som ofte er forbundet med manglende overholdelse af forpligtelserne i forbindelse med handel og bæredygtig udvikling. Den første tvistbilæggesag nogensinde vedrørende handel og bæredygtig udvikling satte det nuværende system på sin institutionelle lakmusprøve. Den nye øverste ansvarlige for håndhævelse af handelsaftaler skabte store forventninger om større fokus, ressourcer og nye lovgivningsmæssige værktøjer til en bedre gennemførelse og håndhævelse af forpligtelserne i forbindelse med handel og bæredygtig udvikling. I mellemtiden har nogle af EU's handelspartnere som f.eks. Canada og USA indført stærke håndhævelsesmekanismer for handel og bæredygtig udvikling i deres egne frihandelsaftaler, mens andre som f.eks. New Zealand har fremlagt ambitiøse forslag til EU's handelsforhandlinger, der sikrer, at handel fungerer for alle.

5.2. Handel og bæredygtig udvikling er ikke blot en debat om værdier, det er et spørgsmål om overlevelse på EU-plan og globalt plan. EØSU slår til lyd for en holistisk tilgang og støtter derfor EU's bestræbelser på at fremme dagsordenen for bæredygtighed på multilateralt plan og opfordrer til strategiske alliancer med vigtige handelspartnere om prioriterede spørgsmål om f.eks. kulstoflækage eller due diligence. Udvalget gentager, at der er behov for EU's lederskab med hensyn til en ambitiøs reform af Verdenshandelsorganisationen (WTO) og nedbrydning af tabuer, dvs. om sociale aspekter af handel. Som en positiv nytænkning bifaldt EØSU USA's nylige forslag om at løse det globale problem med tvangsarbejde på fiskerfartøjer i de igangværende WTO-forhandlinger om fiskerisubsidier ⁽³⁾.

5.3. EØSU har hele tiden opfordret til integration af mere effektive kapitler om handel og bæredygtig udvikling, idet udvalget mener, at *15-punktshandlingsplanen* ikke har skabt resultater. I samme ånd overvejes der i forbindelse med revisionen af handelspolitikken for 2021 yderligere foranstaltninger til effektiv gennemførelse og håndhævelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling, herunder bl.a. »muligheden for sanktioner for manglende overholdelse«.

5.4. Der findes nu tilstrækkelige erfaringer og viden, som kan danne grundlag for en genovervejelse af den nuværende tilgang, og EØSU foreslår, at der indføres en ny tankegang i initiativerne, der skal gøre det muligt for kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling fuldt ud at leve op til deres retligt bindende forpligtelser. Denne debat skal fastholde miljø- og arbejdsstandarderne lige højt på dagsordenen for gennemførelse og håndhævelse.

Politiske instrumenter, der giver en yderligere løftestangeffekt til gennemførelsen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling

5.5. I maj 2020 offentliggjorde Frankrig og Nederlandene et uofficielt dokument, hvori EU blev bedt om at forbedre sin analyse af de »socioøkonomiske aspekter af handelens virkninger og til at øge sine ambitioner med hensyn til sammenhængen mellem handel og bæredygtig udvikling i alle dens dimensioner« ⁽⁴⁾ set i lyset af den europæiske grønne pagt. EØSU glæder sig over den mere analytiske tilgang til indvirkningen på handelen og støtter på det kraftigste henstillingen om at tilskynde til en effektiv gennemførelse af bestemmelserne med en trinvis toldnedsættelse, herunder muligheden for at trække specifikke toldpositioner tilbage, hvis bestemmelserne efterfølgende ikke overholdes, og en præcisering af, hvilke betingelser landene skal opfylde for opnå disse nedsættelser.

5.6. EØSU opfordrer endvidere til at se uden for den klassiske handelsværktøjskasse efter ledsageforanstaltninger, der vil sikre en effektiv ændring i praksis. EU bør vedtage et ambitiøst EU-direktiv om obligatorisk due diligence, der anerkender ansvar på grundlag af gældende standarder og fastlægger en klar og sikker retlig ramme for europæiske virksomheder og virksomheder i tredjelande, der opererer i EU. EØSU har slået kraftigt til lyd for due diligence-forpligtelser i handelsaftaler med hensyn til globale forsynings- og værdikæder for at støtte ledelsesbeslutninger, der sigter mod bæredygtige virksomheder i økonomisk, økologisk og social henseende ⁽⁵⁾.

5.7. For at fremme dagsordenen for bæredygtig udvikling er Kommissionen også nødt til at se på andre kapitler og områder end de traditionelle kapitler om handel og bæredygtig udvikling, f.eks. kapitlerne om investeringer, og at skabe forbindelser og synergier mellem dem. Udenlandske investorer skal forpligtes til at udvise due diligence, før de kan drage fordel af en international investeringsaftale. På samme måde bør parterne i en frihandelsaftale garantere, at virksomheder, der er hjemmehørende på deres område, opfylder kravene om due diligence ⁽⁶⁾.

5.8. For at opnå bæredygtig handel skal EU ubetinget indføre bestemmelser om samarbejde mellem parterne i kampen mod hvidvaskning af penge, skattekriminalitet og skatteunddragelse. Korrupsion undergraver ligeledes indsatsen for bæredygtig udvikling, og det er nødvendigt at inddrage sammenlignelige høje standarder for afskaffelsen af den.

5.9. Tildelingen af offentlige udbud bør være betinget, så kontrakter tildeles virksomheder fra lande, der overholder ILO's grundlæggende standarder og Parisaftalen. EU's frihandelsaftaler skal også fremme bedste praksis for, hvordan miljømæssige og sociale kriterier kan tilgodeses i offentlige indkøb ⁽⁷⁾.

5.10. Selv om den miljømæssige vinkel i kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling er kommet længst i det seneste årti, er der fortsat to udfordringer. For det første handler klimaforpligtelserne i henhold til Parisaftalen om en nationalt bestemt gennemførelse, hvilket gør det vanskeligt at fastslå overtrædelser. For det andet gør manglen på internationale

⁽³⁾ EUT C 374 af 16.9 2021, s. 73.

⁽⁴⁾ Uofficielt dokument om handel, socialøkonomiske virkninger og bæredygtig udvikling, 2020.

⁽⁵⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 136 og EUT C 429 af 11.12.2020, s. 197.

⁽⁶⁾ Ibid.

⁽⁷⁾ EUT C 374 af 16.9 2021, s. 73.

miljøstandarder, dvs. for ren luft eller vand, det svært at fastsætte forpligtelser. Det er vigtigt at arbejde hen imod en operationalisering af miljøforpligtelserne for at nå frem til standarder, der også er knyttet til due diligence. I lyset af covid-19-pandemien er biodiversiteten mere påtrængende end nogensinde. Den grønne pagt, EU's lovgivningsinitiativer om cirkulær økonomi eller CO₂-grænsetilpasningsmekanismen ⁽⁸⁾ bliver relevante emner inden for rammerne af handel og bæredygtig udvikling.

5.11. En samlet vurdering af alle aspekter afslører, at der er alvorlige bæredygtighedsproblemer med frihandelsaftaler, som ikke kan løses inden for kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling. Landbrug, som er et af EU's vigtigste forhandlingskort, har f.eks. en klar indvirkning på bæredygtigheden. EØSU lægger særlig vægt på at gøre EU's fødevarerikkerhed og -bæredygtighed til en central del af analysen ⁽⁹⁾. Med det formål at opnå en mere effektiv og fair fødevarerforsyningskæde opfordrer EØSU til en smidig gennemførelse af direktivet om urimelig handelspraksis i landbrugs- og fødevarerforsyningskæden.

Bedre muligheder for en effektiv håndhævelse

5.12. EØSU har længe opfordret til, at der oprettes et nyt ekspertpanel, som skal kunne iværksætte en mellemstatslig tvistbilæggelsesmekanisme med mulighed for økonomiske eller andre sanktioner og retsmidler over for den forurettede part ⁽¹⁰⁾. Interne rådgivende grupper bør spille en aktiv rolle i tvistbilæggelsesrammen. Den øverste ansvarlige for håndhævelse af handelsaftalers team bør undersøge sager, der er fremlagt af en intern rådgivende gruppe, og informere og følge op på eventuelle håndhævelsesforanstaltninger og ekspertpanelrapporter.

5.13. EØSU glæder sig over den nye tilgang i forbindelse med handels- og samarbejdsaftaler, der sætter lige vilkår og bæredygtighed først og omfatter en tvistbilæggelsesmekanisme med adgang til retsmidler i tilfælde af eventuelle overtrædelser. Denne »hybridmodel« kombinerer tilgangen med et ekspertpanel med et eksigibelt element for vedvarende manglende overholdelse af princippet om ikke-forringelse eller manglende national håndhævelse af arbejds-, social-, miljø- eller klimabestemmelser. Dette omfatter midlertidig kompensation, der er aftalt mellem parterne, eller den klagende parts ensidige suspension af forpligtelser på et hvilket som helst område (f.eks. handelstariffer, lufttrafikketigheder, adgang til fiskefarvande) på visse betingelser.

5.14. Et uafhængigt arbejdssekretariat, der skal håndtere tværnationale arbejds spørgsmål i forbindelse med en frihandelsaftale, herunder arbejdsmarkedsvirkninger, og overvåge og undersøge overholdelsen af dens kapitel om arbejde, og en kollektiv klageordning bør supplere håndhævelsen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling ⁽¹¹⁾. Som det anerkendte organ på internationalt plan bør ILO inddrages i overvågningen af gennemførelsen af ILO-konventioner i frihandelsaftaler. Dets rolle bør også styrkes og institutionaliseres, når det drejer sig om korrekt fortolkning af ILO's instrumenter i tilfælde af tvister om internationale arbejdsstandarder. ILO bør inddrages systematisk for at vejlede ekspertpanelet i disse spørgsmål.

5.15. EØSU foreslår, at man undersøger innovative tilgange til bilæggelse af arbejdsmarkedstvister, som vil gøre det muligt for internationale ad hoc-tvistbilæggelsespaneler at pålægge virksomheder, der overtræder aftalte internationale arbejdsmarkedsstandarder, at gennemføre afhjælpende foranstaltninger. EU og de canadiske interne rådgivende grupper i CETA ⁽¹²⁾ noterede sig f.eks. NAFTA's ⁽¹³⁾ hurtige reaktionsmekanisme, hvorunder sanktioner omfatter suspension af præferenceordninger baseret på en stigende alvorlighedsgrad og gentagne overtrædelser. Målet er fortsat, hvor det er muligt, at tilskynde til afhjælpende foranstaltninger gennem bilateralt samarbejde og dialog mellem parterne. Men indførelsen af konsekvenser afskrækker virksomhederne fra ikke at overholde reglerne.

5.16. Vurderingen af håndhævelsen baseret på antallet af sager med en vellykket retssag giver kun et delvist billede, især da retssager altid er sidste udvej. Muligheden for sanktioner står også som en »solid opmuntring« til overholdelse, uanset om den bruges eller ej. I sidste ende fortæller de »ikkeeksisterende sager« og udviklingen heraf overbevisende historier, som EU bør overveje i forbindelse med sine sammenlignende undersøgelser af landenes forskellige tilgange. En simpel sammenligning af aftalernes ordlyd eller fremskridtene på sprogområdet ville ikke i sig selv give ret megen meningsfuld indsigt. Det kræver også en kvalitativ vurdering af gennemførelsesresultaterne, f.eks. ved at trække på de respektive civilsamfundserfaringer med hensyn til rådgivning i forbindelse med forhandlingen og overvågningen af gennemførelsen af sådanne bestemmelser.

⁽⁸⁾ Kommende udtalelse NAT/834 om CO₂-grænsetilpasningsmekanismen.

⁽⁹⁾ Kommende udtalelse NAT/822 om *Strategisk autonomi og fødevarerikkerhed og -bæredygtighed*.

⁽¹⁰⁾ EUT C 364 af 28.10.2020, s. 53.

⁽¹¹⁾ EUT C 227 af 28.6.2018, s. 27.

⁽¹²⁾ EU's og Canadas fælles erklæring fra de interne rådgivende grupper, september 2020.

⁽¹³⁾ Aftale mellem USA, Mexico og Canada.

Styrkelse af rammerne for inddragelse af civilsamfundet i interne rådgivende grupper

5.17. Interne rådgivende grupper er et vigtigt resultat af den nye generation af frihandelsaftaler, men de har brug for en stærkere institutionaliseret ramme for at udføre deres overvågningsopgaver med succes, uanset om det er med hensyn til handel og bæredygtig udvikling eller EU's frihandelsaftaler i deres helhed.

5.18. Der giver anledning til stor bekymring, at nogle af de interne rådgivende gruppers organer i partnerlandene ikke er aktive, repræsentative eller sågar ikke er uafhængige af statslig indflydelse. Problemet skyldes ofte, at oprettelsesprocesserne ikke er defineret i aftalen, parternes frihed til at vælge eksisterende organer, og at der ikke er nogen konsekvenser, hvis de tilknyttede forpligtelser ikke opfyldes. EØSU frygter især, at fjernelsen af »afbalanceret« i handels- og samarbejdsaftalen med hensyn til sammensætningen af interne rådgivende grupper vil kunne påvirke dens funktionsmåde i alvorlig grad.

5.19. Inden for rammerne af regionale handelsaftaler såsom EU-Centralamerika og EU/Colombia-Peru-Ecuador, eller en fremtidig aftale mellem EU og Mercosur, er der fortsat betænkeligheder vedrørende oprettelsen af individuelle interne rådgivende grupper i hvert partnerland. Denne strenge »nationale« tilgang udgør en alvorlig hindring for ethvert meningsfuldt samarbejde mellem de nationale interne rådgivende gruppers partnere og deres modstykke i EU's interne rådgivende grupper.

5.20. Der er således behov for, at der i kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling oprettes specifikke organer for interne rådgivende grupper med klart defineret uafhængighed, repræsentativitet og en afbalanceret sammensætning. Parterne skal være ansvarlige for, at de oprettes og fungerer. Regionale aftaler bør oprette fælles regionale organer med passende sekretariatsbistand. EU's delegationer og EØSU bør støtte processen med oprettelse og drift, herunder med hensyn til retningslinjer og bedste praksis. EØSU foreslår ligeledes, at man undersøger mulighederne for bedre at matche repræsentative organisationer i hele EU med de interne rådgivende grupper uden for EU, navnlig for miljø- og erhvervsaktører.

5.21. For at styrke samarbejdet mellem EU's interne rådgivende grupper og deres modstykke i civilsamfundet i partnerlandene er det bydende nødvendigt med årlige fælles møder mellem de interne rådgivende grupper, og dette bør indgå i selve frihandelsaftalerne. EØSU ser en merværdi i oprettelsen af civilsamfundsorganer og bidrager i høj grad hertil, navnlig når det gælder støtte til civilsamfundet i partnerlandene. Udvalgets særlige rolle skal opretholdes i det blandede rådgivende udvalg som et vigtigt forum for dialog for civilsamfundet på begge sider af associeringsaftaler, f.eks. mellem EU og Chile⁽¹⁴⁾.

5.22. EØSU's rolle med hensyn til at udforme interne rådgivende grupper og sikre, at de er funktionsdygtige, er afgørende og bør styrkes. EØSU udstak kursen i juli 2021 ved at afholde det første #AllDAGs-møde, der samlede medlemmer af de nuværende 11 interne rådgivende grupper for at drøfte konkrete forbedringstrin. EØSU er til stede i alle interne rådgivende grupper og udgør en vigtig del af alle interne rådgivende gruppers formandskaber, der består af en formand og to næstformænd, der er udvalgt blandt de tre grupper og alle medlemmer af en intern rådgivende gruppe. Samarbejdet inden for den fælles interne rådgivende gruppes formandskab drager fordel af ekspertise i og uden for EØSU i forbindelse med ledelsen af den interne rådgivende gruppes arbejde, og denne praksis bør fortsætte. Navnlig for de interne rådgivende grupper om Ukraine, Moldova og Georgien har EØSU's medlemskab fra nabolandene vist sig at være yderst værdifuldt. Ud over dets medlemmers rolle hjælper EØSU også de interne rådgivende grupper ved at yde værdifuld sekretariatsbistand til de interne rådgivende grupper.

5.23. Det er afgørende med øget synlighed og strukturerede institutionelle kanaler. De interne rådgivende gruppers formandskaber bør have en stående invitation til parternes underudvalg for handel og bæredygtig udvikling og Europa-Parlamentets overvågningsgrupper for de respektive aftaler. Arbejdsgruppen bestående af eksperter fra medlemsstaterne inden for handel og bæredygtig udvikling og den øverste ansvarlige for håndhævelse af handelsaftaler bør være tæt forbundet med de interne rådgivende gruppers arbejde via rapporterings- og udvekslingsstrukturer. Dette bør suppleres med en udveksling af oplysninger med ILO om arbejdsrelateret gennemførelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling og med MEA-sekretariatene om miljø og klima. EU-Udenrigstjenesten og EU's delegationer i partnerlandene bør holde regelmæssige briefinger med de interne rådgivende grupper og bør i udvalgte lande støttes af dedikerede arbejds- og miljøattachéer.

5.24. EØSU understreger behovet for at styrke samarbejdet med civilsamfundet fra udformning til overvågning af handelsredskaber og -aftaler. Udvalget opfordrer til genoprettelse af ekspertgruppen om frihandelsaftaler, som har leveret et enestående, nødvendigt og regelmæssigt engagement i specifikke handelsspørgsmål. De interne rådgivende grupper er også en udnyttet kilde til viden om tværgående spørgsmål relateret til handel og bæredygtig udvikling, der bør udnyttes fuldt ud.

⁽¹⁴⁾ En kommende udtalelse REX/536 vil undersøge rammen for inddragelse af civilsamfundet i hele livscyklussen for handelsmæssige og politiske aftaler, som skal vedtages i foråret 2022.

5.25. De voksende udfordringer for de interne rådgivende grupper kræver, at der indføres systemiske løsninger med tilstrækkelige ressourcer, både menneskelige og finansielle. De interne rådgivende grupper selv bør i højere grad inddrages i beslægtede beslutninger.

5.26. Det er ikke et mål i sig selv at rationalisere de interne rådgivende grupper. Enhver potentiel ny tilgang, f.eks. et større fokusering af strukturer på individuelle emner, skal garantere, at de effektivt kan tackle udfordringerne i relation til gennemførelsen af den specifikke aftale og inddrage de interne rådgivende grupper i udformningen af den. Tilbagevendende møder mellem alle EU's interne rådgivende gruppers medlemmer ville bidrage til at finde fælles løsninger på tværgående spørgsmål og give en platform for at drøfte pragmatiske og praktiske måder før næste fornyelse af medlemskabet af den interne rådgivende gruppe i foråret 2023.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »en holistisk strategi for bæredygtig udvikling af byområder og landdistrikter«

(initiativudtalelse)

(2022/C 105/08)

Ordfører: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Medordfører: **Piroska KÁLLAY**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse:
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	4.10.2021
Vedtaget på plenum	21.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	220/0/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU er overbevist om, at **Europas fremtid** vil afhænge af, hvordan vi håndterer landdistrikterne, og at det er nødvendigt med et større samarbejde med **byområderne** for at sikre, at intet område og ingen borger »lades i stikken« i den retfærdige omstilling til en klimaneutral, bæredygtig og velstillet europæisk Union. Dette vil være i overensstemmelse med målsætningerne for EU's grønne og sociale pagt, EU's genopretningspakke NextGenerationEU, den territoriale dagsorden 2030 og de 17 mål for bæredygtig udvikling.

1.2. EØSU mener, at EU bør **mindske forskellene mellem regionerne** ved at fremme politikker for retfærdig og bæredygtig omstilling på alle områder, og at EU bør sikre god livskvalitet i landdistrikterne.

1.3. I lyset af klimaudfordringerne og pandemien understreger EØSU, at det er **tvingende nødvendigt** at handle nu og indføre et **paradigmeskift** for at påvise den merværdi, det giver at arbejde sammen og fremme indbyrdes respekt og forståelse — til gavn for alle borgere.

1.4. EØSU opfordrer derfor de ansvarlige politikere til at udvikle og gennemføre en **omfattende og holistisk EU-strategi** , som begunstiger en balanceret, sammenhængende, lige og bæredygtig udvikling i landdistrikterne og byområderne, ved at styrke de lokale myndigheders rolle og fremme de traditionelle industrier og skabe nye erhvervsaktiviteter og beskæftigelsesmuligheder, samtidig med at synergierne med byområder fremmes.

1.5. For at skabe lige vilkår for **landsbysamfundene og bymiljøerne** anbefaler EØSU følgende:

1. Det er nødvendigt at tilføre tilstrækkelige ressourcer til landdistriktspolitikkerne og at sørge for kommunikationsteknologi, transportinfrastruktur (især offentlig transport, som er absolut nødvendig for hverdagslivet og beskæftigelsen) og effektive uddannelses- og sundhedssystemer af høj kvalitet. Disse bør være fuldstændigt på linje med de tilsvarende tjenester i byområderne (ens standarder for sundhed).
2. Udbuddet af arbejde, uddannelse og boliger bør afspejle og udnytte landdistrikternes naturressourcer og samtidig skabe innovative erhvervs muligheder.

3. Parlamentet i landdistrikterne og lokaludvikling styret af lokalsamfundet bør som foregangsmodeller for **deltagelsesbaseret demokrati** understøttes af de politiske ledere og inddrage alle borgere i landdistrikterne, herunder arbejdsmarkedets parter, kvinder, ældre, personer med handicap, minoriteter og navnlig unge.

4. Kulturarvsaktiver bør beskyttes og fremmes ⁽¹⁾.

1.6. EØSU fremsætter følgende anbefalinger vedrørende **udviklingen i landdistrikterne/byerne**:

1. Myndighederne skal sørge for gennemsigtighed og ligestilling i leveringen af ydelser til borgerne på alle områder.

2. Civilsamfundets organisationer, herunder LEADER og de lokale aktionsgrupper, bør udvikle **lokale partnerskaber mellem byer og landdistrikter** for at skabe økonomiske, sociale og miljømæssige muligheder og fremme en større forståelse for den indbyrdes afhængighed.

3. **Forvaltningsmodellen** i de fødevarerpolitiske råd kan tjene som inspiration til et effektivt samarbejde mellem alle interesserede aktører på lokalt plan. Mulighederne for hjemmearbejde, behovet for boliger i landdistrikter og adgangen til at bruge jorden er ændret som følge af den senere tids miljømæssige kriser og udfordringer og pandemien.

4. Udveksling af viden om god praksis og risici mellem territorierne bør fremmes og støttes.

5. Adgang til uddannelse af høj kvalitet i landdistrikterne kan være en af de faktorer, der bidrager til lokal økonomisk udvikling, og kan hjælpe landsbysamfundene med at tilpasse sig et miljø under hastig forandring.

1.7. EØSU fremsætter navnlig følgende **anbefalinger til Kommissionen og de nationale og regionale myndigheder**:

1. Kommissionens langsigtede vision for landdistrikterne ⁽²⁾, som blev vedtaget for nylig, bør fortsat udvikles for at sikre, at landdistrikterne og byområderne forpligter sig til en retfærdig tilgang. Det er vigtigt at vise den merværdi, det giver, at organisationer i by og på land arbejder sammen, sådan som det f.eks. er tilfældet i initiativet »fra jord til bord« og en socialt inkluderende grøn pagt.

2. Kommissionen bør med udgangspunkt i initiativet om intelligente landsbyer stille efter at oprette en **gruppe af aktører fra byområder og landdistrikter** til udvikling af god praksis inden for partnerskabsmodeller.

3. Til støtte for indsatsen bør der investeres i lokale pilotprojekter og paneuropæiske **incitament/vilkår og priser** for progressive eksempler på inkluderende aftaler.

1.8. EØSU forpligter sig desuden til at samarbejde med Europa-Parlamentet og Regionsudvalget gennem et undersøgelsesudvalg og ved hjælp af høring af civilsamfundsorganisationer og fremme af et europæisk charter om **rettigheder og ansvarsområder for landdistrikter og byområder**.

1.9. EØSU vil indarbejde en holistisk vision i sine fremtidige udtalelser om territoriale politikker for byområderne og landdistrikterne. Denne udtalelse er f.eks. blevet drøftet i forskellige EØSU-sektioner forud for dens vedtagelse.

2. Introduktion

2.1. I forlængelse af anbefalingerne i EØSU's udtalelse En integreret tilgang til sårbare regioner, der blev vedtaget på plenarforsamlingen i september 2020 ⁽³⁾, og høringen den 18. juni 2021 ⁽⁴⁾ søger EØSU nu en holistisk EU-strategi for bæredygtig udvikling i landdistrikter og byområder gennem en analyse af den overordnede ramme, som forbinder politikken for landdistrikter med alle andre relevante politikker og kortlægger eksisterende udfordringer og hindringer og fremhæver civilsamfundets, virksomhedernes og lokalsamfundenes rolle i udviklingen af bottom-up-tilgange. EØSU vil aktivt bidrage til at sikre, at denne strategi tages i betragtning, når der udformes EU-politikker.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Europas landdistrikters bidrag til det europæiske år for kulturarv 2018 til sikring af bæredygtighed og samhørighed mellem byer og landdistrikter (NAT/738,(EUT C 440 af 6.12.2018, s. 22).

⁽²⁾ COM(2021) 345 final.

⁽³⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 60.

⁽⁴⁾ Towards a holistic strategy on sustainable and equitable rural and urban development | Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

2.2. Det er afgørende at forvalte **diversiteten i landdistrikterne mere effektivt med udgangspunkt i mulighederne i de enkelte regioner**. I visse landdistrikter har man på grund af de nærliggende byområder fordel af en »klyngeeffekt« som følge af interaktionen mellem by og land, mens andre mere fjerntliggende egne i langt højere grad er afhængige af én enkelt sektor, ofte landbrug, skovbrug, fiskeri eller minedrift, hvor interaktionen med byerne er mindre synlig.

2.3. Selv om landområder og byområder er forskellige typer områder med hver deres specifikke kendetegn og med forskellige udviklingsniveauer, er de i virkeligheden **tæt forbundne**. Deres indbyrdes afhængighed bliver samtidig stadig mere kompleks og dynamisk og omfatter strukturelle og funktionelle strømme af mennesker og kapitalaktiver, information, teknologi og livsstil. Det er derfor afgørende at finde en balance imellem land og by — to typer områder, der har indbyrdes brug for hinanden og ikke kan eksistere uden hinanden.

2.4. Man bør stræbe efter, at livet i landdistrikterne giver borgerne **velfærd og livskvalitet**, selv i fjerntliggende eller ugunstigt stillede områder. Med strategien bør man finde den rette balance mellem disse to aspekter, så de komplementerer hinanden, og man opnår bæredygtighed i fremtiden.

2.5. De udfordringer, som landdistrikterne står overfor (bl.a. demografiske ændringer, affolkning, den digitale kløft, lave indtægtsniveauer, begrænset adgang til visse tjenesteydelser, behovet for bedre udsigter til beskæftigelse eller specifikke virkninger af klimaforandringerne), kan kun løses med udgangspunkt i et holistisk og fornyet stedbaseret perspektiv, hvor man søger gensidig udvikling.

2.6. Denne nye situation, som går ud over den traditionelle kobling mellem landdistrikterne, hvor landbrugssektoren blev betragtet som omdrejningspunktet adskilt fra bymiljøet, forudsætter, at udviklingsforanstaltninger i landdistrikterne baseres på en integreret multisektoriel tilgang i alle regioner, der udnytter synergierne og komplementerer både land- og byområder og de mellemliggende områder.

3. Udfordringer og forslag til foranstaltninger

3.1. Vi er nødt til at udfordre den traditionelle opfattelse, hvor der skelnes klart mellem landdistrikter og byområder, med **nye koncepter, nye fortolkninger og nye strategier**, og der skal tages hensyn til den lokale situation i definitionen af en given region.

3.2. Den fremtidige udvikling af Europas regioner bør tage udgangspunkt i **komplementariteten mellem land- og byområder og samordning af politikkerne for disse områder** — med det ultimative mål at opnå social og økonomisk samhørighed og miljømæssig bæredygtighed i de pågældende områder.

3.3. EØSU mener, at der er behov for større sammenhæng i de strategiske tilgange til udvikling af byområder og landdistrikter for at undgå overlapninger og uoverensstemmelser mellem strategier (f.eks. strategien med lokale aktionsgrupper, strategien for integreret territorial investering, lokaludviklingsstrategien og regionaludviklingsstrategien) og gøre det lettere for lokale aktører at gennemføre dem ved hjælp af udviklingsprocesser og investeringer.

3.4. Udviklingen af byområder og landdistrikter skal forvaltes i overensstemmelse med principperne i EU's territoriale dagsorden 2030, Leipzigcharteret, FN's dagsorden for byerne, EU's dagsorden for byerne, Amsterdampagten, Cork 2.0-erklæringen om Et bedre liv i landdistrikter og OECD's principper for by- og landdistriktspolitik, hvor der tages højde for tematiske partnerskaber og delt forvaltning mellem byområder og landdistrikter.

3.5. **Mellemstore byer spiller en central rolle med at forbinde storbyområder med landområder**, hvorfor disse fortjener særlig opmærksomhed både med hensyn til territorialplanlægning og i tildelingen af ressourcer og ydelser. Mange europæiske byer (herunder Toulouse i Frankrig, Manresa i Spanien, Torino i Italien og Aalborg i Danmark) har allerede indført meget vellykkede strategier. Bynetværk som ICLEI⁽⁵⁾, Eurotowns⁽⁶⁾ og Eurocities⁽⁷⁾ er centrale aktører inden for erfaringsudveksling og fremme af bedste praksis.

⁽⁵⁾ <https://www.iclei.org>

⁽⁶⁾ <https://www.eurotowns.org>

⁽⁷⁾ <https://eurocities.eu>

3.6. Interaktionen mellem land og by bør være en del af den **politiske dagsorden**, og vi bør gøre det nemmere for de **politiske** ledere og **beslutningstagere** at forstå dette og fremme organisering med udgangspunkt i de lokale forhold.

3.7. EU-finansieret **forskning** bør også fortsat undersøge måder til fremme af en ligestillet og bæredygtig udvikling i landdistrikterne og byområderne og til at sætte gang i den økonomiske udvikling i landdistrikterne. Projekter som ROBUST ⁽⁸⁾, RUBIZMO ⁽⁹⁾ og LIVERUR ⁽¹⁰⁾ bør videreudvikles og føre til konkrete ændringer.

3.8. At opnå bæredygtighed (økonomisk, social og miljømæssig) på disse områder i både landdistrikter og byområder kræver en **omfattende politik**, som er knyttet til den socioøkonomiske, kulturelle og etnografiske situation, og som fremmer samarbejdet mellem land- og byområder og aftaler mellem de forskellige sociale og økonomiske aktører, foruden passende forvaltningsmekanismer sammen med de lokale myndigheder.

3.9. **Fjerntliggende landdistrikter** er endnu mere sårbare over for de udfordringer som landdistrikter står over for og har derfor brug for specifikke politikker og særlige tiltag. Ud over at løse problemerne med hensyn til at få adgang til offentlige tjenester, herunder sundhed og uddannelse, foreslår EØSU, at der oprettes programmer, der genopretter det lokale økonomiske økosystem i samarbejde med nabobyer.

3.10. Mange af de udfordringer, som landdistrikterne oplever, falder uden for den fælles landbrugspolitik anvendelsesområde, som det fremhæves i udvalgets seneste informationsrapport om den fælles landbrugspolitik indvirkning på den territoriale udvikling i landdistrikterne ⁽¹¹⁾, og det er derfor nødvendigt at bevæge sig mod en integreret tilgang til **handling** og finansiering inden for de forskellige politikker, som rammer landdistrikterne. Midler fra nationale politikker bør supplere midlerne fra den fælles landbrugspolitik til udvikling af landdistrikterne.

3.11. Landbrugs-, fødevarer- og landdistriktspolitikkerne bør derfor lægge sig op ad politikkerne for klima og biodiversitet, politikkerne til bekæmpelse af fattigdom, politikkerne for infrastruktur og transport, politikkerne for uddannelse og undervisning, politikkerne vedrørende levering af grundlæggende tjenesteydelser af almen interesse (sundhed, boliger osv.), politikkerne til fremme af udviklingen af nye aktiviteter baseret på cirkulær økonomi og bioøkonomi, digitalisering eller bekæmpelse af affolkning.

3.12. Disse politikker bør også være sammenhængende og bør komplementere europæiske strategier som **den grønne pagt** ⁽¹²⁾ eller **fra jord til bord-strategien** ⁽¹³⁾, og navnlig den kommende nye industristrategi ⁽¹⁴⁾, hvori landbrugsfødevarer defineres som et af EU's vigtigste strategiske økosystemer, *samt politikker til sikring af fødevarersikkerheden*. At eksperimentere med nye former for samarbejde mellem by og land inden for rammerne af den europæiske grønne pagt er ikke kun en nødvendighed, men også en mulighed for en retfærdig omstilling og en territorielt afbalanceret bæredygtig udvikling.

3.13. **Forvaltningen** og harmoniseringen af de europæiske, nationale og subnationale **midler** bør forbedres med henblik på en bedre håndtering af den bæredygtige udvikling ved at se mere på horisontale spørgsmål og altid tage højde for behovene i de enkelte områder.

3.14. EØSU henleder opmærksomheden på behovet for at sikre adgang til bæredygtig finansiering og udvikle skræddersyede finansielle instrumenter til udvikling af byområder og landdistrikter under hensyntagen til risikostrukturen og økonomiens karakteristika. Desuden bør klassificeringssystemet og den finanspolitiske tilgang til landdistrikterne tage hensyn til udviklings- og investeringsbehovene.

3.15. Denne integrerede tilgang forudsætter **samordning mellem de forskellige forvaltninger** og forvaltningsorganer, herunder Kommissionens mange direktorater, der beskæftiger sig med horisontale politikker. Denne horisontale koordinering kræver en tilgang, hvor de ansvarlige politikere **indarbejder spørgsmål med relevans for landdistrikter i alle politikker** for at sikre, at der tages højde for behovene i landdistrikterne.

⁽⁸⁾ <https://rural-urban.eu>

⁽⁹⁾ <https://rubizmo.eu>

⁽¹⁰⁾ <https://liverur.eu/>

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/da/our-work/opinions-information-reports/information-reports/evaluation-caps-impact-territorial-development-rural-areas-information-report>

⁽¹²⁾ Den europæiske grønne pagt | Kommissionen.

⁽¹³⁾ Fra jord til bord-strategien.

⁽¹⁴⁾ [Communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf](https://www.europa.eu/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf) (europa.eu).

3.16. En vellykket koordinering mellem forvaltningerne bør tage følgende forhold i betragtning:

- i) fastlæggelse af det **korrekte omfang af tiltag**
- ii) etablering af en klar **lederrolle i samordningen af politikker**
- iii) styrkelse af **samarbejdsaftalerne** mellem regioner eller kommuner
- iv) fremme af **partnerskaber mellem land- og byområder** for at udnytte funktionelle forbindelser
- v) forbedring af den **vertikale koordinering** mellem forvaltningsniveauer.

3.17. Det er nødvendigt at fastholde en direkte forbindelse med landdistrikterne ved hjælp af den aktive rolle, som EU's regioner spiller, og som er altafgørende for udformningen og gennemførelsen af politikker for udvikling af landdistrikterne på lokalt plan. **Inddragelse af mange interessenter** og en **bottom-up-tilgang** er centrale elementer for at sikre bæredygtigheden og lokalt ejerskab af landdistriktspolitikkerne. EØSU opfordrer til, at der tages højde for den rolle, som de lokale aktionsgrupper kan spille, og den model for lokal udvikling, som lokalsamfundene står i spidsen for.

3.18. EØSU foreslår også, at man anvender **forvaltningsmodellen** i de fødevarerpolitiske råd som inspiration til et effektivt samarbejde mellem alle aktører på lokalt plan.

3.19. Der bør ske fremskridt med de **stedbaserede kontrakter** med støtte fra politiske aftaler, hvilket forudsætter fastlæggelse af målsætninger, forening af kræfter, tilskyndelse af aftaler mellem offentlige og private virksomheder med stedbaseret fokus, udvikling af mekanismer for interinstitutionelt og tværsektorielt samarbejde, udarbejdelse af en ny institutionel struktur, fremme af bæredygtig udvikling, anerkendelse af diversiteten mellem landdistrikterne og fremme af forbindelserne mellem land og by. I den forbindelse har virksomheder og organisationer i landbrugsfødevarersektoren nu mulighed for at underskrive den adfærdskodeks for ansvarlig forretnings- og markedsføringspraksis ⁽¹⁵⁾, som Kommissionen har lanceret som led i fra jord til bord-strategien.

3.20. Territoriale kontrakter bør tage udgangspunkt i lighed og respekt. I England, Wales og Skotland har man indført **adfærdskodekser for landdistrikterne** for at hjælpe folk med at forstå, hvordan landdistrikterne respekteres. Disse kunne omsættes til et **europæisk charter om rettigheder og ansvar** ⁽¹⁶⁾ **til fordel for lige og bæredygtige relationer mellem land og by**. Dette charter bør indarbejdes i medborgerkundskab for alle.

3.21. EØSU anerkender, at der ikke findes én model, der kan anvendes på samtlige regioner, og at de enkelte **subnationale enheder** bør fokusere og specialisere sig under hensyntagen til de særlige egenskaber, diversiteten og multifunktionaliteten af den pågældende anvendelse og finde løsninger på basis af eget potentiale, behov, kapacitet og egne forventninger. Man bør overordnet set overveje brugen af eksisterende infrastruktur og udviklingen af nye infrastrukturer, samtidig med at man ser på tidens tendenser for at investere de rette steder.

3.22. Behovet for at **forbedre beskæftigelsesmulighederne**:

- i) Covid-19-pandemien har fremskyndet en række digitaliserings- og miljøprocesser, der kræver en indsats for at opretholde over tid.
- ii) Der skal skabes og fastholdes nye muligheder for beskæftigelse i landdistrikterne, bl.a. inden for levering af lokale tjenesteydelser, hjemmearbejde, nye teknologier og vedvarende energi.
- iii) Styrkelse af landbrugets multifunktionelle aspekter, fremme af ikkelandbrugsmæssige aktiviteter, oprettelse af virksomheder i servicesektoren inden for ren energi og industri i landdistrikterne kan skabe mange muligheder for beskæftigelse.
- iv) Fremme af iværksætteri og sikring af fair konkurrenceregler for **SMV'er** og hensyntagen til de yngre generationers behov (f.eks. hjemmearbejde).

⁽¹⁵⁾ Adfærdskodeks (europa-eu).

⁽¹⁶⁾ The Countryside Code: advice for countryside visitors gov.uk.

- v) Fastholdelse af beskæftigelsen og butikker, der hvor folk bor. Visionen for land og by giver mulighed for udvikling af en cirkulær økonomi.
- vi) Fremme af anstændigt arbejde og forbedring af arbejdsvilkårene i landdistrikterne, samtidig med at man sikrer, at alle berørte parter har indflydelse på forbedringsprocessen.
- vii) Kobling af forbrugernes efterspørgsel med de regionale markeder og markederne i landdistrikterne gennem markedsføring af lokale produkter og kvalitetsmærkning.
- viii) Skabelse af kulturoplevelser i landdistrikterne bør fremmes over en bred kam, herunder fremme af kulturoplevelser og beskyttelse af historiske og religiøse bygninger (kirker, borge osv.).
- ix) Digitaliseringsprocesserne åbner nye muligheder, som kan skabe forventninger hos og tiltrække borgerne — navnlig de unge — og kan vende tendensen til affolkning og forbedre livskvaliteten i landdistrikterne. Til det formål har landområderne brug for en hensigtsmæssig infrastruktur, som sikrer konnektivitet. Strategierne for konnektivitet og **digitale platforme** kan være en løsning i denne henseende, samtidig med at en **digital retsakt for landdistrikterne** kunne lette udviklingen af digitale teknologier i landbruget og landdistrikterne.
- x) Bæredygtigt landbrug og akvakultur⁽¹⁷⁾ i landdistrikter og bynære områder bør støttes såvel som økoturisme, fritidsaktiviteter og uddannelsesaktiviteter inden for bæredygtighed, og disse aktiviteter bør være forenelige med beskyttelse af biodiversiteten for at sikre indbyggernes livskvalitet.
- xi) Tilgængelig uddannelse af høj kvalitet i landdistrikterne fra de tidlige børneår kan bidrage til at forbedre resultaterne inden for uddannelse, mens adgangen til offentlige tjenester, såsom børnepasning og skoler, er en stedbaseret faktor, der former landdistrikternes tiltrækningskraft, også når det gælder højt kvalificerede arbejdstagere.

3.23. Økonomisk vækst og jobskabelse er vigtige elementer, men skal suppleres af et tilstrækkeligt udbud af **tjenester**, boliger, energi, fritidsmuligheder, uddannelse og undervisning, livslang læring samt sundhedssystemer af god kvalitet, som sikrer, at landdistrikterne ikke blot er bæredygtige, men også attraktive steder at bo og leve. EU skal hurtigst muligt udvikle grundlaget for en bæredygtig og inklusiv **trivselsøkonomi**, der fungerer for alle⁽¹⁸⁾.

3.24. Især den fortsatte udvikling af offentlig transport til overkommelige priser bør være en prioritet for udviklingen af landdistrikterne og dermed for forbindelserne med byområder. Offentlig transport til en overkommelig pris er en absolut nødvendighed for hverdagslivet og beskæftigelsen og i forbindelse med adgangen til vigtige offentlige tjenester såsom skoler, børnepasningsfaciliteter, læger, apoteker og pendling til og fra arbejdspladsen.

3.25. Dette kræver **nye former for levering af tjenesteydelser i landdistrikterne**:

- i) Levering af integrerede ydelser (samarbejde mellem forskellige tjenester, samarbejde mellem leverandører af tjenesteydelser, samarbejde mellem grupper af fagfolk, samproduktion mellem offentlige, private og lokalsamfunds-baserede organisationer).
- ii) En tilgang baseret på levering af alternative og mere fleksible tjenesteydelser (bl.a. mobile tjenester, som bringer ydelsen ud til borgeren, radiale systemmodeller til regelmæssig levering af ydelser fra en central placering, tjenester, der er bedre tilpasset de lokale behov).
- iii) Teknologiske og digitale løsninger, bl.a. inden for uddannelses- og sundhedssektoren.

3.26. En global strategi for at opnå visse **tjenestestandarder** i forskellige områder og udveksling af tjenesteydelser mellem forskellige steder inden for nogle givne områder er centrale elementer i udformningen af bæredygtige by- og landområder.

⁽¹⁷⁾ Se udtalelserne »Strategiske retningslinjer for en bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i EU« — NAT/816 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 103) og »En ny strategi for en bæredygtig blå økonomi i EU« — NAT/817 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 108).

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse om *Den bæredygtige økonomi, vi har brug for* (EUT C 106 af 31.3.2020, s. 1).

3.27. Der skal udarbejdes en strategi, som ved at forbedre tjenesteydelserne i landdistrikterne og nye beskæftigelsesmuligheder medfører, at folk bosætter sig i landdistrikterne, og frem for alt **sikrer det nødvendige generationsskifte.**

Bruxelles, den 21. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »strategisk autonomi og fødevarer-sikkerhed og bæredygtighed«**(initiativudtalelse)**

(2022/C 105/09)

Ordfører: **Klaas Johan OSINGA**

Plenarforsamlingens beslutning	25.3.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	4.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	128/0/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU foreslår, at der for fødevarer-systemer fastlægges en definition af åben strategisk autonomi, som er baseret på fødevarerproduktion, arbejdsstyrke og handel med det overordnede mål at garantere fødevarer-sikkerheden og bæredygtigheden for alle EU-borgere gennem en retfærdig, sund, bæredygtig og modstandsdygtig fødevarerforsyning.

1.2. Navnlig bør EU's fødevarerproduktion være mere diversificeret, arbejdsstyrken inden for landbruget bør styrkes, især ved at tiltrække unge og sikre anstændige arbejdsvilkår og lønninger, og handelspolitikkerne bør bringes i overensstemmelse med EU's standarder for fødevarer-bæredygtighed og konkurrenceevne ⁽¹⁾.

1.3. Åben strategisk autonomi og bæredygtigheden af fødevarer-systemerne garanteres bedst ved at udvikle en værktøjskasse, der omfatter risikostyringsforanstaltninger for at hjælpe fødevarerforsyningskæderne med at håndtere ekstreme situationer og de nationale myndigheder og EU-myndighederne med at træffe øjeblikkelige tiltag.

1.4. Nylige hændelser som følge af covid-19, ekstremt vejr, der kan henføres til klimaforstyrrelserne, og cyberangreb viser, at der er behov for at forbedre fødevarer-systemernes modstandsdygtighed og bæredygtighed. Kommissionen er inden for rammerne af jord til bord-strategien i færd med at udvikle en EU-beredskabsplan for fødevarerforsyning og fødevarer-sikkerhed og en dertil knyttet EU-fødevarerkriseresponsmekanisme ⁽²⁾. Dette burde medvirke til at øge bevidstheden om risici og bør indebære identifikation, vurdering, kortlægning og overvågning af de største risici via stresstest af kritiske systemer på EU-niveau og i medlemsstaterne. Det burde også gøre det lettere at gennemføre foranstaltninger, som vil løse de aktuelle problemer.

1.5. EU har behov for et system, der kan forebygge hændelser som strøm- og netværkssvigt eller cyberangreb med en kaskadeeffekt, der kommer ud af kontrol som følge af afhængighedsforhold. Som eksempler kan gives en by, der må lukkes ned i flere uger, et strømsvigt, der varer flere dage, og en fødevarer-virksomhed eller detailhandler, der rammes af et cyberangreb.

⁽¹⁾ For at en samlet EU-fødevarerpolitik kan få egentlig relevans for de europæiske forbrugere, er det af afgørende betydning, at fødevarer, der produceres på bæredygtig vis i EU, er konkurrencedygtige. Dette indebærer, at den europæiske landbrugsfødevarersektor er i stand til at levere fødevarer til forbrugerne til priser, der omfatter ekstra omkostninger til kriterier såsom bæredygtighed, dyrevelfærd, fødevarer-sikkerhed og ernæring, men også en rimelig indtægt til landbrugerne, og som samtidig fastholder dens position som det foretrukne valg for det store flertal af forbrugerne (EUT C 129 af 11.4.2018, s. 18 og EUT C 429 af 11.12.2020, s. 268).

⁽²⁾ Beredskabsplan, Kommissionen.

1.6. En forbedring af håndteringsmekanismerne kræver udvikling af de eksisterende fødevarer systemer og samtidig diversificering af fødevarer systemerne, herunder forretningsmodellerne for gårdbutikker, bylandbrug, vertikalt landbrug og »local-for-local«-tilgangen i almindelighed. Dette forudsætter, at landbrugerne og avlerne tager forskning og innovation i mere udstrakt brug, ligesom det burde bidrage til at minimere risikoen for »fødevareørkener« og produktionsspecialisering⁽³⁾. Samtidig bør fordelene ved det effektive distributionssystem fra bedrifter til forarbejdning og markeder styrkes.

1.7. For at sikre produktionen på lang sigt af tilstrækkelige og sunde fødevarer og et holdbart livsgrundlag er det vigtigt, at naturressourcerne anvendes på en bæredygtig måde, dvs. at jord- og vandressourcerne bevares, klimaændringerne og biodiversitetstab bekæmpes, og dyrevelfærden beskyttes. EU bør tillige styrke den lokale og regionale produktion, så en velfalanceret fødevareproduktion og -forarbejdning kan forenes med et lille CO₂-fodaftryk.

1.8. Den fælles landbrugspolitik spiller en afgørende økonomisk, social og miljømæssig rolle. Den bør stabilisere markederne under kriser og samtidig skaffe landbrugerne og forarbejdningsvirksomheder et sikkerhedsnet og beskytte miljøet, klimaet, arbejdsstyrken og dyrevelfærden. Den fælles landbrugspolitik udfylder en rolle i at opretholde den strategiske produktionskapacitet og fødevarer sikkerheden og -sikringen.

1.9. Bedrifter, frugtbar landbrugsjord og vand er strategiske aktiver og skal til en vis grad beskyttes i hele EU, da de udgør ryggraden i vores åbne strategiske fødevareautonomi.

1.10. EØSU gentager sin anbefaling om at undersøge muligheden for et europæisk fødevarepolitisk råd med flere interessenter og på flere niveauer⁽⁴⁾. I forhold til åben strategisk autonomi ville et sådant råd bl.a. kunne have en overvågningsfunktion og medvirke til at evaluere og foregribe risici i fødevareforsyningskæden.

1.11. EU må sikre, at grænserne forbliver sikkert åbne, og at der holdes gang i arbejdsstyrken og logistikken af hensyn til fødevareproduktionen og -distributionen (»grønne baner«) såvel internt i EU som i forhold til tredjelande. Dette kræver en stærk koordineringsmekanisme mellem medlemsstaterne, Kommissionen og tredjelande.

2. Indledning

2.1. Sigtet med denne initiativudtalelse er at se nærmere på, hvad der ligger i »åben strategisk autonomi« for Europa, når det gælder den fremtidige fødevarer sikkerhed og -bæredygtighed, samt bidrage med fremsynede visioner og politik anbefalinger fra civilsamfundet. Udtalelsen giver navnlig »stof til eftertanke« vedrørende de problemstillinger, der er affødt af den seneste tids hændelser som f.eks. covid-19, ekstreme vejrforhold, cyberangreb og politiske/socialt spændinger.

2.2. »Åben strategisk autonomi« bør ses som en mulighed for EU for at garantere fødevareforsynings sikkerheden og fastlægge høje standarder for bæredygtighed, især på baggrund af den europæiske grønne pagt og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Udfordringerne for fødevarebæredygtigheden i Europa bør håndteres både internt og eksternt, og der vil i denne udtalelse også blive set på mulighederne for at beskytte og forbedre udbuddet af bæredygtige fødevarer for alle EU-borgere, ikke mindst i krisetider.

2.3. Udtalelsen bygger på en række forslag og konkrete idéer, som EØSU allerede har fremsat i sit tidligere arbejde⁽⁵⁾. Disse forslag kan opsummeres som følger:

— fremme en samlet fødevarepolitik i EU med det formål at fremme sunde kostvaner med udgangspunkt i bæredygtige fødevarer systemer, hvor landbruget kædes sammen med ernærings- og økosystemtjenester, og det sikres, at forsyningskæderne beskytter folkesundheden for alle samfundsgrupper i EU. En sådan politik, der nu afspejles i Kommissionens jord til bord-strategi, bør skabe større sammenhæng mellem forskellige fødevarerelaterede politikområder, sikre øget værdsættelse af fødevarer og fremme en omstilling på længere sigt fra fødevareproduktivisme og -forbrugerisme til fødevarebevidsthed

⁽³⁾ COVID-19 and the food phenomena, FAO.

⁽⁴⁾ EUT C 129 af 11.4.2018, s. 18 og EUT C 429 af 11.12.2020, s. 268.

⁽⁵⁾ Bl.a.: EUT C 129 af 11.4.2018, s. 18, EUT C 190 af 5.6.2019, s. 9, EUT C 429 af 11.12.2020, s. 268, EUT C 429 af 11.12.2020, s. 66, EUT C 440 af 6.12.2018, s. 165, EØSU's udtalelse *En fair fødevareforsyningskæde* NAT/823 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 38).

- udbygge mulighederne for korte forsyningskæder, agroøkologi og produktkvalitetsordninger
- sikre rimelige priser og forbyde urimelig handelspraksis
- indarbejde den grønne pagts jord til bord- og biodiversitetsstrategier som globale standarder for bæredygtighed i alle fremtidige EU-handelsaftaler
- sikre struktureret inddragelse og deltagelse af civilsamfundet og af alle interessenter på tværs af fødevarerforsyningskæden, herunder gennem et europæisk fødevarerpolitisk råd.

2.4. Endelig er et andet formål med initiativudtalelsen at levere værdifuld indsigt i det igangværende arbejde vedrørende den grønne pagts jord til bord-strategi, den fælles landbrugspolitik, gennemgangen af handelspolitikken og dagsordenen for strategisk fremsynethed med fødevarerikkerheden og -bæredygtigheden i EU som omdrejningspunktet for analysen.

2.5. I september 2021 afholdt FN et topmøde om fødevarer systemer, hvis sigte var at hjælpe landene med at nå de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, navnlig mål 2 — Stop sult. EØSU bidrog til debatten ⁽⁶⁾.

3. Åben strategisk autonomi, de centrale elementer i fødevarer systemet

3.1. Ifølge Kommissionen er »åben strategisk autonomi« EU's evne til at træffe egne valg og forme verden omkring sig gennem lederskab og engagement, der afspejler EU's strategiske interesser og værdier. I kraft deraf kan EU blive økonomisk og geopolitisk stærkere ved at være ⁽⁷⁾:

- åben over for handel og investeringer, der hjælper EU's økonomi med at komme på fode igen efter kriser og forblive konkurrencedygtig og forbundet med verden
- bæredygtig og ansvarlig, tage føringen internationalt for at forme en grønnere og mere retfærdig verden, styrke eksisterende alliancer og samarbejde med mange partnere
- determineret over for urimelig praksis og tvangsmetoder og parat til at håndhæve sine rettigheder, men altid ved at fremme internationalt samarbejde til løsning af globale problemer.

3.2. »Åben strategisk autonomi« bør defineres bedre i forhold til fødevarer systemer. EØSU ønsker at bidrage til overvejelserne om, hvordan EU kan være bedre rustet til fremtidige kriser. Dette bør være en del af EU's genopretningsplan, f.eks. gennem anvendelse af Next Generation EU-midler.

3.3. EØSU foreslår, at der fastlægges en definition af åben strategisk autonomi, som er baseret på fødevarerproduktion, arbejdsstyrke og fair handel med det overordnede mål at garantere fødevarerikkerheden og -bæredygtigheden for alle EU-borgere gennem en retfærdig, bæredygtig og modstandsdygtig fødevarerforsyning.

3.4. Fødevarerproduktion

3.4.1. Der bør anlægges et internationalt, nationalt og lokalt perspektiv på fødevarerikkerheden. 55 % af verdens befolkning bor i byer, hvor der kun produceres få friske fødevarer — såkaldte fødevarerørkener. FN forventer en stigning til 68 % frem mod 2050. Fremskrivninger viser, at urbanisering kombineret med den samlede vækst i verdens befolkning kan forøge antallet af mennesker i byområder med yderligere 2,5 mia. frem mod 2050 ⁽⁸⁾. Urbaniseringsgraden i Europa forventes at være vokset til ca. 83,7 % i 2050 ⁽⁹⁾.

3.4.2. I EU's indre marked transporteres fødevarer dagligt overvejende fra landdistrikter og forarbejdningsindustrier til supermarkeder i byområder. Lokale gårdbutikker og internetbutikker blev imidlertid mere og mere populære blandt forbrugerne under nedlukningerne i 2020-2021.

⁽⁶⁾ Bidrag til FN's 2021-topmøde om fødevarer systemer, EØSU.

⁽⁷⁾ Revision af EU's handelspolitik, Kommissionen.

⁽⁸⁾ Forventningen er, at 68 % af verdens befolkning bor i byområder i 2050, FN.

⁽⁹⁾ Urbanisation in Europe, Kommissionen; UN World urbanisation Prospects 2018.

3.4.3. Udviklingen af korte forsyningskæder bidrager til Europas modstandsdygtighed. Lokale kanaler bør være afpasset efter befolkningernes behov og de særlige territoriale forhold og klimaforhold. Der bør udvikles yderligere forarbejdningskapacitet på lokalt plan.

3.4.4. Diversificeringen af produktionen vil også øge EU's modstandsdygtighed. En forøgelse af den landbrugsjord, der afsættes til økologisk landbrug, er et element i jord til bord-strategien, og kolonihaver, bylandbrug og vertikalt landbrug ⁽¹⁰⁾ er en farbar vej frem, når der skal spares fødevarekilometer, og vinder stadig større udbredelse. Disse initiativer bør knyttes sammen med anden lokal og regional fødevareproduktion og -forarbejdning, så der dannes et sikkerhedsnet.

3.4.5. Kortlægning af svagheder bør stå øverst på EU's dagsorden. Medlemsstaterne og Kommissionen bør samarbejde om at afdække huller, reducere fødevarespild, udvikle scenarier og koordinere målrettet uddannelse og kommunikation.

3.4.6. Intelligent forvaltning af fødevarerlagre bør være en del af EU's strategi for åben strategisk fødevarer-autonomi. Heri ligger bl.a. regelmæssig omsætning af strategiske lagre, og at man forhindrer børshandlerspekulation, herunder køb af råvarer og fødevarer til under kostprisen ⁽¹¹⁾, og stærke markedsreaktioner ved at sikre gennemsigtighed på markedet.

3.5. Arbejdsstyrken

3.5.1. Der er ikke nok unge, der er uddannede og villige til at drive landbrug. I 2016 var der for hver EU-landbruger under 35 år mere end seks landbrugere over 65 år ⁽¹²⁾.

3.5.2. Hertil kommer, at landbrugerne fortsat bærer en uforholdsmæssigt høj andel af de skader og tab, der forvoldes af katastrofer. Den tiltagende hyppighed og intensitet af disse katastrofer sammenholdt med risicienes systemiske karakter vender op og ned på menneskers liv, ødelægger livsgrundlaget og truer hele fødevarer-systemet.

3.5.3. Det er absolut nødvendigt, at arbejdsstyrken i landbruget i Europa udvides, at landbrugt og frugtbar landbrugsjord beskyttes, og at der er hensigtsmæssige landbrugsfaglige viden- og innovationsnetværk (AKIS). Unge og kvinder skal tilskyndes til at gå ind i landbruget, og det skal være attraktivt at blive i landbruget i mange år.

3.5.4. Sikring af anstændige arbejdsvilkår for arbejdstagere fra EU-lande og tredjelande i landbruget og fødevarer-sektoren i alle led i fødevarekæden er en forudsætning for realisering af et bæredygtigt og modstandsdygtigt fødevarer-system. Der bør sikres tilstrækkelig finansiering, retfærdige og højere lønninger, rimelige priser, tilskud til klimatilpasning og sæsonarbejderrettigheder.

3.5.5. En samlet fødevarerpolitik for EU bør ifølge EØSU levere økonomisk, miljømæssig og sociokulturel bæredygtighed. Det er derfor yderst vigtigt, at det sikres, at jord til bord-strategien grundlæggende ændrer på dynamikken i forsyningskæderne og skaber varige forbedringer i landbrugernes indkomst og eksistensgrundlag ⁽¹³⁾. EØSU har sin tvivl om, hvorvidt dette grundlæggende skifte vil finde sted uden de rette politiske og økonomiske incitamenter.

3.6. Handel

3.6.1. I 2020 blev EU-27's landbrugsfødevarer-eksport værdiansat til 184,3 mia. EUR, hvilket er en stigning på 1,4 % i forhold til 2019, mens importen på 122,2 mia. EUR var 0,5 % højere end i det foregående år. Handelsoverskuddet for landbrugsfødevarer udgjorde i 2020 62 mia. EUR, en stigning på 3 % i forhold til 2019 ⁽¹⁴⁾. Ifølge JRC skaber en landbrugsfødevarer-eksport på 1 mia. EUR i gennemsnit 20 000 job, heraf 13 700 i primærsektoren. Samtidig tegnede landbruget sig for omkring 4,2 % af den samlede beskæftigelse i EU i 2016 ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Vertical farming, WUR.

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse om *En fair fødevarerforsyningskæde* NAT/823 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 38).

⁽¹²⁾ Den fælles landbrugspolitik — Structural change and generational renewal, Kommissionen.

⁽¹³⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 268.

⁽¹⁴⁾ 2020 a year of stability for EU agri-food trade, Kommissionen.

⁽¹⁵⁾ Eurostat: Farmers and the agricultural labour force — Statistics.

3.6.2. Det Forenede Kongerige, USA, Kina, Schweiz og Japan var EU's største landbrugsfødevaremarkeder, idet de aftog mere end 52 % af al eksport. EU's import af landbrugsfødevarer kom i 2020 primært fra Det Forenede Kongerige, Brasilien, USA, Ukraine og Kina.

3.6.3. EU spiller en stor rolle i den globale handel med landbrugsfødevarerprodukter, og det er vigtigt, at handelspolitikkerne er rettet ind efter Unionens bæredygtige mål. EØSU foreslog i en tidligere udtalelse ⁽¹⁶⁾, at den grønne pagts jord til bord- og biodiversitetsstrategier indarbejdes i alle fremtidige EU-handelsaftaler som globale standarder for bæredygtighed. Udvalget anerkendte vigtigheden og værdien af regelbaseret handel, hvor der gælder lige vilkår, og det store bidrag, som dette vil yde til den økonomiske genopretning efter covid-19.

3.6.4. For at reducere afhængigheden af landbrugsinput bør EU støtte lavininputmetoder, specielt hvad angår fossile brændstoffer og pesticider, og udvikle produktionskapacitet til landbrugsinput i Europa.

3.6.5. Der er brug for innovative systemer, der beskytter og styrker naturressourcegrundlaget og fremmer en effektiv produktion ⁽¹⁷⁾. Nye teknologier, robotter og vacciner er vigtige aktiver, der skal udvikles.

4. Risikostyrings- og stresstestscenarie

4.1. Ifølge FAO står menneskeheden og vores fødevarer sikkerhed over for en række nye og hidtil usete trusler såsom ekstreme vejrforhold som følge af klimaforstyrrelserne, sygdomme og pandemier. Landbruget er eksponeret for en lang række risici, som gensidigt påvirker hinanden i en hyperforbundet verden ⁽¹⁸⁾.

4.2. Ifølge FAO steg fødevarerpriserne i perioden 2020/21 til det højeste niveau siden 2011 ⁽¹⁹⁾. Det rapporteres ofte, at prisvolatilitet skyldes spekulation. Ifølge FN og OECD sultede mellem 720 og 811 mio. mennesker i 2020. Knap hvert tredje menneske i verden (2,37 mia.) havde ikke adgang til tilstrækkelige fødevarer i 2020, en stigning på 320 mio. på et år ⁽²⁰⁾.

4.3. Covid-19-pandemien har blotlagt, at fødevarer sikkerhed — selv i Europa — ikke kan tages for givet. Alle aktører og aktiviteter gennem hele fødevarerækeden er hyperforbundne. Under pandemien var der lande, der indførte handelsrestriktioner. Selv i EU traf medlemsstaterne ensidige foranstaltninger og lukkede grænserne, hvilket udgjorde en trussel mod bevægeligheden for fødevarer og sæsonarbejdere. Takket være hurtige tilpasninger fra landbrugerne og partnerne i fødevarerækeden blev der holdt gang i produktionen, forarbejdningsvirksomheden og distributionen. Kommissionen tog også skridt til at holde det indre marked i gang. Men mange erhvervsdrivende er blevet ramt økonomisk af krisen, da rejse-, turist- og restaurationsbranchen lukkede ned.

4.4. Cyberangreb såsom ransomwareangreb medfører kriser i den virkelige verden, fordi så meget i dag sker online («stingenes internet»). Ifølge nyhedsbureauet Associated Press steg den gennemsnitlige udbetaling til cyberkriminelle med 311 % i 2020 til 310 000 USD. I gennemsnit fik ofrene først igen adgang til deres data efter 21 dage ⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 66.

⁽¹⁷⁾ The future of food and agriculture, FAO.

⁽¹⁸⁾ The impact of disasters and crises on agriculture and food security: 2021, FAO.

⁽¹⁹⁾ FAO Food Price Index, FAO.

⁽²⁰⁾ 2021 State of Food Security and Nutrition in the World, WFP.

⁽²¹⁾ Cyber attack on US pipeline is linked to criminal gang, AP News.

4.5. I april 2021 løb det største hollandske supermarked (Albert Heijn) i flere dage tør for visse osteprodukter på grund af et cyberangreb på en stor distributør⁽²²⁾. For nylig blev verdens største slagteri JBS angrebet. Dette har i USA ført til øget bekymring for sikkerheden for den nationale fødevarerforsyning⁽²³⁾. Det lader til, at mange cyberangreb ikke rapporteres af virksomhederne for at undgå markedets reaktioner i form af hamstring og priser, der stiger til svimlende højder. Der er også virksomheder, der har lidt kraftigt under cyberangreb, selv om de ikke var de direkte mål for angrebene, herunder lukningen i juli 2021 af flere hundrede svenske Coop-butikker som følge af et ransomwareangreb på den amerikanske softwareleverandør Kaseya⁽²⁴⁾.

4.6. Lige så foruroligende var blokeringen af Suezkanalen, da et 200 000 ton containerskib satte sig fast i starten af april 2021. Den slags hændelser viser sårbarheden i de globale forsyningskæder. Hvis disse kæder afbrydes i få dage, tager det lang tid at indhente det forsømte, og dette kan afføde prisstigninger for forbrugerne og virksomhederne.

4.7. Kommissionen offentliggjorde i september sin **strategiske fremsynsrapport for 2021** med fokus på åben strategisk autonomi⁽²⁵⁾. Kommissionen anser sikring af bæredygtige og modstandsdygtige fødevarer systemer som et af de vigtigste strategiske områder til styrkelse af EU's globale lederskab. I den forbindelse nævnes behovet for at investere i innovation som beskyttelse for modstandsdygtige og bæredygtige fødevarer systemer⁽²⁶⁾.

4.8. Derudover indeholder et nyligt teknisk dokument fra Det Fælles Forskningscenter baggrundsinformation vedrørende de dashboards over modstandsdygtighed, der præsenteres i Kommissionens strategiske fremsynsrapport for 2020⁽²⁷⁾. Der er bl.a. tale om sårbarhedsindikatorer vedrørende adgangen til lokale tjenester og afhængighed af fødevarerimport, og fødevarernes geopolitiske betydning dokumenteres. Et dashboard bidrager til at kortlægge sårbarhed og udvikle målrettede stresstests. Der er imidlertid tale om en generel tilgang, da der ikke er en eneste enkeltstående indikator, og dashboardsene over modstandsdygtighed er for øjeblikket ved at blive revideret.

4.9. Der er behov for, at forsyningskæderne omlægges fra lige til tiden (»just in time«) til for alle tilfældes skyld (»just in case«). Afhængighed af monopolleverandører af visse varer kan påvirkes af indgreb fra fjendtlige regeringers side. Dette er også et spørgsmål om leverancer af input til landbrugere og fødevarerforarbejdningsvirksomheder. EØSU opfordrer derfor til, at der foretages en sikkerhedsgennemgang af fødevarer tilgængeligheden i EU. Dette bør ske ved hjælp af **scenarieundersøgelser**.

4.10. Stresstests bør anvendes til at afsløre sårbarheder. Hvad er f.eks. de mulige følger af svigt over flere dage i de lokale/regionale/nationale energi- og telekommunikationsnet? Det er almindelig anerkendt, at dette er en af de største efterspørgselsrisici for alle landes kritiske infrastruktur, herunder fødevarerforsyningen. Følgende hændelser har direkte konsekvenser for fødevarerforsyningen: svigt i strøm-, vand- og gasforsyningen, svigtende køle- og frysekapacitet, ikke fungerende madlavnings-, bageri- og forarbejdnings-/produktionsanlæg, svigtende opvarmning og belysning, manglende evne til at sikre basal fødevarerhygiejne og manglende muligheder for at skaffe brændstof til distributionskøretøjer eller andre anvendelser i forsyningskæden. Indirekte indvirkninger som følge af indvirkninger på anden kritisk infrastruktur kan imidlertid også have store konsekvenser. Længerevarende nedbrud i tele- og datakommunikationsnettet ville skabe alvorlige og øjeblikkelige udfordringer for virksomhedernes interne kommunikation og kommunikationen med offentlige instanser, leverandører, kunder og forbrugere, hvad angår formidling af vital information og gennemførelse af efterbestillinger og betalinger, herunder gennem onlinebankingsystemerne.

4.11. EØSU anbefaler, at dette scenario analyseres nærmere.

⁽²²⁾ Kaasschaarste bij Albert Heijn na hack leverancier, de Volkskrant.

⁽²³⁾ Hacking American beef: the relentless rise of ransomware, Financial Times.

⁽²⁴⁾ NCSC statement on Kaseya incident, NCSC.

⁽²⁵⁾ 2021 Strategic Foresight Report, Kommissionen.

⁽²⁶⁾ Shaping and securing the EU's Open Strategic Autonomy by 2040 and beyond, JRC.

⁽²⁷⁾ Dashboards over modstandsdygtighed, Kommissionen.

5. Anbefalinger vedrørende det videre arbejde

- 5.1. Åben strategisk autonomi som begreb frembyder muligheder, men også risici. EU's velstand afhænger bl.a. af verdenshandel og derfor af klare regler for handel og fastsatte foranstaltninger.
- 5.2. Når der bliver eller forekommer at være knaphed på fødevarer, kan det føre til panikindkøb, og forbrugernes beredvillighed til at tænke på klimaet, biodiversiteten eller dyrevelfærden kan klinge af. Europa kan derfor kun blive grønnere, hvis det også bliver mere modstandsdygtigt.
- 5.3. Covid-19 har vist, at når forsyningskæderne afbrydes i længere tid, har det en dominoeffekt på hele økonomien. Det kan tage flere år, før alting bliver normalt igen.
- 5.4. Åben strategisk fødevarer-autonomi kan ikke forekomme uden en åben og retfærdig handelspolitik. Den Europæiske Union kan ikke vende tilbage til protektionistiske politikker, da dette ville skabe nye sårbarheder og potentielt forvolde stor skade⁽²⁸⁾. EU leverer f.eks. korn til Nordafrika og Mellemøsten. Internationale forsyningskæder er ofte mere effektive og diversificerede og derfor bedre i stand til hurtigt at tilpasse sig nye chok end lokale forsyningskæder.
- 5.5. EU bør vurdere, i hvilke situationer og for hvilke produkter det vil være nyttigt at være selvhjulpne. Forbrugere og borgerne i almindelighed bør oplyses bedre om, hvordan forsyningskæderne fungerer.
- 5.6. EU bør sammen med FN og sine samhandelspartnere sætte ind over for de grundlæggende årsager til fødevarer-sikkerhed og bidrage til en stærkt tiltrængt omlægning af fødevarer-systemet ved at gøre landbruget mere modstandsdygtigt over for chok. Regeringerne har en rolle at spille med hensyn til at hjælpe forsyningskæderne med at blive mere bæredygtige, robuste og sikre.
- 5.7. Frankrig og Nederlandene har i et nyligt fælles nonpaper opfordret til skrappe EU-handelsbetingelser, herunder en plan for **ansvarlig forretningsskik (Responsible Business Conduct (RBC))**. Dette burde sikre en sammenhængende og harmoniseret politik, samtidig med at der opretholdes lige konkurrencevilkår for EU's indre marked. En EU-handlingsplan for ansvarlig forretningsskik bør udgøre den overordnede strategi for EU's tilgang til fremme af retfærdig handel og ansvarlig produktion samt forvaltning af forsyningskæderne.
- 5.8. Spanien og Nederlandene udarbejdede for nylig et fælles nonpaper om opnåelse af strategisk autonomi under samtidig opretholdelse af en åben økonomi. En af idéerne i dette nonpaper var, at »åben strategisk autonomi« bør være et af de emner, der drøftes på **konferencen om Europas fremtid**.
- 5.9. Drøftelserne i EU om due diligence⁽²⁹⁾ og jord til bord-adfærdskodeksen⁽³⁰⁾ er også relevante i denne sammenhæng. I den forbindelse har virksomheder og organisationer i landbrugsfødevarer-sektoren nu mulighed for at underskrive den adfærdskodeks for ansvarlig forretnings- og markedsføringspraksis, som Kommissionen har lanceret som en del af jord til bord-strategien⁽³¹⁾.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁸⁾ I alle EU's fremtidige handelsaftaler bør den grønne pagts jord til bord-strategi og biodiversitetsstrategi inkorporeres som globale bæredygtighedsstandarder (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 66).

⁽²⁹⁾ Towards a mandatory EU system of due diligence for supply chains, Euractiv.

⁽³⁰⁾ Code of Conduct for Responsible Business and Marketing Practices, Kommissionen.

⁽³¹⁾ EØSU's udtalelse om *Tilpasning af fødevarer-virksomheders strategier og aktiviteter til målene for bæredygtig udvikling med henblik på en bæredygtig genopretning efter covid-19* (endnu ikke offentliggjort i EUT).

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

564. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG —
INTERACTIO, 20.10.2021-21.10.2021

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Ajourføring af den nye industristrategi fra 2020: Opbygning af et stærkere indre marked til fremme af Europas genopretning

(COM(2021) 350 final)

(2022/C 105/10)

Ordfører: **Sandra PARTHIE**Medordfører: **Dirk BERGRATH**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 1.7.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	21.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	194/0/0

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. En sammenhængende industristrategi bør have fokus på to dimensioner: genopretning efter pandemien samt genopbygning og modstandsdygtighed. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) glæder sig over opfordringen til fælles udformning af omstillingsforløb med henblik på den grønne og digitale fremtid og understreger, at dette skal ske i samarbejde med erhvervslivet, de offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter og de øvrige interessenter. For EØSU er det første skridt mod en vellykket og sammenhængende gennemførelse af industristrategien at udforme de rette rammer med fokus på konkurrenceevne og innovation inden for hvert enkelt økosystem og med klare mål.

1.2. I den forbindelse efterlyser EØSU specifikke centrale resultatindikatorer, som ikke bare måler økosystemets konkurrenceevne, mens også horisontale anliggender, og understreger behovet for regelmæssige vurderinger af de valgte indikatorer og for at tilpasse og ændre dem med tiden.

1.3. EØSU glæder sig over Kommissionens tilsagn om at bevare og øge Europas industrielle og fremstillingsmæssige grundlag og understreger, at arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer spiller en central rolle og skal inddrages i udformningen af den europæiske industris fremtid. EØSU efterlyser også en tilpasning af de foranstaltninger, der er planlagt for at opnå klimaneutralitet og den digitale omstilling med henblik på social velfærd og bæredygtig vækst.

1.4. Udvalget er enig i, at værdikædernes modstandsdygtighed har fået større betydning, og støtter Kommissionens bestræbelser på at sikre forsyningskæderne og styrke virksomhedernes modstandsdygtighed, da dette er vigtigt for EU's økonomi, hvor covid-19-pandemien har sat fokus på uventede mangler, bl.a. på det indre marked.

1.5. Pandemien har på nogle områder desværre bidraget til at udvide kløften mellem velstående og mindre velstående EU-medlemsstater. Dette bringer den sociale og økonomiske samhørighed yderligere i fare. Next Generation EU er et hidtil uset instrument for EU til at afbøde disse konsekvenser, og det skal anvendes til at opnå bedre konvergens med de europæiske medlemsstater og regioner, bl.a. med hensyn til den dobbelte omstilling til et bæredygtigt og digitalt Europa.

1.6. Industrialliancer har vist sig at være en vellykket metode til at udvikle storstilede og grænseoverskridende industriprojekter på strategiske områder. Disse industrialliancer er sammen med vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse (IPCEI'er) afgørende for genopretningen og for at fremme europæiske standarder og nøgleteknologier, navnlig inden for områder, hvor markedet ikke kan skabe resultater alene, eller hvor det forvrides.

1.7. Efter udvalgets opfattelse kræver en vellykket gennemførelse af sådanne projekter tæt dialog med arbejdstagerrepræsentanter og fagforeninger samt med virksomhedsrepræsentanter og arbejdsgiversammenslutninger for at inddrage deres knowhow og for at mindske usikkerhederne i forbindelse med omstillingen så godt som muligt. Projekterne skal suppleres af en konsekvensanalyse vedrørende dekarboniseringsprocessernes indvirkning på værdiskabelsen, beskæftigelsen og de færdigheder, der er nødvendige for kulstofneutral industriel produktion og den cirkulære økonomi.

1.8. Det er af afgørende betydning at udpege klare og passende foranstaltninger til at støtte Europas MSMV'er⁽¹⁾, og EØSU bakker op om intentionen om at give virksomheder af enhver størrelse adgang til støtte til at innovere og tage digitaliseringen fuldt ud til sig. Der er også behov for en revision af de politikker, der skal tage hånd om virksomhedernes udfordringer med at ansatte personale og tiltrække en kvalificeret arbejdsstyrke, og det samme gælder et erhvervsvenligt miljø og investeringer i social infrastruktur, arbejdstagernes færdigheder og uddannelse samt ordentlige arbejdsforhold.

1.9. Mangler i strategiske værdikæder og mangel på kvalificeret arbejdskraft underminerer de europæiske industriers evne til hurtigt at komme sig efter pandemien. Det er afgørende, at medlemsstaterne og EU handler beslutsomt for at tackle strategisk afhængighed⁽²⁾, bl.a. gennem genindustrialisering, den cirkulære økonomi samt handelspolitiske og færdighedsrelaterede foranstaltninger. Generelt er det virksomhederne, der er bedst placeret til at gennemgå og revidere deres forsyningskæder, og de bør støttes i denne opgave.

1.10. EU skal fortsat være åbent, fair og værdibaseret for at tiltrække investorer og støtte økonomiske aktiviteter. Ikke desto mindre støtter EØSU et åbent og retfærdigt indre marked, hvor europæiske virksomheder kan konkurrere på udenlandske markeder, og det opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til at sikre, at der investeres i digitale løsninger, som skaber værdi for de europæiske økonomier. Digitalisering af økonomien bør fremmes på en inklusiv måde for at forebygge enhver form for digital forskelsbehandling.

1.11. EØSU mener, at den række foranstaltninger, som Kommissionen har bebudet for at bekæmpe illoyal konkurrence som følge af udenlandske subsidier, også bør bruges som et redskab til at genindustrialisere Europa og støtte kontinentets industrielle værdikæder. EØSU støtter også kortlægningen af europæiske produktionskæder, hvor erhvervslivet står helt forrest i denne genopbygning, og opfordrer til, at der gøres mere for at fremme europæiske standarder på globalt plan.

2. Kommissionens meddelelse

2.1. Meddelelsen er en ajourføring af en ny industristrategi for Europa, der blev offentliggjort den 10. marts 2020. Formålet med ajourføringen er at tage højde for pandemikrisens konsekvenser for Europas økonomi og industri, og den skitserer de erfaringer, der er gjort under krisen, og fremlægger de politiske prioriteter på tre hovedområder:

— styrkelse af det indre markeds modstandsdygtighed

— håndtering af Europas strategiske afhængighed

⁽¹⁾ Mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (MSMV'er).

⁽²⁾ EØSU påpeger, at det logisk set bør være strategisk »afhængighed« og ikke »afhængighed«, men vil af hensyn til sammenhængen fortsat følge Kommissionens terminologi.

— fremskyndelse af den grønne og den digitale omstilling i EU's industri.

2.2. I ajourføringen vurderes tillige det indre markeds modstandsdygtighed og funktion, ligesom behovene i hvert enkelt industrielt økosystem evalueres, de strategiske afhængighedsforhold i vigtige sårbare økosystemer konstateres, og der foreslås centrale resultatindikatorer til overvågning af gennemførelsen af strategien. Den indeholder en SMV-dimension med skræddersyet finansiel støtte og foranstaltninger, der skal sætte SMV'er og nyetablerede virksomheder i stand til at gå i gang med de to omstillingsprocesser.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU bifalder ajourføringen af industristrategien. Der er behov for en revision, da covid-19-krisen har sat Europas økonomi, industrielle værdikæder, mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder samt borgerne — især unge, personer, der har mistet deres arbejde, lavtlønnede, sårbare grupper som f.eks. personer med handicap og kvinder — under pres. Krisen har også afsløret yderligere svagheder, afhængighed og huller i forsyningskæderne, og der er behov for en evidensbaseret vurdering for at tage ordentligt hånd om dem. EØSU glæder sig over Kommissionens tilsagn om at bevare og øge det industrielle og fremstillingsmæssige grundlag og understreger, at arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer spiller en central rolle og skal inddrages i udformningen af den europæiske industris fremtid. EØSU understreger navnlig den afgørende rolle, som den sociale dialog, arbejdsmarkedets parter, kollektive forhandlinger samt inddragelse af arbejdstagerne og civilsamfundet spiller for at opnå en konkurrencedygtig industripolitik.

3.2. Da udfordringerne fra før covid-19 ikke er forsvundet, er det ikke desto mindre hensigtsmæssigt at sikre sammenhæng med de foranstaltninger, der foreslås i industristrategien for Europa 2020. Genopretningen vil tage tid, og det er nødvendigt med fortsat støtte til den europæiske industri samt virksomhederne og arbejdstagerne i denne proces. Den dobbelte omstillingsudfordring, nemlig at håndtere klimaændringerne og fremme digitaliseringen, kræver en indsats fra virksomhedernes og de offentlige myndigheders side og skal spille en central rolle i en moderne industristrategi for Europa. EØSU understreger, at de foranstaltninger, der er planlagt for at opnå klimaneutralitet og den digitale omstilling, skal være i overensstemmelse med målet om social velfærd og bæredygtig vækst, så man sikrer en retfærdig omstilling, hvor ingen bliver ladet i stikken. Ud over at fokusere på genopretningen efter covid-19-krisen er det vigtigt at have et mere langsigtet perspektiv på en grøn og digital omstilling, men også på produktivitet og konkurrenceevne i almindelighed.

3.3. Udvalget er enig i, at værdikædernes modstandsdygtighed har fået større betydning, og støtter Kommissionens bestræbelser på at sikre forsyningskæderne og styrke virksomhedernes modstandsdygtighed, da dette er vigtigt for EU's økonomi, og covid-19-pandemien har sat fokus på uventede mangler, bl.a. på det indre marked. En stærk horisontal industripolitik bør understøtte det europæiske industrigrundlag uden vilkårlige indgreb i markedsresultaterne. EØSU fremhæver betydningen af innovation. Det bør være på den politiske dagsorden, men først og fremmest på virksomhedernes dagsorden at undersøge, hvordan man kan finde et passende niveau af forsyningsikkerhed og styrke kapaciteten til at klare forstyrrelser.

3.4. Kvalifikationer er afgørende for at støtte den dobbelte omstilling og bidrage til genopretningen. EU kan kun være en geopolitisk magt, hvis Unionen har et meget konkurrencedygtigt industrielt grundlag med stærke virksomheder og højt kvalificerede arbejdstagere, produktionsfaciliteter i EU og klare og fair regler for det indre marked. EØSU støtter initiativet om en pagt for færdigheder, der har til formål at fremme foranstaltninger til opkvalificering og omskoling af voksne arbejdstagere. Foranstaltninger i medfør af pagten, f.eks. udvikling af færdighedspartnerskaber efter økosystem, herunder offentlig-private partnerskaber, udvikles bedst på sektorniveau med inddragelse af parterne i de enkelte sektorer og relevante civilsamfundsorganisationer. Det er også vigtigt, at de nationale kompetenceinitiativer tilskynder arbejdsgiverne til at tilbyde uddannelsesmuligheder. I den henseende er den territoriale dimension af største betydning; arbejdsmarkederne bør vurderes på passende vis med henblik på at skabe nye arbejdspladser i alle regioner. EØSU vil overvåge disse aspekter og opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at inddrage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet i overvågningen og gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten, som skal være i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt og industristrategien. Europa har brug for en højt kvalificeret arbejdsstyrke, hvis færdigheder er tilpasset de ændringer, som økonomien står over for. At få succes med opkvalificering og omskoling er en stor udfordring ⁽³⁾.

⁽³⁾ EUT C 374 af 16.9.2021, s. 16.

3.5. EØSU bifalder den grundige analyse af virkningerne af covid-19-pandemien, der er foretaget i forbindelse med strategien. De foreslåede aktiviteter og instrumenter til konstant overvågning og observation, f.eks. den årlige rapport om det indre marked eller overvågningen af kritiske råstoffer, kan skabe meget nyttige datasæt til vurdering af Europas industrielle styrke og danne grundlag for en horisontal industripolitik, der igen giver Europa en førende position på verdensplan.

3.6. En række strategier eller planer, f.eks. om den grønne pagt eller NextGenerationEU, er imidlertid ikke tilstrækkeligt, så længe de ikke gennemføres ordentligt. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at sikre, at de forskellige planer for Europas genopretning er tilpasset hinanden, med de nødvendige lovgivningsmæssige rammer og incitamenter, således at det bliver muligt for industrisektoren og dens virksomheder og arbejdstagere at omstille sig til en bæredygtig og digital fremtid.

3.7. I overensstemmelse med den europæiske søjle for sociale rettigheder bør denne betydelige anvendelse af offentlige midler være orienteret mod princippet om social bæredygtighed og solidaritet. Det bør være det ledende princip i gennemførelsen af den ajourførte strategi. I betragtning af udfordringernes omfang er de ressourcer, der i øjeblikket stilles til rådighed gennem Fonden for Retfærdig Omstilling, ikke nok til at skabe tilstrækkelige perspektiver for de berørte regioner og arbejdstagere i forbindelse med de strukturelle ændringer. En retfærdig omstilling i industrisektoren kan kun lykkes, hvis den gennemføres på en koordineret måde. EØSU mener, at de offentlige investeringer bør foretages gennem brede og åbne forskningsprogrammer som Horisont Europa for at undgå at subsidiere aktiviteter, der er tættere på markederne.

3.8. Industripolitik og handelspolitik hænger sammen og skal gensidigt forstærke hinanden og modvirke markedsforvriddninger. Det er en forudsætning for at opnå modstandsdygtighed, at EU fortsat er åbent for handel og investeringer. Handel kan bidrage til at diversificere forsyningskæderne og give EU uhindret adgang til råvarer, der er afgørende for vores mulighed for at innovere og opskalere produktionen⁽⁴⁾. EU's handelspolitik kan bidrage til at øge vores globale konkurrenceevne, bl.a. ved at hæve ambitionerne på klimaområdet blandt handelspartnerne, eksempelvis gennem liberalisering af handel med miljørelaterede varer og tjenesteydelser. EØSU understreger, at alle EU's politikker bør fremme bæredygtig udvikling på både europæisk og internationalt plan og sikre, at økonomisk udvikling går hånd i hånd med social retfærdighed, respekt for menneskerettighederne, høje arbejdsstandarder og høje miljøstandarder. EU skal fortsat være åbent, fair og værdibaseret for at tiltrække investorer og støtte de økonomiske aktiviteter.

3.9. Det indre marked er Europas største aktiv, og dets succes vil være afgørende for at muliggøre omstillingen. Kommissionen bør fortsat fokusere på gennemførelse og håndhævelse af reglerne og på at fjerne de barrierer på det indre marked, som også fandtes før krisen.

3.10. Pandemien har på nogle områder udvidet kløften mellem velstående og mindre velstående EU-medlemsstater. Dette bringer den sociale og økonomiske samhørighed yderligere i fare. NextGenerationEU er et hidtil uset instrument til at afbøde disse følgevirkninger, men EØSU beklager, at de regionale aspekter eller afsides beliggenhed og geografisk placering ikke nævnes i ajourføringen af industristrategien. En økosystembaseret tilgang alene vil ikke rette op på situationen eller mindske forskellene. Et af hovedmålene med strategien bør være at mindske forskellene mellem medlemsstaterne og regionerne og samtidig stræbe efter konvergens i opadgående retning.

4. Overvågning af industrielle tendenser, værdikæder og konkurrenceevne

4.1. Fremstillingsindustrien er en drivkraft for innovation, et omdrejningspunkt for værdikæder, herunder tjenesteydelser, og en kilde til høj produktivitet og højindkomstjob. Sikring af fremstillingsindustriens fremtid, styrkelse af den industrielle produktion og skabelse af gunstige erhvervsbetingelser og lovgivningsmæssige rammer bør være hjørnestenene i en robust og moderne europæisk økonomisk og industriel politik, der bevarer og skaber arbejdspladser.

4.2. Mangler i strategiske værdikæder og mangel på kvalificeret arbejdskraft underminerer de europæiske industriers evne til hurtigt at komme sig efter pandemien. Medlemsstaterne og EU skal tackle strategisk uafhængighed, bl.a. ved at tiltrække strategisk produktion til EU, og gennem den cirkulære økonomi og handelspolitiske foranstaltninger. Generelt er virksomhederne bedst placeret til at gennemgå og revidere deres forsyningskæder. EØSU mener, at den række foranstaltninger, som Kommissionen har bebudet for at bekæmpe illoyal konkurrence som følge af udenlandske subsidier, også bør bruges som et redskab til at genindustrialisere Europa og støtte kontinentets industrielle værdikæder. Ved at øge Europas strategiske kapacitet gennem nye industrialliancer, der ellers ikke ville blive udviklet, kan der skabes job og vækst, idet visse strategiske produktionsfaciliteter videreudvikles.

⁽⁴⁾ Se EUT C 429 af 11.12.2020, s. 197 og EUT C 364 af 28.10.2020, s. 53.

4.3. Europas fremstillingssektor er udsat for stigende konkurrence fra USA og Kina. Europa konkurrerer om investeringer, som kan foretages i mange dele af verden. Gunstige investeringsbetingelser er en afgørende forudsætning for Europas fremtidige velstand. Indenlandske, europæiske og internationale investorer skal finde attraktive betingelser for at opretholde og øge den kapitalbeholdning, der muliggør fremtidig vækst. Eksisterende virksomheder skal opfylde betingelserne for udvikling, og stiftere skal overbevises om, at deres forretningsprojekter kan vokse med succes i Europa. EØSU anbefaler en styrkelse af den horisontale tilgang i industristrategien, suppleret med vertikale tilgange.

4.4. Beskatning kan spille en central rolle for at skabe de nødvendige incitamenter, men ikke så længe medlemsstaterne stadig konkurrerer med hinanden på en uretfærdig og skadelig måde og dermed giver nogle store virksomheder mulighed for at undgå at betale deres rimelige andel af skatterne. EØSU støtter forberedelsen af lovgivningsforslaget om BEFIT (Business in Europe: Framework for Income Taxation) og påskønner OECD's nylige aftaler vedrørende beskatning af virksomheder.

4.5. Den årlige rapport om det indre marked definerer et sæt centrale resultatindikatorer, der skal bruges til at analysere den økonomiske udvikling og overvåge de fremskridt, der er gjort på de forskellige områder, som er udpeget som prioriterede områder for den europæiske industri. EØSU støtter, at der anvendes centrale resultatindikatorer som overvågningsværktøj, og bifalder målet om at give et overblik over EU's økonomiske resultater ved at sammenligne dem med internationale partnere og analysere de industrielle økosystemers særlige kendetegn. Udvalget opfordrer Kommissionen til at udarbejde en årlig vurdering af, i hvilket omfang de centrale resultatindikatorer har nået de foreslåede mål, og til at iværksætte korrigerende foranstaltninger, hvis det er nødvendigt. Hvis centrale resultatindikatorer er et centralt instrument for gennemførelsen af industristrategien, mener EØSU ligeledes, at der er behov for kvantificerbare mål, en klar tidsplan og forvaltning.

4.6. Efter udvalgets mening har vi imidlertid brug for indikatorer, der ikke blot leverer endnu et sæt data, men som viser, hvad der er vigtigt for EU's konkurrenceevne. De foreslåede centrale resultatindikatorer overser vigtige indikatorer som f. eks. arbejdsstyrkens alder, køn eller kvalifikationsprofil i de forskellige økosystemer. Disse aspekter er afgørende for at foregribe de kommende forandringer og undgå flaskehalse og forhindringer i forbindelse med omstillingen af den europæiske industri. Men de er også afgørende for at skabe en inklusiv genopretning, eftersom unge, kvinder og arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold har været hårdest ramt af krisen. EØSU anbefaler, at de foreslåede centrale resultatindikatorer suppleres med indikatorer til måling af de sociale resultater af industristrategien og dens 14 økosystemer med henblik på at sikre gode arbejds- og produktionsforhold og kvalitetsjob. Det efterlyser specifikke indikatorer, der ikke bare måler økosystemer, men også horisontale anliggender, samt en mulighed for at tilpasse, ændre eller udvikle disse over tid, hvis det bliver nødvendigt. De centrale resultatindikatorer bør f.eks. tage hensyn til forbrugerpræferencer og særligt til skiftet til bæredygtige produkter.

5. Styrkelse af det indre markeds modstandsdygtighed

5.1. EØSU glæder sig over, at det indre marked står i centrum af ajourføringen. Et stærkt hjemmemarked er en forudsætning for, at europæiske virksomheder kan etablere sig, udvikle sig og fortsat trives. EØSU minder om, at målet er at sikre høje arbejdsmæssige, sociale og miljømæssige standarder, og at forsyningskæderne og de værdiskabende netværk i Europa fungerer gnidningsløst. Social samhørighed, sundhedssystemer til priser, der er til at betale, effektive offentlige tjenester, gode infrastrukturer, succesrige uddannelsessystemer og velfungerende arbejdsmarkedsrelationer er afgørende forudsætninger for at tiltrække investeringer og skabe velstand.

5.2. EØSU støtter Kommissionens forslag om et nødinstrument for det indre marked med henblik på større gennemsigtighed og koordinering. Udvalget bifalder også den detaljerede analyse af industrielle økosystemer, som skal ledsages af sektorspecifikke analyser og køreplaner, der ikke blot fremhæver indbyrdes afhængigheder og forbindelser, men også mangler i mange sektorer i EU, herunder vurderingen af udviklingen på arbejdsmarkedet og de hertil svarende kvalifikationsbehov. Der bør også være plads til at revidere, hvordan økosystemer⁽⁵⁾ defineres og anvendes, men også hvilke sektorer der undersøges, så værktøjet ikke bliver alt for selektivt.

5.3. EØSU glæder sig over, at man anerkender de europæiske MSMV'ers rolle, og støtter hensigten om at hjælpe dem med at udvide deres aktiviteter og tiltrække kvalificeret arbejdskraft. Dette kræver et erhvervsvenligt miljø og investeringer i arbejdstagernes færdigheder og uddannelse samt ordentlige arbejdsforhold og god social infrastruktur. EØSU værdsætter

(5) Anvendelsen af begrebet »økosystem« antyder fejlagtigt en bæredygtig balance. Begrebet »økosystem« anvendes ikke på en sammenhængende måde i Kommissionens meddelelser. I meddelelsen om den europæiske grønne pagt fra december 2019, anvendes »økosystem« om naturlige systemer og ikke menneskeskabte systemer. I meddelelsen om den ajourførte industristrategi anvendes begrebet kun om industrielle systemer.

den ekstra opmærksomhed, som Kommissionen har rettet mod forsinkede betalinger. Det er særlig vigtigt for små og mellemstore virksomheder, at problemet med forsinkede betalinger løses. Alternative tvistbilæggelsessystemer, hvor tvister kan behandles fortroligt, kan være et vigtigt skridt i denne retning.

5.4. Industrialliancer har vist sig at være en vellykket metode til at udvikle storstilede og grænseoverskridende industriprojekter på strategiske områder. Disse industrialliancer er sammen med vigtige projekter af fælles europæisk interesse (IPCE'er) afgørende for genopretningen og for at fremme europæiske standarder og nøgleteknologier, navnlig inden for områder, hvor markedet ikke kan skabe resultater alene, eller hvor det forvrides.

5.5. EØSU opfordrer til en reform af statsstøttere reglerne. Det nuværende system er ikke længere egnet til formålet. Vi har brug for et system, der reducerer de administrative byrder, fremskynder beslutningstagningen og gør det lettere at opfylde kravene i matchingklausulen. Statsstøttere reglerne kan også være afgørende for vigtige projekter af fælles europæisk interesse, som er nøglen til at fremme offentlige og private investeringer.

5.6. EØSU beklager den manglende anerkendelse i meddelelsen af den afgørende rolle, som de socialøkonomiske virksomheder har spillet under pandemien, og af deres betydning for opbygningen af et modstandsdygtigt Europa fremover. I den forbindelse ser EØSU frem til den kommende handlingsplan for fremme af den sociale økonomi.

5.7. Forskning, udvikling og innovation er meget vigtigt for den europæiske industris fremtid. EØSU beklager, at målet om investeringer på 3 % af BNP i FoU i stadig langtfra er opfyldt. Mens nogle medlemsstater når op på dette niveau, ligger andre under 1 %. Disse forskelle hæmmer EU's globale kapacitet som blok og fastholder kontinentet bag USA, Japan og Kina.

5.8. En styrkelse af det indre markeds modstandsdygtighed kræver, at man fremmer markedsintegrationen. Med henblik herpå bør den skattemæssige dimension og integration samt foranstaltninger til at undgå illoyal konkurrence tages i betragtning på både europæisk og internationalt plan. Konkurrencereglerne skal også tilpasses til den nye virkelighed i dag, uafhængigt af industripolitikken.

6. Håndtering af afhængighedsforhold: åben strategisk autonomi i praksis

6.1. EU skal fortsat være åbent, fair og værdibaseret for at tiltrække investorer og støtte de økonomiske aktiviteter. EU's geopolitiske magt er forbundet med at have et konkurrencedygtigt industrielt grundlag med stærke virksomheder og højt kvalificeret arbejdskraft, produktionsfaciliteter i EU samt klare og retfærdige regler for det indre marked, som kan tjene som eksempel på internationalt plan⁽⁶⁾. Det er imidlertid vigtigt, at Unionen gør velovervejede brug af handelsbeskyttelsesinstrumenter for at opretholde en fair konkurrence i EU.

6.2. EØSU er overbevist om, at en politik, der fokuserer på autonomi, ikke er egnet til formålet. I stedet skal man i EU's handelspolitik anerkende, at åbenhed er en vigtig forudsætning for at opnå modstandsdygtighed. Det er vigtigt at finde den rette balance mellem åbenhed og det planlagte juridiske instrument til at håndtere de potentielt forvridende virkninger af udenlandske subsidier på det indre marked, både for virksomheder og arbejdstagere. EØSU støtter et åbent og retfærdigt indre marked med lige konkurrencevilkår, hvor europæiske virksomheder kan konkurrere på udenlandske markeder.

6.3. På den anden side bør man undgå at indføre nye begreber som f.eks. »konkurrencedygtig bæredygtighed« uden yderligere forklaring. Virksomhederne vil stå over for en hård kamp i genopretningsfasen og har brug for en lovgivningsramme, der er let at manøvrere i, for at kunne gøre det.

6.4. De aktuelle eksempler med batterier og brint har vist, at fremgangsmåden med at danne og støtte industrielle alliancer har været vellykket. EØSU mener, at dette er et meget godt instrument, og støtter lanceringen af yderligere alliancer i de valgte sektorer, f.eks. processorer og halvlederteknologier, industrielle data, edge- og cloudcomputing, rumaffyringsfartøjer og luftfart uden emissioner. Udvalget opfordrer dog indtrængende til, at alliancerne oprettes på en gennemsigtig og inklusiv måde med særlig opmærksomhed på MSMV'er.

⁽⁶⁾ Se EUT C 364 af 28.10.2020, s. 108.

7. Fremskyndelse af den dobbelte omstilling

7.1. Som det anerkendes i den grønne pagt, spiller digitalisering en central rolle i alle økosystemer. Investeringerne bør derfor øges i hele EU for at styrke væksteffekten i nye IKT-sektorer som f.eks. dataøkonomien, tingenes internet, cloudcomputing, robotteknologi, kunstig intelligens og avanceret produktionsteknologi samt anvendelse af industrielle standarder udviklet i Europa. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at sikre, at der investeres i digitale løsninger, der skaber merværdi for de europæiske økonomier.

7.2. At gøre Europa konkurrencedygtigt på det digitale område har højeste prioritet. I strategien bemærker man med rette behovet for, at medlovgiverne hurtigt vedtager retsaktten om digitale tjenester og retsaktten om digitale markeder, og fremhæver den afgørende rolle, som harmoniserede standarder spiller for at styrke det indre marked for varer og gøre det muligt for Europa at blive førende på verdensplan inden for teknologi, bl.a. ved at anvende digitalisering til at opnå større energieffektivitet. Et velfungerende europæisk standardiseringssystem er afgørende for at nå målene for den dobbelte omstilling og styrke konkurrenceevnen og modstandsdygtigheden i EU's industrier. EØSU opfordrer Kommissionen til at øge sin indsats for at indtage lederrollen gennem og i forbindelse med standardisering ved at fremme og udvikle eksisterende europæiske industristandarder i samarbejde med virksomhederne. EØSU bifalder derfor Kommissionens holistiske tilgang, der også tager hensyn til servicesektorens betydning for et velfungerende indre marked og for håndteringen af den dobbelte omstilling.

7.3. Det er helt centralt at udstyre EU's arbejdsstyrke med digitale færdigheder, som er orienteret mod denne nye fase af industrialiseringen. Vi kan kun omfavne den digitale tidsalder med en veluddannet og velforberedt arbejdsstyrke. Kompetencer er en vigtig katalysator for innovation og skabelse af merværdi. At øge beskæftigelsesegnetheden kræver omfattende arbejdsmarkedsstrategier, der involverer alle relevante interessenter (arbejdsmarkedets parter, arbejdsmarkedsinstitutioner, civilsamfundsorganisationer, uddannelsesudbydere). Digitale færdigheder og kompetencer skal integreres på alle uddannelsesniveauer, i erhvervsuddannelserne og hos arbejdsmarkedets parter i de forskellige sektorer. De lokale virksomheder bør inddrages i forvaltningen af uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne, da de har et omfattende kendskab til virksomhedernes systemer og behovene på det lokale marked. Digitaliseringen af økonomien bør fremmes på en inkluderende måde og forhindre enhver form for digital diskrimination, især over for ældre, personer med handicap og personer, der bor i landområder og fjerntliggende regioner.

7.4. EØSU understreger, at det er bedst for den økonomiske velstand og klimaet at have en stærk europæisk fremstillingssektor baseret på teknologier med lave eller ingen emissioner samt energieffektivitet. En reduktion af produktionskapaciteten, hvilket indebærer en risiko for både kulstof- og investeringslækage til lande med mindre ambitiøse emissionsstandarder, ville være en grundlæggende fejl. Udvikling af teknologier med lave eller ingen kulstofemissioner — og energieffektive teknologier — til en overkommelig pris og udbredelse af dem på de globale markeder er den vigtigste løftestang for en global emissionsreduktion. Det er Europas ansvar at vise, at det er muligt at opnå en ambitiøs emissionsreduktion uden at bringe den økonomiske velstand i fare.

7.5. Den cirkulære økonomi⁽⁷⁾ og skabelsen af sekundære råvaremarkeder er af afgørende betydning. Affaldshåndteringspolitikker og obligatorisk genanvendt indhold i emballage og andre produkter er afgørende for at sætte gang i investeringer langs genanvendelseskæderne.

7.6. For at opnå det nødvendige niveau af investeringer til at finansiere den grønne pagt, bør der også påtænkes en revision af bestemmelserne om statsstøtte til investeringer i lavemissionsprodukter og -processer. Desuden bør de nyligt oprettede fonde, innovationsfonden og moderniseringsfonden, og indtægterne fra emissionshandelsordningens auktioner samt de foreslåede »carbon contracts for difference« levere yderligere ressourcer til understøttelse af klima- og energirelaterede projekter og til imødegåelse af de sociale virkninger af en omstilling, hvor ingen lades i stikken. Der bør ligeledes skabes en forbindelse mellem industristrategien og den europæiske grønne pagt og EU-handlingsplanen »Mod nulforurening for vand, luft og jord«.

7.7. EØSU støtter den linje, der er lagt i ajourføringen af industristrategien om CO₂-grænsetilpasningsmekanismen. Udvalget ønsker at understrege, at en CO₂-grænsetilpasningsmekanisme, der indføres for udvalgte sektorer, skal være i fuld overensstemmelse med WTO-reglerne for at undgå gengældelsesforanstaltninger fra handelspartnere. I bestræbelserne på at opnå CO₂-neutralitet bør fastsættelsen af tilsvarende CO₂-prismiveauer på internationalt plan være det prioriterede mål i fremtidige multilaterale forhandlinger.

⁽⁷⁾ Se EUT C 364 af 28.10.2020, s. 94 og EUT C 14 af 15.1.2020, s. 29.

7.8. Dataanalyse vil spille en vigtig rolle på kort og mellemlang sigt. EU har brug for avancerede dataanalyseprogrammer, der kan vurdere Europas konkurrenceevne i forhold til vores globale konkurrenter. EØSU glæder sig derfor over bestræbelserne på at skabe industrialliancer inden for industrielle data og edge- og cloudcomputing.

Bruxelles, den 21. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

NB: Bilaget til dette dokument (den supplerende udtalelse fra Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer — CCMI/185 — »Ajourføring af den nye industristrategi — Virkningen på det sundhedsindustrielle økosystem« — EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA) findes på følgende sider.

BILAG

**Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)s udtalelse om
»ajourføring af den nye industristrategi — Virkningen på det sundhedsindustrielle økosystem
(supplerende udtalelse til INT/935)**

Ordfører: **Anastasis YIAPANIS**

Medordfører: **Antonello PEZZINI**

Vedtaget på plenarforsamlingen	26.4.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 37, stk. 2 Supplerende udtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)
Vedtaget i CCMI	29.9.2021

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU er overbevist om, at sundhed indtager en central plads i den nye internationale geopolitiske kontekst, og at det er afgørende at støtte et stærkt og koordineret europæisk sundhedsøkosystem, der kan bidrage til EU's industrielle strategiske autonomi, teknologiske suverænitæt og en bedre livskvalitet for EU's borgere baseret på en holistisk tilgang med klart fastlagte køreplaner og målbare, gennemsigtige resultatindikatorer.

1.2. Der bør gennemføres en bottom-up-kortlægning og -analyse i samarbejde med medlemsstater og interessenter i sektoren for at vurdere den præcise karakter af de kortlagte afhængighedsforhold, herunder de risici, de udgør for det industrielle økosystems modstandsdygtighed og funktion. Dette skal bidrage til at tackle sårbarheder og imødegå manglen på strategiske materialer.

1.3. EØSU mener, at der er brug for handling for at skabe et stærkere, mere retfærdigt og mere effektivt og tilgængeligt sundhedsøkosystem med en effektiv forvaltning, passende diversificering af forsyningskilder og en interoperabel og internt forbundet digital sundhedsarkitektur. EU må finde passende incitamenter til at flytte strategiske produktionskapaciteter hjem.

1.4. Europa er afhængig af andre lande med hensyn til forsyningen af visse råstoffer. Sundhedssektoren har behov for stærkere og mere diversificerede internationale forsyningskæder, så den kan ruste sig til at modstå fremtidige kriser. EØSU bifalder det bebudede forslag om at oprette en EU-Myndighed for Kriseberedskab og -indsats på Sundhedsområdet.

1.5. EØSU understreger behovet for at styrke indsatsen, herunder ved hjælp af synergier mellem den offentlige og private sektor. Der er desperat behov for strategisk fremsyn på EU-plan med henblik på at fremme retfærdig adgang til udstyr og adgang til sundhedsøkosystemet, større solidaritet, retfærdighed og multilateralt samarbejde. EØSU opfordrer til, at den sociale velfærd sikres gennem nem adgang til effektive lægemidler af høj kvalitet for alle indbyggere i EU.

1.6. Potentielle synergier mellem store virksomheder og SMV'er udnyttes ikke fuldt ud, hvilket er en alvorlig hæmsko for udviklingen af SMV'ernes kapacitet. Det forhindrer sundhedssektoren i at blive et væksthus for banebrydende forskningsresultater. Investeringsstøtteinstrumenter skal koordineres effektivt med specifikke indkaldelser af forslag, der er målrettet SMV'er i industrien.

1.7. EØSU efterlyser en større klarhed omkring deling af sundhedsdata og brugen af AI, fjernelse af lovgivningsmæssige hindringer og støtte til en fælles EU-tilgang til brugen af telemedicintjenester. Udvalget støtter fuldt ud udbredelsen af det europæiske sundhedsdataområde med fuld respekt for individuelle rettigheder og beskyttelse af personoplysninger.

1.8. Sundhedssektoren kan bidrage betydeligt til EU's klimaneutralitet gennem veludtænkte affaldshåndteringspolitikker, nye forretningsmodeller for cirkulær økonomi og øget transportinfrastrukturkapacitet.

1.9. Investering i FoU har afgørende betydning for konkurrencedygtigheden og sundhedssektorens bæredygtighed. EU's politikker skal fremme offentlige og private investeringer og sørge for, at de integrerer sociale og sundhedsmæssige aspekter.

1.10. EØSU efterlyser et større engagement i lovgivningsprocedurerne vedrørende udviklingen af harmoniserede kvalitets- og sikkerhedsstandarder for værnemidler og medicinsk udstyr. EØSU efterlyser klare mandater til standardiseringsorganerne i den teknisk-lovgivningsmæssige proces.

1.11. Der er behov for målrettede uddannelses-, omskolings- og opkvalificeringsprogrammer samt livslang læring til den europæiske arbejdsstyrke i sundhedssektoren for at kunne tackle de nye udfordringer med den grønne pagt. Der skal ikke kun fokuseres på sundhedspersonalet, men også på forskere, undervisere, mediefolk og patienterne selv. EØSU opfordrer derfor til mere kommunikation på EU-plan om forbrugernes/patienternes rettigheder under fuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter og relevante civilsamfundsorganisationer.

1.12. EØSU opfordrer Kommissionen til at fortsætte samarbejdet og dialogen med interessenter om lægemiddel-sektorens modstandsdygtighed på grundlag af eksisterende strukturer under lægemiddelstrategien for Europa og til at gå videre med udviklingen af en stærk, bæredygtig og digital omstilling af det sundhedsindustrielle økosystem som skitseret i industristrategien for Europa.

2. Baggrund og indledning

2.1. Covid-19-pandemien har skabt en hidtil uset krise i alle medlemsstaterne, som, i modsætning til andre kriser, har påvirket både udbuddet og efterspørgslen og samfundet som helhed. EU er blevet hårdt ramt sammenlignet med andre dele af verden og har registreret flere dødsfald pr. million indbyggere end tendensen på globalt plan⁽¹⁾. Unionen har reageret tilfredsstillende på en semikoordineret måde. Der kunne have været gjort mere, hvis EU som Union havde været bedre forberedt på denne type chok.

2.2. Det indre marked repræsenterer en af EU-projektets vigtigste bedrifter. Der findes stadig hindringer som følge af den ikke harmoniserede anvendelse af EU-lovgivningen i medlemsstaterne. Covid-19-pandemien har forstærket disse hindringer, og den har især udstillet værdikædernes skrøbelighed og et stigende antal distributionsproblemer. Det er blevet tydeligt, at EU er afhængig af tredjelande med hensyn til lægemidler og medicinsk udstyr.

2.3. Sundhedssektoren beskæftigede 7 mio. mennesker i 2018⁽²⁾. Sundhedssektoren er et vigtigt aktiv for det indre marked med mere end 800 000 direkte job og et handelsoverskud på 109,4 mia. EUR⁽³⁾. Lægemiddelproducenterne stod for det største bidrag til FoU-investeringerne i 2019, mens det europæiske elektromedicinske marked nu har en værdi på 120 mia. EUR. EU investerer imidlertid mindre i forhold til vores handelspartnere: 19,2 % af FoU i industrien går til sundhedsinnovation sammenlignet med f.eks. 26,4 % i USA. Europa er et vigtigt knudepunkt for den globale industri for medicinsk udstyr. Markedet for medicinsk udstyr i EU udgør en tredjedel af verdensmarkedet med omkring 32 000 virksomheder og 730 000 medarbejdere.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Sundhed er en af fremtidens megatendenser, særligt i Europa, og i den nye geopolitiske kontekst er det afgørende at støtte det sundhedsindustrielle økosystem, som bidrager til EU's strategiske autonomi og teknologiske suverænitæt.

3.2. EØSU mener, at Kommissionens meddelelse placerer industrien, og særlig sundhedsindustrien, i centrum for EU's politikker, idet Kommissionen anerkender sektorens evne til at være drivkraften bag store forandringer, læse samfundets nye behov og udfordringer og levere innovative og konkurrencedygtige løsninger. EØSU efterlyser imidlertid en mere helhedsorienteret tilgang end Kommissionens, som primært fokuserer på industrien. De politiske beslutningstagere har et stort ansvar, eftersom sundhed er noget af det mest basale i tilværelsen og utvivlsomt det enkelte menneskes mest

⁽¹⁾ EP study — Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries.

⁽²⁾ Eurostat — Healthcare personnel statistics.

⁽³⁾ International trade in goods by type of good.

værdifulde aktiv. EØSU opfordrer derfor til mere kommunikation på EU-plan om forbrugernes/patienternes rettigheder, herunder de grundlæggende rettigheder, som er sikret med Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. EU har brug for et stærkt og koordineret sundhedssystem.

3.3. Sundhedsøkosystemets industrielle struktur er en omfattende konstruktion med nogle store aktører og et betydeligt antal SMV'er. De potentielle synergier mellem disse to grupper udnyttes imidlertid ikke fuldt ud, hvilket er en alvorlig hæmsko for udviklingen af SMV'ernes kapacitet. Som følge heraf fungerer sundhedsøkosystemet ikke optimalt, og der lægges hindringer i vejen for dets rolle som væksthushus for nye innovative forskningsresultater.

3.4. Økosystemet for sundhedsindustrien har brug for et stærkt indre marked med stærke produktions- og distributionsfaciliteter. EØSU har tidligere understreget betydningen af et »velfungerende, retfærdigt og effektivt indre marked, der på den ene side fremmer og belønner ægte medicinsk innovation med en reel merværdi for sundhedsvæsenet, og på den anden side styrker konkurrencen og sikrer en retfærdig og økonomisk overkommelig adgang til lægemidler«⁽⁴⁾.

3.5. Der synes at være et betydeligt behov for at opgradere integrationen af det indre marked gennem en mere effektiv forvaltning, særligt i sundhedsindustriektoren⁽⁵⁾: Et velfungerende indre marked og en velfungerende konkurrencepolitik skaber forudsætningerne for en stærk forretningsdynamik, som kan spille en vigtig rolle i diversificeringen af forsyningskilderne i EU, og forebygge en opspaltet sundhedsarkitektur.

3.6. Som det er blevet demonstreret under covid-19-pandemien, forbedrer grænseoverskridende samarbejde og solidaritet EU's reaktionskapacitet og øger Unionens modstandsdygtighed som helhed. Der er desperat behov for strategisk fremsyn på EU-niveau, navnlig fordi pandemien i højere grad har påvirket sektorer og værdikæder med grænseoverskridende relationer.

3.7. Strategisk afhængighed påvirker EU's grundlæggende interesser. Det vedrører særligt områderne sikkerhed, europæernes sundhed og adgangen til varer, tjenesteydelser og teknologier, der er afgørende for den grønne og den digitale omstilling, som er kernen i EU's prioriteter.

3.8. EØSU har anbefalet Kommissionen at »præsentere en klar, konkret og samlet strategi for europæisk industri på kort, mellemlangt og langt sigt« og indtrængende opfordret Kommissionen til at »frem sætte en konkret handlingsplan med klare årlige mål og overvågningsprocedurer, hvor alle relevante interessenter inddrages i et tæt samarbejde«⁽⁶⁾. Udvalget understreger samtidig, at »arbejdsgivernes, iværksætternes og den private sektors engagement i at fremme strukturelle forandringer spiller en central rolle for omstillingen af industrien«⁽⁷⁾.

3.9. Den innovative lægemiddelindustri er drevet af medicinske fremskridt. Et vigtigt problem, der skal løses med det samme, er, at lægemidler er for dyre eller for svære at få fat i. Den sociale velfærd skal sikres gennem nem adgang til effektive lægemidler af høj kvalitet for alle borgere, der bor i EU. Det Forenede Kongeriges udtræden af EU har store konsekvenser for producenter af medicinsk udstyr.

3.10. Europas afhængighed af visse råstoffer fra en håndfuld producenter og lande stod lysende klart under covid-19-pandemien. Herudover er selv grønne og digitale teknologier, som ofte forbindes med sundhedsindustri-systemet, også afhængige af en række råstoffer importeret til Europa, som findes i begrænsede mængder, herunder en stor andel af de nødvendige sjældne jordarter, der kommer fra én enkelt leverandør — Kina⁽⁸⁾. En styrkelse og diversificering af de internationale forsyningskæder har også afgørende betydning for udviklingen af sundhedsindustrien, så det sikres, at EU vil være forberedt på at modstå fremtidige kriser som covid-19-pandemien. Fjernelse af sårbarheder og etablering af stabile, forudsigelige og ressourceeffektive rammevilkår for handel bør være det ultimative mål. Det bebudede forslag om at oprette en EU-Myndighed for Kriseberedskab og -indsats på Sundhedsområdet hilses velkommen.

3.11. EU har haft succes med sin strategi møntet på at opbygge partnerskaber mellem den offentlige og private sektor for at stimulere FoU i lægemiddelindustrien, men beløbene er en tiendedel af, hvad der bliver brugt af det amerikanske agentur for biomedicinsk avanceret forskning og udvikling (BARDA).

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse om En lægemiddelstrategi (EUT C 286 af 16.7.2021, s. 53).

⁽⁵⁾ Questions and Answers: EU4Health Programme 2021-27.

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse om En ny industristrategi for Europa (EUT C 364 af 28.10.2020, s. 108).

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om Omstilling af industrien til en grøn og digital europæisk økonomi (EUT C 56 af 16.2.2021, s. 10).

⁽⁸⁾ F.eks. platin til produktion af ren brint, metallisk silicium til solpaneler og litium til elbiler.

3.12. De største muligheder i de kommende år vil komme fra digitale sundhedsteknologier. Uanset om der er tale om lægemiddelprodukter, medicinsk udstyr og procedurer eller foranstaltninger til at forebygge, diagnosticere eller behandle sygdomme, vil de have afgørende betydning for alle EU-borgere. Den kommende forordning om kunstig intelligens⁽⁹⁾, lovgivningsforslaget om det europæiske sundhedsdataområde⁽¹⁰⁾ og standardisering vil skabe større klarhed over delingen af sundhedsdata og brugen af AI, fjerne lovgivningsmæssige hindringer og støtte en fælles EU-tilgang til brugen af telemedicintjenester, mens datastyringsforordningen⁽¹¹⁾ bør kunne garantere delingen af sundhedsdata samtidig med at personlige oplysninger beskyttes og de øvrige menneskerettigheder respekteres.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Den digitale omstilling af sundhedssektoren skaber store muligheder. Udnyttelsen af den dobbelte omstilling kan give yderligere konkurrencemæssige fordele for Unionen i et komplekst og anspændt internationalt miljø. Navnlig ved at investere i teknologier til højtydende databehandling og kunstig intelligens kan EU udvikle banebrydende teknologier, særligt prædiktive teknologier. Pandemien har vist, at der er et stort behov for intelligente sundhedstjenester såsom telesundhed.

4.2. Derudover kan sundhedssektoren bidrage betydeligt til EU's klimaneutralitet ved at reducere sine drivhusgasemissioner langs værdikæderne. Affaldshåndteringspolitikkerne skal styrkes, da sektoren producerer betydelige mængder af affald i form af restmedicin og brugt teknologisk og personligt udstyr. Der skal udvikles nye forretningsmodeller for cirkulær økonomi og øget transportinfrastrukturkapacitet, og alle medlemsstater og aktører skal inddrages i indsatsen for at dekarbonisere værdikæderne.

4.3. Menneskers sundhed afhænger i sidste ende af økosystemprodukter og -tjenester (såsom adgang til rent drikkevand, fødevarer og brændstofkilder), som er nødvendige for et godt helbred og et produktivt eksistensgrundlag. Tab af biodiversitet kan have alvorlige direkte konsekvenser for menneskers sundhed, hvis økosystemtjenesterne ikke længere er tilstrækkelige til at opfylde de sociale behov.

4.4. Traditionelle lægemidler spiller fortsat en væsentlig rolle i sundhedsplejen, navnlig inden for primær sundhedspleje. Anvendelse af lægeplanter er det mest udbredte medicineringsværktøj inden for traditionelle lægemidler og komplementær medicin verden over. Mange samfund anvender sammen med fødevarer naturprodukter, der indsamles fra økosystemer til medicinske og kulturelle formål.

4.5. Strategiske lagre og EU-virksomheders hjemflytning er andre vigtige prioriteter, der skal overvejes, og som indgår i de beføjelser, som EU deler med medlemsstaterne. Efterhånden som teknologien og produktionskapaciteten forbedres, bliver det nødvendigt for EU at finde de rigtige incitamentter til at flytte strategiske produktionskapaciteter hjem. Skatteincitamentter kan spille en central rolle i den henseende.

4.6. Det er nødvendigt at gennemføre en bottom-up-kortlægning og -analyse i samarbejde med medlemsstaterne og industrien for at vurdere den nøjagtige karakter af de kortlagte afhængighedsforhold i detaljer, herunder de risici de udgør for europæiske industrielle økosystemers modstandsdygtighed og funktion såvel som de eventuelle muligheder, der måtte findes for at reducere denne afhængighed. Der skal også tages højde for eventuelle fremtidige handelstvister og cyberangreb.

4.7. Investering i FoU har afgørende betydning for konkurrencedygtigheden og sundhedssektorens bæredygtighed. Ud over at bidrage med EU-finansiering skal EU's politikker stimulere offentlige og private investeringer så meget som muligt. Udviklingen af partnerskaber mellem den offentlige og private sektor, som f.eks. IMI2, vil tilskynde producenter til at investere og engagere sig i FoU+I-aktiviteter, der har afgørende betydning for fremtidige forskningsresultater i lægemiddelindustrien. Det er den type initiativer, der kan holde Europa i front, når det gælder innovation på lægemiddelområdet.

4.8. Det er desuden særdeles vigtigt at støtte medlemsstaternes bestræbelser på at samle offentlige ressourcer gennem vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse i sektorer, hvor markedet alene ikke kan levere banebrydende innovationer, som det er tilfældet i lægemiddelsektoren.

4.9. Sektorens konkurrencedygtighed skal understøttes af en stærk ramme for intellektuel ejendomsret, der styrker og beskytter innovation. Adgangen til data er også vigtig for producenter, navnlig for SMV'er, der er blevet hårdt ramt af pandemien, og som skal tilskyndes til at opskalere og vokse. EU har behov for målrettede politikker for big data-analyse og interoperabel dataadgangsinfrastruktur.

⁽⁹⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om harmoniserede regler for kunstig intelligens og om ændring af visse af Unionens lovgivningsmæssige retsakter (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Meddelelse om en europæisk strategi for data (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Forslag til en forordning om europæisk datastyring (forordning om datastyring) — (COM(2020) 767 final).

4.10. SMV'er har også brug for nem adgang til finansiering for at trives og vokse. Dette kræver alternative finansieringskilder til de sædvanlige banklån, f.eks. finansiering via privat egenkapital eller venturekapital. Investeringsstøtteinstrumenter skal koordineres effektivt, og der skal være særlige budgetposter specifikt målrettet SMV'er i industrien. På dette område er det vigtigt, at de initiativer, der iværksættes med udgangspunkt i EU's ramme for bæredygtig finansiering, herunder gennemførelsen af taksonomien, udformes med henblik på at skabe muligheder for europæisk økonomi under hensyntagen til både de finansielle markeders behov og industriens udfordringer.

4.11. Udviklingen af et europæisk format for udveksling af elektroniske patientjournaler med henblik på at ophæve blokeringen af den grænseoverskridende strøm af sundhedsdata skaber en ramme for videreudviklingen af fælles tekniske specifikationer for sikker deling af sundhedsdata mellem EU-medlemsstater. Den Europæiske Standardiseringsorganisation er i øjeblikket i gang med at udvikle tekniske specifikationer. EØSU efterlyser et større engagement og inddragelse af relevante interessenter i lovgivningsprocedurerne vedrørende udviklingen af harmoniserede kvalitets- og sikkerhedsstandarder for personlige værnemidler og medicinsk udstyr.

4.12. Genopretnings- og resiliensfaciliteten kan bruges til at imødekomme mange af sundhedsøkosystemets behov via investering i og reformer af nationale sundhedssystemer, styrkelse af modstandsdygtighed og kriseberedskab, konsolidering af primær sundhedspleje, en mere retfærdig og gennemsigtig adgang til tjenester, håndtering af sårbarheder i forsyningskæderen og fremme af sundhedspersonalets digitale færdigheder, telemedicinløsninger samt forskning, udvikling og innovation.

4.13. EØSU opfordrer til, at der udvikles målrettede programmer for uddannelse, omskoling, opkvalificering og livslang læring for den europæiske arbejdsstyrke i sundhedssektoren i overensstemmelse med deres vigtige faglige og sociale rolle, den teknologiske udvikling og de nye krav om større bæredygtighed. Der er behov for klare uddannelsespolitikker, der ledes af sektorens interessenter, for at have kvalificerede arbejdstagere, der kan håndtere de nye udfordringer i tilknytning til den grønne pagt.

4.14. EØSU har tidligere bemærket, at »nye politikker vedrørende kvalifikationer bør udformes med inddragelse af civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter for at fremskynde tilpasningen af uddannelsessystemerne, således at efterspørgslen på nye jobfunktioner kan imødekommes«⁽¹²⁾. I sundhedssektoren skal der ikke kun fokuseres på sundhedspersonalet, men også på forskere, undervisere, beslutningstagere af enhver art, mediefolk, patienterne selv og deres respektive organisationer.

4.15. Strategiske offentlige udbud spiller en afgørende rolle i bestræbelserne på at bringe industrien og forskningscentrene i EU og de lovgivende myndigheder i EU og på nationalt plan sammen, navnlig i sundhedssektoren. De letter samarbejdet mellem den offentlige og private sektor med henblik på at dække behovene i de offentlige og private sundhedssystemer og skaber forudsætningerne for indkøb af økonomisk overkommelige sundhedsteknologier, herunder grønne og digitale løsninger, og sociale klausuler⁽¹³⁾.

4.16. EØSU har allerede opfordret EU-institutioner og medlemsstater til at vise, at der er politisk vilje til at nå til enighed om en »sundhedspagt for Europas fremtid«⁽¹⁴⁾, der afspejler EU's grundlæggende værdier.

4.17. Initiativet til struktureret dialog⁽¹⁵⁾, der blev annonceret i lægemiddelstrategien, er afgørende for Europa med henblik på at kortlægge årsagerne og drivkræfterne bag potentielle sårbarheder og afhængighedsforhold i lægemiddel-forsyningskæderne.

4.18. EØSU bakker fuldt op om udbredelsen af det europæiske sundhedsdataområde⁽¹⁶⁾, så den nødvendige datadelingsinfrastruktur for diagnosticeringsværktøjer og behandling står til rådighed, når det gælder samarbejde og deltagelse i fælles investeringer i næste generationssundhedsøkosystemer på tværs af alle værdikæder.

⁽¹²⁾ EØSU's udtalelse om En ny industristrategi for Europa (EUT C 364 af 28.10.2020, s. 108).

⁽¹³⁾ Sociale hensyn ved indkøb — En vejledning i mulighederne for at tage sociale hensyn ved offentlige udbud — 2. udgave (EUT C 237 af 18.6.2021, s. 1).

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse om Oprettelse af et EU-handlingsprogram for sundhed for perioden 2021-2027 (EUT C 429 af 11.12.2020, s. 251).

⁽¹⁵⁾ Structured dialogue on security of medicines supply.

⁽¹⁶⁾ Kommissionen offentliggør en åben offentlig høring om det europæiske sundhedsdataområde.

4.19. EØSU mener, at harmoniserede standarder bør bruges som et instrument til at varetage basale produktsikkerhedskrav med støtte fra instrumenter, der letter markedsføringen af produkterne. Den Europæiske Union skal undgå at overregulere produkter og i stedet prioritere at lette byrden forårsaget af overdreven lovgivning, samtidig med at der sikres nem adgang til dokumentation, velfunderet information, gnidningsfri udveksling af praksis og effektivt samarbejde.

4.20. Endelig opfordrer EØSU Kommissionen til at fortsætte samarbejdet og dialogen med alle interessenter om at styrke EU-lægemiddelsystemets modstandsdygtighed over for fremtidige kriser på grundlag af de eksisterende mekanismer i lægemiddelstrategien for Europa ⁽¹⁷⁾ og industristrategien for Europa ⁽¹⁸⁾. EØSU opfordrer også Kommissionen til at skabe yderligere synergier mellem medlemsstaterne, til at foreslå nye initiativer, der skal styrke koordineringen af de forskellige nationale systemer (i overensstemmelse med TEUF ⁽¹⁹⁾) og til at gå videre med udviklingen af en stærk, bæredygtig og digital omstilling af det sundhedsindustrielle økosystem.

Bruxelles, den 29. september 2021.

Pietro Francesco DE LOTTO
Formand
for Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁹⁾ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den globale tilgang til forskning og innovation — Europas strategi for internationalt samarbejde i en verden i forandring«

(COM(2021) 252 final)

(2022/C 105/11)

Ordfører: **Neža REPANŠEK**

Høringsanmodning	Kommissionen, 1.7.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	231/0/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over EU's mål om at gå foran og bevare åbenhed i internationalt forsknings- og innovationssamarbejde og samtidig fremme lige vilkår og gensidighed understøttet af grundlæggende værdier.

1.2. EØSU bifalder konklusionerne i Bonnerklæringen om frihed til videnskabelig forskning, der blev vedtaget på ministerkonferencen om det europæiske forskningsrum (EFR) i denne by den 20. oktober 2020, da erklæringen er en forudsætning for et dynamisk forsknings- og innovationslandskab, der har som mål at fremme viden og være til gavn for samfundet. EØSU støtter vedtagelsen af disse principper på internationalt plan fremover.

1.3. EØSU mener, at det er nødvendigt i højere grad at inddrage civilsamfundsorganisationer i støtten til EU-institutionernes og medlemsstaternes udvikling af ekstraordinære politikker og særlige programmer (for karriere-mobilitet, tiltrækning/fastholdelse af forskere og resultater inden for anvendt forskning og innovation til støtte for iværksætterkulturen i EU's SMV'er), der er i stand til at skabe en EU-merværdi, som igen kan bidrage til et ambitiøst europæisk forskningsrum⁽¹⁾ i det næste årti. Dette bør navnlig omfatte inddragelse af erfaringerne fra pandemien og klimaændringernes indvirkning på samfund og økonomier samt behovet for at sikre fuld overførsel af viden og teknologi gennem den digitale omstilling af forskning. Pandemien har sat fokus på samarbejde inden for sundhedsområdet, hvor der skal fokuseres på at stille sundhedspleje til rådighed, forbedre og styrke sundheden rettidigt samt samarbejdet mellem sundhedspersonale, hvor samarbejde kan føre til løsninger på selv de mest komplekse sundhedsproblemer.

1.4. EØSU vil gerne fremhæve betydningen af at styrke EU's førende rolle i støtten til multilaterale forsknings- og innovationspartnerskaber, der skal levere nye løsninger på grønne, digitale, sundhedsmæssige, sociale og innovative udfordringer under hensyntagen til covid-19-pandemiens aktuelle indvirkning på de europæiske sundhedssystemer, samfund, erhvervsliv og den globale økonomi som helhed.

1.5. For konkret at bidrage til målet om et stærkere EU i verden anmoder EØSU om, at civilsamfundsorganisationerne på passende vis inddrages i Kommissionens arbejde med overvågning af tiltag på EU-plan og nationalt plan, som det fremgår af Kommissionens meddelelse. Med henblik på EFR's planlagte Forum for Transition foreslår EØSU at bane vej for den fælles indsats i samarbejde med EU-institutionerne og de nationale institutioner gennem en indledende rapport fra civilsamfundet om vidensnetværket, der kan fremlægges og drøftes på en international konference, der afholdes i 2022.

⁽¹⁾ Formandskabets note til Rådet — Fornyelse af det europæiske forskningsrum: hvordan kan indførelsen af et ambitiøst EFR, der er klart til det næste årti, forberedes? og Et nyt europæisk forskningsrum: Rådet vedtager konklusioner (presmeddelelse, 1. december 2020).

2. Generelle bemærkninger

2.1. Den globale tilgang til forskning og innovation (FoI) præsenterer Kommissionens syn på Europas strategi for internationalt samarbejde inden for forskning og innovation. Strategien har også til formål at styrke partnerskaber, der skal levere nye løsninger på grønne, digitale, sundhedsmæssige, sociale og innovative udfordringer.

2.2. Den nye strategi har to hovedmål. For det første sigter den mod at skabe et forsknings- og innovationsmiljø, der er baseret på regler og værdier, og som samtidig er åbent, så forskere og innovatorer rundt om i verden får hjælp til at arbejde sammen i multilaterale partnerskaber og finde løsninger på globale udfordringer. For det andet har den som mål at sikre gensidighed og lige vilkår i det internationale samarbejde inden for forskning og innovation.

2.3. Den nye globale tilgang bør gennemføres ved at:

- tilpasse EU's bilaterale samarbejde inden for forskning og innovation for at gøre det foreneligt med europæiske interesser og værdier og styrke EU's åbne strategiske autonomi
- mobilisere forskning, teknologi og innovation for at fremskynde bæredygtig og inklusiv udvikling og overgangen til robuste, videnbaserede samfund og økonomier i lav- og mellemindkomstlande
- indføre initiativer baseret på en Team Europe-tilgang, der kombinerer tiltag fra EU's, de finansielle institutioners og medlemsstaternes side for at maksimere tiltagenes effektivitet og virkning.

2.4. Meddelelsen tjener også som rettesnor for gennemførelsen af den internationale dimension af det nye EU-program for civil forskning og innovation, Horisont Europa, og dets synergier med andre EU-programmer, navnlig instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde — et globalt Europa.

3. Engagement i international åbenhed og grundlæggende værdier inden for forskning og innovation

3.1. For at bevare sin førerposition skal EU's forsknings- og innovationsprogram fortsat være åbent for hele verden. Det betyder, at deltagere fra hele verden, uanset deres etableringssted eller bopæl, bør kunne deltage i EU-programmer som Erasmus+ og Horisont Europa. Desuden bør respekten for og den fælles forståelse af værdier inden for forskning fremmes og håndhæves yderligere i alle internationale partnerskaber.

3.2. Som opfølgning på *den europæiske adfærdskodeks for forskningsintegritet* ⁽²⁾ understreger EØSU's udtalelse om *Et nyt europæisk forskningsrum (EFR) for forskning og innovation* ⁽³⁾, at det er nødvendigt at indarbejde princippet om videnskabelig og etisk integritet i forskningsetik og -integritet for at undgå tab af menneskeliv og penge og forhindre videnskabelige nederlag. I meddelelsen understreges EU's rolle i indsatsen for at beskytte fælles grundlæggende værdier, når det drejer sig om at tackle etiske udfordringer og sikre menneskecentreret teknologisk innovation.

3.3. Akademisk frihed, institutionel autonomi, etiske og integritetsmæssige aspekter af forskning, empiriske fundamenter, ligestilling mellem kønnene, mangfoldighed og inklusion bør mainstreames og integreres i det internationale forskningssamarbejde. EØSU er i høj grad enig i, at det er vigtigt at fremme kønsbalance og ligestilling, unges indflydelse og deltagelse, inklusion og mangfoldighed inden for forskning og innovation på globalt plan. Et inklusivt og understøttende forskningsmiljø uden politisk indblanding i kombination med forskningsmuligheder bør fremmes på alle niveauer. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at udarbejde og styrke retningslinjer for håndtering af udenlandsk indblanding, der er rettet mod EU's forskningsorganisationer og videregående uddannelsesinstitutioner.

3.4. EU's overordnede mål er at gøre datasæt FAIR: søgbare (Findable), tilgængelige (Accessible), interoperable (Interoperable) og genanvendelige (Reusable) inden for rammerne af en model, der bygger på åbne data og åben forskning.

3.5. Det er vigtigt at yde en grundlæggende finansiering på nationalt plan, der sikrer et passende niveau af investeringer i forskning og udvikling, som kan opfylde de mål, der er fastsat i sektoren.

⁽²⁾ *The European Code of Conduct for Research Integrity*, www.alllea.org [accessed 6 June 2021].

⁽³⁾ EØSU's udtalelse *Et nyt europæisk forskningsrum (EFR) for forskning og innovation* (EUT C 220 af 9.6.2021, s. 79).

3.6. Videnskabeligt diplomati kan hjælpe EU med at udøve blød magt og forfølge sine økonomiske interesser og værdier mere effektivt, imødekomme efterspørgslen og interessen fra partnerlandene og udnytte EU's styrker som et kraftcenter for forskning og innovation. EØSU er overbevist om, at en konstruktiv social og civil dialog på alle niveauer vil bidrage til et resultatorienteret videnskabeligt diplomati i vores lokalsamfund.

4. En ny balance — på vej mod lige vilkår og gensidighed inden for FoU

4.1. EU er med sine politikker og programmer en vigtig katalysator for internationalisering inden for forskning og innovation. Unionen kan også involvere produktionssystemer, og den mobiliserer forskningen, unge forskere, tværfaglige netværk, teknologi og innovation med det formål at fremskynde bæredygtig og inklusiv udvikling på den ene side og overgangen til robuste videnbaserede samfund og økonomier i lav- og mellemindkomstlande på den anden side. EØSU understreger betydningen af private og navnlig offentlige investeringer i forskning med henblik på at holde trit med andre globale magter inden for forskning og innovation og samtidig beskytte menneskerettighederne og de grundlæggende værdier.

4.2. Andre vigtige aktører på forskningsscenen bruger nu mere på forskning end EU i procent af bruttonationalproduktet. De geopolitiske spændinger stiger, og menneskerettighederne og de grundlæggende værdier, som f. eks. den akademiske frihed, er under pres. Den akademiske frihed er rygraden i de højere uddannelsesinstitutioner i EU og bør beskyttes i forhold til tredjelande. I lyset af de seneste begivenheder bifalder og støtter EØSU de europæiske forskeres opfordring⁽⁴⁾ til at gøre en øjeblikkelig indsats for at skabe hurtige supplerende lovlige adgangsveje for udsatte forskere og akademikere, herunder akademikere, studerende og civilsamfundsaktører fra Afghanistan, og navnlig kvinder og etniske og religiøse mindretal.

5. Tackling af globale udfordringer i fællesskab

5.1. EØSU bakker fuldt ud op om at sætte et klart fokus på en retfærdig og dobbelt omstilling, dvs. den digitale omstilling og den grønne pagt, sundhed og de langsigtede genopretningspolitikker efter covid-19. Europa er nødt til at samarbejde på tværs af grænserne i et omfang, der aldrig er set før, for at lære at udvikle innovative løsninger i samarbejde med andre partnere, der kan sikre en retfærdig grøn og digital omstilling i overensstemmelse med målene for bæredygtig udvikling. Derudover handler det om at fremme Europas modstandsdygtighed, velstand og konkurrenceevne, navnlig til fordel for mikro-SMV'er, og støtte den økonomiske og sociale velfærd. For at fremme omstillingen til en mere modstandsdygtig europæisk økonomi er en inklusiv genopretning, der ikke lader nogen europæere i stikken, af afgørende betydning i processen mod en bæredygtig europæisk økonomi, der samtidig skaber nye muligheder for arbejdstagerne. Social innovation kan også spille en vigtig rolle i disse processer.

5.2. Gensidig åbenhed, fri udveksling af idéer og medskabelse af løsninger er afgørende for at opnå og fremme grundlæggende viden. Dette er centrale elementer i et dynamisk innovationsøkosystem, fordi den åbenhed i samarbejdet, der kendetegner EU's indsats, nu finder sted i et forandret globalt miljø.

5.3. Mobilisering af verdens forskere og innovatorer vil være afgørende for borgernes og de kommende generationers trivsel. Som det fremgår af den nylige globale pandemi, hjælper en styrkelse af det internationale samarbejde om spørgsmål som global sundhed os med at realisere banebrydende innovationer. EU bør støtte sine mål om åben strategisk autonomi ved parallelt hermed at tilpasse sit bilaterale samarbejde med lande uden for EU på visse områder⁽⁵⁾.

5.4. Som reaktion på de nuværende globale tendenser bør EU gå foran med et godt eksempel og fremme regelbaseret multilateralisme. Den multilaterale orden skal styrkes, så den kan håndtere globale udfordringer og imødekomme borgernes voksende krav om gennemsigtighed, kvalitet og inklusion. EU bør også arbejde for en ambitiøs modernisering af centrale multilaterale internationale institutioner ved at følge en fælles køreplan for gensidig åbenhed i forsknings- og innovationssamarbejdet og dermed fremme en global reaktion på globale udfordringer og udveksling af bedste praksis.

(4) <https://www.scholarsatrisk.org/2021/08/urgent-appeal-to-european-governments-and-eu-institutions-take-action-for-afghanistans-scholars-researchers-and-civil-society-actors/>

(5) Integration af samarbejdet med EFTA-landene, Vestbalkan, Tyrkiet, lande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik, og Det Forenede Kongerige samt uddybning af EU's partnerskaber med Afrika, Latinamerika og andre regioner.

5.5. EU bør spille en førende rolle som kilde til globale standarder for bæredygtighed, og denne indsats bør også fremmes gennem en styrket position i det internationale samarbejde inden for prænormativ forskning og standardiseringsforskning, der gavner SMV'er. EØSU understreger også vigtigheden af støtteforanstaltninger for SMV'er på alle områder, der vedrører beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

5.6. EØSU støtter fuldt ud handlingsplanen for intellektuel ejendomsret⁽⁶⁾ som en glimrende og holistisk tilgang til at modernisere EU's system for intellektuel ejendom. Lanceringen af enhedspatentsystemet bør være en af hovedprioriteterne, idet det vil styrke konkurrenceevnen hos virksomhederne i EU betydeligt.

5.7. Nogle lande søger i stigende grad teknologisk lederskab gennem diskriminerende foranstaltninger og anvender ofte forskning og innovation som et redskab til at opnå global indflydelse og social kontrol. Det er nødvendigt at styrke EU's velstand og økonomiske konkurrenceevne, men også evnen til selvstændigt at tilvejebringe og forsyne borgerne med vigtige og sikre teknologier og tjenester. EU bør stå i spidsen for udviklingen af nye globale normer, internationale standarder og samarbejdsrammer på bl.a. det digitale område, herunder kunstig intelligens og andre nye teknologier. EU's demokratiske og lovgivningsmæssige styrker er aktiver, der bidrager til at opbygge en bedre verden, samtidig med at Unionens troværdighed som fredsaktør og dens sikkerheds- og forsvarsstrukturer kan bidrage til at støtte multilaterale bestræbelser på at bevare, opretholde og skabe fred.

5.8. EØSU har haft en fremtrædende plads i debatten om kunstig intelligens lige siden udvalgets første udtalelse om emnet i 2017⁽⁷⁾ og har i løbet af de sidste par år offentliggjort en række udtalelser om dette emne⁽⁸⁾. EØSU har gjort sig til fortaler for en tilgang til kunstig intelligens, hvor mennesket både bevarer kontrollen over kunstig intelligens rent teknisk og bevarer muligheden for at bestemme, om, hvornår og hvordan den skal bruges i vores samfund generelt. Der gøres opmærksom på konsekvenserne af kunstig intelligens for arbejdspladser, vigtigheden af at finde den rigtige balance mellem regulering, selvregulering og etiske retningslinjer og konsekvenserne af kunstig intelligens for forbrugerne. EØSU er på nuværende tidspunkt i gang med at udarbejde sin formelle udtalelse om Kommissionens forslag til en forordning om kunstig intelligens⁽⁹⁾.

5.9. EU's evne til at være en global aktør sikres også gennem sammenhæng mellem EU's optræden udadtil og Unionens interne politikker i den enkelte medlemsstat. Det er afgørende at tale med én fælles EU-stemme for at stabilisere vores partnerskaber og alliancer med tredjelande, støtte multilaterale og regionale organisationer og forhandle sig frem til en mere interessebaseret tilgang til globale offentlige goder.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse om Handlingsplan for intellektuel ejendomsret (EUT C 286 af 16.7.2021, s. 59).

⁽⁷⁾ EUT C 288 af 31.8.2017, s. 1.

⁽⁸⁾ EUT C 440 af 6.12.2018, s. 1; EUT C 440 af 6.12.2018, s. 51; EUT C 240 af 16.7.2019, s. 51; EUT C 47 af 11.2.2020, s. 64; EUT C 364 af 28.10.2020, s. 87.

⁽⁹⁾ INT/940 — Forordning om kunstig intelligens (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 6).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 910/2014 for så vidt angår fastlæggelse af en ramme for en europæisk digital identitet«

(COM(2021) 281 final — 2021/0136 (COD))

(2022/C 105/12)

Ordfører: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Høringsudtalelse	Europa-Parlamentet, 8.7.2021 Rådet, 15.7.2021
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde
Kompetence	Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	229/2/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder Kommissionens forslag til en retsakt om ændring af eIDAS-forordningen om fastlæggelse af en ramme for en europæisk digital identitet, som vil tilpasse denne retsakt til markedets aktuelle behov. Evalueringen af den nuværende forordning har vist, at der er behov for at tilvejebringe bedre løsninger for digitale tjenester, der kan udvide adgangen til både den private og den offentlige sektor og være tilgængelige for langt størstedelen af EU's borgere og indbyggere.

1.2. EØSU bemærker imidlertid, at den foreslåede digitalisering af tjenester kan føre til udelukkelse af dele af det europæiske samfund, navnlig ældre, personer med begrænsede digitale færdigheder og personer med handicap. EØSU opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til at etablere de nødvendige rammer for digital uddannelse og informationskampagne, som samtidig bør tjene til at øge bevidstheden om beskyttelse af personoplysninger.

1.3. EØSU bifalder, at brugen af den europæiske digitale ID-tegnebog vil være valgfri og gratis. Ikke desto mindre vil indførelsen af nye digitale løsninger nødvendigvis blive tid- og omkostningskrævende. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til yderligere at vurdere hvor meget tid, der skal til for den faktiske gennemførelse af den nye forordning for at undgå, at markedet påvirkes negativt, og for at sikre yderligere analyse og større klarhed i forordningen om de forventede omkostninger ved dens gennemførelse.

1.4. EØSU bemærker, at det foreslåede afsnit 9 i forordningen indeholder bestemmelser om obligatorisk grænseoverskridende anerkendelse af kvalificeret elektronisk attestering af attributter, der er udstedt i en medlemsstat. I betragtning af at bestemmelserne i medlemsstaternes nationale lovgivning ofte er meget forskellige, erkender EØSU imidlertid behovet for at præcisere, at anerkendelsen af en kvalificeret elektronisk attestering af attributter i en medlemsstat er begrænset til en bekræftelse af fakta i lighed med artikel 2, stk. 4, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1191⁽¹⁾ om fremme af borgernes frie bevægelighed ved at forenkle kravene til fremlæggelse af visse offentlige dokumenter i EU: »Denne forordning finder ikke anvendelse på anerkendelse i en medlemsstat af retsvirkninger vedrørende indholdet af offentlige dokumenter, der er udstedt af myndighederne i en anden medlemsstat«.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1191 af 6. juli 2016 om fremme af den frie bevægelighed for borgere gennem en forenkling af kravene vedrørende fremlæggelse af visse offentlige dokumenter i Den Europæiske Union og om ændring af forordning (EU) nr. 1024/2012 (EUT L 200 af 26.7.2016, s. 1).

1.5. EØSU mener, at en effektiv databeskyttelse navnlig bør ses i sammenhæng med beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder, navnlig retten til privatlivets fred og retten til beskyttelse af personoplysninger. EØSU er derfor helt enig i kravet om, at den europæiske ramme for en digital identitet bør give brugerne mulighed for at kontrollere, hvem der har adgang til deres digitale identitet, og præcis hvilke data andre kan få adgang til. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til efter høringer om de tekniske aspekter af den europæiske ramme for en digital identitet at medtage spørgsmålet om oprettelse af et register, der gør det muligt for brugerne at spore enhver adgang til deres data.

1.6. EØSU vil gerne fremhæve sikkerhedsproblemer i forbindelse med digitaliseringsprocessen, navnlig udviklingen af de enorme systemer, der lagrer og behandler data, der er sårbare over for svig og tab. EØSU er også klar over, at der i øjeblikket ikke findes noget sikkerhedssystem, der kan yde fuld databeskyttelse. EØSU mener derfor, at brugere af europæiske digitale ID-tegnebøger bør sikres kompensation for enhver uønsket situation i forbindelse med deres data (f.eks. datatyveri eller videregivelse). Et sådant ansvar bør være uafhængigt af, om udbyderen har gjort sig skyldig i fejl eller ej.

2. Indledning

2.1. Emnet for denne udtalelse er Kommissionens forslag til forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 910/2014 ⁽²⁾ («eIDAS-forordningen») for så vidt angår fastlæggelse af en ramme for en europæisk digital identitet (EDI).

2.2. Som anført i begrundelsen vil eIDAS-forordningen give følgende beskyttelse og fordele: 1) adgang til meget sikre og pålidelige elektroniske identitetsløsninger, 2) sikkerhed for, at offentlige og private tjenester kan stole på pålidelige og sikre digitale identitetsløsninger, 3) sikkerhed for, at fysiske og juridiske personer er bemyndiget til at anvende digitale identitetsløsninger, 4) garanti for, at disse løsninger er knyttet til en række forskellige attributter og giver mulighed for målrettet deling af identitetsdata, der er begrænset til behovene for den specifikke tjeneste, der anmodes om, og 5) accept af kvalificerede tillidstjenester i EU og lige vilkår for deres levering. De foreslåede ændringer er en reaktion på den øgede efterspørgsel efter pålidelige digitale grænseoverskridende løsninger, som bygger på behovet for at identificere og berigtige brugere med et højt sikkerhedsniveau.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU er klar over de nye krav i det indre marked vedrørende udvikling af elektronisk identifikation og tillidstjenester til elektroniske grænseoverskridende transaktioner. De eksisterende løsninger i eIDAS-forordningen, som har fået retsvirkninger i flere faser fra juli 2016, opfylder ikke disse krav, hvilket bekræftes af, at kun 59 % af EU's indbyggere i øjeblikket har adgang til pålidelige og sikre eID-løsninger. Desuden er den grænseoverskridende adgang til sådanne tjenester begrænset på grund af den manglende interoperabilitet mellem de systemer, som de enkelte medlemsstater tilbyder.

3.2. EØSU bifalder derfor Kommissionens nye forslag til en retsakt om ændring af eIDAS-forordningen om fastlæggelse af en ramme for en europæisk digital identitet, som vil tilpasse denne retsakt til markedets aktuelle behov. Det anslås, at de løsninger, der foreslås i Kommissionens dokument, kan bidrage til at øge antallet af brugere af digitalt ID til så mange som 80 % eller endda 100 % af alle EU-borgere og -indbyggere.

3.3. EØSU bifalder især de løsninger, der har til formål at øge sikkerheden i forbindelse med brugernes personoplysninger ved at sikre en skønsbeføjelse til at dele oplysningerne og muligheden for at kontrollere arten og mængden af de oplysninger, der leveres til modtagerparter. Da medlemsstaterne i henhold til forslaget vil bevare kontrollen med udbydere af digitale tjenester, vil de garantere, at følsomme datasæt (f.eks. vedrørende sundhed, religion og tro, politiske holdninger, race eller etnisk oprindelse) kun udleveres efter anmodning fra tjenesteudbydere efter en velbegrunnet beslutning truffet af den, som identiteten egentlig tilhører, i overensstemmelse med gældende national lovgivning.

3.4. EØSU påpeger, at tidsplanen for anvendelsen af visse bestemmelser i den nye forordning er temmelig optimistisk, og opfordrer Kommissionen til, når den fastsætter de endelige ansøgningsfrister, også at tage hensyn til den tid, det tager tjenesteudbydere at opgradere deres IT-systemer for at opfylde de nye forpligtelser. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til yderligere at analysere den tid, der er nødvendig for den faktiske gennemførelse af den nye forordning, og dermed

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 910/2014 af 23. juli 2014 om elektronisk identifikation og tillidstjenester til brug for elektroniske transaktioner på det indre marked og om ophævelse af direktiv 1999/93/EF (EUT L 257 af 28.8.2014 s. 73).

forlænge fristen for dens anvendelse for ikke at påvirke det relevante marked. F.eks. vil forordningens ikrafttrædelse kræve, at eksisterende kvalificerede tillidstjenesteudbydere, der tilbyder fjernsignering baseret på kvalificerede elektroniske signaturgenereringssystemer, bliver kvalificerede udbydere af den pågældende tjeneste. Det vil tage tid for dem at gennemføre både de tekniske aspekter og godkendelsesproceduren.

3.5. EØSU bemærker, at den foreslåede digitalisering af tjenesterne uanset deres fordele også kan føre til udelukkelse af dele af det europæiske samfund, navnlig ældre, personer med begrænsede digitale færdigheder og personer med handicap. EØSU anerkender de europæiske borgeres nøglerolle i bekæmpelsen af denne udelukkelse, og samtidig bør det tjene til at øge bevidstheden om beskyttelse af personoplysninger.

4. Tilgængelighed og skønmæssig anvendelse af en europæisk ramme for en digital identitet (EDIf)

4.1. EØSU bifalder idéen om at tilvejebringe bedre løsninger for digitale tjenester, som vil udvide adgangen ikke blot til offentlige tjenester, men også til den private sektor. EØSU støtter desuden Kommissionens bestræbelser på at stille en ramme for en digital identitet til rådighed for langt de fleste europæiske borgere. På grund af de eksisterende hindringer for adgang til eID-tjenester på tværs af grænserne (f.eks. den manglende interoperabilitet mellem eID-ordninger udviklet af medlemsstaterne) bruger mange EU-borgere dem slet ikke. De nye løsninger, der er baseret på de europæiske digitale ID-tegnebøger (EDIW), kan bidrage til at gøre betroede onlinetjenester tilgængelige for mindst 80 % af europæerne.

4.2. EØSU støtter derfor forslaget om at kræve, at medlemsstaterne udsteder europæiske digitale ID-tegnebøger — et værktøj, der vil sætte brugeren i stand til: 1) på sikker vis at anmode om og opnå, lagre, vælge, kombinere og dele på en måde, der er gennemsigtig for og kan spores af brugeren, de nødvendige juridiske personidentifikationsdata og elektronisk attestering af attributter for at autentificere online og offline for at kunne bruge offentlige og private onlinetjenester og 2) at underskrive dokumenter ved hjælp af en kvalificeret elektronisk signatur, der er accepteret i hele EU.

4.3. EØSU bifalder endvidere forslaget om at sikre, at de europæiske digitale ID-tegnebøger er lige tilgængelig for personer med handicap i tråd med bestemmelserne i bilag I i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/882⁽³⁾, som er i overensstemmelse med EU-princippet om ikkeforskelsbehandling som fastsat i artikel 21 i charter om grundlæggende rettigheder. For at undgå digital udstødelse i forbindelse med dette spørgsmål foreslår EØSU, at der udvikles løsninger i samarbejde med de kompetente institutioner og NGO'er for personer med handicap på grundlag af en »flerpartstilgang«.

4.4. EØSU mener, at det også er positivt, at det overlades til borgerne og indbyggerne at afgøre, om de vil anvende en europæisk digital ID-tegnebog. EØSU er af den holdning, at brugerne ikke bør være forpligtet til at bruge tegnebogen til at få adgang til private eller offentlige tjenester, men blot skal have mulighed herfor.

4.5. Set ud fra et økonomisk synspunkt bifalder EØSU, at brugen af den europæiske digitale ID-tegnebog vil være gratis for brugerne. EØSU opfordrer imidlertid Kommissionen til yderligere at analysere og skabe klarhed i forordningen om i) udstedelsesomkostninger for fysiske personer, ii) omkostningerne (for udstedelse og brug) for juridiske enheder og iii) omkostninger ved at tilføje eventuelle digitale identitetsattributter til en sådan tegnebog, da hver sådan tilføjelse efter EØSU's mening vil udgøre en tillidstjeneste og dermed medføre omkostninger for ejeren af tegnebogen.

5. Brugsaspekter af en europæisk ramme for en digital identitet

5.1. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at forbedre brugen af elektroniske identifikationsmidler ved at oprette en fælles europæisk ramme for en digital identitet baseret på grænseoverskridende benyttelse af en europæisk digital ID-tegnebog.

5.2. Ifølge forslaget kan anvendeligheden forbedres ved hjælp af de midler, der er fastsat i den nye artikel 12b i eIDAS-forordningen, der indeholder en række krav vedrørende anerkendelse af europæiske digitale ID-tegnebøger, og som ikke kun er rettet mod medlemsstater, men også mod private modtagerparter, der leverer tjenester, og »meget store onlineplatforme«, som defineret i artikel 25, stk. 1, i den foreslåede retsakt om digitale tjenester⁽⁴⁾. På grundlag af disse nye bestemmelser bør visse private sektorer (dvs. transport, energi, bank- og finans tjenester, social sikring, sundhed, drikkevand,

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/882 af 17. april 2019 om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester (EUT L 151 af 7.6.2019, s. 70).

⁽⁴⁾ COM(2020) 825 final.

posttjenester, digital infrastruktur, uddannelse og telekommunikation) acceptere brugen af europæiske digitale ID-tegnebøger til levering af tjenester i tilfælde, hvor en stærk brugerauthentifikation til identifikation online er påkrævet i henhold til national ret eller EU-retten eller i henhold til kontraktlige forpligtelser. I lyset af Kommissionens forslag vil det samme krav gælde for de meget store onlineplatforme (f.eks. sociale netværk), som bør acceptere brugen af europæiske digitale ID-tegnebøger med hensyn til de minimumsattributter, der er nødvendige for en specifik onlinetjeneste, for hvilken der anmodes om autentifikation såsom bevis for alder.

5.3. EØSU bemærker, at private onlinetjenesteudbydere (der ikke kan betegnes som »meget store platforme«) bør inddrages i udviklingen af de selvregulerende »adfærdskodekser« for at sikre bred tilgængelighed og anvendelighed af elektroniske identifikationsmidler, herunder europæiske digitale ID-tegnebøger. Kommissionen bør være ansvarlig for at vurdere effektiviteten og anvendeligheden af sådanne bestemmelser for brugerne af europæiske digitale ID-tegnebøger.

6. Spørgsmål vedrørende retsvirkningerne af europæiske digitale ID-tegnebøger

6.1. EØSU støtter forslaget om at forbedre adgangen til digitale offentlige tjenester, herunder i grænseoverskridende situationer.

6.2. Den foreslåede nye afdeling 9 i eIDAS-forordningen indeholder bestemmelser om, at en kvalificeret elektronisk attestering af attributter, der er udstedt i en medlemsstat, bør anerkendes som en kvalificeret elektronisk attestering af attributter i en anden medlemsstat.

6.3. Med hensyn til medlemsstaternes nationale lovgivning, som i visse tilfælde kan variere betydeligt, påpeger EØSU imidlertid, at de attributter, der attesteres mod autentiske kilder i en medlemsstat, bør begrænses til en bekræftelse af de faktiske omstændigheder og bør ikke have retsvirkninger i andre medlemsstater, medmindre de attesterede attributter er i overensstemmelse med den nationale lovgivning. De foreslåede retlige løsninger bør i princippet ikke påvirke anerkendelsen i en medlemsstat af retsvirkninger vedrørende indholdet af de attributter, der er attesteret over for autentiske kilder i en anden medlemsstat, analogt til bestemmelserne i forordning (EU) 2016/1191. Visse personoplysninger (vedrørende en persons religion eller tro) kan tjene som eksempel. I nogle EU-lande har denne form for oplysninger retsvirkninger (f.eks. i Tyskland omfatter vitale optegnelser oplysninger om religion, som bestemmer forpligtelsen til at betale kirkeskat for at kunne indgå ægteskab i en religiøs ceremoni), mens det ikke er tilfældet i andre lande (f.eks. i Polen).

6.4. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at overveje at præcisere teksten i afdeling 9 for at gøre det klart, at anerkendelsen af en kvalificeret elektronisk attestering af attributter i en anden medlemsstat er begrænset til en bekræftelse af de faktiske omstændigheder i forbindelse med den pågældende attribut og ikke har retsvirkninger i andre medlemsstater, medmindre de attesterede attributter er i overensstemmelse med dette lands nationale lovgivning.

7. Sikkerhedsaspekter

A. Databeskyttelse inden for rammerne af grundlæggende rettigheder

7.1. EØSU bemærker, at borgerne og andre indbyggere på grund af manglen på en fælles europæisk ramme for en digital identitet i de fleste tilfælde støder på hindringer i forbindelse med digital grænseoverskridende udveksling af oplysninger om identitet og desuden i forbindelse med sikker udveksling af sådanne oplysninger og med et højt databeskyttelsesniveau.

7.2. EØSU bifalder derfor forsøgene på at skabe et interoperabelt og sikkert system baseret på europæiske digitale ID-tegnebøger, som kan forbedre udvekslingen af oplysninger mellem medlemsstaterne, bl.a. i forbindelse med beskæftigelsessituationer eller sociale rettigheder. I den forbindelse forventer EØSU, at den nye europæiske ramme for en digital identitet f.eks. vil skabe muligheder for hurtigt at øge de grænseoverskridende beskæftigelsesmuligheder og udvide den automatiske tildeling af sociale rettigheder uden yderligere ansøgningsprocedurer eller anden administrativ indsats.

7.3. EØSU mener imidlertid, at en effektiv databeskyttelse er det vigtigste problem i forbindelse med beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder, navnlig retten til privatlivets fred og retten til beskyttelse af personoplysninger.

7.4. EØSU er derfor helt enig i kravet om, at en europæisk ramme for en digital identitet bør tilbyde alle mulighed for at kontrollere, hvem der har adgang til deres digitale identitet, og præcis hvilke data (herunder den offentlige sektors adgang). Som påpeget i forslaget vil dette også kræve et højt sikkerhedsniveau med hensyn til alle aspekter af leveringen af en digital identitet, herunder udstedelse af europæiske digitale ID-tegnebøger og infrastrukturen til indsamling, lagring og videregivelse af digitale identitetsoplysninger.

7.5. EØSU bifalder i den forbindelse forslaget om, at brugerne skal have ret til selektivt at oplyse om deres attributter, hvilke begrænses til dem, der er nødvendige i en bestemt situation. Ifølge forslaget vil brugeren, mens denne anvender en europæisk digital ID-tegnebog, have kontrol over mængden af data, der leveres til tredjeparter, og bør informeres om de attributter, der er nødvendige for at levere en bestemt tjeneste.

7.6. EØSU støtter forslaget om fysisk og logisk adskillelse af personoplysninger i forbindelse med udstedelse af europæiske digitale ID-tegnebøger fra alle andre data, der lagres af udstederne af europæiske digitale ID-tegnebøger, og godkender kravet om, at udbydere af kvalificerede elektroniske attesteringer af attributter skal være en separat juridisk enhed.

7.7. Ud over sikring af en effektiv databeskyttelse er det vigtigt, at brugerne har kontrol over deres egne data. I den forbindelse bifalder EØSU også oprettelsen af en europæisk ramme for en digital identitet, der bygger på juridiske identiteter udstedt af medlemsstaterne, og på tilvejebringelsen af kvalificerede og ikkekvalificerede digitale identitetsattributter.

7.8. EØSU påpeger, at for at sikre et højt niveau af retlig beskyttelse af brugernes data bør brugerne have større kontrol over de europæiske digitale ID-tegnebøger, herunder sporbarheden af adgangen til hver enkelt brugers data. Med henblik herpå bør de tekniske aspekter, der skal fastlægges under drøftelserne efter godkendelsen af forslaget, omfatte oprettelse af et register, der gør det muligt for brugeren efter anmodning at kontrollere ethvert tilfælde af adgang til deres data.

B. Andre aspekter vedrørende sikkerhed og ansvar

7.9. Ifølge forslaget vil den nye europæiske ramme for en digital identitet tilvejebringe mekanismer til forebyggelse af svig og til sikring af autentifikation af personlige identifikationsdata. Da forslaget indeholder en bestemmelse, der indfører midler, der gør det muligt at verificere attributter mod autentiske kilder, kan dette f.eks. forbedre børns sikkerhed online ved at forhindre dem i at få adgang til indhold, der er uhensigtsmæssigt ud fra deres alder. EØSU bemærker, at en sådan effektiv beskyttelse på nationalt plan i øjeblikket enten ikke er til rådighed eller yderst ineffektiv.

7.10. EØSU bifalder idéen om, at webbrowsere bør sikre støtte og interoperabilitet med kvalificerede certifikater til webstedsautentifikation i henhold til eIDAS-forordningen. De bør anerkende og vise kvalificerede certifikater for webstedsautentifikation for at give en høj grad af sikkerhed, således at webstedsejere kan gøre deres identitet som ejere af et websted gældende, og brugere med en høj grad af sikkerhed kan identificere webstedsejerne. Samtidig mener EØSU, at der er behov for at tilvejebringe enkle, hurtige og effektive klagemekanismer for at sikre, at et websted ikke blokeres, når det er blevet fejlagtigt markeret som farligt. Der bør også fastsættes ansvarsregler for alle de tilfælde, hvor et websted fejlagtigt er blevet betegnet som farligt.

7.11. EØSU vil gerne påpege, at enhver digitalisering af data giver anledning til sikkerhedsproblemer, navnlig de enorme systemer, som lagrer og behandler data, og som udgør en kilde til oplysninger, der er sårbare over for svig og datatab. EØSU er også klar over, at der i øjeblikket ikke findes noget fuldt effektivt sikkerhedssystem (dvs. uden huller og fejl), der helt kan fjerne en sådan trussel.

7.12. EØSU påpeger derfor, at for at minimere alle sådanne uønskede situationer i forbindelse med brugernes data bør den tekniske arkitektur for den europæiske ramme for en digital identitet, som medlemsstaterne har udviklet i samarbejde med Kommissionen, fokusere på foranstaltninger, der øger datasikkerheden og tilvejebringer datakontrolmekanismer. Sådanne mekanismer er vigtige i forbindelse med f.eks. anvendelse af data indsamlet fra brugere til andre formål end oprindeligt tilsigtet. Samtidig mener EØSU, at den tekniske opbygning bør udvikles under hensyntagen til de grundlæggende rettigheder og princippet om medlemsstaternes suverænitet.

7.13. EØSU bemærker, at artikel 13, stk. 1, i eIDAS-forordningen fastsætter, at udbydere af tillidstjenester er ansvarlige for skader, der er forvoldt forsætligt eller uagtsomt over for fysiske eller juridiske personer som følge af manglende overholdelse af forpligtelserne i henhold til forordningen (og forpligtelserne vedrørende risikostyring i forbindelse med cybersikkerhed i henhold til artikel 18 i forslaget til »NIS 2-direktivet« i henhold til Kommissionens forslag). Denne bestemmelse bør anvendes i overensstemmelse med de nationale regler om ansvar (artikel 13, stk. 3).

7.14. I forbindelse med ansvarsproblemer vil EØSU gerne påpege, at spørgsmålene vedrørende definitionen af skade, dens størrelse og behørig erstatning reguleres af medlemsstaternes nationale lovgivning. Jævnfør disse regler kan ansvaret for tillidstjenesteudbydere begrænses i henhold til de relevante bestemmelser i den nationale lovgivning og politikken for levering af tjenesteydelser, som defineres af tjenesteudbyderne.

7.15. EØSU mener, at brugere af europæiske digitale ID-tegnebøger bør sikres kompensation for enhver uønsket situation vedrørende deres data såsom datatyveri, tab, videregivelse, brug til andre formål end oprindeligt tilsigtet osv. Dette ansvar bør omfatte alle ovennævnte situationer, uanset udbyderens hensigt eller uagtsomhed (uanset udbyderens fejl).

7.16. Tyveri, uautoriseret videregivelse eller tab af data (især personoplysninger) kan medføre langsigtet skade for ejeren. Når de digitale oplysninger er frigivet, kan de på lang sigt tilegnes af mange instanser mod ejerens vilje. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at søge efter og udvikle effektive mekanismer, der kan afhjælpe dette problem for dataejere i sådanne tilfælde.

7.17. De foreslåede løsninger for det nye system vil tvinge tjenesteudbyderne til at opgradere deres elektroniske sikkerhedssystemer betydeligt til et langt højere niveau med særlig vægt på cybersikkerhed. EØSU forventer, at dette vil medføre betydelige omkostninger og modernisering af den eksisterende IT-infrastruktur, og at det kan udgøre en uforholdsmæssig stor byrde for nogle tjenesteudbydere, som endog kan føre til, at tjenesteudbydere, der på kort tid ikke har råd til sådanne investeringer, forsvinder fra nogle markeder. EØSU mener derfor, at Kommissionen og medlemsstaterne bør søge at finde løsninger, der kan beskytte udbyderne mod forskelsbehandling på dette område og muliggøre en »blød« landing i denne henseende, herunder ved at tilbyde muligheden for at sikre overholdelse af de nye krav i flere faser inden for en rimelig frist.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om udenlandske subsidier, der fordrejer det indre marked«

(COM(2021) 223 final — 2021/0114 (COD))

(2022/C 105/13)

Ordfører: **Maurizio MENSI**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 7.6.2021 Rådet, 3.6.2021
Retsgrundlag	Artikel 114 og 207 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtagelse i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	220/3/9

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU værdsætter Kommissionens bestræbelser og er enig i, at der er behov for at styrke interventionsinstrumenterne til beskyttelse af EU-markedet og dets virksomheder ved at lukke hullerne i de lovgivningsmæssige rammer for konkurrence, handel og offentlige udbud med det formål at sikre en loyal og ufordrejet konkurrence fra udenlandske subsidier.

1.2. EØSU mener således, at Kommissionens forslag, der vedrører statslig finansiering formidlet af udenlandske fonde til virksomheder, der opererer på EU-markedet, og som kan ændre markedet, udgør et vigtigt og relevant operationelt instrument. Når dette er sagt, finder EØSU, at der er behov for en yderligere justering af en række aspekter af lovgivningsinitiativet, der i sig selv er kompliceret og indviklet.

1.3. I henhold til forslaget kan den brede definition af udenlandske subsidier dække over mange former for subsidier, herunder skattemæssige, fra en udenlandsk stats side. Der er derfor brug for, at Kommissionen angiver, hvilke undersøgelser den af hensyn til gennemsigtighed og forenkling agter at prioritere og i givet fald kriterierne til styring af behandlingen af de forskellige metoder.

1.4. Ifølge forslaget overlades kontrollen over investeringer i EU foretaget af en enhed, der modtager subsidier fra udlandet, til Kommissionen. I den sammenhæng finder EØSU, at der er behov for, at Kommissionen eventuelt gennem passende retningslinjer klart præciserer forordningens anvendelsesområde, så der sikres en ensartet anvendelse på EU-plan, og risikoen for divergerende fortolkninger fra medlemsstaternes side, som for deres vedkommende står for kontrollen med udenlandske investeringer, minimeres. Med henblik herpå foreslår udvalget ligeledes, at der etableres en informations-tjeneste for virksomheder vedrørende lovgivningen om udenlandske subsidier og de formaliteter og anmeldelseskrav, som den medfører.

1.5. Kommissionen indleder proceduren med at foretage en vurdering af de udenlandske subsidier, idet den afvejer de negative og positive indvirkninger på udviklingen af den pågældende økonomiske aktivitet. EØSU finder det vigtigt, at Kommissionen fremlægger yderligere oplysninger om, hvordan en sådan afvejning gennemføres rent konkret, hvilke positive virkninger den kunne have, eller hvornår en afbalancering er berettiget.

1.6. Med hensyn til den gældende ordning for kontrol med fusioner mener EØSU, at Kommissionen bør præcisere forholdet mellem denne ordning og den nye planlagte ordning for at undgå et mismatch mellem tidsplaner og resultater med betydelige byrder for virksomhederne til følge.

1.7. For at Kommissionen kan indlede proceduren, skal de udenlandske subsidier samlet set udgøre over 5 mio. EUR i tre på hinanden følgende skatteår. EØSU mener, at denne tærskel er temmelig lav i absolut værdi, og finder det hensigtsmæssigt at foreslå Kommissionen, at den hæver den for at undgå sager med mindre enheder og af mindre betydning, hvilket også er til fordel for SMV'er.

1.8. I forbindelse med offentlige udbud er risikoen for undersøgelser på eget initiativ og for omfattende ændringer af disse udbud en potentiel kilde til risici og byrder for virksomheder, der opererer og investerer i EU. Heraf behovet for, at Kommissionen forenkler og klart præciserer den ordning, der skal implementeres, for at lette anvendelsen af de nye regler, navnlig i tilfælde, hvor disse er sammenfaldende med allerede gældende lovbestemmelser, og dermed letter EU-virksomhedernes administrative byrder.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU finder det vigtigt, at EU og dets markeder forbliver åbne og konkurrencedygtige, og mener, at dette er af afgørende betydning for, at dets socioøkonomiske system kan fungere korrekt og afbalanceret, for virksomhedernes soliditet og for borgernes trivsel, der også ligger til grund for EU's model med strategisk autonomi⁽¹⁾. På denne baggrund mener EØSU, at målsætningen om at beskytte det indre marked mod subsidier, der udmønter sig i illoyal konkurrence, bør ledsages af målsætningen om at råde over et effektivt instrument, der implementeres på en sammenhængende måde i hele EU med mindst mulige byrder for virksomhederne.

2.2. Kommissionen vedtog den 17. juni 2020 en hvidbog om udenlandske subsidier med det formål at undersøge spørgsmålet, igangsætte en offentlig debat og fremlægge mulige løsninger. I hvidbogen afdækkes huller i EU's lovgivning om konkurrence, handel og offentlige udbud, der reelt forhindrer EU i at gribe ind, når subsidier stammende fra udlandet skaber fordrejninger i det indre marked, idet de begunstiger visse former for fusioner eller visse deltagere i offentlige udbud. I hvidbogen peges der endvidere på forskellige problemer forbundet med adgangen til EU-finansiering for aktører, der modtager udenlandske subsidier, hvilket kan fordreje konkurrencen med hensyn til adgangen til EU-midler. Hidtil har ingen medlemsstat vedtaget national lovgivning til imødegåelse af potentielle konkurrencefordrejende virkninger af udenlandske subsidier.

2.3. Spørgsmålet om udenlandske subsidier er ikke nyt, og det er blevet fremhævet gentagne gange på EU-plan. Rådet har henvist til Kommissionens hvidbog i sine konklusioner af 11. september 2020, og i sine konklusioner af 1.-2. oktober 2020 har Det Europæiske Råd opfordret til, at der udvikles »yderligere instrumenter til imødegåelse af de forvridende virkninger af udenlandske subsidier i det indre marked«. Europa-Parlamentet har i sin betænkning fra februar 2020 om konkurrencepolitik opfordret Kommissionen til at undersøge muligheden for »passende undersøgelsesværktøjer i sager, hvor en virksomhed anses for at udvise forvridende adfærd som følge af statsstøtte eller for at opnå en overdrevent stor fortjeneste på baggrund af en dominerende markedsstilling i sit hjemland«. I et fælles brev til Kommissionens ledende næstformænd, Margrethe Vestager og Valdis Dombrovskis, og kommissær Thierry Breton har en gruppe på 41 medlemmer af Europa-Parlamentet udtrykt stærk støtte til et instrument til at tackle »virksomheder fra tredjelande, der har modtaget betydelig statsstøtte«.

2.4. Som bebudet i Kommissionens arbejdsprogram for 2020-2021 indeholder det omhandlede forslag en nærmere beskrivelse af et nyt operationelt instrument (en ordning med forudgående anmeldelse af de største og potentielt mest konkurrencefordrejende tilfælde samt en procedure, der skal indledes på eget initiativ), der kan lukke hullerne i EU-lovgivningen og sikre lige betingelser i det indre marked samt undgå skæve konkurrencevilkår. Forslaget til forordning er desuden nævnt i punkt 3.2.6 i meddelelsen om en gennemgang af handelspolitikken vedrørende overholdelsen af lige vilkår.

2.5. Kort sagt har den foreslåede lovgivning som mål at undersøge og i givet fald afskrække eller forhindre fusioner, offentlige udbud og markedsadfærd udøvet af virksomheder, der modtager subsidier fra udlandet, som kan fordreje Den Europæiske Unions indre marked. Denne lovgivning indebærer obligatorisk anmeldelse dels af fusioner, når den pågældende virksomheds omsætning overstiger 500 mio. EUR, og parterne har modtaget over 50 mio. EUR i udenlandske finansielle bidrag over de tre foregående år, dels af offentlige udbud, hvor værdien af kontrakten overstiger 250 mio. EUR, såfremt der deltager enheder, der modtager subsidier fra udlandet. Forslaget indebærer desuden, at Kommissionen kan undersøge markedsadfærd, herunder fusioner og overtagerer under denne tærskel, udøvet af enhver enhed, der modtager udenlandske finansielle bidrag på over 5 mio. EUR i tre på hinanden følgende år.

2.6. Det fremgår af forslaget, at problemet ikke er de udenlandske investeringer, men de subsidier, der fremmer overtagelsen af EU-virksomheder, indvirker på investeringsbeslutningerne og skaber fordrejninger i udvekslingen af varer og tjenester, idet de påvirker modtagernes adfærd og skader konkurrencen. Til forskel fra subsidier, hvor Kommissionen forbeholder sig en enebeføjelse til at gribe ind, tilkommer beføjelsen i tilfælde af udenlandske investeringer til gengæld medlemsstaterne, der under alle omstændigheder altid har mulighed for at kontrollere udenlandske investeringer af hensyn til sikkerheden og den offentlige orden.

⁽¹⁾ Meddelelse fra Kommissionen — Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation (COM(2020) 456 final). Jf. også meddelelse fra Kommissionen — EU's økonomiske og finansielle system: fremme af åbenhed, styrke og modstandsdygtighed (COM(2021) 32 final).

2.7. Det sidstnævnte tilfælde reguleres af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/452⁽²⁾, der er gældende siden den 11. oktober 2020, og som indebærer oprettelsen af et system til udveksling af oplysninger mellem Kommissionen og medlemsstaterne og forbedrer kontrolmekanismerne i tilfælde, hvor disse allerede er indført, og giver Kommissionen mulighed for at komme med bemærkninger til og vedtage udtalelser om tiltag, som er godkendt af medlemsstaterne. Forordningen omfatter hovedsagelig investeringer i kritiske infrastrukturer og teknologier, følsomme oplysninger og medier, uden at der fastsættes minimumstærskler, hvilket giver medlemsstaterne mulighed for at undersøge omtrent alle investeringer stammende fra lande uden for EU.

3. Specifikke konstateringer

3.1. I forslaget til forordning defineres »udenlandske subsidier« meget bredt (artikel 2), idet det anses, at der foreligger udenlandske subsidier, når et tredjeland yder et finansielt bidrag, der medfører en fordel for en virksomhed, som udøver en økonomisk aktivitet i det indre marked, uanset om dette bidrag retligt eller faktisk er begrænset til en enkelt virksomhed eller erhvervsgren eller til flere virksomheder eller erhvervsgrene. Finansielle bidrag kan antage mange forskellige former, herunder overførsel af midler eller forpligtelser, kapitaltilførsler, tilskud, lån, lånegarantier, skattemæssige incitamerter, dækning af driftstab, kompensation for byrder pålagt af de offentlige myndigheder, gælds eftergivelse, konvertering af gæld til egenkapital eller gældsomlægning, afkald på indtægter, der ellers er forfaldne, eller levering af varer eller tjenesteydelser eller køb af varer eller tjenesteydelser.

3.2. Ifølge forslaget vil den brede definition af udenlandske subsidier, der alt i alt ligger på linje med EU's definition af statsstøtte, derfor kunne omfatte en lang række former for subsidier og incitamerter fra en udenlandsk stats side, hvilket rejser en række spørgsmål med hensyn til Kommissionens faktiske kapacitet til at håndtere den betydelige arbejdsbyrde, der i realiteten vedrører subsidier af enhver type, som tildeles af alverdens lande. Dette kunne skabe en situation med juridisk usikkerhed og risiko for mulige søgsmål anlagt af konkurrenter i forbindelse med de anfægtede fusioner og overtagelser. I så fald bør det klart anføres, hvilke undersøgelser Kommissionen agter at prioritere, og om den i den forbindelse vil fastlægge kriterier, der offentliggøres på forhånd.

3.3. Ifølge forslaget overdrages kontrollen over investeringer i EU, som foretages af enheder, der modtager subsidier fra udlandet, i alt væsentligt til Kommissionen. Nogle stater kunne i øvrigt mene, at sådanne beslutninger henhører under deres kompetence som et led i de nationale ordninger til kontrol af medlemsstaternes udenlandske investeringer. I den sammenhæng finder EØSU, at der er behov for, at Kommissionen også eventuelt gennem passende retningslinjer klart præciserer forordningens anvendelsesområde, så der sikres en ensartet anvendelse på EU-plan, og risikoen for divergerende fortolkninger fra medlemsstaternes side minimeres. Med henblik herpå foreslår udvalget ligeledes, at der etableres en informationstjeneste for virksomheder vedrørende lovgivningen om udenlandske subsidier og de formaliteter og anmeldelseskrav, som den medfører.

3.4. Forslaget til forordning medfører således i et nyt kontrolsystem, som både er *forudgående* (hvad angår store fusioner og offentlige udbudsprocedurer) og *efterfølgende*, ud over det kontrolsystem, der allerede gælder for fusioner i EU. Det er baseret på det aktuelle system, men adskiller sig alligevel fra det (kapitel 3). Også i dette tilfælde omfatter transaktioner, der skal anmeldes, fusioner, kontrollerhvervelser og fuldgældige joint ventures, selv om de finansielle tærskler er forskellige fra dem i fusionsforordningen.

3.5. Kommissionen vil afveje om der foreligger »konkurrencefordrejninger i det indre marked« (artikel 5). Afvejningen vil være begrænset til den pågældende fusion eller virksomhedsovertagelse, også selv om dette ikke lader til at kræve af Kommissionen, at den fastslår, at der foreligger en direkte årsagssammenhæng mellem transaktionen og markedsfordrejningen. Der foreligger fordrejning af det indre marked, når udenlandske subsidier er i stand til at forbedre virksomhedens konkurrencemæssige stilling i det indre marked, og når de følgelig rent faktisk eller potentielt har konkurrencefordrejende virkninger på det indre marked.

3.6. Forslaget til forordning giver således Kommissionen vide skønsmålinger, og som potentielt relevante faktorer anføres subsidiernes størrelse og karakter, situationen for den berørte virksomhed og de berørte markeder, den berørte virksomheds økonomiske aktivitetsniveau i det indre marked samt formålet med og betingelserne for de udenlandske subsidier samt anvendelsen heraf på det indre marked.

3.7. Kommissionen vil således have tilladelse til at vurdere udenlandske subsidiers negative virkninger i form af konkurrencefordrejninger i det indre marked i forhold til deres positive indvirkning »på, hvordan den pågældende subsidierede økonomiske aktivitet udvikler sig« (artikel 5). Hvis de positive virkninger vejer tungest, vil der ikke blive truffet nogen foranstaltninger. I dette tilfælde mener EØSU, at det vil være hensigtsmæssigt, at Kommissionen fremlægger yderligere oplysninger om, hvordan en sådan afvejning skal gennemføres i praksis, navnlig hvilke positive virkninger der kunne være, eller hvornår der er tale om en berettiget balance. I den sammenhæng gør EØSU opmærksom på, at Kommissionen har udviklet brede og detaljerede retningslinjer med hensyn til subsidier inden for EU, der er forenelige med det indre marked.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/452 af 19. marts 2019 om et regelsæt for screening af udenlandske direkte investeringer i Unionen (EUT L 79 I af 21.3.2019, s. 1).

3.8. Hvis Kommissionen finder, at udenlandske subsidier fordrejer det indre marked, kan den pålægge foranstaltninger til afhjælpning af den påførte skade (artikel 6). Virksomhederne kan også give tilsagn om at afhjælpe formodede fordrejninger, og Kommissionen kan gøre sådanne tilsagn bindende. Tilsagn eller afhjælpende foranstaltninger kan bestå af åbning af adgang på fair og ikkediskriminerende vilkår til infrastrukturer, licensgivning vedrørende aktiver, der er erhvervet med eller udviklet ved hjælp af udenlandske subsidier, mindskelse af kapacitet eller markedstilstedeværelse, afståelse fra bestemte investeringer, offentliggørelse af resultater inden for forskning og udvikling, afhændelse af aktiver, tilbagebetaling af de udenlandske subsidier til tredjelandet med renter eller ophævelse af fusionen.

3.9. I den forbindelse bør forholdet mellem den nye planlagte ordning og den gældende ordning til kontrol af fusioner og overtagelser i EU tydeliggøres. Mens anmeldelsestærsklerne og den grundlæggende afvejning er forskellige, kunne mange transaktioner i medfør af begge ordninger anmeldes sideløbende til Kommissionen med risiko for mismatch mellem tidsplaner og resultater med betydelige byrder for virksomhederne til følge.

3.10. Forslaget til forordning indebærer en særskilt ordning vedrørende anmeldelsespligt for offentlige udbud i EU, der overstiger 250 mio. EUR (kapitel 4). Det foreskrives, at virksomheder, der deltager i sådanne udbud, indgiver en anmeldelse til den ordregivende enhed af alle udenlandske finansielle bidrag, der er modtaget i tre år forud for denne anmeldelse, eller at virksomhederne i en erklæring bekræfter, at de ikke har modtaget udenlandske finansielle bidrag i den periode (artikel 27).

3.11. De ordregivende myndigheder er forpligtet straks at videresende sådanne anmeldelser til Kommissionen, som har 60 dage at regne fra modtagelsen af anmeldelsen til at foretage en indledende undersøgelse og yderligere 140 dage til at afslutte en tilbundsgående undersøgelse, idet denne frist kan forlænges, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Anmeldelserne ophæver ikke den offentlige udbudsprocedure, men den ordregivende myndighed kan ikke bestemme proceduren og tildele kontrakten til en virksomhed, der er genstand for Kommissionens undersøgelser. Såfremt virksomhederne ikke indgiver anmeldelse, kan Kommissionen pålægge bøder på op til 10 % af deres samlede omsætning. Der er tale om en forholdsvis besværlig procedure, der risikerer at forsinke gennemførelsen af komplekse procedurer såsom udbudsprocedurer, som er vigtige for at give medlemsstaterne mulighed for at iværksætte planerne i forbindelse med NextGenerationEU.

3.12. Forslaget til forordning giver Kommissionen mulighed for på eget initiativ at undersøge enhver eventuel konkurrencefordrejning i EU's indre marked som følge af udenlandske subsidier (kapitel 2). Den eneste betingelse for, at Kommissionen kan indlede undersøgelser, er, at de samlede udenlandske subsidier overstiger tærsklen på 5 mio. EUR i tre på hinanden følgende skatteår. Denne tærskel er temmelig lav i absolut værdi, og EØSU finder det hensigtsmæssigt at foreslå Kommissionen, at den hæver den for at undgå sager med mindre enheder og af mindre betydning, hvilket også er til fordel for SMV'er. Kommissionen har endvidere beføjelse til at foretage undersøgelse af udenlandske finansielle bidrag op til 10 år forud for indledningen af sin undersøgelse med mulighed for at undersøge udenlandske subsidier, der er ydet inden for de 10 år, der går forud for datoen for den nye forordnings ikrafttræden, hvis de fordrejende virkninger optræder efter forordningens ikrafttræden.

3.13. Forslaget til forordning vil have betydelige økonomiske konsekvenser, da det potentielt angår alle virksomheder, der modtager støtte fra tredjelande, og som udøver økonomiske aktiviteter i EU (især i forbindelse med fusioner og overtagelser eller bud under offentlige udbud, der overstiger de fastsatte tærskler), men det vil også have positive virkninger, især for alle de virksomheder, der ikke modtager udenlandske subsidier.

3.14. Forslaget giver i praksis Kommissionen mulighed for at udøve en kontrol af subsidier ydet af regeringer i lande uden for EU, der svarer til den kontrol, som EU's statsstøtteregele tillader. Dette risikerer at tilføre endnu et kompliceret lag til lovgivningsmæssige rammer, der allerede er meget udviklede, med tunge byrder for virksomhederne i EU. F.eks. kunne en og samme transaktion i fremtiden blive undergivet tre forskellige procedurer, nemlig kontrol af fusioner, screening af udenlandske investeringer og kontrol med udenlandske subsidier i henhold til forslaget, hver især med egne procedureregler og tidsfrister.

3.15. I forbindelse med fusioner og overtagelser ville undersøgelsen af udenlandske subsidier føje sig til de obligatoriske anmeldelser vedrørende kontrollen af fusioner og overtagelser (på EU- eller medlemsstatsplan) og til de nationale anmeldelser vedrørende udenlandske investeringer med risiko for retstvister med de involverede virksomheder.

3.16. I forbindelse med offentlige udbud er risikoen for undersøgelser på eget initiativ og for omfattende ændringer af disse udbud en potentiel kilde til risici og byrder for virksomheder, der opererer og investerer i EU. Dette ville berøre udenlandske enheder, der investerer i EU, og virksomheder med hjemsted i EU, som modtager udenlandske finansielle bidrag (gennem udenlandske investorer eller udenlandsk støtte til bestemte projekter). I dette tilfælde bør virksomhederne nøje undersøge alle udenlandske subsidier, der er modtaget, for at afveje en mulig anvendelse af de nye regler.

3.17. Der er derfor behov for, at Kommissionen forenkler og klart præciserer den ordning, der skal implementeres, for at lette anvendelsen af de nye regler, navnlig i tilfælde, hvor disse er sammenfaldende med allerede gældende lovbestemmelser, og dermed lette EU-virksomhedernes administrative byrder.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forbrugerkredit**(COM(2021) 347 final — 2021/0171 (COD))**

(2022/C 105/14)

Ordfører: **Bogdan PREDA**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 8.7.2021 Rådet, 14.7.2021
Retsgrundlag	Artikel 114, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	21.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	159/5/16

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder denne ajourføring af lovgivningen om forbrugerkredit, men påpeger, at der stadig er områder, hvor direktivet bør være mere ambitiøst, eller hvor det ikke sikrer den rette balance mellem målsætningerne og løsningsforslagene. EØSU mener desuden, at direktivets forslag til løsninger i højere grad bør fokusere på digitaliseringens indvirkning, den øgede brug af digitalt udstyr og udbuddet af grønne forbrugerlån for at hjælpe forbrugerne med at foretage mere bæredygtige indkøb.

1.2. EØSU værdsætter Kommissionens bestræbelser på at fremme kampagner for finansiel uddannelse/digitale færdigheder, da sådanne bestræbelser kun kan være til gavn for forbrugere og kreditgivere.

1.3. EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld viser, at fastsættelsen af lofter over omkostningerne ved et lån for at undgå helt uforholdsmæssige låneomkostninger giver mærkbare fordele for sårbare forbrugere, under forudsætning af at disse lofter afvejes nøje på grundlag af en omhyggelig analyse af markedet og de potentielle følgevirkninger. EØSU bemærker derfor, at forbrugerkreditdirektivet bør indeholde en klar og harmoniseret metode, som medlemsstaterne bør overveje med henblik på at anvende sådanne lofter for at forebygge og modvirke ekstrem praksis, der kan føre til overdreven gæld. Dette vil også sikre lige vilkår for kreditgivere fra forskellige lande.

1.4. EØSU mener, at det vil være hensigtsmæssigt at uddybe alle kreditgiveres forpligtelse til at foretage en grundig vurdering af forbrugernes kreditværdighed. I den forbindelse bifalder EØSU Kommissionens tilgang til den type data, der skal anvendes ved vurderingen af kreditværdighed, herunder undtagelsen vedrørende følsomme personoplysninger såsom sundhedsoplysninger, da det er meget vigtigt at sikre en afbalanceret tilgang i processen. Det er imidlertid af største betydning, at det understreges i direktivet, at ikke engang en grundig vurdering af kreditværdighed kan garantere tilbagebetalingen af et lån.

1.5. EØSU mener, at teksten i direktivet om forbrugerkreditaftaler bør revideres for at sikre ligebehandling af alle kreditgivere, lige fra godkendelses-/licensproceduren til gennemførelsesbestemmelserne/forpligtelserne, så der sikres lige vilkår for alle konkurrenter.

1.6. EØSU mener, at Kommissionen bør foretage en yderligere analyse af forpligtelserne i relation til oplysninger forud for aftaleindgåelse for at finde den rette balance mellem behovet for og relevansen af oplysningerne for forbrugerne og den mest effektive og fleksible måde at præsentere dem på, samtidig med at digitaliseringen af hele processen tages i betragtning.

1.7. EØSU anbefaler, at Kommissionen præciserer teksten om førtidig indfrielse i forbrugerkreditdirektivet.

2. Indledning

2.1. Denne udtalelse vedrører Kommissionens forslag til direktiv om forbrugerkredit, der ophæver Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF⁽¹⁾ om forbrugerkreditaftaler.

2.2. Som anført i begrundelsen skyldes behovet for det nye direktiv, at den stigende digitalisering siden 2008 radikalt har ændret både långivningsprocessen (f.eks. nye måder at videregive oplysninger digitalt og vurdere forbrugernes kreditværdighed på ved hjælp af automatiserede beslutningssystemer og ikke-traditionelle data) og kreditgiverens profil. I forbindelse med covid-19-krisen er det også blevet nødvendigt at tilbyde lovgivningsmæssige værktøjer, der kan lette den finansielle byrde for mere økonomisk sårbare borgere og husholdninger.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at ajourføre de retlige rammer for forbrugerkredit, da markedet har udviklet sig siden 2008, og de nuværende bestemmelser ikke dækker alle typer aktører/produkter på en hensigtsmæssig måde, hvilket betyder, at der er områder, hvor der ikke er nogen ordentlig beskyttelse for forbrugerne, eller hvor de eksisterende regler kan forbedres.

3.2. EØSU mener, at de to hovedmålsætninger med udarbejdelsen af direktivet om forbrugerkreditaftaler, nemlig i) at mindske ulemperne for forbrugerne ved at optage lån på et marked i forandring og ii) lette den grænseoverskridende levering af forbrugerkredit og styrke det indre markeds konkurrenceevne er tæt forbundne og afgørende for at sikre et passende dækningsniveau og en ensartet anvendelse af det nye direktiv. For eksempel er der behov for yderligere at præcisere og harmonisere et forslag om at indføre obligatoriske lofter for forbrugerkreditomkostninger i forbrugerkreditdirektivet ved hjælp af klare metoder. Dette er nødvendigt for at garantere et ensartet beskyttelsesniveau for forbrugerne, der på effektiv vis forebygger uansvarlig udlånspraksis i hele EU og udformning af forbrugerkreditprodukter med ågerrenter eller uforholdsmæssigt store omkostninger, der ofte har de mest sårbare forbrugere som målgruppe, og som ofte resulterer i overdreven gæld. Disse harmoniserede metoder er også nødvendige for at sikre lige vilkår for kreditgivere fra forskellige lande.

3.3. En udvidelse af direktivets anvendelse og en præcisering af definitionerne af flere begreber vil kun være til gavn for både forbrugere og kreditgivere samt skabe større klarhed om de relaterede rettigheder og forpligtelser. EØSU mener endvidere, at forslaget om at pålægge medlemsstaterne en forpligtelse til at yde uafhængig gældsrådgivning til svært gældstyngede eller andre sårbare forbrugere kan hjælpe forbrugere, der befinder sig i en vanskelig situation. EØSU foreslår endvidere, at direktivet tilskynder kreditgiverne til at vedtage politikker, der gør det lettere at opdage økonomiske vanskeligheder på et tidligt tidspunkt, hvilket også omfatter bestemmelser om foranstaltninger vedrørende henstand. Begge foranstaltninger vil forhindre situationer med overdreven gældsætning og tilskynde kreditgivere til at finde løsninger for nødlidende låntagere.

3.4. EØSU værdsætter Kommissionens bestræbelser på at fremme initiativer inden for finansiel uddannelse/digitale færdigheder, der skal sikre, at forbrugerne forstår udlånsprodukter og de risici, de påtager sig, når de optager lån, da dette er den mest effektive metode til at bevare deres finansielle soliditet. EØSU mener i den forbindelse, at direktivets tekst om kommunikationen mellem kreditgivere og forbrugere i alle faser af forholdet bør tilpasses for at tage højde for den digitale omstilling og den øgede anvendelse af digitale enheder.

3.5. EØSU værdsætter også Kommissionens bestræbelser på at skabe klare regler for finansiel rådgivning i forbindelse med låneaftaler, men ser gerne et klart juridisk perspektiv for, hvordan sådanne tjenesteydelser kan tilbydes.

3.6. EØSU bifalder initiativet til at uddybe alle kreditgiveres forpligtelse til at foretage en grundig vurdering af forbrugernes kreditværdighed for at kontrollere, om de har råd til de pågældende lån, og om deres finansielle behov beskyttes, samtidig med at uansvarlig udlånspraksis og overdreven gældsætning undgås. Kommissionen bør imidlertid holde sig for øje, at de nye regler ikke kan og ikke bør flytte ansvaret for forbrugernes faktiske betalingspraksis over på kreditgiverne, da forbrugerne skal gøre deres bedste for at opfylde deres gældsafviklingsforpligtelser og forvalte deres

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT L 133 af 22.5.2008, s. 66).

personlige udgifter med forsigtighed. EØSU opfordrer Kommissionen til yderligere at analysere teksten i direktivet om forbrugerkreditaftaler for at gøre det klart, at en grundig vurdering af kreditværdighed ikke er en garanti for tilbagebetaling af et lån. For at sikre at forbrugerne beskyttes ordentligt, opfordrer EØSU desuden Kommissionen til at uddybe de situationer, hvor kreditgivere under specifikke og velbegrundede omstændigheder har ret til uden nogen forpligtelse i den henseende at yde lån til forbrugere, selv om de ikke består vurderingen af kreditværdighed.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU opfordrer Kommissionen til yderligere at analysere nogle af de nye definitioner for at sikre klarhed i teksten. Definitionen af en kreditgiver bør f.eks. revideres for at sikre, at alle udlånsvirksomheder er omfattet af direktivets anvendelsesområde og er underlagt samme tilsyn/licens, når de udøver samme type virksomhed. For at sikre lige vilkår og sikre forbrugerne det samme beskyttelsesniveau bør alle kreditgivere desuden, uanset deres retlige status, anvende de samme regler og være underlagt de samme forpligtelser, herunder med hensyn til rapportering, undtagen i tilfælde af lån, der ydes vederlagsfrit, og hvor alle regler for forbrugerbeskyttelse er overholdt.

4.2. Hvad angår de forpligtelser, der følger af udlån til forbrugere, bør direktivet være mere ambitiøst ved at fastslå, at sådanne udlånsaktiviteter kræver en godkendelse/licens fra den kompetente myndighed for at sikre passende forbrugerbeskyttelse, effektiv overvågning og lige vilkår for forbrugerkredit. Den foreslåede ordning synes at være en blanding af en godkendelse og registrering, selv om den slet ikke er klar.

4.3. Med hensyn til den specifikke bestemmelse om konvertering af lån i euro til national valuta opfordrer EØSU Kommissionen til yderligere at revidere artikel 4 i direktivet om forbrugerkreditaftaler for at afklare, hvornår den skal anvendes. Ud over, at den ikke er i overensstemmelse med artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU⁽²⁾ om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse er den foreslåede løsning uklar med hensyn til hensigten/anvendelsen og den faktiske metode, der foreslås til konvertering.

4.4. Hvad angår princippet om ikke-forskelsbehandling (artikel 6 i direktivet om forbrugerkreditaftaler) er EØSU bekymret over, at det kan være meget vanskeligt at gennemføre dette af en række årsager, der hovedsagelig vedrører forskellige krav på nationalt plan og vanskelighederne ved at opnå alle de verifikationer, der er nødvendige som en del af processen forbundet med vurdering af kreditværdighed. Vedrørende adgangen til databaser frygter EØSU, at det under visse omstændigheder kan være upraktisk eller urentabelt for kreditorer at få direkte adgang til databaser fra andre medlemsstater af en række årsager (f.eks. manglende efterspørgsel efter grænseoverskridende kredit, forskellige krav på nationalt plan og vanskeligheder med at få alle verifikationer i forbindelse med vurderingen af kreditværdighed). EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at analysere princippet yderligere, herunder ved at overveje indirekte adgang til sådanne databaser, f.eks. kreditgivere, der anmoder om den dokumentation, der er nødvendig for at vurdere kreditværdigheden, via deres lokale database eller lokale skattemyndigheder.

4.5. Med hensyn til de nationale rapporteringsdatabaser bemærker EØSU, at behandlingen af kreditdata under covid-19-pandemien eller en lignende ekstraordinær situation potentielt kan påvirke kreditrapporteringssystemets integritet og i sidste ende ydelsen af forbrugerkredit. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til, at den i direktivet om forbrugerkreditaftaler understreger betydningen af at fortsætte med fuld deling af kreditoplysninger, herunder rapportering af data om manglende betalinger/moratorium under en krise, som i normale tider. I overensstemmelse med EBA's retningslinjer for lånoptagelse anbefaler EØSU desuden, at Kommissionen præciserer, at rapporteringsdatabaserne som minimum bør indeholde oplysninger om forbrugernes tilbagebetalingsadfærd i forbindelse med deres eksisterende låneaftaler, herunder eventuelle restancer.

4.6. EØSU værdsætter Kommissionens bestræbelser på at gøre oplysninger forud for aftaleindgåelse bedre tilgængelige for forbrugerne. EØSU mener imidlertid ikke, at den mest hensigtsmæssige løsning er at udarbejde et supplerende dokument — en standardiseret oversigt over forbrugerkreditter — da dette kan medføre en yderligere byrde for både forbrugere og kreditorer og kan være vildledende for forbrugerne i den forstand, at de kan begrænse deres analyse til kun at omfatte oplysningerne i denne oversigt uden at tage behørigt hensyn til alle de andre oplysninger i den standardiserede europæiske forbrugerkreditoplysningsformular (SECCIF). I lyset af behovet for at tage højde for nye digitale metoder ville

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT L 60 af 28.2.2014, s. 34).

det være en bedre løsning at forenkle processen i tilknytning til at etablere (og gennemføre) kontraktforholdet til forbrugerne, herunder ved specifikt at skabe digitale muligheder for at opfylde forpligtelsen til at levere SECCIF.

4.7. Med hensyn til undtagelsen fra reglerne om kombinations- og pakkesalg i relation til anfordrings- eller opsparingskonti er det meget tvivlsomt, om det rent faktisk er i forbrugers interesse at begrænse denne undtagelse til konti, hvis eneste formål vedrører kravene til lånene. Ifølge teksten bør kreditgivere forbyde forbrugerne at anvende de pågældende konti til personlige formål, der ikke vedrører kravene til lånet. EØSU er enig i, at forbrugeren ikke bør tvinges til at åbne en konto, som ikke er nødvendig for at indsatte/tilbagebetale lånet, men mener, at en sådan konto, når den først er åbnet, bør kunne anvendes af forbrugeren, hvis han/hun finder det hensigtsmæssigt.

4.8. For så vidt angår forbrugernes rettigheder, når vurderingen af kreditværdighed indebærer anvendelse af profilering eller anden automatisk behandling af personoplysninger, indebærer den foreslåede løsning efter EØSU's mening en risiko for at ødelægge de finansielle institutioners mulighed for at fastsætte vurderingsbetingelser, der afspejler deres egen risikovillighed, hvilket betyder at fleksibiliteten i processen mindskes. Efter vores mening bør hele artikel 18, stk. 6, omformuleres i overensstemmelse med kravene i den generelle forordning om databeskyttelse, hvilket betyder, at forbrugeren har de rettigheder, der er tildelt i den generelle forordning om databeskyttelse, når vurderingen af kreditværdighed udelukkende udføres automatisk og har virkninger, der vedrører en privatperson.

4.9. EØSU mener, at bestemmelsen om førtidig indfrielse af lån er central i direktivet, da den har til formål at fremme konkurrencen på markedet og har konsekvenser i situationer med overdreven gældsætning. Udvalget værdsætter den generelle intention med forslaget. EØSU understreger imidlertid, at det er nødvendigt at revidere teksten i direktivet om forbrugerkreditaftaler for i) reelt at lette udøvelsen af denne ret og ii) undgå de retstvister, der drejer sig om definitionen af »alle omkostninger«.

4.10. EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld viser, at fastsættelsen af lofter over omkostningerne ved et lån for at undgå helt uforholdsmæssige låneomkostninger giver mærkbare fordele for sårbare forbrugere, under forudsætning af at disse lofter afvejes nøje på grundlag af en omhyggelig analyse af markedet og de potentielle følgevirkninger. En sådan tilgang bør sikre, at foranstaltningerne faktisk er til gavn for forbrugerne, samtidig med at man undgår modsatte virkninger.

4.11. I tråd med det seneste direktiv om forbrugerbeskyttelse præciseres det i artikel 44 i direktivet om forbrugerkreditaftaler, at medlemsstaterne skal indføre sanktioner, der er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning, i tilfælde af overtrædelse af direktivets gennemførelsesbestemmelser. EØSU bifalder sådanne bestemmelser, men anmoder Kommissionen om også at fastslå, at administrative sanktioner ikke berører forbrugernes ret til at få kompensation eller godtgørelse, alt efter omstændighederne.

Bruxelles, den 21. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

Følgende afsnit i sektionens udtalelse opnåede mindst en fjerdedel af stemmerne, men blev forkastet til fordel for et ændringsforslag vedtaget af plenarforsamlingen:

ÆNDRINGSFORSLAG 2**Fremsat af:**

TEDER Reet

INT/956 — Forbrugerkreditaftaler**Punkt 4.1**

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
EØSU opfordrer Kommissionen til yderligere at analysere nogle af de nye definitioner for at sikre klarhed i teksten. Definitionen af en kreditgiver bør f.eks. revideres for at sikre, at alle udlånsvirksomheder er omfattet af direktivets anvendelsesområde og er underlagt samme tilsyn/licens, når de udøver samme type virksomhed. For at sikre lige vilkår og sikre forbrugerne det samme beskyttelsesniveau bør alle kreditgivere desuden, uanset deres retlige status, anvende de samme regler og være underlagt de samme forpligtelser, herunder med hensyn til rapportering.	EØSU opfordrer Kommissionen til yderligere at analysere nogle af de nye definitioner for at sikre klarhed i teksten. Definitionen af en kreditgiver bør f.eks. revideres for at sikre, at alle udlånsvirksomheder er omfattet af direktivets anvendelsesområde og er underlagt samme tilsyn/licens, når de udøver samme type virksomhed. For at sikre lige vilkår og sikre forbrugerne det samme beskyttelsesniveau bør alle kreditgivere desuden, uanset deres retlige status, anvende de samme regler og være underlagt de samme forpligtelser, herunder med hensyn til rapportering, undtagen i tilfælde af lån, der ydes vederlagsfrit, og hvor alle regler for forbrugerbeskyttelse er overholdt.

Resultat af afstemningen:

For: 88

Imod: 79

Hverken for eller imod: 21

KOMPROMIS VEDRØRENDE ÆNDRINGSFORSLAG 3**Fremsat af:**

PREDA Bogdan

INT/956 — Forbrugerkreditaftaler

Punkt 4.10

Sektionens udtalelse	Kompromisforslag
<p>EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld tydeligt viser, at lofter over omkostningerne ved et lån giver mærkbare fordele for forbrugerne, især de mest sårbare.</p>	<p>EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld viser, at factsættelsen af lofter over omkostningerne ved et lån for at undgå helt uforholdsmæssige låneomkostninger giver mærkbare fordele for sårbare forbrugere, under forudsætning af at disse lofter afvejes nøje på grundlag af en omhyggelig analyse af markedet og de potentielle følgevirkninger. En sådan tilgang bør sikre, at foranstaltningerne faktisk er til gavn for forbrugerne, samtidig med at man undgår modsatte virkninger.</p>

Resultat af afstemningen:

For: 82

Imod: 79

Hverken for eller imod: 17

KOMPROMIS VEDRØRENDE ÆNDRINGSFORSLAG 4

Fremsat af:

PREDA Bogdan

INT/956 — Forbrugerkreditaftaler

Punkt 1.3

Sektionens udtalelse	Kompromisforslag
<p>EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld tydeligt viser, at lofter over omkostningerne ved et lån giver mærkbare fordele for forbrugerne, især de mest sårbare. Et forslag om at indføre lofter for forbrugerkreditomkostninger skal imidlertid harmoniseres yderligere i forbrugerkreditdirektivet ved hjælp af klare metoder, der sikrer lige vilkår for kreditgivere fra forskellige lande.</p>	<p>EØSU bemærker, at dokumentationen vedrørende årsagerne til overdreven gæld viser, at factsættelsen af lofter over omkostningerne ved et lån for at undgå helt uforholdsmæssige låneomkostninger giver mærkbare fordele for sårbare forbrugere, under forudsætning af at disse lofter afvejes nøje på grundlag af en omhyggelig analyse af markedet og de potentielle følgevirkninger. EØSU bemærker derfor, at forbrugerkreditdirektivet bør indeholde en klar og harmoniseret metode, som medlemsstaterne bør overveje med henblik på at anvende sådanne lofter for at forebygge og modvirke ekstrem praksis, der kan føre til overdreven gæld. Dette vil også sikre lige vilkår for långivere fra forskellige lande.</p>

Resultat af afstemningen:

For: 88

Imod: 77

Hverken for eller imod: 15

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om produktsikkerhed i almindelighed, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1025/2012 og om ophævelse af Rådets direktiv 87/357/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF

(COM(2021) 346 final — 2021/0170 (COD))

(2022/C 105/15)

Ordfører: **Mordechaj Martin SALAMON**

Henvisning	Europa-Parlamentet, 13.9.2021 Rådet, 23.8.2021
Retsgrundlag	Artikel 114, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.
Kompetence	Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	30.9.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	231/0/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder forslaget til forordning om produktsikkerhed i almindelighed (forordningen om produktsikkerhed), idet det ajourfører og har potentiale til at forbedre Europa-Parlamentets og Rådets nuværende direktiv 2001/95/EF⁽¹⁾ om produktsikkerhed i almindelighed, især i forhold til udfordringerne og de nye udviklingstendenser på markederne og på det teknologiske område.

1.2. EØSU har noteret sig, at mange af erfaringerne fra de sidste 20 års gennemførelse af direktivet om produktsikkerhed i almindelighed er blevet indarbejdet i den foreslåede ramme, hvilket giver forhåbninger om, at forbrugerne vil være bedre beskyttet, især når produkter viser sig at være usikre. Samtidig vil økonomiske aktører og onlinemarkedspladser højst sandsynligt få gavn af klarere og harmoniserede regler.

1.3. EØSU støtter forslaget til forordning, da det anerkender behovet for at skabe lige vilkår for de forskellige økonomiske aktører, især for europæiske producenter og SMV'er i forhold til udenlandske virksomheder, når det gælder onlinesalg.

1.4. EØSU bemærker, at definitionerne af begreberne »sikkerhed« og »produkt« er blevet ajourført for at afspejle udviklingen på markederne og inden for teknologien, således at trusler mod sikkerheden ved forbundne varer, der kan hackes, manglende opdateringer af software og skadelige kemikalier nu kan mindskes. For at øge retssikkerheden foreslår EØSU at styrke definitionen af sikre produkter og nogle af de kriterier, der anvendes til at vurdere sikkerheden.

1.5. EØSU støtter de nye forpligtelser, der pålægges onlinemarkedspladser, men tvivler stærkt på, at beskyttelsen er tilstrækkelig for forbrugerne, hvis håndhævelsen fortsat primært påhviler de nationale retshåndhævende myndigheder frem for platformene.

1.6. EØSU fremhæver behovet for at sikre et gnidningsløst samspil med de andre vigtige retsakter, der dækker de samme eller tilgrænsende områder, f.eks. retsakt om digitale tjenester og retsakt om digitale markeder samt den kommende revision af direktivet om produktansvar, især i forhold til spørgsmålet om at stille forskellige former for onlinemarkedspladser til ansvar.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF af 3. december 2001 om produktsikkerhed i almindelighed (EFT L 11 af 15.1.2002, s. 4).

1.7. EØSU beklager, at forordningen om produktsikkerhed ikke præciserer, at onlinemarkedspladser er importører eller distributører af produkter afhængigt af deres aktivitet og rolle i den (digitale) forsyningskæde, og at forordningen ikke fastsætter samme forpligtelser og ansvar for dem som for fysiske butikker. EØSU ser gerne, at der skabes større klarhed om ansvarsbetingelserne.

1.8. EØSU mener, at markedsovervågningsindsatsen skal udvides til at omfatte alle forbrugsvarer og bør være en fælles, koordineret, velfinansieret og strømlinet indsats på tværs af Europa.

1.9. EØSU beklager, at medlemsstaterne ikke er forpligtet til at indsamle og stille bedre data om ulykker og skader til rådighed. Uden en skadedatabase på EU-plan vil det være vanskeligt at sikre en omkostningseffektiv gennemførelse og efterfølgende at foretage korrekte vurderinger af forordningen om produktsikkerhed. Det bør derfor være et krav efter forordningen om produktsikkerhed, at medlemsstaterne indsamler og udveksler data om skader, der involverer forbrugerprodukter, med udgangspunkt i en fælles metode.

1.10. EØSU så gerne, at der vedtages foranstaltninger, herunder en periode med økonomisk støtte, der kan hjælpe SMV'er, især mikrovirksomheder, med at løfte deres forpligtelser gennem udstedelse af klare og nyttige retningslinjer, rådgivning og relevant uddannelse for at sikre, at SMV'er ikke stilles ringere i forhold til at kunne overholde reglerne end større operatører med flere ressourcer.

2. Kommissionens forslag

2.1. Forordningen om produktsikkerhed⁽²⁾ er i overensstemmelse med den nye forbrugerdaysorden fra 2020⁽³⁾ og har til formål at:

- ajourføre og modernisere den generelle ramme for sikkerheden for nonfoodforbrugerprodukter
- fastholde rollen som sikkerhedsnet for forbrugerne
- tilpasse bestemmelserne til de udfordringer, som nye teknologier og onlinesalg udgør og
- sikre virksomhederne lige konkurrencevilkår.

2.2. Selv om forslaget erstatter⁽⁴⁾ direktivet om produktsikkerhed, finder det fortsat anvendelse på fremstillede nonfoodforbrugerprodukter. Den foreslåede forordning vil også sikre kontinuitet i forhold til direktivet om produktsikkerhed, idet forordningen:

- stiller krav om, at forbrugerprodukter skal være »sikre«
- pålægger de erhvervsdrivende visse forpligtelser og
- indeholder bestemmelser om udvikling af standarder til støtte for det almindelige sikkerhedskrav.

2.3. Forslaget til forordning har til formål at ajourføre de gældende regler, der på nuværende tidspunkt er fastsat i direktiv 2001/95/EF, for at sikre et sikkerhedsnet for alle produkter og samtidig sikre, at ordningen skaber større sammenhæng ved at bringe markedsovervågningsbestemmelserne for produkter, der falder uden for anvendelsesområdet for EU's harmoniseringslovgivning (»ikkeharmoniserede produkter«) i overensstemmelse med bestemmelserne for produkter, der falder inden for anvendelsesområdet for EU's harmoniseringslovgivning (»harmoniserede produkter«) som fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1020⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om produktsikkerhed i almindelighed, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1025/2012 og om ophævelse af Rådets direktiv 87/357/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF (2021/0170 (COD)).

⁽³⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet, En ny forbrugerdaysorden — styrkelse af forbrugernes stilling med henblik på at opnå en bæredygtig genopretning (COM(2020) 696 final).

⁽⁴⁾ Betragtning 2, forordningen om produktsikkerhed.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1020 af 20. juni 2019 om markedsovervågning og produktoverensstemmelse og om ændring af direktiv 2004/42/EF og forordning (EF) nr. 765/2008 og (EU) nr. 305/2011 (EUT L 169 af 25.6.2019, s. 1).

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU glæder sig over Kommissionens initiativ til at revidere og modernisere direktivet om produktsikkerhed som en del af den nye forbrugerdaysorden for perioden 2020-2025. Direktivet om produktsikkerhed udgjorde en milepæl i lovgivningen om forbrugerbeskyttelse på det indre marked, idet det forpligtede til, at kun sikre produkter blev bragt i omsætning, og det fungerede som et sikkerhedsnet for forbrugere, der ikke var omfattet af mere sektorspecifik lovgivning. Denne vigtige rolle bevares i forordningen om produktsikkerhed.

3.2. I betragtning af erfaringerne fra direktivets gennemførelse og de grundlæggende produkt- og markedsændringer siden direktivets vedtagelse i 2001 er en revision på høje tid. EØSU støtter revisionen, for selv om direktivet har været et vigtigt redskab til at skabe lige vilkår for europæiske producenter og SMV'er i forhold til udenlandske virksomheder, er det nødvendigt at fortsætte bestræbelserne på at ensrette de lige vilkår, især hvad angår onlinesalg (et behov, som anerkendes i forordningen om produktsikkerhed).

3.3. Karakteren af de produkter, der sælges til forbrugerne, har udviklet sig i en grad, der betyder, at de gamle definitioner af »sikkerhed« og »produkt« ikke længere holder. En definition af sikkerhed, der kun omfatter »sundhed« og »fysisk integritet«, svarer ikke længere til de faktiske risici, som forbrugerne kan blive udsat for. EØSU bifalder, at der i artikel 7 medtages en række aspekter til vurdering af produktsikkerheden. EØSU beklager imidlertid, at forbindelsen til artikel 7 ikke klart påpeges i artikel 3, stk. 2, da dette ville forbedre retssikkerheden.

3.4. EØSU bifalder fokuset på begrebet »sikkerhed« og medtagelsen af »cybersikkerhed« som et krav for, at et produkt kan betragtes som »sikkert«. For at øge retssikkerheden foreslår EØSU imidlertid at fastslå, at cybersikkerhed skal vurderes under alle omstændigheder og i løbet af hele produktets levetid. Når der forekommer skadelige kemikalier i hverdagsprodukter, beskytter det nuværende direktiv desuden kun forbrugerne i ringe grad. EØSU mener, at det er indlysende og uundgåeligt, at en fremtidig lovramme også må beskytte forbrugerne mod trusler mod deres sikkerhed fra forbundne produkter, der kan hackes, manglende opdateringer af software og skadelige kemikalier, og bifalder ændringer i den henseende.

3.5. Selv om der findes selvreguleringsinitiativer rettet mod at forbedre beskyttelsen mod usikre produkter, der sælges online, har en nylig undersøgelse (2020) ⁽⁶⁾ vist, at to tredjedele af 250 testede produkter, der blev indkøbt, ikke opfyldte EU's sikkerhedslovgivning og tekniske standarder, hvilket bringer forbrugerne i fare. Dette viser, at der er behov for effektiv regulering frem for selvregulering. EØSU bakker op om, at der vedtages lovgivning på området, og glæder sig over de nye forpligtelser, der pålægges onlinemarkedspladser, selv om udvalget advarer om, at de måske ikke er fuldt ud tilstrækkelige til at beskytte forbrugerne, da en stor del af registreringen og håndhævelsen fortsat er de håndhævende myndigheders og ikke platformenes ansvar. EØSU beklager også, at forordningen om produktsikkerhed ikke præciserer, at onlinemarkedspladser er importører (eller eventuelt distributører) af produkter afhængigt af deres aktivitet og rolle i den (digitale) forsyningskæde, og at forslaget ikke fastsætter samme forpligtelser og ansvarsområder for dem som for fysiske butikker. EØSU opfordrer til, at platformenes ansvar præciseres i de tilfælde, hvor ingen anden aktør i forsyningskæden skrider ind over for et usikkert produkt.

3.6. Forbrugerne handler mere online, mere på tværs af grænserne og gennem længere og mere komplicerede forsyningskæder. Den nugældende markedskontrolordning har kun svage internationale og grænseoverskridende beføjelser og er et dårligt finansieret kludetæppe, som kun dækker visse typer varer, hvilket viser, at der er et klart behov for handling. EØSU er af den opfattelse, at markedsovervågningsindsatsen skal udvides til at omfatte alle forbrugsvarer og bør være en fælles, koordineret, velfinansieret og strømlinet indsats på tværs af Europa. EØSU bifalder oprettelsen af en tvistbilæggelsesordning — og Kommissionens rolle heri — med henblik på at løse eventuelle vedvarende forskelle i fortolkning og/eller anvendelse landene imellem. EØSU støtter også udviklingen af stærke samarbejdsrelationer på verdensplan og opfordrer til deltagelse i internationale initiativer.

3.7. Forordningen om produktsikkerhed kan kun opfylde sit mål om at beskytte forbrugerne, hvis den interagerer gnidningsløst med de andre vigtige retsakter, der dækker de samme eller tilgrænsende områder. Navnlig med hensyn til spørgsmålet om at stille forskellige former for onlinemarkedspladser til ansvar vil en vellykket version af forordningen om produktsikkerhed skulle koordineres med og forudsætte tilsvarende justeringer af retsakter om digitale tjenester og direktivet om produktansvar. Der bør også sikres overensstemmelse med lovgivningsforslaget vedrørende kunstig intelligens, kemikaliestrategien og handlingsplanen for den cirkulære økonomi. Selv om forbindelserne klart anerkendes i forslaget til forordning, ser EØSU gerne mere konkrete detaljer om interoperabiliteten mellem de forskellige retsakter for at

⁽⁶⁾ https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2021-004_is_it_safe_to_shop_on_online_marketplaces.pdf, s. 15.

sikre en effektiv beskyttelse i praksis. At efterlade huller ville være uacceptabelt. EØSU opfordrer også til, at der lægges vægt på internationale initiativer som dem, der iværksættes af OECD, UNCTAD og Verdenshandelsorganisationen med hensyn til internationalt samarbejde, og opfordrer EU til at indtage førerpositionen på området.

3.8. Direktivet om produktsikkerhed blev udformet på grundlag af forsigtighedsprincippet, og EØSU glæder sig over, at dette også er en søjle i forordningens struktur. Dette princip gør det muligt at indføre det højeste niveau af forbrugerbeskyttelse. EØSU mener, at nøglen til at sikre forbrugerbeskyttelse ligger i at rodfæste forsigtighedsprincippet, og at der samtidig tænkes i fleksibilitet, så forordningen om produktsikkerhed kan tilpasses nye udfordringer. Derfor bør der altid træffes forsigtighedsforanstaltninger, når de videnskabelige beviser for en miljø- eller folkesundhedsfare er usikre, men der er meget på spil. Dette gør også direktivets sikkerhedsnetfunktion — at sikre løsninger, når forbrugerne er udsat for risiko, og der er smuthuller i den sektorspecifikke lovgivning — mere effektiv. Anvendelsen af forsigtighedsprincippet gør desuden markedsovervågningen mere fuldstændig.

4. Særlige bemærkninger

EØSU:

4.1. støtter, at direktivet om produktsikkerhed omdannes til en forordning, da det er et valg, der giver mulighed for en hurtigere og mere konsekvent gennemførelse overalt i EU. Selv om et direktiv ville have gjort det muligt at tilpasse reglerne til den lokale lovgivning, ville det øge omkostningerne til overholdelse af reglerne og øge usikkerheden for virksomheder, der handler på tværs af grænserne eller producerer til flere markeder. Erfaringen har indtil nu vist, at to ud af fem virksomheder beretter om ekstraomkostninger som følge af den uensartede gennemførelse af direktivet om produktsikkerhed (7);

4.2. glæder sig over lovgivningens klarere og bredere anvendelsesområde, navnlig præciseringen og indførelsen af sekundære markeder (betragtning 16), præciseringen af, at miljørisici skal indgå i vurderingen af et sikkert produkt (betragtning 11), og medtagelsen af udbydere af distributionstjenester i forordningens anvendelsesområde, hvilket muliggør en mere effektiv markedsovervågning;

4.3. glæder sig over onlinemarkedspladsernes særlige forpligtelser i forordningen om produktsikkerhed. Dog advarer udvalget om, at smuthullerne skal lukkes. Forpligtelserne skal defineres nærmere, og det bør navnlig overvejes at lade markedspladserne være omfattet af artikel 5 og opgradere deres ansvar i overensstemmelse med det ansvar, der påhviler en importør (eller eventuelt distributør), for at forhindre platformene i at omgå forordningen om produktsikkerhed og det nuværende forslag til retsakt om digitale tjenester. Udvalget anbefaler, at onlinemarkedspladser også forpligtes til at overvåge (anmelde og fjerne) produkter, der sælges via deres mellemlid, sådan som det er indført i retsakten om digitale tjenester, således at byrden af anmeldelses- og fjernelsesforanstaltninger flyttes fra de nationale retshåndhævende myndigheder. En præcisering af, hvordan forpligtelserne i retsakten om digitale tjenester skal finde anvendelse i tillæg til eller som et supplement til forordningen om produktsikkerhed, vil også blive hilst velkommen;

4.4. støtter de skærpede krav til sporbarhed og understreger, at medlemsstaterne skal have de rette værktøjer til rådighed for at sikre en effektiv sporbarhed. Her kan Kommissionens nye beføjelser til at vedtage gennemførelsesforanstaltninger og fastlægge konkrete sporbarhedskrav også potentielt styrke forbrugerbeskyttelsen;

4.5. støtter styrkelsen af tilbagekaldelsesprocedurerne, men mener, at det altid bør være obligatorisk at udsende en tilbagekaldelsesmeddelelse. I tilfælde hvor forbrugere har købt en vare og givet den som gave eller købt den på en markedsplads for brugte varer, kan et ellers velfungerende system med direkte tilbagekaldelsesmeddelelser til køberne slå fejl, fordi den faktiske bruger af produktet ikke vil modtage den direkte meddelelse om tilbagekaldelse;

4.6. beklager, at medlemsstaterne ikke forpligtes til at indsamle og levere bedre data om ulykker og personskader, da en skadedatabase på EU-plan ville gøre det lettere at gennemføre forordningen om produktsikkerhed omkostningseffektivt og efterfølgende foretage korrekte evalueringer af den. Det er problematisk at anvende data fra RAPEX til at måle antallet af skader, som forbrugerne har været udsat for, da de produktgrupper, der er forbundet med det højeste antal skader, ikke viser nogen betydelig sammenhæng med indberetningerne i RAPEX. Dette spørgsmål understreges yderligere i den undersøgelse,

(7) Forordningen om produktsikkerhed i almindelighed, s. 13.

der ligger til grund for konsekvensanalysen, hvori det fastslås, at RAPEX-data ikke blot kan anvendes som erstatning for tendenser inden for forbrugerproduksikkerhed)⁽⁸⁾. Medlemsstaterne bør derfor i henhold til forordningen om produksikkerhed pålægges at indsamle og udveksle data om skader, der involverer forbrugerprodukter, med udgangspunkt i en fælles metode for at skabe en repræsentativ database, der dækker det indre marked. Programmet for det indre marked kunne udgøre et solidt finansielt grundlag for tværeuropæisk overvågning af produktrelaterede skader. Hvis denne byrde skubbes over på de erhvervsdrivende, sådan som det er tilfældet i forslaget, uden en klar europæisk håndhævelsesstrategi, vil det højst sandsynligt ikke være tilfredsstillende;

4.7. mener, at forordningen om produksikkerhed bør gøre det muligt at fastsætte kriterier for kemikaliesikkerhed for de produkter, der er omfattet af lovgivningen. Det nugældende direktiv om produksikkerhed fastsætter ikke, hvad et »sikkert« produkt er, når der er tale om kemikalier. Det er uklart, om forordningen vil skabe større klarhed i denne henseende. EU forbyder f.eks. kræftfremkaldende kemikalier i legetøj, men ikke i børneplejeprodukter, selv om eksponeringsrisikoen ofte er den samme. Kommissionens målsætning om at skabe fremskridt i retning af et giftfrit miljø som udtrykt i kemikaliestrategien for bæredygtighed, og som EØSU har bakket op om⁽⁹⁾, bør opfyldes som led i gennemførelsen af forordningen om produksikkerhed⁽¹⁰⁾;

4.8. bakker op om, at cybersikkerhedsrisici, der påvirker forbrugesikkerheden, nu vil blive omfattet af begrebet sikkerhed. Dette omfatter en rettidig indførelse af konceptet »overensstemmelse efter ibrugtagning«. Da softwareopdateringer ændrer produktet, skal det også overvåges over tid. Dette bliver mere og mere relevant, i takt med at flere forbrugerprodukter bliver forbundet, hvilket øger risikoen for hacking og misbrug og kan føre til potentielle sikkerhedsrisici. Definitionen af sikre produkter bør dog omfatte en klar henvisning til sådanne krav og kriterier;

4.9. mener, at markedsovervågning så vidt muligt bør være på samme niveau i alle sektorer. Ændringer på dette område skal undersøges nøje for at sikre, at retshåndhævelsesmyndighederne (i alle omfattede sektorer) har en passende værktøjskasse til rådighed, og at der også er en stærk forbindelse til toldunionen. Selv om det er positivt, at der lægges vægt på risikobaseret markedsovervågning, vil det være af afgørende betydning, at myndighederne også foretager hensigtsmæssige stikprøvekontroller for at optimere beskyttelsen og forhindre, at forbrugerne påføres skade. I modsat fald vil man først opdage, at visse produkter, der ikke opfattes som usikre, er farlige, når de har forvoldt skade på forbrugerne;

4.10. mener, at definitioner, begreber og systemer bør ensrettes på tværs af de forskellige produksikkerhedsinstrumenter, men dog således at afvigelser er mulige afhængigt af den enkelte produktkategori (legetøj, kosmetik, elektronik osv.);

4.11. bifalder, at definitionerne af sikre standarder i hele standardiseringsprocessen styrkes, således at standarderne udarbejdes rettidigt og med mulighed for, at medlemsstaterne kan modsætte sig standarder, der ikke garanterer forbrugernes sikkerhed og dermed ikke lever op til det givne mandat. For at sikre at standardiseringen opfylder forbrugernes behov og ikke bruges til at fortrænge små aktører fra markedet, er det meget vigtigt, at forbrugerne og SMV-sektoren forbliver effektivt repræsenteret i den europæiske standardiseringsproces⁽¹¹⁾;

4.12. glæder sig over, at forpligtelserne i forordningen om produksikkerhed gælder for alle virksomheder uanset deres størrelse, hvilket rodfæster princippet om, at sikkerhed ikke kan underlægges »mindre strenge« ordninger, og at alle forbrugerprodukter skal være sikre. Udvalget beklager imidlertid, at SMV'ernes synspunkter var underrepræsenteret i høringsfasen, hvilket har forværret de skævvridninger, der allerede var på markedet. Udvalget bemærker endvidere, at tallene i kapitel 3 »Finansielle virkninger« i konsekvensanalysen var løselige overslag. For at undgå fremtidige skævvridninger anbefaler EØSU, at de vigtigste resultatindikatorer for medlemsstaternes årlige meddelelse af oplysninger (i henhold til artikel 22, stk. 1) kvantificerer virkningerne for SMV'er og mikrovirksomheder;

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/files/study-support-preparation-evaluation-gpsd-well-impact-assessment-its-revision-part-1-evaluation_da, s. 40.

⁽⁹⁾ EUT C 286 af 16.7.2021, s. 181.

⁽¹⁰⁾ <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/eesc-2020-05343-00-00-ac-tra-da.docx/content>

⁽¹¹⁾ EUT L 316 af 14.11.2012, s. 12, bilag III.

4.13. erkender, at SMV'er og især mikrovirksomheder kan blive uforholdsmæssigt hårdt ramt af disse foranstaltninger på grund af deres lavere omsætning og færre personaleressourcer til at gennemføre forpligtelserne⁽¹²⁾. Udvalget glæder sig over, at den nuværende lovgivningsramme tager højde for nogle af deres specifikke behov, navnlig gennem: en sanktionsordning, hvor virksomhedens størrelse tages i betragtning ved pålæggelse af sanktioner (artikel 40, stk. 2, litra h)), og sanktioner er proportionelle, samt et risikobaseret markedsovervågningsystem, der ikke stiller mindre virksomheder ringere⁽¹³⁾. EØSU så imidlertid gerne, at der vedtages foranstaltninger, herunder en periode med økonomisk støtte, der kan hjælpe SMV'er, og især mikrovirksomheder, med at løfte deres forpligtelser gennem udstedelse af klare og nyttige retningslinjer, rådgivning og relevant uddannelse for at sikre, at SMV'er ikke stilles ringere i forhold til at kunne overholde reglerne end større operatører med flere ressourcer;

4.14. glæder sig over, at alle forbrugere vil kunne få adgang til oplysninger om produktidentifikation, risikoens art og de trufne foranstaltninger⁽¹⁴⁾, bl.a. ved at konsultere portalen Safety Gate⁽¹⁵⁾, men advarer om, at dette ikke bør bane vejen for, at forbrugerne forpligtes til at mindske deres risici ved at indhente denne viden inden et køb (inden for rammerne af det, der kan fortolkes som »den sikkerhed, som forbrugerne med rimelighed kan forvente« (artikel 7, stk. 3, litra i)). Derudover bør databaser og meddelelser være let tilgængelige for sårbare forbrugere og forbrugere med handicap;

4.15. bemærker, at producenterne i medfør af artikel 8, stk. 11, skal anvende Safety Business Gateway til straks at advare forbrugerne om risici for deres sundhed og sikkerhed og samtidig underrette markedsovervågningsmyndighederne. Udvalget gentager, at forordningen specifikt bør sikre, at forbrugerne hverken direkte eller indirekte, blot fordi oplysningerne stilles til rådighed, forpligtes til at konsultere databasen, hvilket kan have betydning for, om et produkt anses for usikkert. Derudover bør meddelelser være let tilgængelige for sårbare forbrugere og forbrugere med handicap;

4.16. ser gerne en klarere afgrænsning af og nærmere oplysninger om forskellen mellem Safety Gate (artikel 24, hvor medlemsstaterne udsender meddelelser) og Safety Business Gateway (artikel 25, hvor de erhvervsdrivende giver retshåndhævelsesmyndigheder og forbrugere oplysninger om deres produkters sikkerhed) og om, hvordan disse portaler kan fungere sammen;

4.17. glæder sig over, at forbrugerne får mulighed for at indgive klager til de nationale myndigheder⁽¹⁶⁾, samt over muligheden for at underrette portalen Safety Gate om risici⁽¹⁷⁾, der skal følges op på. Udvalget opfordrer til, at der stilles tilstrækkelige midler til rådighed, således at alle disse klager kan undersøges ordentligt og dermed bidrage til at beskytte forbrugerne effektivt. EØSU glæder sig over, at denne klagemekanisme er forbundet med kravet om, at producenterne skal undersøge de modtagne klager (artikel 8, stk. 2) og træffe korrigerende foranstaltninger, når de mener eller har grund til at tro, at et produkt, som de har bragt i omsætning, kan være usikkert (artikel 8, stk. 10).

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹²⁾ Study to support the preparation of an evaluation of the General Product Safety Directive as well as of an impact assessment on its potential revision, s. 11 og s. 320. Se også forslaget til forordning (COM(2021) 346 final), s. 13.

⁽¹³⁾ EUT L 316 af 14.11.2012, s. 12, bilag III.

⁽¹⁴⁾ Artikel 31.

⁽¹⁵⁾ Artikel 32, stk. 1.

⁽¹⁶⁾ Artikel 31, stk. 4.

⁽¹⁷⁾ Artikel 32, stk. 2.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets forordning om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer«

(COM(2021) 392 final — 2021/0209 (CNS))

(2022/C 105/16)

Ordfører: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Anmodning om udtalelse	Rådet, 15.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	21.9.2021
Vedtagelse på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	101/0/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU støtter Kommissionens forslag, da det har stor socioøkonomisk betydning for regionen, og da EU har beføjelse til at vedtage det på baggrund af sin kompetence til at regulere told.

1.2. Ud over de varekategorier, der er omfattet af Rådets forordning (EU) nr. 1386/2011⁽¹⁾, blev forslaget udvidet med syv nye kategorier henhørende under KN-kode 3903 19, 5603 94, 5604 10, 7326 90, 7607 20, 8441 40 og 8479 90 (maskiner til industrielle formål og råmaterialer).

1.3. En opretholdelse af suspensionen af tolden ved import af industrivarer samt en udvidelse af de varekategorier, den dækker, anses for at være til gavn for De Kanariske Øers økonomi, som i forhold til andre EU-regioner har lidt stor økonomisk skade som følge af covid-19-pandemien, navnlig med hensyn til deres BNP.

1.4. Indførelse af kontrol med den endelige anvendelse i overensstemmelse med reglerne i Unionens toldkodeks og gennemførelsesbestemmelserne hertil er en veletableret procedure i denne sammenhæng og fører ikke til nye større administrative byrder for de regionale og lokale myndigheder og de erhvervsdrivende.

1.5. EØSU understreger, at både indførelsen af nye retlige løsninger og videreførelsen af eksisterende løsninger til støtte for regionerne i den yderste periferi er afgørende for disse regioners økonomiske vækst, for opnåelsen af balance på det indre marked og for oprettelsen af arbejdspladser i den lokale sektor.

1.6. EØSU mener, at den foreslåede suspension bør indføres for en flerårig periode for at give virksomhederne mulighed for at træffe langsigtede investeringsbeslutninger.

2. Baggrund

2.1. De Kanariske Øer, som er en selvstyrende region i Spanien med et samlet areal på ca. 7 446,95 km², udgør en øgruppe i Atlanterhavet, der består af 13 øer omkring 1 000 km fra Den Iberiske Halvøes kyst. De er en af de perifere regioner i Den Europæiske Union, der tilhører gruppen af regioner i den yderste periferi, og sammen med øgruppen bestående af Selvagensøerne, Kap Verde, Madeira og Azorerne udgør de et geografisk område kaldet Makaronesien.

⁽¹⁾ Rådets forordning (EU) nr. 1386/2011 af 19. december 2011 om midlertidig suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif ved indførsel af visse industrivarer til De Kanariske Øer (EUT L 345 af 29.12.2011, s. 1).

2.2. Befolkningen er i øjeblikket på omkring 2 175 952 indbyggere. De to mest befolkede øer er Tenerife (904 713) og Gran Canaria (846 717), som er hjemsted for mere end 80 % af den samlede befolkning. En så høj befolkningskoncentration på kun to af de 13 øer er delvis årsag til regionens socioøkonomiske problemer, herunder dens høje emigrationstal.

3. Formålet med Kommissionens forslag

3.1. EØSU påpeger, at forordning (EU) nr. 1386/2011 på grundlag af artikel 349 i TEUF fastsætter særlige toldforanstaltninger for De Kanariske Øer som en af regionerne i EU's yderste periferi — midlertidig suspension af den fælles toldtarifs autonome toldsatser ved import af visse industrivarer.

3.2. Foranstaltningerne i forordning (EU) nr. 1386/2011, som har til formål at forbedre de lokale erhvervsdrivendes konkurrenceevne og dermed sikre en mere stabil beskæftigelse på øerne, udløber den 31. december 2021. I april 2021 anmodede den spanske regering om en forlængelse af den midlertidige suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif for en række varer. I henhold til anmodningen er regionens begrænsninger, som er både strukturelle og permanente, fortsat forbundet med dens isolerede beliggenhed og det lille og fragmenterede marked. Øerne kan heller ikke drage fordel af den europæiske integration i samme omfang som regionerne på fastlandet. Den suspensionsordning, som forslaget omhandler, har til formål at reducere disse begrænsninger på De Kanariske Øers marked. På grund af den økonomiske krise forårsaget af covid-19-pandemien har den spanske regering desuden anmodet om suspension af satser i den fælles toldtarif for syv nye varekategorier.

3.3. Formålet med Kommissionens forslag er at støtte Spaniens regioner i den yderste periferi i at bygge videre på deres aktiver for at fremme væksten og beskæftigelsen i den lokale sektor. Forslaget supplerer de særlige programmer for bestemte regioner som følge af disses afsides beliggenhed og ø-karakter (POSEI), som yder støtte til den primære sektor og produktionen af råvarer, samt Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF) og den supplerende særlige tildeling under Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU).

3.4. Kommissionens forslag er i overensstemmelse med EU's politikker, navnlig hvad angår den overordnede politik for regionerne i den yderste periferi og politikkerne inden for international handel, konkurrence, miljø, erhverv, udvikling og eksterne forbindelser.

3.5. Forslaget vil give de erhvervsdrivende mulighed for toldfrit at importere visse råmaterialer, komponenter, dele og kapitalgoder fra den 1. januar 2022 til den 31. december 2031 ved midlertidig suspension af told.

4. Generelle bemærkninger

4.1. EØSU hilser forslaget om ændring af den eksisterende forordning fra Rådet velkommen og noterer, at de foreslåede særlige foranstaltninger kan vedtages uden at sætte EU-rettens, herunder det indre markeds og de fælles politikkers, integritet og sammenhæng på spil. Efter EØSU's opfattelse vil denne ændring bidrage til at forbedre balancen i det indre marked.

4.2. EØSU har gentagne gange påpeget, at øregionernes situation er langt mere vanskelig end i resten af EU, især i forhold til fastlandet. De lider under alvorlige og permanente geografiske, demografiske og miljømæssige hindringer såsom adskillelse fra fastlandet, begrænset areal, afhængighed af sø- og lufttransport med deraf følgende højere omkostninger, befolkningsnedgang og vanskeligheder på arbejdsmarkedet, produktion koncentreret i små virksomheder og mikro-virksomheder, der er mindre modstandsdygtige over for dynamikken i de økonomiske forandringer end større virksomheder, og begrænsede muligheder for at høste fordelene ved EU's indre marked og konkurrencedygtige økonomiske forbindelser.

4.3. De begrænsede transportmuligheder og de øgede distributionsomkostninger medfører højere omkostninger for virksomheden til fremstilling af produktet, end hvis den var etableret på fastlandet, hvilket direkte fører til en svækkelse af konkurrenceevnen. Dette gør det vanskeligt for lokale virksomheder at finde kunder uden for de nationale grænser og tvinger industrisektoren til at koncentrere produktionen til det lokale marked. EØSU mener, at EU's toldpolitik bør tage hensyn til øregionernes vanskelige økonomiske situation og træffe passende foranstaltninger til at forbedre deres muligheder og konkurrenceevne i forhold til det europæiske fastland.

4.4. EØSU påpeger, at turisme er en nøgelfaktor for økonomisk stabilitet i mange øområder, og at denne sektor også er De Kanariske Øers vigtigste økonomiske ressource. Turisttilstrømningens andel af De Kanariske Øers BNP i 2018 var helt oppe på 28 %, og der er tale om en opadgående tendens. I 2017 var antallet af turister, der ankom til De Kanariske Øer, meget tæt på at overstige 16 mio., hvilket var ca. en million flere end i 2016, mens 15,11 mio. mennesker rejste til De Kanariske Øer i 2019.

4.5. Selv om turismens fremfærd har ført til økonomisk vækst, er det også vigtigt at være opmærksom på de negative sider af turismen som økonomisk hjørnesten, hvilket er blevet tydeliggjort med udbruddet af covid-19-pandemien. Ifølge data offentliggjort af det spanske nationale statistiske institut faldt antallet af udenlandske turister på De Kanariske Øer med mere end 70 % i 2020, hvor kun 3,78 mio. mennesker ankom til øgruppen. Regionens turistindtægter faldt med samme procentsats, idet der blev tjent ca. 4 mia. EUR på turisme sidste år. Det største fald blev registreret for øen Lanzarote (73,7 %) og det mindste for Tenerife (66,4 %). Den begrænsede turisme på De Kanariske Øer i 2020 førte til et anslået fald på 20 % i BNP. Der har også været en nedgang i bygge- og industriaktiviteterne med et anslået fald på 13 % i forhold til 2019. Det bør understreges, at virkningerne af den globale sundhedskrise vil have langsigtede konsekvenser, og den europæiske turistindustri forventes at holde sig under 2019-niveauerne indtil 2023 ⁽²⁾.

4.6. Arbejdsløsheden er også steget betydeligt på De Kanariske Øer som følge af covid-19-krisen. I første kvartal af 2020 var den på 18,89 %, og i årets løb steg den til 25,42 %, hvilket er et godt stykke over det nationale gennemsnit og EU-gennemsnittet på henholdsvis 15,5 % og 7,1 % (Eurostat, 2021).

4.7. EØSU bemærker, at forslaget er i overensstemmelse med den politik, der føres af Den Europæiske Union, der har territorial, økonomisk og social samhørighed som et af sine hovedmål, og som gennem velforvaltede økonomiske politikker søger at styrke EU på en sådan måde, at regionerne i den yderste periferi får lige muligheder for udvikling og adgang til bedre levevilkår. I overensstemmelse med artikel 174 i TEUF er områder blevet anerkendt som ugunstigt stillede regioner, der kræver særlig opmærksomhed.

4.8. EØSU påpeger også, at stigningen i energipriserne gennem de seneste to år og dennes indvirkning på de globale transportomkostninger uden tvivl har bidraget til et større fald i konkurrenceevnen blandt øernes industrier. Desuden er fordelene ved den suspension af de autonome satser, der blev indført i 1991, blevet mindre effektive. Som følge heraf er den lokale industri blevet mindre konkurrencedygtig i forhold til dens konkurrenter i Spanien og i resten af EU på fastlandet. I betragtning af De Kanariske Øers geografiske og økonomiske karakteristika mener EØSU, at der bør ydes støtte til foranstaltninger, der har til formål at afbøde de negative virkninger af disse betingelser.

4.9. EØSU bemærker, at den foreslåede løsning i høj grad kan medvirke til at bevare den økonomiske stabilitet i denne del af EU, og at en ophævelse af suspensionen vil have en inflationseffekt på markedet, hvilket på lang sigt vil bringe den allerede moderate industribase på øerne i fare og dermed øge ulighederne i forhold til resten af EU.

4.10. EØSU mener, at man også bør bakke op om den løsning, der allerede er anvendt adskillige gange, med at gøre anvendelsen af toldforanstaltninger betinget af varernes endelige anvendelse, således at kun erhvervsdrivende på De Kanariske Øer kan drage fordel heraf.

4.11. EØSU henleder imidlertid opmærksomheden på, at der eventuelt vil opstå vanskeligheder i samhandelen på De Kanariske Øer — eller endnu mere bredt i hele EU — på grund af den manglende definition af begrebet »forvridding af handelen« i artikel 4, stk. 1, i den foreslåede retsakt. Fremkomsten af en sådan »forvridding af handelen« giver Kommissionen beføjelse til midlertidigt at ophæve suspensionen af autonome toldsats, hvilket vil få en række økonomiske konsekvenser for regionen og de lokale virksomheder. EØSU vil gerne henlede opmærksomheden på behovet for en præcis definition af dette begreb, både i en kvalitativ og en kvantitativ betydning.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/da/sheet/126/tourism>

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet »En strategi for et fuldt fungerende og robust Schengenområde«

(COM(2021) 277 final)

og om »forslag til Rådets forordning om indførelse og anvendelse af en evaluerings- og overvågningsmekanisme til kontrol af anvendelsen af Schengenreglerne og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1053/2013«

(COM(2021) 278 final — 2021/0140 (CNS))

(2022/C 105/17)

Ordfører: **Ionuț SIBIAN**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 10.8.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	6.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	232/1/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder Kommissionens strategi for et fuldt fungerende og robust Schengenområde.

1.2. Udvalget bekræfter sin fulde støtte til, som det udtrykte det i sin resolution af 17. februar 2016, de principper, der ligger til grund for Schengensamarbejdet: den uhindrede udøvelse af de grundlæggende traktatfriheder i et fælles område med frihed, sikkerhed og retfærdighed og behovet for at styrke det fælles ansvar og den fælles solidaritet i forvaltningen af de ydre grænser.

1.3. Udvalget gentager, at EU og medlemsstaterne i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af EU's politik for forvaltning af de ydre grænser, interoperabilitet, forvaltning af migration og asyl samt politimæssigt og retligt samarbejde til enhver tid er bundet af chartret om grundlæggende rettigheder, hvis bestemmelser de ikke blot er forpligtet til at overholde, men også til at fremme.

1.4. Udvalget er dybt foruroliget over rapporter om krænkelse af de grundlæggende rettigheder ved EU's ydre grænser og opfordrer Kommissionen og Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning (Frontex) til omgående at afhjælpe, overvåge og følge op på rapporter om krænkelse af de grundlæggende rettigheder og sikre, at de ansvarlighedsmekanismer, der er fastsat i Frontexforordningen, gennemføres effektivt. EØSU opfordrer til, at det rådgivende forum om grundlæggende rettigheder styrkes, og til at det organiserede civilsamfund via EØSU inddrages heri.

1.5. Udvalget udtrykker bekymring over den delvist permanente genindførelse af grænsekontrol ved dele af medlemsstaternes indre grænser og de negative økonomiske og sociale konsekvenser, dette har haft for EU's borgere, virksomheder og navnlig grænsearbejdere, grænsesamfund og euroregioner. Det opfordrer Kommissionen til med jævne mellemrum nøje at overvåge og vurdere nødvendigheden og proportionaliteten af denne genindførelse og om nødvendigt træffe foranstaltninger. EØSU bifalder Kommissionens erklærede hensigt om mere beredvilligt at gøre brug af sine håndhævelsesbeføjelser i de tilfælde, hvor Schengenevalueringer kan give anledning til en sådan handling.

1.6. Udvalget udtrykker bekymring over, at medlemsstaterne Cypern, Rumænien, Bulgarien og Kroatien fortsat er udelukket fra fuld anvendelse af Schengenreglerne. Det opfordrer i denne henseende sammen med Kommissionen til en hurtig og beslutningsindsats fra Rådets side.

1.7. EØSU bemærker, at mange af de elementer, der indgår i strategien, stadig er lovgivningsforslag. Det vil gerne påpege, at det har afgivet specifikke udtalelser om nogle af disse forslag, navnlig den nye pagt om migration, asyl og interoperabilitet. Udvalget anmoder Kommissionen om at tage disse udtalelser til efterretning.

1.8. EØSU bemærker, at mange af pagtens elementer bygger på en rettidig gennemførelse af nyligt vedtaget lovgivning, navnlig forordningen om interoperabilitet og forordningen om den europæiske grænse- og kystvagt 2.0. Udvalget udtrykker bekymring over de fremskridt, der er gjort i denne henseende, og opfordrer Kommissionen til nøje at overvåge eventuelle forsinkelser og budgetoverskridelser og afhjælpe dem effektivt.

1.9. Udvalget vurderer forslagene om at forbedre Schengenevalueringsmekanismens funktion som positive, navnlig en hurtigere opfølgning, øget synergi med mekanismen til vurdering af sårbarhed og øget og mere horisontal opmærksomhed på menneskerettighederne, herunder den påtænkte rolle for agenturet for grundlæggende rettigheder. Det bør dog sikres, at Schengenevalueringsmekanismen ikke politiserer spørgsmål af mere teknisk art.

1.10. EØSU er af den opfattelse, at Schengenforummet kan være en politisk drivkraft for beskyttelsen og udviklingen af Schengenområdet, men advarer om, at det ikke må føre til en tilbagevenden til Schengens mellemstatslige fortid, hvis funktion blev skadet af mellemstatslighed og manglende gennemsigtighed. Andre EU-institutioner samt udvalget bør til enhver tid holdes informeret og have mulighed for at deltage i dette forum.

1.11. Udvalget er klar over, at de relaterede områder politimæssigt og retligt samarbejde, herunder forbedret samarbejde om forebyggelse af terrorisme, er af største betydning for EU-borgernes og medlemsstaternes tillid til Schengenområdet. Et sådant samarbejde bør til enhver tid forudsætte fuld respekt for de grundlæggende rettigheder i alle medlemsstater, herunder sikring af et uafhængigt retsvæsen, for at gøre det muligt for instrumenter for gensidig tillid såsom den europæiske arrestordre, at fungere korrekt.

1.12. EØSU er overbevist om, at samarbejdet med tredjelande ikke udelukkende bør fokusere på migrations- og asylkontrol, men bør udgøre et ægte partnerskab, der også har til formål at forbedre migranternes og flygtninges stilling i tredjelande, navnlig ofre for menneskehandel, samt bør søge at tackle de grundlæggende årsager til migration ved at fremme en sikker og lovlig migration.

1.13. Som Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, understregede i sin tale om Unionens tilstand 2021, er det yderst vigtigt at nå til enighed om et fælles europæisk system til forvaltning af vores ydre grænser, migration og asyl for ikke at give tredjelande mulighed for at drage fordel af manglende sammenhold.

2. Baggrund for udtalelsen

2.1. I 1985 vedtog en række medlemsstater den internationale Schengenaf tale og besluttede at afskaffe al grænsekontrol ved deres indre grænser. Konventionen om gennemførelse af Schengenaf talem af 1990 indeholder de nødvendige »ledsageforanstaltninger«, der har til formål at afbøde de eksterne virkninger af ophævelsen af kontrollen ved de indre grænser.

2.2. Amsterdamtraktaten indarbejdede Schengenreglerne i EU's retsorden og regulerede Det Forenede Kongeriges, Irlands og Danmarks særlige stilling.

2.3. Indgåelsen af bilaterale aftaler med Norge, Island, Schweiz og Liechtenstein har gjort det muligt for disse lande at deltage i Schengensamarbejdet.

2.4. Bulgarien, Rumænien og Kroatien deltager i dele af Schengenreglerne, men kan kun ophæve kontrollen ved deres indre grænser efter en enstemmig rådsafgørelse herom. Rådet har afvist at træffe en sådan afgørelse, selv om Kommissionen mener, at disse lande teknisk set er klar.

2.5. Siden Schengenreglerne blev indarbejdet i EU's retsorden, er dette regelsæt fortsat med at udvikle sig, navnlig med vedtagelsen af Schengengrænsekodeksen, visumkodeksen og forordningen om den europæiske grænse- og kystvagt. Samarbejde på områderne grænser, visum, migration og asyl støttes af en række store IT-databaser for informationsudveksling (SIS, VIS, Eurodac, EES, ETIAS, TCN-ECRIS), som i øjeblikket er interoperable.

2.6. Selvom det er et fælles ansvar, er de enkelte medlemsstater fortsat ansvarlige for deres respektive dele af de ydre grænser, hvilket betyder, at mangler i forvaltningen af de ydre grænser i en medlemsstat sandsynligvis vil få alvorlige konsekvenser for hele området med frihed, sikkerhed og retfærdighed.

2.7. I de seneste fem år har Schengenområdet været under betydeligt pres som følge af visse medlemsstaters gentagne og fortsatte genindførelse af kontrol ved de indre grænser. Denne praksis opstod som reaktion på flygtninge- og migrationssituationen i 2015 og truslen om terrorvold i Europa.

2.8. Covid-19-pandemien førte til yderligere grænselukninger og begrænsninger af den frie bevægelighed for borgerne.

2.9. Som reaktion på flygtninge- og migrationssituationen i 2015 blev Frontex, Det Europæiske Agentur for Forvaltning af det Operative Samarbejde ved EU-Medlemsstaternes Ydre Grænser reformeret i 2016 til Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning og yderligere styrket i 2019.

2.10. I den nye pagt om migration og asyl bekræftede Kommissionen, at »integreret grænseforvaltning er et uundværligt politisk instrument« for Schengenrådets integritet og »et væsentligt element i en samlet migrationspolitik«. Kommissionen bebudede en særskilt strategi for Schengens fremtid, som blev offentliggjort den 2. juni 2021.

2.11. Målet med strategien er at gøre Schengenområdet stærkere og mere robust. Den gør status over de udfordringer, som Schengenområdet har stået over for i de seneste år, bl.a. under pandemikrisen, og udstikker en kurs for vejen frem, der fastholder fordelene ved Schengen.

2.12. Strategien tager sigte på at:

1) **sikre en effektiv forvaltning af EU's ydre grænser**

2) **styrke Schengenområdet internt**

3) **forbedre beredskabet og forvaltningen**

4) **fuldføre Schengenområdet.**

2.13. Den nye strategi ledsages af forslaget til Rådets forordning om indførelse af en evaluerings- og overvågningsmekanisme til kontrol af anvendelsen af Schengenreglerne og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1053/2013⁽¹⁾.

2.14. Kommissionen foreslår en revision af Schengenevaluerings- og -overvågningsmekanismen. Ændringerne omfatter en hurtigere evalueringsproces samt en hurtig procedure i tilfælde af væsentlige mangler, der kunne bringe Schengen som helhed i fare.

3. Generelle bemærkninger

3.1. *Moderne og effektiv forvaltning af de ydre grænser*

3.1.1. EØSU støtter en hurtig vedtagelse af en flerårig strategisk politik for integreret europæisk grænseforvaltning som en del af det integrerede system for forvaltning, der er omhandlet i artikel 77, stk. 2, litra d), i TEUF. Det anmoder om at blive hørt om denne strategi, inden den vedtages⁽²⁾.

3.1.2. Udvalget støtter fortsat et handlekraftigt Europæisk Agentur for Grænse- og Kystbevogtning og oprettelsen af dets operationelle del. Det er imidlertid bekymret over de fremskridt, der gøres i denne henseende. Udvalget henviser navnlig til de nylige konstateringer fra EU's Revisionsret, som anfører, at agenturet ikke fuldt ud har gennemført sit 2016-mandat, og at der var flere risici og mangler i forbindelse med gennemførelsen af dets 2019-mandat⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 278 final.

⁽²⁾ Se punkt 4.8 i EUT C 110 af 22.3.2019, s. 62.

⁽³⁾ Den Europæiske Revisionsrets særberetning om: Frontex' støtte til forvaltning af de ydre grænser: endnu ikke effektiv nok, 2021.

3.1.3. EØSU er især bekymret over rapporterne om krænkelse af grundlæggende rettigheder under Frontex' koordinerede operationelle aktiviteter og agenturets viden herom som rapporteret fra forskellige mediekilder og NGO'er og behandlet i rapporten fra LIBE-udvalgets arbejdsgruppe om kontrol med Frontex. Udvalget glæder sig over den nylige udnævnelse af en ny ansvarlig for grundlæggende rettigheder og den igangværende rekruttering af observatører af grundlæggende rettigheder, men understreger, at kontoret for grundlæggende rettigheder skal tilføres tilstrækkelige ressourcer for at kunne udføre sine opgaver i fuld uafhængighed. Det opfordrer agenturet til fuldt ud at gennemføre de mekanismer og strukturer for ansvarlighed, der er fastsat i forordningen om dets oprettelse.

3.1.4. EØSU er optaget af, at der i strategien lægges vægt på screening før indrejse, som det i sin udtalelse om pagten anser for at være en nyskabelse, der er værd at overveje. Udvalget satte dog spørgsmålstegn ved den praktiske gennemførlighed og fandt det utilstrækkeligt i forhold til de grundlæggende rettigheder⁽⁴⁾. EØSU understreger behovet for en mekanisme med henblik på medlemsstaternes uafhængige overvågning som fastsat i screeningforordningen.

3.1.5. Udvalget har altid betragtet opnåelse af fuld interoperabilitet mellem IT-systemer som et nødvendigt skridt i retning mod at skabe en sammenhængende og effektiv politik for hele EU. I overensstemmelse med dette synspunkt støtter udvalget også yderligere digitalisering af visumprocedurer og rejsedokumenter.

3.1.6. EØSU udtrykker bekymring over Kommissionens udtalelse om, at forsinkelser i de enkelte medlemsstater kan forsinke gennemførelsen af interoperabilitet i hele Europa. I lyset af de tidligere erfaringer med gennemførelsen af SIS II og den seneste status for gennemførelsen af ind- og udrejsesystemet og det europæisk system vedrørende rejseinformation og rejsetilladelse⁽⁵⁾ vil udvalget gerne høre, hvilke konkrete skridt Kommissionen tager for at sikre en rettidig gennemførelse af interoperabilitet i overensstemmelse med det planlagte budget.

3.1.7. Udvalget understreger, at yderligere teknologisk udvikling og fuld interoperabilitet bør opnås under behørig hensyntagen til beskyttelse af personoplysninger og grundlæggende rettigheder. Med hensyn til forslaget om et revideret Eurodac og i forbindelse med brugen af store databaser generelt fastholder udvalget, at fuld interoperabilitet bør opnås under behørig hensyntagen til beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder. Foranstaltningerne skal være strengt nødvendige og stå i et rimeligt forhold til dataenes følsomhed, navnlig for så vidt angår ansøgere om international beskyttelse og procedurernes fortrolighed. Det bør påpeges, at personoplysninger, der behandles i forbindelse med grænseforvaltning og tilbagesendelse, falder ind under den generelle forordning om databeskyttelse og ikke betragtes som operationelle personoplysninger i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1725⁽⁶⁾.

3.1.8. EØSU påpeger, at ved samarbejde med tredjelande, navnlig når Frontex opererer på tredjelandes territorium, skal de grundlæggende rettigheder, herunder retten til beskyttelse af personoplysninger, respekteres fuldt ud, og at der skal indføres passende mekanismer for ansvarlighed.

3.2. Foranstaltninger til intern styrkelse af Schengenafbalten

3.2.1. EØSU glæder sig over den opmærksomhed, der rettes mod foranstaltninger, der, selv om de ikke strengt taget er Schengenudviklingsforanstaltninger, er knyttet til Schengenområdet funktion.

3.2.2. Medlemsstaternes bekymringer vedrørende sikkerheden løses bedre med mere og styrket samarbejde mellem de retshåndhævende myndigheder end med genindførelse af kontrol ved de indre grænser.

3.2.3. Udvalget understreger, at i alle former for politisamarbejde og retligt samarbejde skal de grundlæggende rettigheder, herunder retten til et forsvar⁽⁷⁾ og ofrenes rettigheder⁽⁸⁾, respekteres fuldt ud. Det betyder også, at hvis de grundlæggende rettigheder krænkes, må ansvarsfordelingen mellem de forskellige aktører (EU og medlemsstaterne) ikke resultere i et underskud af ansvarlighed.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelser om migration, EUT C 123 af 9.4.2021, s. 15, EUT C 155 af 30.4.2021, s. 58, EUT C 155 af 30.4.2021, s. 64.

⁽⁵⁾ Kommissionens note om Gennemførelse af interoperabilitet: status for gennemførelsen af ind- og udrejsesystemet og det europæisk system vedrørende rejseinformation og rejsetilladelse, juni 2021.

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1725 af 23. oktober 2018 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger i Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af forordning (EF) nr. 45/2001 og afgørelse nr. 1247/2002/EF (EUT L 295 af 21.11.2018, s. 39).

⁽⁷⁾ I overensstemmelse med afsnit VI i chartret om grundlæggende rettigheder og relevant afledt ret.

⁽⁸⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25. oktober 2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA (EUT L 315 af 14.11.2012, s. 57), samt lovgivningen om specifikke kategorier af ofre for menneskehandel, seksuel udnyttelse og børnepornografi og terrorisme.

3.2.4. Beskyttelsen af personoplysninger skal altid respekteres inden for de relevante retlige rammer, navnlig når der er tale om meget følsomme personoplysninger som i Prüm-afgørelserne.

3.2.5. Med hensyn til brugen af kunstig intelligens til grænseoverskridende politiarbejde henviser udvalget til sin udtalelse om forordningen om kunstig intelligens⁽⁹⁾.

3.2.6. Udvalget vil gerne påpege, at der i bilaget til forslaget til en lov om kunstig intelligens⁽¹⁰⁾ gives mulighed for anvendelse af kunstig intelligens til forvaltning af migration, asyl og grænsekontrol. Navnlig er henvisningen til brugen af »polygrafer og lignende værktøjer eller (midler) til at påvise en fysisk persons følelsesmæssige tilstand« bekymrende, da der mangler videnskabelig dokumentation for sådanne metoders pålidelighed.

3.2.7. Med hensyn til de specifikke foranstaltninger, der foreslås i den nye pagt om migration og asyl, henviser udvalget til sin udtalelse af 17. december 2020⁽¹¹⁾.

3.2.8. EØSU sætter spørgsmålstegn ved merværdien af en øget anvendelse af forhåndsinformation om passagerer kombineret med registrering af passagernavne, og finder, at Kommissionen ikke har fremført overbevisende argumenter, der muliggør systematisk og massiv udveksling af personoplysninger inden for Schengen, hvilket som udgangspunkt også vil påvirke EU-borgeres udøvelse af deres ret til fri bevægelighed.

3.2.9. Med hensyn til brugen af den europæiske arrestordre og andre instrumenter, der letter samarbejdet om retshåndhævelse såsom den europæiske efterforskningskendelse, påpeger udvalget, at for at disse instrumenter for gensidig anerkendelse kan fungere gnidningsløst, er gensidig tillid uundværlig. Dette kræver en endnu mere effektiv retsstatskontrol fra EU-institutionernes side og indebærer et ansvar fra medlemsstaternes side for at opretholde retsstatsprincippet, navnlig retten til effektiv retlig beskyttelse i henhold til artikel 47 i EU's charter om grundlæggende rettigheder (i det følgende benævnt »chartret«) og artikel 19, stk. 1, i TEU.

3.3. Forbedret styring

3.3.1. EØSU værdsætter, at Schengenforummet kan give medlemsstaterne mulighed for at drøfte politisk vigtige spørgsmål i forbindelse med Schengensamarbejdet. Andre EU-institutioner og udvalget bør dog holdes informeret og have ret til at være med som deltagere. Forummet og dets aktioner bør være så gennemsigtige som muligt, og der bør gives adgang til dets dokumenter. Relanceringen af rapporten om status for Schengen er positivt, men det er ikke tilstrækkeligt i denne henseende.

3.3.2. Udvalget støtter idéen om, at Schengengrænsekodeksen er nødt til at blive ændret med henblik på at indarbejde nogle af erfaringerne fra covid-19-pandemien. Det understreger, at disse erfaringer går videre end spørgsmålet om de indre grænser, og at de berører selve det indre markedes funktion. En sådan ændring bør derfor være en del af en bredere kvalitetskontrol af Europas lovgivningsmæssige rammer for fri bevægelighed i en verden, hvor covid-19 sandsynligvis fortsat vil være en kendsgerning. EØSU støtter idéen om, at en sådan tilgang bør omfatte regler for indrejse i EU, som i øjeblikket ikke er omfattet af Schengengrænsekodeksen. Udvalget vil også gerne høre Kommissionen, om den har til hensigt at ændre forordningen om lokal grænsetrafik.

3.3.3. EØSU mener, at Kommissionen bør indtage en stærkere holdning til fordel for grænseløse rejser i Europa. Det fremgår klart af EU-traktaten, at EU skal tilbyde sine borgere et område uden grænser. Medlemsstaternes ret til at genindføre grænsekontrol er en undtagelse fra denne ret, som skal fortolkes snævert. Det kan ikke betragtes som et suverænt anliggende for landene og er i stedet bundet af reglerne i Schengengrænsekodeksen. Ved enhver revision af kodeksen skal der fuldt ud tages hensyn til den ekstraordinære karakter af genindførelsen af grænsekontrol.

3.3.4. Udvalget ser positivt på forslagene om at forbedre Schengenevalueringsmekanismens funktion, navnlig forslagene om at sikre en hurtigere opfølgning, øget synergi med mekanismen til vurdering af sårbarhed og forslagene om at øge opmærksomheden på og anlægge en tværgående tilgang til menneskerettighederne. Der bør imidlertid sørges for, at Schengenevalueringsmekanismen ikke politiserer spørgsmål af mere teknisk art.

⁽⁹⁾ INT/940 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 61).

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 206 final, s. 4 og 5.

⁽¹¹⁾ EUT C 123 af 9.4.2021, s. 15.

3.3.5. Udvalget opfordrer Kommissionen til aktivt at gøre brug af sine håndhævende beføjelser i henhold til traktaterne i situationer, hvor der mangler opfølgning på de mangler, der er konstateret i forbindelse med Schengenevalueringerne. Systemisk praksis, der krænker normer for grundlæggende rettigheder, bør prioriteres. Det er vigtigt, at Kommissionen ikke kun baserer sig på resultaterne af Schengenevalueringmekanismen, men også aktivt overvåger situationen for de grundlæggende rettigheder.

3.4. *Fuldførelse af Schengenområdet*

3.4.1. EØSU glæder sig over Kommissionens holdning til fuldførelsen af Schengenområdet. Det understreger forbindelsen mellem fri bevægelighed, unionsborgerskab, og at der ikke foretages grænsekontrol. I øjeblikket nyder borgerne i Bulgarien, Kroatien og Rumænien ikke fuldt ud godt af deres rettigheder som EU-borgere i henhold til traktaterne.

3.4.2. Udvalget understreger, at disse medlemsstater allerede kontrollerer deres ydre grænser i overensstemmelse med Schengengrænsekodeksen. Deres fulde tiltrædelse vil øge Den Europæiske Unions funktion og sikkerhed gennem deres fulde deltagelse i alle store databaser vedrørende retlige og indre anliggender (RIA).

3.4.3. EØSU opfordrer Kommissionen til at fremlægge en mere detaljeret køreplan for fuld tiltrædelse og opfordrer Rådet til at handle hurtigt i overensstemmelse hermed.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021 2027 — Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på et arbejdsmarked i forandring«

(COM(2021) 323 final)

(2022/C 105/18)

Ordfører: **Carlos Manuel TRINDADE**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 10.8.2021
Retsgrundlag	Artikel 153, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	6.10.2021
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	153/25/41

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er enig i, at beskyttelse af arbejdstagere mod sundheds- og sikkerhedsmæssige risici på arbejdspladsen er afgørende for at opnå anstændige og bæredygtige arbejdsvilkår. Denne beskyttelse er nedfældet i traktaterne og i chartret om grundlæggende rettigheder og udgør en rettighed i overensstemmelse med princip 10 i den europæiske søjle for sociale rettigheder og er afgørende for at nå FN's mål for bæredygtig udvikling ⁽¹⁾.

1.2. EØSU er desuden fuldstændig enig med Kommissionen i, at »sunde og sikre arbejdsvilkår er en forudsætning for en sund og produktiv arbejdsstyrke. Ingen må lide under eller rammes af jobrelaterede sygdomme eller ulykker. Det er også et vigtigt aspekt af både bæredygtigheden og konkurrenceevnen i EU's økonomi« ⁽²⁾. EØSU bakker ligeledes op om, at »en fornuftig sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen [også] reducerer sundhedsudgifterne og andre samfundsmæssige byrder, mens omkostningerne ved dårlig sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er høje for enkeltpersoner, virksomheder og samfundet« ⁽³⁾.

1.3. EØSU er overordnet set enig i den strategiske vision og de tiltag, der planlægges inden for den strategiske ramme (uden at dette berører de bemærkninger, forslag og anbefalinger, der fremsættes i nærværende udtalelse).

1.3.1. Udvalget bemærker navnlig Kommissionens erklæring om, at den »ved udgangen af 2021 vil fremlægge et initiativ til forbedring af arbejdsvilkårene for personer, der arbejder via digitale platforme... [for]... at sikre passende arbejdsvilkår, herunder med hensyn til sundhed og sikkerhed for alle, der arbejder via platforme, hvis arbejdsmarkedets parter ikke er villige til at forhandle med hinanden« ⁽⁴⁾.

1.3.2. EØSU er desuden enig i i) »nulvisionen« for så vidt angår arbejdsrelaterede dødsfald; ii) de planlagte foranstaltninger til bekæmpelse af kræft; iii) ratifikationen af ILO-konventionen om vold og chikane af 2019 (nr. 190); iv) det lovgivningsinitiativ om forebyggelse og bekæmpelse af kønsbaseret vold mod kvinder og vold i hjemmet, der skal iværksættes inden udgangen af 2021; v) Kommissionens mål om at integrere psykosociale og ergonomiske risici i kampagnen om sunde arbejdspladser.

⁽¹⁾ Kommissionens meddelelse (COM(2021) 323 final).

⁽²⁾ Ibid.

⁽³⁾ Ibid.

⁽⁴⁾ Ibid.

1.3.3. EØSU bakker i vidt omfang navnlig op om: i) at »det [derfor] er vigtigt at tage ved lære af covid-19-pandemien og øge beredskabet over for potentielle fremtidige sundhedskriser [...], og [at] synergierne mellem sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og folkesundhed bør udvikles yderligere«; ii) at covid-19 medtages på den europæiske liste over erhvervs sygdomme ⁽⁵⁾.

1.3.4. EØSU støtter i vidt omfang navnlig op om: i) behovet for, at medlemsstaterne træffer initiativer til at »imødegå den nedadgående tendens i antallet af arbejdstilsyn«; ii) gennemførelsen af et topmøde om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i 2023 med særlig fokus på fremskridtene med opnåelsen af målet om en »nulvision« for arbejdsrelaterede dødsfald; iii) en ny indikator for arbejdsulykker med dødelig udgang som allerede foreslået i handlingsplanen for sociale rettigheder; iv) forbedringen af arbejdstilsynenes aktiviteter ved hjælp af vejledning og uddannelse på EU- og medlemsstatsniveau; v) fremme af samarbejdet på EU- og medlemsstatsniveau med henblik på at sikre håndhævelse af lovgivningen; vi) vejledning af og støtte til virksomheder, navnlig mikrovirksomheder og små virksomheder, så de kan overholde lovgivningen inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ⁽⁶⁾.

1.3.5. EØSU støtter overordnet set op om navnlig: i) samarbejdet mellem EU, ILO og WHO om data og viden; ii) EU's samarbejde med medlemsstaterne om støtte til etableringen af en ny indikator for dødelighed som følge af sygdomme, der tilskrives erhvervsbetingede risikofaktorer som led i FN's mål for bæredygtig udvikling; iii) at EU støtter integrationen af retten til sikre og sunde arbejdsvilkår i ILO's ramme for grundlæggende principper og rettigheder på arbejdspladsen; iv) EU's hensigt om at fremme sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i de globale værdikæder; v) EU's hensigt om at gøre en indsats for at sikre, at der tages behørigt hensyn til standarder for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen som led i bindende forpligtelser vedrørende arbejdsstandarder og sociale standarder såvel som fremme af anstændigt arbejde i fremtidige handelsaftaler; vi) støtten til kandidatlande i deres bestræbelser på at tilpasse deres retlige rammer og politikker vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen til gældende EU-ret ⁽⁷⁾.

1.4. EØSU foreslår navnlig Kommissionen at indarbejde følgende tiltag, foranstaltninger og initiativer i EU's strategiske ramme for 2021-2027:

1.4.1. Vedrørende underafsnit 2.1 — i) Ifølge den strategiske ramme finder reglerne for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ikke anvendelse på personer, der er selvstændige. Udvalget anbefaler, at der rettidigt udføres en undersøgelse med deltagelse af Kommissionen, eksperter og arbejdsmarkedets parter for at finde den bedste løsning, der overholder princippet om, at alle selvstændige også bør arbejde i et sikkert og sundt miljø, og at konklusionerne fra undersøgelsen fremlægges forud for topmødet om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i 2023. ii) Når det gælder Kommissionens plan om at iværksætte et ikkelovgivningsmæssigt initiativ på EU-plan om mental sundhed på arbejdspladsen, foreslår udvalget netop på grund af bevæggrundene i den strategiske ramme, at dette initiativ gøres lovgivningsmæssigt.

1.4.2. Vedrørende underafsnit 2.2 — i) EØSU opfordrer Kommissionen til at medtage arbejdsrelateret kræft i den kommende europæiske kræftbehandlingsplan og til at udvide direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener til også at omfatte reproduktionstoksiske stoffer og farlige lægemidler; ii) EØSU anbefaler endvidere, at Kommissionens planer om at »vurdere, hvordan man kan styrke effektiviteten af direktivet om sanktioner over for arbejdsgivere (2009/52/EF)« fører til, at arbejdsgivere, der ikke overholder reglerne, sanktioneres hårdere; iii) EØSU foreslår på linje med de nylige erfaringer fra covid-19, at der hurtigst muligt udarbejdes et lovgivningsinitiativ om forebyggelse af psykosociale risici; iv) Erfaringerne og undersøgelserne om bevægeapparatsygdomme viser, at der er behov for et lovgivningsinitiativ på området.

1.4.3. Vedrørende underafsnit 2.3 — EØSU anbefaler, i) at henstillingen om den europæiske liste over erhvervs sygdomme omdannes til et direktiv; ii) at direktivet om biologiske agenser forbedres, og at de seneste erfaringer indarbejdes; iii) at det, for så vidt angår de nationale arbejdstilsyn, fastsættes, at medlemsstaterne ved udløbet af den strategiske ramme skal opfylde målet om én arbejdsinspektør pr. 10 000 arbejdstagere som fastsat i ILO's standarder. Hvis dette mål ikke nås inden for denne strategiske ramme, bør Kommissionen fremlægge et lovgivningsinitiativ med henblik herpå.

1.4.4. Vedrørende afsnit 3 — EØSU anbefaler, at tilsynet med Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA) indarbejdes behørigt og fremmes inden for den strategiske ramme i betragtning af myndighedens vigtige rolle i koordineringen af grænseoverskridende tilsyn.

⁽⁵⁾ Ibid.

⁽⁶⁾ Ibid.

⁽⁷⁾ Ibid.

1.5. EØSU bemærker, at der trods en række forbedringer i de seneste år stadig i høj grad mangler oplysninger og viden om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i EU og medlemsstaterne. EØSU er overbevist om, at denne viden er uundværlig for bedre at kunne udpege udfordringer og risikoforebyggelse, fastlægge passende politikker og overvåge gennemførelsen og fremskridtene på EU-plan og i de enkelte medlemsstater, navnlig når det gælder de mål og tiltag, der følger af den strategiske ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen for 2021-2027.

1.6. EØSU understreger, at det i forbindelse med revisionen af den eksisterende arbejdsmiljølovgivning på EU- og medlemsstatsniveau er nødvendigt at tage hensyn til de økologiske, digitale, demografiske og sociale forandringer i den europæiske økonomi, navnlig på arbejdsmarkedet, for at beskytte arbejdstagere eller selvstændige, i dette tilfælde i overensstemmelse med punkt 1.4.1, litra i).

1.7. Medlemsstaterne har et særligt ansvar for at gennemføre lovgivningen inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og sikre sunde og sikre arbejdsvilkår for alle europæiske arbejdstagere, navnlig sæsonarbejdere og de mest sårbare grupper såsom unge, ældre, kvinder og personer med handicap, migranter og arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold. Det er afgørende at styrke arbejdstilsynenes tekniske og menneskelige ressourcer, som er blevet forsømt i mange medlemsstater i de seneste år, og skabe øget sammenhæng, samarbejde og uddannelse på europæisk plan for i væsentlig grad at kunne forbedre håndhævelsen af lovgivningen inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. De enkelte medlemsstater bør også prioritere at vejlede og støtte SMV'er, navnlig mikrovirksomheder, så de kan overholde lovgivningen inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Kommissionen har som traktaternes vogter ansvaret for at sikre, at medlemsstaterne overholder lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på passende vis.

1.8. EØSU anbefaler, at Kommissionen og medlemsstaterne i forbindelse med opdateringen af de nationale strategier om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen tager initiativ til at fremme en permanent social dialog mellem arbejdsmarkedets parter om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i de forskellige sektorer, virksomheder og arbejdspladser. Inddragelsen af fagforeninger og arbejdstagerrepræsentanter og den vedvarende høring af disse om risikovurdering og -forebyggelse er afgørende for at fremme sikre og sunde arbejdsmiljøer med direkte indvirkning på arbejdstagernes sundhed, virksomhedernes produktivitet og de offentlige sundhedstjenester.

1.9. EØSU anbefaler i lyset af globaliseringens udfordringer og de europæiske værdier om at »højne standarderne for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen på globalt plan«, at Kommissionen og medlemsstaterne arbejder tæt sammen med ILO og WHO for at fremme retten til sikre og sunde arbejdsvilkår inden for rammerne af ILO's grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet og sikre, at de globale forsyningskæder overholder disse principper.

2. Generel baggrund

2.1. EØSU bemærker, at »i næsten 20 år har EU's strategiske rammer for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen spillet en central rolle i den måde, hvorpå nationale myndigheder og arbejdsmarkedets parter træffer beslutninger om målene for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen«⁽⁸⁾. EØSU understreger imidlertid, at selv om disse strategiske rammer uden tvivl tillægges stor betydning i de nationale planer, mangler de synlighed, og fagforeningerne og arbejdsmarkedets parter har ikke været inddraget i udarbejdelsen og overvågningen heraf i flere medlemsstater.

2.2. EØSU bemærker, at der i statusopgørelsen 2014-2020 blev udpeget en række udfordringer i forbindelse med gennemførelsen af den strategiske ramme på kort sigt i lyset af: i) ressourcemæssige begrænsninger i medlemsstaterne, ii) behovet for at fokusere mere på erhvervs sygdomme, demografiske forandringer, psykosociale risici og muskel- og knoglelidelser og iii) behovet for at hjælpe både arbejdstilsyn og virksomheder med at forbedre deres standarder for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen⁽⁹⁾.

2.3. EØSU bemærker, at EU-lovgivningen har gjort det muligt at nedbringe disse risici og bidraget til at forbedre standarderne for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i samtlige økonomiske sektorer i samtlige medlemsstater. Der ses dog stadig en række udfordringer, og covid-19-pandemien har øget risiciene, som der nu skal tages hånd om.

2.4. EØSU anerkender de betydelige fremskridt inden for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen de seneste år: antallet af arbejdsulykker med dødelig udgang faldt med ca. 70 % mellem 1994 og 2018. Afindustrialiseringen af Europa og bedre lægebehandling har bidraget til dette fald, men EU's ramme for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen har også spillet en væsentlig rolle⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Ibid.

⁽⁹⁾ Ibid.

⁽¹⁰⁾ Kommissionens meddelelse (COM(2021) 323 final).

2.5. EØSU bemærker, at der på trods af disse fremskridt stadig var over 3 300 ulykker med dødelig udgang og 3,1 mio. ulykker uden dødelig udgang i EU-27 i 2018, og at over 200 000 arbejdstagere hvert år dør af arbejdsrelaterede sygdomme. Disse store menneskelige lidelser udgør en konstant udfordring, og det er derfor nødvendigt at opretholde og forbedre beskyttelsesstandarderne for arbejdstagere ⁽¹¹⁾.

2.6. EØSU understreger, at arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme koster EU's økonomi over 3,3 % af BNP på årsbasis (ca. 460 mia. EUR i 2019), og at det anslås, at for hver euro, der investeres i sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, tjener arbejdsgiveren omkring det dobbelte ind igen ⁽¹²⁾.

2.7. Covid-19-pandemien har vist, hvor afgørende sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen er for beskyttelsen af arbejdstagernes sundhed, for hvordan vores samfund fungerer og for kontinuiteten i kritiske økonomiske aktiviteter. EØSU er enig i, at pandemien også har understreget behovet for en strategi, der er afstemt efter behovet for både politikker for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og folkesundhed, og som skaber synergier mellem de to aspekter, der har en direkte indvirkning på, »hvordan vores samfund fungerer og [på] kontinuiteten i kritiske økonomiske og sociale aktiviteter« ⁽¹³⁾.

3. EU's strategiske ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

3.1. Det er på denne overordnede baggrund, at Kommissionen fremlægger EU's nye strategiske ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen for perioden 2021-27 ⁽¹⁴⁾ (i det følgende benævnt »den strategiske ramme«), der blev bebudet i den europæiske søjle for sociale rettigheder, og som fokuserer på følgende tre hovedmål:

- Foregribelse og håndtering af **forandring** på det nye arbejdsmarked som følge af den grønne, digitale og demografiske omstilling
- Bedre **forebyggelse** af arbejdsulykker og -sygdomme
- Øget **beredskab** over for eventuelle fremtidige sundhedskriser.

3.2. EØSU er enig med Kommissionen i, at opfyldelsen af disse mål kræver:

- i) en solid social dialog
- ii) øget forsknings- og dataindsamlingskapacitet på nationalt plan og EU-plan
- iii) styrket håndhævelse
- iv) oplysningskampagner
- v) øget finansiering.

3.3. EØSU bemærker, at den strategiske rammen giver mulighed for at gennemføre 36 tiltag i løbet af gennemførelsesperioden, hvoraf 17 hører under Kommissionens ansvar, 16 under medlemsstaternes og 3 under arbejdsmarkedsparternes ansvar.

4. Bemærkninger til den strategiske ramme

4.1. Vedrørende afsnit 2.1: foregribelse og håndtering af forandring

4.1.1. I forbindelse med den grønne og den digitale omstilling er karakteren af mange opgaver, arbejdsmønstre og arbejdspladser under forandring, hvilket skaber store udfordringer for medlemsstaterne og virksomhederne, når det gælder om at sikre arbejdstagernes sundhed og trivsel.

4.1.2. Den aldrende arbejdsstyrke kræver, at arbejdsmiljøet og arbejdsopgaverne tilpasses ældre arbejdstageres særlige behov for at minimere risiciene, idet sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen spiller en afgørende rolle for at kunne reagere hensigtsmæssigt på de demografiske forandringer.

⁽¹¹⁾ Ibid.

⁽¹²⁾ Ibid.

⁽¹³⁾ Kommissionens meddelelse (COM(2021) 323 final).

⁽¹⁴⁾ Ibid.

4.1.3. De digitale teknologier kan desuden give arbejdstagerne — herunder arbejdstagere med handicap eller de ældste arbejdstagere — flere muligheder for at forbedre balancen mellem arbejdsliv og privatliv for både kvinder og mænd og støtte gennemførelsen af sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ved hjælp af tilgængelige værktøjer, oplysningskampagner og mere effektivt tilsyn.

4.1.4. EØSU mener, at robotisering og anvendelse af kunstig intelligens mindsker risikoen for farlige opgaver, som f.eks. opgaver i meget forurenede områder såsom spildevandssystemer, rensningsanlæg eller landbrugsarealer, hvor der spredes kunstgødning. Det kan også skabe nye muligheder for arbejdstagere og virksomheder. Nye teknologier medfører imidlertid også en række udfordringer, da arbejdet i stigende grad udføres på uregelmæssige tider og steder, og der er risiko for, at arbejdstagerne overvåges. Derudover er der en række risici forbundet med nye værktøjer og maskiner, hvilket øger den mentale belastning, som igen fører til et stigende antal psykosomatiske sygdomme, det er nødvendigt at træffe passende foranstaltninger overfor.

4.1.5. Selv om EU-lovgivningen inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen allerede omfatter mange af de risici, der opstår som følge af udviklingen inden for industri, udstyr og arbejdspladser, er EØSU enig med Kommissionen i, at der er behov for lovgivningsmæssige opdateringer i lyset af den teknologiske udvikling, den aldrende arbejdsstyrke og arbejdsformer i forandring.

4.1.6. EØSU anbefaler i den forbindelse, at Kommissionen reviderer selve rammedirektivet om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen for at tilpasse det til de faktiske forhold på arbejdspladsen og de nye risici og udfordringer som følge af klimaændringerne (såsom arbejde under høje udendørstemperaturer), de demografiske ændringer og digitaliseringen.

4.1.7. EØSU mener, at de psykosociale risici, der allerede var meget høje før pandemien, har oplevet en betragtelig stigning som følge af covid-19 og den massive indførsel af uforudset og ufrivilligt hjemmearbejde og de særlige betingelser, det har medført, såsom manglende grænser mellem arbejdsliv og privatliv, konstant konnektivitet, manglende social interaktion og øget brug af IKT.

4.2. Vedrørende afsnit 2.2 *Bedre forebyggelse af arbejdsrelaterede sygdomme og ulykker*

4.2.1. EØSU bakker overordnet set op om Kommissionens vision, navnlig: »en nulvisionstilgang over for arbejdsrelaterede dødsfald i EU. [...] Det er kun muligt at forebygge arbejdsrelaterede dødsfald ved: i) en grundig undersøgelse af ulykker og dødsfald på arbejdspladsen, ii) identifikation og håndtering af årsagerne til disse ulykker og dødsfald, iii) en øget bevidsthed om risici i forbindelse med arbejdsrelaterede ulykker, personskader og erhvervs sygdomme og iv) en styrkelse af håndhævelsen af eksisterende regler og retningslinjer.«

4.2.2. EØSU mener, at de ca. 100 000 arbejdsrelaterede kræftdødsfald på arbejdspladsen er uacceptable, og opfordrer medlemsstaterne til hurtigt at gennemføre strategien i køreplanen for kræftfremkaldende stoffer for så vidt angår gennemførelsen af grænseværdier og andre bestemmelser, der er vedtaget på EU-plan, og derved begrænser eksponeringen for 26 farlige stoffer og således forbedrer arbejdsvilkårene for ca. 40 mio. arbejdstagere. EØSU mener, at listen over farlige stoffer bør revideres og suppleres, navnlig med nanomaterialer og kræftfremkaldende virkninger deraf, og anbefaler, at antallet af kræftfremkaldende stoffer, der er omfattet af eksponeringsgrænseværdier, fastsættes til 50.

4.2.3. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fremme sundhed på arbejdspladsen og prioritere at styrke forskning og dataindsamling, både på EU-plan og nationalt plan. Sådanne tiltag bør navnlig omfatte arbejdsrelaterede hjerte-kar-sygdomme, muskel- og knoglelidelser og psykosociale risici.

4.2.4. EØSU støtter forslaget om løbende at ajourføre metoden til behandling af farlige stoffer og identificere nye effektivitetsgevinster i forbindelse med fastsættelsen af grænseværdier for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. EØSU understreger og støtter tilgangen til håndteringen af farlige stoffer, der tager udgangspunkt i videnskabelig vurdering i overensstemmelse med princippet om »ét stof, én vurdering«. EØSU betragter høringen af trepartsrådet i Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen og den tætte inddragelse af alle aktører som vellykket.

4.2.5. I forbindelse med Europa-Parlamentets og de berørte parters holdninger til behovet for at beskytte sundhedspersoner, der er udsat for farlige lægemidler og andre risici, mener EØSU, at man bør se nærmere på dette område, ikke kun gennem uddannelse, instruktion og vejledning, men også gennem vedtagelse af bindende lovgivning.

4.2.6. EØSU mener, at anerkendelse af mangfoldighed, herunder kønsforskelle og -uligheder, og bekæmpelse af forskelsbehandling på arbejdsmarkedet er afgørende for at sikre arbejdstagernes sikkerhed og sundhed, herunder i forbindelse med risikovurderinger på arbejdspladsen, og at der bør tilskyndes til foranstaltninger til at undgå kønsdiskrimination. Under alle omstændigheder bør der tages højde for, at arbejdsevnen kan påvirkes af fysiske forhold (amning, graviditet).

4.2.7. Arbejdsmarkedsperspektiverne for personer med handicap bør også forbedres, herunder den konkrete gennemførelse af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og faglige rehabiliteringsprogrammer for personer, der lider af kroniske sygdomme, eller som har været ude for en ulykke.

4.2.8. Særligt sårbare grupper af arbejdstagere skal beskyttes bedre. I den forbindelse bør alle medlemsstater være særligt opmærksomme på arbejdstilsyn og ratificeringen af konventionen om vold og chikane fra 2019. EØSU opfordrer alle medlemsstater til at ratificere denne konvention i perioden for denne strategis gennemførelse.

4.3. Vedrørende afsnit 2.3: Øget beredskab — hurtig reaktion på trusler

4.3.1. Covid-19-krisen har vist, at sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen har spillet en afgørende rolle med hensyn til at hjælpe arbejdstagere, virksomheder og medlemsstater med at beskytte liv og håndtere risici med henblik på at sikre trivsel, forretningskontinuitet og bæredygtighed.

4.3.2. En af de erfaringer, vi kan tage med os, og som sikrede et effektivt beredskab under krisen, er betydningen af synergier mellem sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og folkesundhed. Dette samspil skal styrkes i alle medlemsstater, så EU kan være forberedt på fremtidige sundhedskriser.

4.3.3. EØSU anerkender betydningen af Det Europæiske Arbejdsmiljøagenturs arbejde med at skabe vejledninger og værktøjer i samarbejde med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter, hvilket har gjort det muligt for virksomheder, navnlig SMV'er, at reagere hensigtsmæssigt på pandemiens forskellige faser.

4.3.4. Klassificeringen af SARS-CoV-2 i henhold til direktivet om organiske agenser har bidraget til at sikre beskyttelsen af arbejdstagere på steder, hvor virusset håndteres med henblik på fremstilling, distribution og anvendelse af vacciner.

4.3.5. Pandemien har vist, at mobile arbejdstagere og grænsearbejdere, herunder sæsonarbejdere, migranter og arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold er mere udsatte for usunde eller usikre arbejdsforhold såsom dårlige eller overfyldte boliger eller manglende oplysninger om deres rettigheder. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at opfylde deres forpligtelser inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og øge bevidstheden om behovet for at fremme retfærdige og sikre arbejdsvilkår og et retfærdigt liv for sæsonarbejdere, mobile arbejdere og grænsearbejdere.

4.3.6. EØSU bemærker, at det, som Kommissionen har understreget, er vigtigt at støtte arbejdstagere, der er blevet smittet med covid-19, og familier, der har mistet familiemedlemmer på grund af arbejdsrelateret eksponering for SARS-CoV2, og fremhæver, at 25 medlemsstater allerede har taget skridt i den retning ved at anerkende covid-19 som en erhvervs sygdom⁽¹⁵⁾.

4.4. Vedrørende afsnit 3: Gennemførelse af den opdaterede strategiske ramme

4.4.1. EØSU støtter Kommissionens udtalelse om, at »arbejdsmarkedets parter har særligt gode forudsætninger for at finde løsninger, der er tilpasset omstændighederne i forbindelse med en bestemt aktivitet eller sektor«⁽¹⁶⁾.

4.4.2. EØSU påpeger, at pandemien har vist, at virksomheder og arbejdspladser også er store centre for smittespredning, hvilket gør det vigtigere at have foranstaltninger for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, der er skræddersyet til de enkelte økonomiske enheder.

4.4.3. EØSU anbefaler, at Kommissionen på området og inden for den strategiske ramme tager initiativ til at fremme en permanent social dialog mellem arbejdsmarkedets parter om vilkårene for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen inden for alle aktivitetsområder og navnlig i virksomhederne. Inddragelsen af fagforeninger og arbejdstagerrepræsentanter og høringen af disse om den aktuelle situation sideløbende med kollektive overenskomstforhandlinger, gennemførelse af risikovurdering, -forebyggelse og -styring, udnyttelse af muligheder og skabelse af sikre og sunde arbejdsmiljøer har en direkte indvirkning på arbejdstagernes sundhed, på virksomhedernes produktivitet og konkurrenceevne og på selve samfundet, navnlig for så vidt angår de offentlige sundhedstjenester.

4.4.4. EØSU er enig med Kommissionen i, at kun præcis og rettidig viden om situationen for så vidt angår sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, både på EU- og medlemsstatsplan, gør det muligt at kortlægge udfordringer og risikoforebyggelse, fastlægge passende politikker, overvåge gennemførelsen og analysere resultaterne heraf. Kendskab til videnskabelige og teknologiske innovationer og deres konstante indarbejdning i de politiske beslutninger muliggør den fortsatte udvikling heraf.

⁽¹⁵⁾ Ibid.

⁽¹⁶⁾ Ibid.

4.4.5. EØSU bakker op om behovet for ajourførte og realistiske databaser om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen på EU- og medlemsstatsniveau med nye sociale indikatorer, der muliggør forskning og udarbejdelse af rapporter, analyser og undersøgelser af alle aspekter af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen ⁽¹⁷⁾.

4.4.6. EØSU bemærker, at »den vellykkede gennemførelse af denne strategiske ramme i høj grad afhænger af dens gennemførelse på nationalt og lokalt plan« ⁽¹⁸⁾. Dette giver medlemsstaterne større ansvar for at overholde og håndhæve lovgivningen og for at fjerne hindringer for den sociale dialog mellem arbejdsmarkedets parter, da en af de grundlæggende forudsætninger for, at den strategiske ramme kan lykkes, er arbejdstilsynenes indgriben på medlemsstatsniveau, arbejdsmedicinske teknikeres og lægers indsats og inddragelse af fagforeninger og repræsentanter for arbejdstagerne inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

4.4.7. For at målene for den strategiske ramme kan blive en succes, understreger EØSU, at virksomhederne har det overordnede ansvar for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, uanset om arbejdstagerne er på arbejdspladsen eller arbejder hjemmefra eller fra et andet sted. Dette er imidlertid en udfordring, når arbejdstagerne arbejder hjemmefra eller fra et andet sted, som arbejdsgiveren ikke har kontrol over eller adgang til.

4.4.8. EØSU er enig i, at øget oplysning om risikoen for arbejdsulykker, personskader og erhvervs sygdomme er afgørende for at nå målene i den strategiske ramme med fokus på »nulvisionen« om dødsfald som følge af arbejdsulykker. EØSU mener, at oplysning er en af de vigtigste foranstaltninger for anvendelsen af lovgivningen, men at det er den allerede eksisterende lovgivning og den efterfølgende deltagelse og overvågning, som overordnet afgør udfaldet. EØSU er overbevist om, at fokus på forebyggelse og overholdelse af direktiverne om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen er afgørende for at opnå målsætningerne i strategien.

4.4.9. EØSU mener, at denne oplysning i vid udstrækning afhænger af, at man aktivt inddrager arbejdsmarkedets parter og øvrige aktører. Det er i denne sammenhæng, at EØSU værdsætter og anbefaler, at Kommissionen i højere grad fremhæver den rolle, som Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen spiller.

4.4.10. EØSU mener, at selv om opfyldelsen af disse mål er fælles for alle aktører — medlemsstaterne, virksomhederne, arbejdstilsynene og arbejdstagerne — varierer ansvarsgraden, idet arbejdstagerne er de mest sårbare med mindst indflydelse, som derfor bør nyde størst mulig beskyttelse.

4.4.11. EØSU mener følgelig, at arbejdstagere bør have mulighed for at nægte at arbejde, når de mener, at der er fare for ulykker eller alvorlige sygdomme på arbejdspladsen, navnlig risiko for dødsfald, og i sidste ende at have ret til at sige op og opnå erstatning, hvis der opstår en livstruende situation, som følge af at en virksomhed ikke overholder reglerne om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

4.4.12. EØSU bemærker, at 11 europæiske fonde og finansieringsmekanismer har kapacitet til at finansiere tiltag på de forskellige områder inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen ⁽¹⁹⁾. EØSU understreger, at finansiel støtte til tiltag inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen er en af de vigtigste foranstaltninger for en vellykket strategisk ramme. EØSU anbefaler, at Kommissionen giver medlemsstaterne og navnlig arbejdsmarkedets parter mere detaljerede oplysninger, således at de får bedre adgang til gennemførelsen af projekter inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

4.5. Vedrørende afsnit 4 — Fremme af verdensomspændende effektive standarder for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

4.5.1. EØSU bakker op om, at »i en globaliseret verden stopper sundheds- og sikkerhedstrusler ikke ved grænserne«, og at formålet med den strategiske ramme er »at hæve standarderne for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen globalt« ⁽²⁰⁾.

4.5.2. EØSU støtter også Kommissionens holdning om at samarbejde med ILO om at gennemføre og følge op på ILO's 100-års erklæring om fremtidens arbejde fra 2019 og bakker op om indarbejdelsen af retten til sikre og sunde arbejdsvilkår i ILO's grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁷⁾ Ibid.

⁽¹⁸⁾ Ibid.

⁽¹⁹⁾ Ibid.

⁽²⁰⁾ Ibid.

BILAG

Følgende ændringsforslag opnåede mindst en fjerdedel af stemmerne, men blev forkastet under debatten (forretningsordenens artikel 43, stk. 2):

ÆNDRINGSFORSLAG 1**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027**Punkt 4.1.5**

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
Selv om EU-lovgivningen inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen allerede omfatter mange af de risici, der opstår som følge af udviklingen inden for industri, udstyr og arbejdspladser, er EØSU enig med Kommissionen i, at der er behov for lovgivningsmæssige opdateringer i lyset af den teknologiske udvikling, den aldrende arbejdsstyrke og arbejdsformer i forandring.	Selv om EU-lovgivningen inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen allerede omfatter mange af de risici, der opstår som følge af udviklingen inden for industri, udstyr og arbejdspladser, er EØSU enig med Kommissionen i, at der måske er behov for lovgivningsmæssige opdateringer i lyset af den teknologiske udvikling, den aldrende arbejdsstyrke og arbejdsformer i forandring.

Resultat af afstemningen:

For: 70

Imod: 118

Hverken for eller imod: 11

ÆNDRINGSFORSLAG 2**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 4.1.6

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
EØSU anbefaler i den forbindelse, at Kommissionen reviderer selve rammedirektivet om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen for at tilpasse det til de faktiske forhold på arbejdspladsen og de nye risici og udfordringer som følge af klimaændringerne (såsom arbejde under høje udendørstemperaturer), de demografiske ændringer og digitaliseringen.	EØSU anbefaler i den forbindelse, at Kommissionen fortsat nøje overvåger gennemførelsen af rammedirektivet om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og om nødvendigt reviderer det for at sikre, at det også omfatter de nye risici og udfordringer som følge af klimaændringerne (såsom arbejde under høje udendørstemperaturer), de demografiske ændringer og digitaliseringen.

Resultat af afstemningen:

For: 68

Imod: 124

Hverken for eller imod: 12

ÆNDRINGSFORSLAG 3

Fremsat af:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 4.2.2

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
EØSU mener, at de ca. 100 000 arbejdsrelaterede kræftdødsfald på arbejdspladsen er uacceptable, og opfordrer medlemsstaterne til hurtigt at gennemføre strategien i køreplanen for kræftfremkaldende stoffer for så vidt angår gennemførelsen af grænseværdier og andre bestemmelser, der er vedtaget på EU-plan, og derved begrænser eksponeringen for 26 farlige stoffer og således forbedrer arbejdsvilkårene for ca. 40 mio. arbejdstagere. EØSU mener, at listen over farlige stoffer bør revideres og suppleres, navnlig med nanomaterialer og kræftfremkaldende virkninger deraf , og anbefaler, at antallet af kræftfremkaldende stoffer, der er omfattet af eksponeringsgrænseværdier, fastsættes til 50 .	EØSU mener, at de ca. 100 000 arbejdsrelaterede kræftdødsfald på arbejdspladsen er uacceptable, og opfordrer medlemsstaterne til hurtigt at gennemføre strategien i køreplanen for kræftfremkaldende stoffer for så vidt angår gennemførelsen af grænseværdier og andre bestemmelser, der er vedtaget på EU-plan, og derved begrænser eksponeringen for 26 farlige stoffer og således forbedrer arbejdsvilkårene for ca. 40 mio. arbejdstagere. EØSU mener, at listen over farlige stoffer bør revideres og suppleres, navnlig med specifikke nanomaterialer med påviste kræftfremkaldende virkninger, og anbefaler, at der gøres en maksimal indsats for at udvide antallet af kræftfremkaldende stoffer, der er omfattet af eksponeringsgrænseværdier.

Resultat af afstemningen:

For: 68

Imod: 135

Hverken for eller imod: 6

ÆNDRINGSFORSLAG 4**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027**Punkt 4.2.5**

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
I forbindelse med Europa-Parlamentets og de berørte parters holdninger til behovet for at beskytte sundhedspersoner, der er udsat for farlige lægemidler og andre risici, mener EØSU, at man bør se nærmere på dette område, ikke kun gennem uddannelse, instruktion og vejledning, men også gennem vedtagelse af bindende lovgivning.	I forbindelse med Europa-Parlamentets og de berørte parters holdninger til behovet for at beskytte sundhedspersoner, der er udsat for farlige lægemidler og andre risici, mener EØSU, at man bør se nærmere på dette område, ikke kun gennem uddannelse, instruktion og vejledning, men også gennem effektiv gennemførelse af den eksisterende lovgivning.

Resultat af afstemningen:

For: 71

Imod: 133

Hverken for eller imod: 9

ÆNDRINGSFORSLAG 5**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 4.3.5

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
<p>Pandemien har vist, at mobile arbejdstagere og grænsearbejdere, herunder sæsonarbejdere, migranter og arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold er mere udsatte for usunde eller usikre arbejdsforhold såsom dårlige eller overfyldte boliger eller manglende oplysninger om deres rettigheder. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at opfylde deres forpligtelser inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og øge bevidstheden om behovet for at fremme retfærdige og sikre arbejdsvilkår og et retfærdigt liv for sæsonarbejdere, mobile arbejdere og grænsearbejdere.</p>	<p>Pandemien har vist, at mobile arbejdstagere og grænsearbejdere, herunder sæsonarbejdere og vandrende arbejdstagere i ustabile ansættelsesforhold kan være mere udsatte for usunde eller usikre arbejdsforhold såsom dårlige eller overfyldte boliger eller manglende oplysninger om deres rettigheder. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at opfylde deres forpligtelser inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og øge bevidstheden om behovet for at fremme retfærdige og sikre arbejdsvilkår og et retfærdigt liv for sæsonarbejdere, mobile arbejdere og grænsearbejdere.</p>

Resultat af afstemningen:

For: 72

Imod: 125

Hverken for eller imod: 11

ÆNDRINGSFORSLAG 6

Fremsat af:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 4.4.11

Punktet udgår:

Udtalelse	Ændringsforslag
<p><i>EØSU mener følgelig, at arbejdstagere bør have mulighed for at nægte at arbejde, når de mener, at der er fare for ulykker eller alvorlige sygdomme på arbejdspladsen, navnlig risiko for dødsfald, og i sidste ende at have ret til at sige op og opnå erstatning, hvis der opstår en livstruende situation, som følge af at en virksomhed ikke overholder reglerne om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.</i></p>	

Resultat af afstemningen

For: 69

Imod: 135

Hverken for eller imod: 8

ÆNDRINGSFORSLAG 7**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027**Punkt 1.4.1**

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
Vedrørende underafsnit 2.1: i) Ifølge den strategiske ramme finder reglerne for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ikke anvendelse på personer, der er selvstændige. Udvalget anbefaler, at der rettidigt udføres en undersøgelse med deltagelse af Kommissionen, eksperter og arbejdsmarkedets parter for at finde den bedste løsning, der overholder princippet om, at alle selvstændige også bør arbejde i et sikkert og sundt miljø, og at konklusionerne fra undersøgelsen fremlægges forud for topmødet om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i 2023. ii) Når det gælder Kommissionens plan om at iværksætte et ikkelovgivningsmæssigt initiativ på EU-plan om mental sundhed på arbejdspladsen, foreslår udvalget netop på grund af bevæggrundene i den strategiske ramme, at dette initiativ gøres lovgivningsmæssigt.	Vedrørende underafsnit 2.1: i) Ifølge den strategiske ramme finder reglerne for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ikke anvendelse på personer, der er selvstændige. Udvalget anbefaler, at der rettidigt udføres en undersøgelse med deltagelse af Kommissionen, eksperter og arbejdsmarkedets parter for at finde den bedste løsning, der overholder princippet om, at alle selvstændige også bør arbejde i et sikkert og sundt miljø, og at konklusionerne fra undersøgelsen fremlægges forud for topmødet om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i 2023. ii) Når det gælder Kommissionens plan om at iværksætte et ikkelovgivningsmæssigt initiativ på EU-plan om mental sundhed på arbejdspladsen, bifalder udvalget Kommissionens strategi.

Resultat af afstemningen:

For: 66

Imod: 135

Hverken for eller imod: 8

ÆNDRINGSFORSLAG 8**Fremsat af:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 1.4.2

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
<p>Vedrørende underafsnit 2.2: i) EØSU opfordrer Kommissionen til at medtage arbejdsrelateret kræft i den kommende europæiske kræfthandlingsplan og til at udvide direktivet om kræftfremkaldende stoffer og mutagener til også at omfatte reproduktionstoksiske stoffer og farlige lægemidler; ii) EØSU anbefaler endvidere, at Kommissionens planer om at »vurdere, hvordan man kan styrke effektiviteten af direktivet om sanktioner over for arbejdsgivere (2009/52/EF)« fører til, at arbejdsgivere, der ikke overholder reglerne, sanktioneres hårdere; iii) EØSU foreslår på linje med de nylige erfaringer fra covid-19, at der hurtigst muligt udarbejdes et lovgivningsinitiativ om forebyggelse af psykosociale risici; iv) Erfaringerne og undersøgelserne om bevægeapparatsygdomme viser, at der er behov for et lovgivningsinitiativ på området.</p>	<p>Vedrørende underafsnit 2.2: i) EØSU støtter forslaget i den strategiske ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen om at opstille en prioritetsliste for, hvilke reproduktionstoksiske stoffer der skal håndteres, på basis af den udtalelse, der er vedtaget i Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen, om opstilling af en liste over prioriterede stoffer med henblik på en grænseværdi for erhvervsmæssig eksponering, og opfordrer Kommissionen til at medtage arbejdsrelateret kræft i den kommende europæiske kræfthandlingsplan; ii) EØSU anbefaler endvidere, at Kommissionens planer om at »vurdere, hvordan man kan styrke effektiviteten af direktivet om sanktioner over for arbejdsgivere (2009/52/EF)« fører til en effektiv gennemførelse og håndhævelse; iii) EØSU er enig i Kommissionens tilgang om i samarbejde med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter at udarbejde et ikkelovgivningsinitiativ om mental sundhed på arbejdspladsen på EU-niveau, som vurderer nye spørgsmål vedrørende arbejdstagernes mentale sundhed; iv) EØSU støtter Kommissionens mål om at integrere psykosociale og ergonomiske risici i kampagnen om sunde arbejdspladser.</p>

Resultat af afstemningen:

For: 70

Imod: 140

Hverken for eller imod: 7

ÆNDRINGSFORSLAG 9

Fremsat af:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 — En EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027

Punkt 1.4.3

Ændres som følger:

Udtalelse	Ændringsforslag
<p>Vedrørende underafsnit 2.3: EØSU anbefaler, i) at henstillingen om den europæiske liste over erhvervssygdomme omdannes til et direktiv; ii) at direktivet om biologiske agenser forbedres, og at de seneste erfaringer indarbejdes; iii) at det, for så vidt angår de nationale arbejdstilsyn, fastsættes, at medlemsstaterne ved udløbet af den strategiske ramme skal opfylde målet om én arbejdsinspektør pr. 10 000 arbejdstagere som fastsat i ILO's standarder. Hvis dette mål ikke nås inden for denne strategiske ramme, bør Kommissionen fremlægge et lovgivningsinitiativ med henblik herpå.</p>	<p>Vedrørende underafsnit 2.3: EØSU bemærker, i) at der i medlemsstaterne bør sikres en passende opfølgning på henstillingen om den europæiske liste over erhvervssygdomme; ii) at direktivet om biologiske agenser er blevet forbedret, og at de seneste erfaringer er blevet indarbejdet.</p>

Resultat af afstemningen:

For: 70

Imod: 133

Hverken for eller imod: 7

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Rådets henstilling om blandet læring for inkluderende undervisning af høj kvalitet på primær- og sekundærtrinet«

(COM(2021) 455 final)

(2022/C 105/19)

Hovedordfører: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Hovedordfører: **Michael MCLOUGHLIN**

Anmodning om udtalelse	Rådet, 30.8.2021
Retsgrundlag	Artikel 165, stk. 4, og artikel 166, stk. 4, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedttaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling	nr. 654
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	152/0/0

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) glæder sig over, at forslaget understreger, at »uddannelse er en grundlæggende menneskeret og en af barnets rettigheder«. EØSU glæder sig også over, at formålet med forslaget er at gennemføre den europæiske søjle for sociale rettigheder og andre vigtige EU-initiativer⁽¹⁾, der sigter mod at fremme samarbejde blandt medlemsstaterne med henblik på at gøre inkluderende undervisning af høj kvalitet til virkelighed i den grønne og den digitale omstilling af det sociale og økonomiske liv og arbejdsmarkedet.

1.2. EØSU opfordrer igen »Kommissionen og medlemsstaterne til at gennemføre det første princip i den europæiske søjle for sociale rettigheder, som skal gøre god og inkluderende undervisning og livslang læring til en ret for alle i Europa«⁽²⁾, og til at anvende dette princip og forbedre uddannelserne inden for digitale færdigheder og kompetencer med støtte til blandet læring for alle og — efter aftale med arbejdsmarkedets uddannelsespartner og civilsamfundet — bæredygtig offentlig finansiering.

1.3. EØSU henviser til sin udtalelse⁽³⁾, hvori udvalget anmoder om, at »gennemførelsen af handlingsplanen for digital uddannelse 2021-2027 skal sikre en effektiv social dialog og høring af interessenter, respekt for og håndhævelse af arbejdstagerrettigheder samt arbejdstagernes information, høring og deltagelse i udviklingen af digitale færdigheder og iværksætterkompetencer, navnlig inden for erhvervsrettet uddannelse, voksenuddannelse og medarbejderuddannelse med henblik på at mindske den kvalifikationskløft, virksomhederne står over for«.

1.4. EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at bygge videre på erfaringer med uddannelse under covid-19-krisen og til at sikre, at blandet læring udformes omhyggeligt og udøves i den afbalancerede læseplan med støtte fra passende pædagogiske værktøjer med henblik på at sikre, at alle børn får et passende og innovativt læringsmiljø og passende og innovative læringsværktøjer. Medlemsstaterne skal sikre, at der etableres blandet læring for at støtte inkluderende undervisning af høj kvalitet, navnlig for børn i nød. Selvom det vinder frem og får mere opmærksomhed kræver blandet læring som koncept stadig yderligere forskning og studier, navnlig fra de uddannelsesmæssigt dårligst stillede perspektiv samt for skoler på primærtrinet og det tidlige sekundærtrin.

⁽¹⁾ COM(2020) 625 final, COM(2020) 624 final, EUT C 66 af 26.2.2021 s. 1, EUT C 221 af 10.6.2021, s. 3.

⁽²⁾ EUT C 56 af 16.2.2021, s. 1.

⁽³⁾ EUT C 286 af 16.7.2021, s. 27.

1.5. EØSU bemærker, at det for at sikre mere selvstændighed for studerende i deres læringsprocesser er vigtigt, at blandet læring er tilgængelig for alle studerende og ikke kun for dem, der bor i landområder, hvor der ikke er adgang til skoler, eller er i tertiærudannelse, hvor der kræves selvstændig læring fra de studerendes side.

1.6. EØSU bemærker, at de studerendes sundhed og sikkerhed, især når det gælder studerende på erhvervsuddannelser, skal sikres i forbindelse med projektbaseret læring, der ikke foregår på skoler. Længerevarende fjernundervisning, der blev anvendt under covid-19-krisen, har haft negative konsekvenser for de studerendes og lærernes mentale og fysiske trivsel samt for elevernes læringsudbytte. EØSU glæder sig over forslaget fokus på, at kvalificerede psykologer skal støtte de studerendes og lærernes trivsel på en effektiv måde.

1.7. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at blandet læring medtages i deres uddannelsesstrategi efter effektiv dialog med arbejdsmarkedets relevante uddannelsespartner og interessenter inden for uddannelse på en måde, der bidrager positivt til inkluderende undervisning af høj kvalitet for studerende, sikrer adgang til gode undervisnings- og læringsmiljøer og de nødvendige værktøjer og den nødvendige støtte til lærere og ikke lader studerende stå tilbage uden støtte.

1.8. EØSU opfordrer endvidere medlemsstaterne til at sikre, at blandet læring ikke er skadelig for den sociale værdi af uddannelse eller relevansen af personlig undervisning i uddannelsesprogrammer. Erfaringerne med nødundervisning og -læring online under covid-19-pandemien har kastet lys over den uerstattelige værdi af personlig undervisning og af løbende interaktion og feedback mellem lærere og studerende for at sikre inkluderende undervisning af høj kvalitet. Relationer mellem studerende og lærere er afgørende for de studerendes motivation og læring, hvilket ikke bør undermineres af blandet læring.

1.9. EØSU anmoder medlemsstaterne om at sikre, at udviklingen af personlige uddannelsesplaner tager højde for de studerendes behov for hjælpemiddelteknologi. EØSU understreger desuden, at dette kræver, at lærerne får tilstrækkelig hjælp fra støtte medarbejdere, der kender disse teknologier og er i stand til at udnytte dem effektivt til at opfylde de behov, som studerende med handicap har.

1.10. EØSU understreger lærernes centrale rolle i blandet læring. Personaleudvekslinger, samarbejdsprojekter og personlig undervisning er mulig, hvis der er afsat tilstrækkelig undervisningstid til det, og skoleledelsen bakker op om det. Det er meget vigtigt at fremme et fællesskab for blandet læring, der fremmer værdien af undervisnings- og uddannelsesteknologi.

1.11. Desuden understreger EØSU, at blandet læring for at sikre inkluderende undervisning af høj kvalitet bør bidrage til gennemførelsen af »Rådets konklusioner om fremtidens europæiske lærere og undervisere«. EØSU opfordrer i denne henseende medlemsstaterne til effektivt at støtte lærerne i deres forberedelser til at yde støtte til studerende i forbindelse med god blandet læring ved at forbedre, ajourføre og gøre indledende og løbende professionel udvikling mere relevant i forhold til lærernes og de studerendes behov.

1.12. EØSU glæder sig over de foreslåede tiltag til støtte for lærernes IT-færdigheder såsom digitale opkvalificeringskurser, -programmer og -værktøjer for lærere og udvikling og videreformidling af pædagogiske moduler og ressourcer online og i klasseværelset. Desuden bør forslaget støtte lærernes ret til at modtage ajourført og tilgængelig løbende professionel udvikling. Dette bør anerkendes i social dialog og kollektive forhandlinger på nationalt, regionalt og lokalt plan med meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets uddannelsespartner.

1.13. EØSU understreger, at masselæringskurser online (MOOC'er) ikke nødvendigvis er interaktive eller baseret på god pædagogik. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at yde mere alsidig uddannelsesstøtte til lærere, undervisere, skoleledere og undervisere på læreruddannelsen vedrørende blandet læring på platformen School Education Gateway, der fører til certificering. De tekniske ressourcer og materialer, der er udviklet med støtte fra Kommissionen, og som skal anvendes til blandet læring, skal være pålidelige, lette at bruge, oversat til alle officielle EU-sprog og enstemmigt godkendt af alle interessenter i læringsprocessen. EØSU anbefaler, at European Teacher Academy-projekterne også bliver bedt om at udvikle fælles akkrediterede læreruddannelsesprogrammer om forbedring af pædagogikken i forbindelse med blandet læring. Mikroeksamensbevisers rolle i forbindelse med blandet læring bør undersøges.

1.14. EØSU glæder sig over, at forslaget lægger vægt på trivsel inden for lærerfaget og på at gøre faget attraktivt, og foreslår, at medlemsstaterne ansætter flere lærere for at støtte undervisningsstabens trivsel. EØSU bemærker, at den alvorlige mangel på lærere og de lidt attraktive arbejdsforhold og lønninger⁽⁴⁾ har negative konsekvenser for undervisningens kvalitet. Dette kan skabe en hindring for udviklingen af inkluderende systemer til blandet læring af høj kvalitet.

1.15. EØSU påpeger, at kombinationen af fysisk undervisning og fjernundervisning forudsætter, at lærerne er kreative og innovative⁽⁵⁾ og har gode pædagogiske færdigheder. Det er vigtigt at udforme blandet læring på en sådan måde, at den respekterer lærernes arbejdsbyrde, arbejdstid og anstændige arbejdsforhold og sikrer, at de har et støttende arbejdsmiljø.

1.16. EØSU anbefaler, at der sikres demokratisk skoleledelse, hvor de studerende og lærerne har reel selvstændighed til at styre deres egen lærings- og undervisningsproces. EØSU fremhæver igen betydningen af at sikre og styrke den demokratiske ledelse af uddannelses- og undervisningssystemer, der bør omfatte meningsfuld høring af det organiserede civilsamfund⁽⁶⁾.

1.17. EØSU bemærker, at blandet læring uden for en formel uddannelsessammenhæng, f.eks. uformel og ikkeformel læring, skal anerkendes med effektiv gennemførelse af Rådets henstilling af 20. december 2012 om validering af ikkeformel og uformel læring. Uformel og ikkeformel læring spiller afgjort en vigtig rolle med hensyn til at støtte udviklingen af essentielle interpersonelle, kommunikative og kognitive færdigheder, herunder bl.a. kreativitet, aktivt medborgerskab og færdigheder til arbejdslivet. Deltagelse i valideringsprocesser skal være tilgængelige for alle og støttes med bæredygtige offentlige investeringer.

1.18. EØSU understreger, at veludviklet blandet læring skal understøttes af bæredygtige offentlige investeringer, fremhæves som del af det europæiske semester og have støtte fra yderligere EU-fonde såsom genopretnings- og resiliensfaciliteten, Erasmus+ og ESF+. Det er vigtigt for enhver lærende, at adgangen til onlinelæringsprogrammer af høj kvalitet støttes. Der er behov for flere investeringer, især for at sikre fjernundervisning af høj kvalitet for studerende på erhvervsuddannelser og for at sikre deres adgang til værktøjer og simulatorer, der hjælper dem med selvstændig praktisk læring i et sikkert miljø og stiller offentlige centre til livslang læring⁽⁷⁾ og biblioteker til rådighed.

1.19. EØSU bemærker, at den voksende brug af digitale værktøjer inden for rammerne af blandet læring i stigende grad udsætter studerendes og læreres datasikkerhed samt læreres intellektuelle ejendomsret for fare. Derfor bør Kommissionen og medlemsstaterne sørge for bæredygtig offentlig finansiering og etablere en passende juridisk ramme gennem høringer med arbejdsmarkedets uddannelsespartner og interessenter inden for uddannelse, der sikrer databeskyttelse og intellektuel ejendomsret inden for uddannelse. EØSU er bekymret over, at der i henstillingen gives udtryk for, at det ikke kræver yderligere midler at gennemføre planerne i forslaget. Finansiering kan være en måde til at udnytte samarbejdet på områder, hvor der ikke er nogen stærk EU-kompetence. Omkostningerne kan omfatte hosting, vedligeholdelse og udstyr til integrering af en platform, hosting af undervisningsressourcer, datasikkerhed, udstyr til lærere og elever osv. De dårligst stillede studerende vil lide mest, hvis der ikke er ordentlige ressourcer.

1.20. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at tackle det stadig større antal undervisningsudbydere og væksten i sektoren for uddannelsesteknologi, der i stigende grad vil blive tilgodeset af gennemførelsen af blandet læring i uddannelsesprogrammer. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at udvikle national lovgivning, inklusive muligheden for at oprette offentlige platforme til onlineundervisning og -læring for at beskytte den offentlige værdi af uddannelse. Desuden

⁽⁴⁾ Kommissionen: Teachers in Europe Careers, Development and Well-being, 2021.

⁽⁵⁾ Kommissionen: Blended learning in school education — guidelines for the start of the academic year 2020/21.

⁽⁶⁾ EUT C 286 af 16.7.2021, s. 27.

⁽⁷⁾ P. Downes (2011), *Multi/Interdisciplinary Teams for Early School Leaving Prevention: Developing a European Strategy Informed by International Evidence and Research*. Kommissionen, NESET (Network of Experts on Social Aspects of Education and Training), Generaldirektoratet for Uddannelse, Unge, Idræt og Kultur, Bruxelles.

bør offentlige platforme implementeres gennem meningsfuld høring af arbejdsmarkedets uddannelsesparter og uddannelsesinteressenter med fuld respekt for læreres og undervisningspersonales professionelle selvstændighed samt uddannelsesinstitutioners akademiske frihed og selvstændighed uden at lægge pres på lærere eller undervisningspersonale vedrørende det uddannelsesmateriale og de pædagogiske metoder, de anvender.

1.21. I kraft af den betydning, blandet læring som helhed tillægges, foreslår EØSU, at diskret måling og differentieret dataindsamling baseret på alder, der anerkender børns og unges forskellige udviklingsmæssige behov, udvikles til denne henstilling. Dette bør gøre det muligt at indsamle information om relaterede metrikker for dårligt stillede såsom mobning og skolefravald. De præcise målinger kan udvikles i samarbejde med de relevante partnere. På samme måde skal der som følge heraf være klar rapportering og overvågning af leveringen af henstillingen.

2. Generelle bemærkninger

2.1. I denne udtalelse ses der på forslaget til Rådets henstilling om blandet læring for inkluderende undervisning af høj kvalitet på primær- og sekundærtrinet. Udtalelsen lægger også vægt på grundlæggende erhvervsuddannelse på sekundærtrinet. Den foreslåede henstilling anbefaler ikke, at underviserens tilstedeværelse i læringen reduceres og opmuntrer ikke til flere timer foran en skærm. EØSU glæder sig over inddragelsen af unge, der bør opretholdes og fortsættes i hele processen.

2.2. I henhold til en undersøgelse fra Kommissionen ⁽⁸⁾ forstås blandet læring som en hybridtilgang, der kombinerer undervisning på skolen med fjernundervisning, inklusive onlineundervisning. Blandt læring er en fleksibel model, der kan understøtte et projekts eller en studieplans fremskridt, samtidig med at det ikke kræver, at lærere og lærende til enhver tid befinder sig på det samme fysiske sted.

2.3. Mens skolebaseret undervisning fremmer de lærendes sociale kompetencer, trivsel, tilhørsforhold, fællesskabsfølelse og bedre personlig interaktion mellem lærere og studerende og blandt de studerende indbyrdes, kan velorganiseret blandet læring hjælpe de lærende med at opnå mere selvstændig, individuel og selvstyret læring ⁽⁹⁾. Det kan være særlig velegnet til læring i forbindelse med kreative fag, inklusive videomateriale.

2.4. Selv om forslaget beskriver blandet læring som en hybridtilgang og understreger dens fleksibilitet og potentiale for fremme af selvstændige studier, er der behov for yderligere afklaring vedrørende den rolle, som lærere og undervisere spiller i forbindelse med gennemførelsen af blandet læring. I denne henseende er det vigtigt at sikre, at blandet læring gennemføres i læseplaner med en tilgang for hele skolen, der tager højde for læreres, studerendes og deres familiers behov. Det er også nødvendigt, at blandet læring gennemføres i skoletiden og ikke skaber en ikkebæredygtig overbelastning for lærere eller en ekstra byrde for elevernes familier.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Covid-19-krisen har tvunget studerende på skoler på primær- og sekundærtrinet og erhvervsuddannelser til at blive mere selvstændige lærende. Skoler og lærere er — for det meste uden ordentlig forberedelse — blevet tvunget til at tilpasse sig nødonlineundervisning og -fjernundervisning via digitale beskedtjenester, e-mails, onlinevideochat og andre muligheder for oprettelse af forbindelse til børnene for at levere passende undervisning under nedlukningen. Det har også været en stor udfordring for børn med handicap, der er dårligere stillet i forbindelse med interaktion via digitale medier. Regeringer, TV-selskaber, arbejdsmarkedets parter, uddannelses- og undervisningsudbydere, NGO'er og enkeltpersoner har arbejdet utroligt hurtigt for at hjælpe lærere med at oprette virtuelle klasseværelser og samarbejdsplatforme, men der er stadig meget at gøre.

3.2. I kraft af covid-19-krisens store konsekvenser for unge og uddannelsessystemet skal vi også være forsigtige med hensyn til timingen af forandringer. Denne tilbagevenden til fysisk undervisning kræver tid, og mange unge skal vænne sig til at vende tilbage til det »normale«. For mange forandringer på for kort tid kan virke destabiliserende. Børn og unge har været hårdest ramt af covid-19-krisen. Deres uddannelse, socialisering, økonomiske udsigter og mentale sundhed har lidt særlig meget under pandemien. Prioriteten i den kommende periode bør være normalisering og et særligt fokus på trivsel, mental sundhed og formel undervisning.

⁽⁸⁾ Kommissionen: Blended learning in school education — guidelines for the start of the academic year 2020/21.

⁽⁹⁾ Ibid.

3.3. EØSU giver udtryk for bekymring over mulighederne for skoler på primærtrinnet og sågar tidlige klasser på sekundærtrinnet for at håndtere blandet læring, da disse aldersgrupper ofte mangler de nødvendige kompetencer til at være aktive lærende i et blandet læringsmiljø. De mangler normalt selvledelse, samarbejdsevner, IKT-færdigheder, videnopbygning, selvevalueringsfærdigheder og adskillige andre såkaldte færdigheder til det 21. århundrede. Disse færdigheder er nødvendige for succesrig læring i et blandet miljø, og mangel på disse færdigheder i en gruppe af lærende er en reel trussel mod levering af blandet læring af høj kvalitet. Der skal etableres et princip om, at eksperimentelle overgange til blandet læring begynder med ældre elever snarere end med yngre.

3.4. EØSU understreger, at studerende på erhvervsuddannelser under covid-19 er gået glip af størstedelen af den praktiske læring, der erhverves under praktikophold. Manglende adgang til bredbånd og IT-værktøjer, utilstrækkelig interaktion mellem lærere og studerende og mangel på passende undervisningsmiljøer har ført til større frafald, navnlig blandt piger og socioøkonomisk dårligt stillede børn. Blandet læring skal derfor udformes og implementeres omhyggeligt for at sikre, at alle børn har adgang til et inkluderende læringsmiljø og værktøjer. Henstillingen fokuserer i det store og hele på undervisning på primær- og sekundærtrinnet og på grundlæggende erhvervsuddannelser på sekundærtrinnet, men det ville være nyttigt at udforske potentialet for blandet læring i forbindelse med praktikophold.

3.5. Forslaget omfatter blandt andre foranstaltninger en direkte reaktion på krisen til »prioritering af de lærendes og deres familiers fysiske og mentale trivsel« samt at sætte »mere skub i udviklingen af de lærendes og familiernes digitale kompetencer«. I denne henseende understreger EØSU, hvor vigtigt det er at udvide omfanget af sikring af trivsel og forbedring af digitale kompetencer for at dække hele uddannelsessystemet, inklusive især lærere, undervisere og skoleledere.

3.6. EØSU glæder sig over, at Kommissionen foreslår at udvikle specifikt vejledningsmateriale, håndbøger og andre konkrete dokumenter i samarbejde med medlemsstaterne på grundlag af fakta, peerlæringsaktiviteter og god praksis. Dette vil afhjælpe de fastlagte mangler i støtten til udviklingen af en tilgang med blandet læring på skole- og systemplan. Arbejdsmarkedets parter og andre relevante interessenter bør også være del af dette samarbejde. Hvert træk, hver ændring og hver justering af uddannelsessystemerne skal udføres med største forsigtighed. Vi skal være helt sikre på, at sådanne ændringer på ingen måde forværrer situationen for de uddannelsesmæssigt dårligst stillede og øger skolefrafaldet, som nok er de største udfordringer, vores uddannelsessystem står over for.

3.7. EØSU mener, at blandet læring har potentiale til helt at ændre både undervisning og læring. Mens forslaget betoner »de muligheder, blandet læring giver, herunder forbedring af undervisningens kvalitet og inklusion, samt bred kompetenceudvikling og trivsel for lærende«, understreger EØSU dog, at der skal tages grundigt højde for begrænsningerne i gennemførelsen af blandet læring. Det gælder navnlig i landområder og fattigdomslommer, hvor infrastrukturen (manglende adgang til bredbånd og IT-værktøjer) og støttende omgivelser (det hjemlige miljø, økonomisk baggrund osv.) til blandet læring af høj kvalitet, der er til fordel for de studerende, mangler. Forbindelse til kraftige og pålidelige netværk er afgørende, især hvis hele familien skal bruge forbindelsen til sine aktiviteter. Desuden er det ikke alle studerende, der har tilstrækkelige digitale færdigheder, tilstrækkelig selvdisciplin eller tilstrækkelig selvstændighed til at følge undervisningen på egen hånd og løse opgaver uden fysisk interaktion med lærerne. Generelt afhænger succesrig blandet læring i høj grad af forældrenes overvågning og hjælp — især når det gælder unge lærende. Der er risiko for, at dette skaber eller forværrer ulighed i elevernes læringsudbytte og bidrager til en stigning i skolefrafaldet, idet ikke alle har forældre, der er i stand til eller til rådighed til at opfylde rollen på en god måde.

3.8. Mens uddannelsessystemerne i stigende grad har oplevet et skift i retning af privatisering i de senere år, bør blandet læring gennemføres i uddannelsesprogrammerne på en sådan måde, at det beskytter ansvarlighed og gennemsigtighed i ledelsen af offentlige uddannelsessystemer mod påvirkning fra private og kommercielle interesser og spillere. Uddannelse som et offentligt gode må ikke undermineres af blandet læring.

3.9. Før covid-19 blev underviserne udfordret af en voksende læringskløft blandt eleverne på grund af forskellige socioøkonomiske vanskeligheder. Andre faktorer omfatter racisme, segregering og et generelt fald i den sociale opstigning og en nedgang i den globale økonomi. Der har generelt også været en stigende afhængighed af f.eks. hjemmearbejde, hvilket kun er med til at øge resultatkløften. Isolation og selv læring har ligeledes negative psykologiske konsekvenser. For mange studerende, navnlig dem fra socioøkonomisk dårligt stillede baggrunde, er fysisk interaktion med lærere og andre

studerende en kilde til tryghed, der er med til at reducere læringskløften. Den igangværende covid-19-pandemi har forværret læringskløften, inklusive kløften mellem digitale færdigheder, så flere studerende er i fare for at gå glip af læring.

3.10. EØSU gør opmærksom på, at den grundlæggende uddannelse af lærere og deres fortsatte professionelle udvikling ikke gør nok for at give lærerne de relevante færdigheder, herunder digitale færdigheder, pædagogiske metoder eller undervisningsmaterialer til undervisning gennem blandet læring. Dette gælder især, når der arbejdes med studerende med særlige behov, i et multikulturelt miljø eller med dårligt stillede studerende, hvilket er endnu mere problematisk end normalt, idet det straffer netop de grupper af lærende, der har brug for ekstra støtte i den nuværende situation. Det Europæiske Handicapforum opfordrer til lige adgang til uddannelsesydelser for medarbejdere og studerende med handicap og levering af ydelser som tegnsprogstolkning, undertekster og tilpasset arbejde.

3.11. Selvvurderingsværktøjer, der er omtalt i forslaget, såsom det kommende SELFIE-værktøj til lærere, har potentialet til at støtte gennemførelsen af blandet læring. EØSU ønsker dog at gøre opmærksom på risikoen for, at disse værktøjer kan føre til benchmarking blandt uddannelsesinstitutioner med henblik på rangordning af skoler, skoleligaer og -konkurrencer. Det er vigtigt, at gennemførelsen af blandet læring respekterer enhver uddannelsesinstitutionens særlige egenskaber og prioriteter for så vidt angår brugen af informations- og kommunikationsteknologier (IKT'er), der bør være genstand for læreres, underviseres og skolelederes accept.

3.12. Arbejdet med børn og unge skal i stigende grad baseres på de berørtes reelle løbende deltagelse i overensstemmelse med artikel 12 i FN's konvention om barnets rettigheder. Bortset fra en enkelt høring er der ikke noget særligt fokus på børnenes synspunkter i henstillingen. Denne mangel bør afhjælpes. Mange medlemsstater udvikler modeller til bedste praksis, og EU er i færd med at udvikle sin egen strategi for barnets rettigheder. Denne type forandring bør i sidste ende være tydelig i skolernes ledelse og evaluering.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om sikring af lige konkurrencevilkår for bæredygtig lufttransport

(COM(2021) 561 final — 2021/0205 (COD))

(2022/C 105/20)

Ordfører: **Thomas KROPP**

Anmodninger om udtalelse	Europa-Parlamentet, 13.9.2021 Rådet for Den Europæiske Union, 14.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 100, stk. 2, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet
Vedtaget i sektionen	7.10.2021
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	231/0/9

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU gentager, at EU's luftfartsmarked er af kritisk betydning for handelen og turismen i EU og for den europæiske økonomis internationale konkurrenceevne ⁽¹⁾.

Men da luftfarten er en af de hurtigst voksende sektorer målt på CO₂-emissioner, støtter EØSU de lovgivningsmæssige initiativer, som EU-institutionerne har taget for at afbøde luftfartens indvirkning på miljøet ⁽²⁾.

1.2. Kommissionens Fit for 55-pakke har til formål at sætte EU på kurs mod opfyldelsen af det ambitiøse mål om en nedbringelse af drivhusgasemissionerne med 55 % inden 2030 i forhold til 1990-niveauerne ved at tilpasse EU-politikkerne til de ambitiøse politiske mandater i den grønne pagt og EU's klimalov. EØSU bakker op om denne meget ambitiøse politik, der indeholder adskillige lovgivningsforslag med virkninger for luftfarten, og hvori et væsentligt element er fremme af bæredygtige flybrændstoffer. Selvom Kommissionen har evalueret, hvordan dette forslag supplerer andre relevante forslag, mener EØSU, at Kommissionen også bør tage de kumulative finansielle virkninger af alle relevante lovgivningsforanstaltninger i betragtning.

1.3. Som led i de lovgivningsinitiativer, der skal fremskynde omstillingen til nulemissioner, er RefuelEU-forslaget for luftfarten af afgørende betydning for sektoren. Modsat andre sektorer er luftfarten afhængig af fossile brændstoffer som energikilde. For at luftfartssektoren kan vokse og samtidig nedbringe sine CO₂-emissioner, er sigtet med forslaget til RefuelEU-forordningen for luftfarten at fremskynde produktionen, distributionen og anvendelsen af bæredygtige flybrændstoffer ved at gøre det obligatorisk for leverandører af flybrændstoffer til luftfarten at levere en stadig større andel brændstof iblandet bæredygtige flybrændstoffer til alle lufthavne i EU og kræve, at luftfartsselskaberne gradvist øger deres anvendelse af bæredygtige flybrændstoffer efter en på forhånd fastlagt plan.

I tråd med sin tilgang til fremme af bæredygtig luftfart støtter EØSU i hovedtræk Kommissionens forslag, men foreslår visse ændringer for at sikre, at det kan gennemføres effektivt og uden at skabe forvriddninger.

⁽¹⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 99 og EUT C 389 af 21.10.2016, s. 86.

⁽²⁾ Meddelelse om den europæiske grønne pagt (COM(2019) 640 final).

Strategi for bæredygtig og intelligent mobilitet, https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_da.

EU's emissionshandelsdirektiv omfattende luftfart (COM(2021) 552 final).

Direktiv om vedvarende energi (COM(2021) 557 final).

Direktiv om infrastruktur for alternative brændstoffer (COM(2021) 560 final).

1.4. EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at fremskynde væksten af et marked for bæredygtige flybrændstoffer. Det er uden tvivl rigtigt, at bæredygtige flybrændstoffer — forudsat at de produceres i tilstrækkelige mængder og er til rådighed for alle luftfartsselskaber — vil nedbringe sektorens CO₂-emissioner betydeligt. Det er imidlertid ikke klart, om den strategi, som Kommissionen har valgt, vil forhindre konkurrenceforvridninger.

1.5. Luftfart er en international servicesektor, der i praksis betjener to særskilte markeder med forskellige markedsdynamikker: på den ene side EØS og det indre marked og på den anden side det marked, der reguleres af internationale regler. EØSU mener, at forslaget klart bør afspejle denne forskel, og udvalget opfordrer Kommissionen til at opretholde lige konkurrencevilkår *inden for EØS* og proaktivt arbejde for standarder for bæredygtighed, der er gældende *på globalt plan*.

1.6. Forslaget til forordning vil gælde for alle EU-luftfartsselskabers samlede aktiviteter, uanset om de opererer i EØS eller internationalt, mens ikke-EU-luftfartsselskabers netværk kun vil være omfattet i det omfang, der er tale om tjenester fra en lufthavn i EU. Alle andre globale tjenester, der tilbydes af ikke-EU-luftfartsselskaber, vil ikke blive berørt af kravet om anvendelse af minimumsandele af bæredygtige flybrændstoffer. Den forventede prisforskel mellem traditionelt flybrændstof og bæredygtigt flybrændstof vil derfor kunne give ikke-EU-luftfartsselskaber en konkurrencefordel. På et tidspunkt hvor hele den globale luftfartssektor kæmper for at komme på ret køl igen efter den værste krise i efterkrigstiden, bør EU-luftfartsselskaber ikke være de eneste, der pålægges yderligere omkostninger. Dertil kommer, at ikke-EU-luftfartsselskabers mindre miljøvenlige flyvninger vil blive mere attraktive for passagerer i EU, hvis prisforskellen lægges over på passagererne.

1.7. EØSU anbefaler en pilotfase forud for den egentlige gennemførelse af forordningen, hvor man vil kunne ensrette de EØS-interne bestemmelser vedrørende begrænsning af luftfartens indvirkning på miljøet, og Kommissionen kan koncentrere sit arbejde om nøje at koordinere EU's fremme af bæredygtige flybrændstoffer med lignende internationale initiativer. Så snart der produceres en tilstrækkelig mængde bæredygtige flybrændstoffer, som er til rådighed for luftfartsselskaber i og uden for EU, vil forordningen kunne finde fuld anvendelse og også omfatte forpligtelser for ikke-EU-luftfartsselskaber, der afgår fra lufthavne i EU. En sådan trinvis fremgangsmåde vil minimere risiciene for, at first movers stilles dårligere, nedbringe risikoen for kulstoflækage, muliggøre en omkostningseffektiv gennemførelsesproces og sikre planlægningsstabilitet for alle interessenter, herunder producenterne af bæredygtige flybrændstoffer. Endvidere vil det være til gavn for en ensartet tilgang til biobrændstoffer.

1.8. Eftersom en betydeligt højere andel af CO₂ udledes på internationale langdistanceruter end på mellemlange og korte ruter internt i EØS⁽³⁾, mener EØSU, at Kommissionen bør lægge større vægt på, hvordan man kan koordinere de internationale reguleringsforanstaltninger. Disse tredjepartsforanstaltninger vil sammen med de kompensationsforanstaltninger som f.eks. CORSIA⁽⁴⁾, som man allerede er blevet enige om, sætte yderligere fart i produktionen, udbredelsen og anvendelsen af bæredygtige flybrændstoffer på internationalt plan og dermed øge efterspørgslen efter disse brændstoffer og mindske risikoen for kulstoflækage⁽⁵⁾.

EØSU er enig med Kommissionen i, at det vil tage tid at skabe et marked for bæredygtige flybrændstoffer. EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde en realistisk og samlet køreplan for anvendelsen af stigende andele af bæredygtige flybrændstoffer med henblik på at sikre planlægningsstabilitet for alle interessenter, herunder producenter af bæredygtige flybrændstoffer, og udstikke retningslinjer for den politiske overvågningsproces.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Der er behov for en samlet og effektiv tilgang til regulering for at fremme væksten i bæredygtig luftfart.

2.1.1. Refuel EU-forslaget for luftfarten er ét af flere lovgivningsforslag i Fit for 55-pakken, som alle er rettet mod at afbøde luftfartens indvirkning på miljøet⁽⁶⁾. Ved vurderingen af effekten og den praktiske anvendelighed af Refuel EU-forslaget for luftfarten må der derfor tages behørigt højde for disse forslags indbyrdes sammenhæng og deres kumulative indvirkning på luftfartsmarkedet.

⁽³⁾ Halvdelen af CO₂-emissionerne kommer fra blot 6 % af flyvningerne, nemlig langdistanceflyvninger, Data Snapshot on CO₂ emissions and flight distance | EUROCONTROL.

⁽⁴⁾ Ordningen for CO₂-kompensation og -reduktion for international luftfart, CORSIA, er en global ordning med markedsbaserede foranstaltninger, der skal kompensere for den andel af CO₂-emissioner fra internationale flyvninger, der overstiger 2020-niveauerne. Den har fundet anvendelse siden 1. januar 2021 på frivillig basis og gælder indtil 2026. 81 lande (herunder alle EU-medlemsstater) svarende til 77 % af den internationale luftfart deltager frivilligt.

⁽⁵⁾ Adskillige lande såsom UK og USA har også planer om tiltag for at fremme bæredygtige flybrændstoffer og nedbringe CO₂-emissionerne, se SWD(2021) 633 final.

⁽⁶⁾ SWD(2021) 633 final, afsnit 7.2.

2.1.2. Med et revideret energibeskatningsdirektiv vil der blive indført en minimumsafgiftssats for flyvninger i EU. For bæredygtige flybrændstoffer vil minimumsafgiftssatsen være nul, og samtidig vil satserne over en periode på 10 år gradvist blive sat op til 10,75 EUR pr. gigajoule. Det erklærede mål med dette forslag er at stimulere anvendelsen af en større andel af bæredygtigt flybrændstof og tilskynde luftfartsselskaberne til at anvende mere effektive og mindre forurenende fly og undgå et eventuelt indtægtstab på 32 %. Hvis de enkelte medlemsstater pålægger højere afgifter end minimumssatsen, vil disse ekstra nationale CO₂-afgifter medføre en væsentlig forøgelse af omkostningerne for luftfartsselskaberne, hvis der ikke produceres bæredygtige flybrændstoffer i tilstrækkelige mængder. Det må være helt afgørende, at dette ses i forhold til tilgængeligheden af bæredygtige flybrændstoffer, da reglerne ellers kan få karakter af sanktioner snarere end yderligere incitamentter til at producere og anvende bæredygtige flybrændstoffer.

2.1.3. Der kan i virkeligheden sættes spørgsmålstejn ved, om yderligere afgifter kan fremme overgangen fra fossile brændstoffer til bæredygtige brændstoffer, hvis sidstnævnte ikke er til rådighed i tilstrækkelige mængder.

2.1.4. I fraværet af anvendelige antidumpingbestemmelser gør markedsvilkårene det for øjeblikket muligt for konkurrerende luftfartsselskaber at tilbyde billetpriser til under de marginale driftsomkostninger, ja selv under de kumulative omkostninger til luftrafikstyrings- og lufthavnsafgifter. Endnu en afgift vil ikke have betydning for disse marginale prisniveauer og derfor ikke skabe incitamentter til at udnytte bæredygtige brændstoffer som en konkurrenceforanstaltning. En sådan EU-minimumsafgift vil blot dræne luftfartsselskaberne for de finansielle midler, der er nødvendige for at investere i mere effektive fly. Derudover kan indtægterne fra disse ekstra afgifter pr. definition ikke bruges til på forhånd fastsatte (miljørelevante) mål, men vil tilflyde medlemsstaternes statskasser. De vil derfor ikke skabe et større udbud, der kan imødekomme den stigende efterspørgsel efter flyrejser.

2.1.5. EØSU mener derfor, at der er behov for en mere differentieret evaluering af markedsdynamikkerne med særligt fokus på det potentielle behov for — som en yderligere reguleringsforanstaltning — målrettet antidumpinglovgivning med krav om et minimumsprisniveau til dækning af eksogene omkostninger (⁷).

Kommissionen foreslår også en revision af ETS-reglerne for luftfart som en anden foranstaltning under Fit for 55-pakken. Tidligere dækkede ETS rundt regnet 40 % af de samlede emissioner i EU. Efter en revision er denne andel øget med inddragelsen af yderligere sektorer såsom den maritime sektor. Emissionsreduktionsforpligtelsen for ETS-sektorer er også blevet forøget fra 40 % til 61 % i 2030 baseret på 2005-niveauerne, og samtidig skal gratisvoter i luftfartssektoren udfases mellem 2023 og 2025.

2.1.6. Emissionshandel er i realiteten en markedsbaseret mekanisme til reduktion af emissioner, og en yderligere finjustering af parametrene i dette instrument kan styrke mekanismen. Ved evalueringen af, hvordan en foranstaltning som foreslået ovenfor indvirker på markedsdynamikken, skal der tages højde for, at den gradvise reduktion af gratisvoter tilføjer yderligere omkostninger til de ekstraomkostninger, der allerede må påregnes i forbindelse med EU-minimumsafgiften. Endvidere stiller energibeskatningsdirektivet, ETS-direktivet og RefuelEU-forordningen for luftfarten alle krav om data om anvendelse og forbrug af flybrændstoffer, herunder bæredygtige flybrændstoffer. Det bør tages op til yderligere overvejelse, om bestemmelserne vedrørende dataindsamling, -rapportering og -verifikation bør strømlines, så man undgår unødigt kompleksitet og sikrer, at procedurerne er gennemførlige i praksis.

Forslaget til forordning om infrastruktur for alternative brændstoffer skal sikre, at der i lufthavne er den rette infrastruktur til, at det i alle EU-lufthavne er muligt at få adgang til bæredygtige flybrændstoffer. Selvom der ikke kan være tvivl om, at sikring af velfungerende logistik til anvendelse af bæredygtige brændstoffer er af kritisk betydning, må selve forordningen præciseres nærmere. Ifølge den nuværende ordlyd kan køretøjer, der leverer grønne brændstoffer til luftfart, betragtes som ikke grønne (⁸). Uden sådanne præciseringer er det vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang der vil påløbe yderligere omkostninger i lufthavne, som potentielt kunne blive væltet over på passagererne.

2.2. Forslaget til RefuelEU-forordning for luftfarten er et centralt forslag til sikring af en bæredygtig fremtid for luftfarten, men man må undgå forvridende virkninger på luftfartsmarkedet.

(⁷) Ethvert reguleringsindgreb i markedsmekanismerne strider mod målet om liberalisering af luftfartsmarkedet. Liberalisering er imidlertid ikke et dogme og har sine begrænsninger, når det udgør en hindring for opnåelsen af klimamålene i den grønne pagt. Derfor er det nødvendigt med en grundig og differentieret analyse af konsekvenserne for markedet af en sådan foranstaltning i en liberaliseret reguleringsramme. Dette bliver endnu mere relevant, når flere komplementære reguleringsinitiativer spiller sammen og kan få kumulative finansielle virkninger for interessenterne.

(⁸) EØSU's udtalelse om *Taksonomi for bæredygtig finansiering — klimaændringer*, vedtaget den 22.9.2021, ECO/549 (EUT C 517 af 22.12.2021, s. 72).

2.2.1. Kommissionen erkender, at produktion og udbredelse af bæredygtige brændstoffer i industriel målestok kræver betydelige investeringer og tid, hvis opskaleringen skal give mening. Eftersom Kommissionens juridiske beføjelser er begrænset til EU og i realiteten til luftfart inden for EØS, foreslår Kommissionen at minimere forvridninger af den internationale konkurrence ved hjælp af to foranstaltninger: sikring af, at der ved alle flyvninger, der afgår fra EU-lufthavne, påfyldes bæredygtige luftbrændstoffer uanset destination og en forpligtelse til en minimumspåfyldning af flybrændstof i EU-lufthavne. Den første foranstaltning er rettet mod leverandørerne og er ikkediskriminerende i forhold til luftfartsselskaber. Der kan imidlertid stilles spørgsmålstegn ved, om den anden foranstaltning kan omsættes til praksis og effektivt kan forhindre markedsforvridninger.

2.2.2. I medfør af artikel 7 pålægges alle luftfartsselskaber en forpligtelse til at indberette oplysninger om bl.a. den mængde flybrændstof, der er påfyldt i hver EU-lufthavn, og en forpligtelse til at indberette den samlede mængde bæredygtigt flybrændstof købt fra leverandører. Som det er nu, indberetter luftfartsselskaberne allerede mængden af påfyldt flybrændstof og forbrug pr. flyvning i henhold til rapporteringsforpligtelserne under EU ETS, der er en ordning, der kun gælder for flyvninger inden for EU⁽⁹⁾. Forslaget til forordning udvider rapporteringsforpligtelserne til alle internationale flyvninger fra EU-lufthavne. Disse flyvninger udføres også af ikke-EU-luftfartsselskaber, som derfor også er omfattet af datarapporteringsforpligtelserne. Det er på internationalt plan accepteret, at ikkenationale luftfartsselskaber omfattes af datarapporteringsforpligtelser, så de nationale myndigheder kan føre tilsyn med overholdelsen. Denne rapporteringsforpligtelse burde derfor ikke støde på international modstand.

2.2.3. Artikel 5 indeholder imidlertid en forpligtelse for (alle) luftfartsselskaber til at sikre, at den årlige mængde flybrændstof, der påfyldes i en given EU-lufthavn, udgør mindst 90 % af det årlige behov for flybrændstof. Formålet med denne bestemmelse er at forhindre såkaldt tankering. Kommissionen omtaler tankering som en metode, hvorved luftfartsselskaber påfylder mere flybrændstof end nødvendigt for at undgå optankning i en destinationslufthavn, hvor flybrændstof er dyrere⁽¹⁰⁾. Nogle ikke-EU-luftfartsselskaber har imidlertid deres netværkshub ikke langt fra EØS (f.eks. London, Doha, Dubai, Istanbul), og flyvning til dette hub kræver således kun en kort flyvning fra en lufthavn i EØS. Langdistancedestinationerne vil derefter kunne nås ved at påfylde brændstof i hublufthavnen uden for EU uden tankering. Ekstraomkostningerne ved anvendelse af bæredygtige flybrændstoffer, som lægges over på passagererne via billetprisen, kunne få passagerer til at flyve til deres endelige langdistancedestination via disse (billigere) hublufthavne uden for EU⁽¹¹⁾. Artikel 5 omhandler imidlertid ikke de systemiske forvridninger, der opstår, når der skabes konkurrencemæssige ulemper for hublufthavne i EU og dermed for EU-netværksluftfartsselskaber.

2.2.4. Eftersom ruterne til hubs i nærheden af EU er korte flyvninger, udgør mængden af brændstof til disse flyvninger ud af EU kun en lille del af ikke-EU-luftfartsselskabernes samlede internationale flyvninger. I takt med at andelen af bæredygtige brændstoffer over tid stiger, vil også prisforskellen mellem bæredygtige brændstoffer og traditionelle flybrændstoffer stige, hvilket vil gøre flyvninger via hubs uden for EU konkurrencemæssigt mere attraktive. Passagerne vil få endnu større incitament til at undgå ruter, hvor der skal anvendes bæredygtige flybrændstoffer. Det vil indvirke negativt på det erklærede mål med lovgivningsforslaget, som er at fremme anvendelsen af bæredygtige flybrændstoffer og dermed nedbringe CO₂-emissionerne, herunder på ruter ud af EU.

2.2.5. På baggrund af ovenstående anbefaler EØSU en trinvis anvendelse af forslaget til forordning. I pilotfasen bør aktiviteterne koncentreres om at ensrette de eksisterende bestemmelser om datarapportering og CO₂-relaterede afgifter på EU-niveau og nationalt niveau. For øjeblikket eksisterer der parallelt adskillige af den slags bestemmelser, og de udgør grundlaget for beregning af niveauet af såvel emissionskvoter og -kompensationer som de nationale afgifter på CO₂/flybrændstof, der skal betales. Disse bestemmelser indgår dog i dag ikke i den samme kontekst, hvilket skaber parallelle administrative procedurer for interessenter og myndigheder. Forslaget til forordning vil i sin nuværende form indføre endnu et krav om at indberette yderligere data om brændstofanvendelsen i alle lufthavne, herunder anvendelsen af bæredygtige

⁽⁹⁾ Den oprindelige hensigt om at udvide anvendelsesområdet for EU ETS til flyvninger til/fra lufthavne i EU blev opgivet som følge af modstand fra tredjelande, som fastholdt, at deres luftfartsselskaber ikke lovligt kan omfattes af en EU-reguleringsordning, der kan sammenlignes med en afgift.

⁽¹⁰⁾ Begrundelse (Forslagets begrundelse og formål), s. 1.

⁽¹¹⁾ Eksempel: Billetpriisen for Stuttgart-Wien-Kuala Lumpur vil blive påvirket af påfyldningen af det dyrere bæredygtige brændstof til den korte flyvning mellem Stuttgart og Wien og den påkrævede påfyldning af bæredygtigt brændstof til langdistanceflyvningen mellem Wien og Kuala Lumpur. Derimod vil det til en flyvning Stuttgart-Istanbul-Kuala Lumpur kun være nødvendigt at påfylde bæredygtigt brændstof til den korte flyvning mellem Stuttgart og Istanbul.

I ovennævnte eksempel kan det desuden være økonomisk fordelagtigt for det flyselskab, der flyver ruten Istanbul-Stuttgart, at påfylde tilstrækkeligt brændstof i Istanbul, så behovet for påfyldning af yderligere brændstof til returrejsen Stuttgart-Istanbul mindskes, og således helt undgå at skulle påfylde bæredygtigt brændstof. Den slags overvejelser er der taget hensyn til i artikel 5.

brændstoffer og den samlede anvendelse i hele EU. EASA og Eurocontrol vil også være forpligtet til at indberette akkumulerede data, der er modtaget i henhold til bestemmelserne i forordningen, men ikke nødvendigvis andre data.

2.2.6. Først bør der imidlertid skabes gennemsigtighed, og unødigt kompleksitet bør mindskes, ved at strømline rapporterings-, verifikations- og overvågningsmekanismerne under de eksisterende regler for EU-luftfartsselskaber, således at der etableres en sammenhængende, effektiv og velfungerende række af foranstaltninger, hvori også de forskellige nationale initiativer kunne integreres, hvilket vil skabe en harmoniseret ramme. I denne pilotfase vil de data, der indberettes af EU-luftfartsselskaber, (kun) vise EU-luftfartsselskabers anvendelse af bæredygtige flybrændstoffer til flyvninger inden for EØS. Dette synes realistisk i betragtning af den tid, der er behov for til at kunne opskalere produktionen af bæredygtige flybrændstoffer. Disse flyvninger inden for det indre marked for luftfart bør ikke i første omgang omfatte internationale passagerer.

2.2.7. Denne foreslåede pilotfase vil ikke nødvendigvis forsinke forordningens fulde gennemførelse, da formålet er at strømline datarapporterings- og verifikationsprocedurerne i EU for at sikre, at Fit for 55-foranstaltningerne for luftfarten ikke skaber et unødigt komplekst bureaukrati. Der vil desuden kunne blive skabt gennemsigtighed om foranstaltningernes kumulative finansielle virkninger for den europæiske luftfartssektor. Pilotfasen vil ikke afskære Kommissionen fra at ensrette procedurerne med de procedurer, der er indført uden for EØS.

2.2.8. Anvendelsen af forordningen på internationale flyvninger fra lufthavne i EU bør gøres betinget af tilgængeligheden af bæredygtige brændstoffer for at imødekomme den øgede efterspørgsel. En effektiv ordning for anvendelse af bæredygtige brændstoffer i hele EØS kunne derefter eventuelt fungere som benchmark/model/standard på internationalt plan. Med en trinvis anvendelse af den foreslåede ordning vil man desuden undgå en gentagelse af den kontrovers, som Kommissionen oplevede, da flyvninger ud af EU blev inkluderet i EU ETS. Det helt afgørende er, at Kommissionen udvikler praktisk anvendelige reguleringsinstrumenter på EØS-niveau og forhandler en harmoniseret tilgang på plads på globalt niveau.

2.2.9. I forbindelse med koordineringen af tiltagene for at finjustere og målrette den *internationale* ramme kan og skal der også ses på CORSIA. Ved fortsat at holde milepælene for foranstaltninger i EØS adskilt fra milepælene i den internationale ramme kan CORSIA ved konsensus tilpasses sidstnævnte uden at skabe yderligere kompleksitet for førstnævnte.

2.3. Der er behov for en samlet, klar og bindende køreplan for gennemførelsen af alle de fremlagte forslag samt for milepæle for overvågningen.

2.3.1. Klimamålene, som der er politisk enighed om i EØS for alle sektorer, herunder luftfarten, er ekstremt ambitiøse, og arbejdet burde, som den nyligt offentliggjorte IPCC-rapport bekræfter, for længst være sat i gang. Men som beskrevet af Kommissionen og kort opsummeret ovenfor kræver de særlige forhold inden for luftfarten incitamenter, der kan fremme efterspørgslen og udbuddet på et i øjeblikket ubetydeligt marked (for bæredygtige brændstoffer), uden at den europæiske luftfartssektors internationale konkurrenceevne undergraves, eller jobsikkerheden i Europa bringes i fare. For at løse disse sektorspecifikke udfordringer er det vigtigt, at der gennemføres effektive foranstaltninger i klart definerede etaper, som giver interessenterne realistiske muligheder for at tilpasse deres interne produkter og procedurer.

2.3.2. Den igangværende lovgivningsproces rummer naturligt en høj grad af usikkerhed i forhold til det endelige resultat af lovgivningspakkerne. EØSU opfordrer alle EU-institutioner til at søge at bevare eller endda yderligere forbedre den akkumulerede virkning af de foreslåede foranstaltninger og opnå konsensus om køreplanen for deres gennemførelse.

2.3.3. En sådan køreplan må også omfatte ensretning af de allerede eksisterende nationale foranstaltninger. Nogle medlemsstater har allerede udarbejdet den slags køreplaner efter høring af interessenterne ⁽¹²⁾.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Det bliver af helt afgørende betydning for en vellykket gennemførelse af forslaget, at mandatet vedrørende bæredygtige flybrændstoffer ikke indeholder kritiske fejl. Kommissionen har udviklet 8 politiske scenarier, som er forskellige med hensyn til: den forpligtede part i henhold til forordningen (leverandør og/eller luftfartsselskab), geografisk anvendelsesområde (flyvninger i EØS og ind i/ud af EØS), undermandater vedrørende fremtidige avancerede bæredygtige brændstoffer (især vedvarende brændstoffer af ikkebiologisk oprindelse), mål (mængden af bæredygtige brændstoffer/drivhusgasbesparelser) og krav til logistik (dvs. omfatter modellen et »book and claim«-system, hvor der ikke er krav til konkret

⁽¹²⁾ F.eks.: Tysklands Power-to-Liquid Roadmap, 2021, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/LF/ptl-roadmap.pdf?__blob=publicationFile.

forsyning i hver eneste lufthavn, hvorved man undgår, at hvert eneste parti brændstof i hver eneste lufthavn skal indeholde bæredygtige brændstoffer).

3.2. EØSU støtter Kommissionens valg om at fastlægge krav vedrørende avancerede biobrændstoffer og e-petroleum. EU-forslaget vil erstatte eventuelle nationale mandater, der delvist beror på afgrødebaserede brændstoffer. Eftersom produktionen af biobrændstoffer er af altovervejende betydning for mange sektorer og ikke blot luftfarten, er det helt afgørende at sikre, at denne produktion altid er bæredygtig.

3.3. Kommissionens forslag lægger op til en andel på 5 % af bæredygtige brændstoffer i 2023, hvoraf 4,3 % skal være biobrændstoffer og 0,7 % e-petroleum. Kommissionen bør revidere forholdet mellem avancerede biobrændstoffer og e-petroleum. Da avancerede biobrændstoffer fremstilles af affald og restprodukter, sætter de tilgængelige ressourcer grænser for en ambitiøs udnyttelse. Derimod vil e-petroleum, såfremt det fremstilles af (grøn) vedvarende elektricitet og CO₂, der opfanges i atmosfæren, kunne levere brændstof med ubetydelige CO₂-emissioner. EØSU mener, at yderligere afledt ret vil kunne fremskynde indførelsen af avancerede produktionsprocesser og gøre det lettere at nå de mere ambitiøse mellemlang- og langsigtede mål for bæredygtige brændstoffer.

3.4. I lyset af det potentiale, som e-petroleum rummer, anbefaler EØSU medtagelse af mere ambitiøse mængder. Det forekommer ikke urealistisk at hæve minimumsmålet til 0,7 % i 2027 og 5 % i 2030. EØSU er af den opfattelse, at Kommissionen undervurderer dynamikken på markedet for e-petroleum. Udviklingslande i Sydamerika og Afrika kan bygge kraftværker og lagre og transportere e-brændstoffer til lande, der efterspørger bæredygtige brændstoffer og e-brændstoffer. I takt med at kraftværker opskaleres, får disse lande bedre og bedre råd til at producere e-brændstoffer. Den nuværende ordlyd af direktivet om vedvarende energi sikrer imidlertid ikke den nødvendige planlægningsstabilitet for investorer til at investere i nye teknologier. Denne energikilde er dog så vigtig, at der er behov for en klar politisk køreplan som beskrevet ovenfor.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om ændring af direktiv 2003/87/EF for så vidt angår meddelelsen om kompensation i forbindelse med en global markedsbaseret foranstaltning for luftfartøjsoperatører, der er etableret i Unionen«

(COM(2021) 567 final — 2021/0204 (COD))

(2022/C 105/21)

Ordfører: **Thomas KROPP**

Anmodninger om udtalelse	Rådet for den Europæiske Union, 14.9.2021 Europa-Parlamentet, 13.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 192 og 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsfundet
Vedtaget i sektionen	7.10.2021
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	238/0/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bemærker, at CO₂-emissionerne fra luftfarten som følge af covid 19-pandemien faldt med 64 % i 2020 i forhold til 2019 ⁽¹⁾. Ifølge en prognose fra Eurocontrol (Den Europæiske Organisation for Luftfartens Sikkerhed), som ligger til grund for Kommissionens forslag, forventes trafikmængden ikke at kunne nå op på 2019-niveauet før i 2024 ⁽²⁾.

1.2. ICAO-Rådet (FN's Organisation for International Civil Luftfart) besluttede i juli 2020, at 2019-emissionerne skulle anvendes som udgangspunkt for beregning af luftfartsselskabernes kompensation ⁽³⁾ for årene 2021-2022.

1.3. I overensstemmelse med den foreslåede ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF ⁽⁴⁾ vil medlemsstaterne i henhold til folkeretten være forpligtet til at indberette kompensationer for 2021 i 2022, selv om emissionsstigningen i 2021 i forhold til 2019 forventes at være ubetydelig, eller endda lig nul.

1.4. EØSU støtter derfor Kommissionens forslag ⁽⁵⁾ om at ændre direktiv 2003/87/EF for så vidt angår meddelelsen om kompensation i 2021. Ændringen bør vedtages hurtigst muligt for at opnå retssikkerhed ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-reduced-2020_da

⁽²⁾ <https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-five-year-forecast-2020-2024>

⁽³⁾ En virksomhed eller en enkeltperson kan kompensere for deres emissioner ved at finansiere en reduktion af emissioner andre steder. På markeder, hvor kompensation er obligatorisk, udstedes der godkendte emissionsreduktionskreditter for kompensationer, der opnås gennem emissionsreduktionsprojekter. Disse kreditter kan handles mellem virksomheder og regeringer for at overholde internationale aftaler, der begrænser mængden af CO₂, der kan udledes af et organ eller en organisation.

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet og om ændring af Rådets direktiv 96/61/EF (EUT L 275 af 25.10.2003, s. 32).

⁽⁵⁾ Emnet for denne udtalelse: COM(2021) 567 final — 2021/0204 (COD).

⁽⁶⁾ EØSU følger argumentationen i betragtning 9 i forslaget COM(2021) 567 final — 2021/0204 (COD).

1.5. EØSU anbefaler, at man overvejer at forlænge det ændrede referencescenarie, indtil det gennemsnitlige passagertal igen ligger på 2019-niveauet, i hvert fald for årene 2022 og 2023, som er de år, hvor genopretningen i øjeblikket forventes at finde sted. Ellers vil luftfartsselskaber være forpligtet til at kompensere for emissioner, selv om de flyver mindre og genererer færre emissioner end i referenceåret.

1.6. CORSIA (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation) er et element i en pakke af foranstaltninger, der har til formål at afbøde luftfartens indvirkning på miljøet. EØSU opfordrer Kommissionen til at gennemgå alle lovgivningsforslag, der er relevante for luftfarten, i »Klar til 55-pakken« inden for rammerne af sin politik for den grønne pagt med henblik på at fastslå forslagernes indbyrdes afhængighed og dermed vurdere deres kumulative økonomiske virkninger og tilpasse de respektive procedurer.

1.7. I 2016 blev ICAO's medlemsstater — herunder EU-medlemsstaterne — enige om at gennemføre CORSIA som klimabeskyttelsesinstrument inden for international luftfart. EØSU bifalder globale foranstaltninger for de globale industrier. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne til at fortsætte deres fulde støtte til og godkendelse af CORSIA.

2. Generelle bemærkninger

2.1. I 2016 vedtog Organisationen for International Civil Luftfart (ICAO) CORSIA for at tage højde for luftfartens CO₂-emissioner. Standarderne og procedurerne for gennemførelse af denne ordning blev vedtaget som et bilag til Chicagokonventionen, som alle ICAO's medlemsstater har været forpligtet til at anvende siden januar 2019.

2.2. En kompensationsordning reducerer ikke sektorens emissioner, men luftfartsselskaberne vil opveje stigningen i luftfartens emissioner i andre sektorer, således at nettoemissionerne af CO₂ stabiliseres. Et grundlæggende krav er, at reduktionen af emissioner andre steder er permanent og ikke medfører utilsigtede emissionsstigninger.

2.3. CORSIA's relevans kan ikke overvurderes, da der er tale om en internationalt aftalt mekanisme på FN-niveau. Alle deltagende ICAO-medlemsstater skal sikre, at deres luftfartsselskaber rapporterer emissioner på årsbasis. Overvågningen startede for internationale flyvninger den 1. januar 2019. Luftfartsselskaberne er derfor forpligtet til at oprette databaser over den mængde brændstof, der anvendes for hver flyvning, for at beregne CO₂-emissionerne ved hjælp af en af flere godkendte metoder til måling af brændstofforbruget. ICAO's medlemsstater er imidlertid blevet enige om at gennemføre CORSIA i forskellige faser. Fra 2021-2026 vil kun flyvninger mellem stater, der frivilligt har valgt at deltage i denne første fase, blive underlagt regler om kompensation⁽⁷⁾. Fra og med 2027 vil alle internationale flyvninger være omfattet af ordningen med meget få undtagelser for visse udviklingslandes vedkommende. Indenrigsflyvninger hører under et andet FN-agentur, UNFCCC⁽⁸⁾, og er omfattet af Parisaftalen.

2.4. Som følge af covid-19-krisen, der er uden fortilfælde, og den kraftige nedgang i luftfartstrafikken og dermed udledningen af CO₂ i 2020 samt en efterfølgende langvarig genopretningsperiode, er det stærkt utænkeligt, at der vil være tale om kompensationskrav i 2021-2023. Det kan give anledning til usikkerhed om, hvorvidt indberetningsforpligtelserne fortsat er meningsfulde. Det foreliggende forslag pålægger EU-medlemsstaterne en retlig forpligtelse til at indberette kompensationsberegninger til de EU-baserede luftfartsselskaber senest den 30. november 2022 for emissioner i 2021, også selvom disse er nul. Det ville således skabe retssikkerhed for såvel EU-luftfartsselskaber som for medlemsstater.

(7) Mindst 88 stater, der repræsenterer 77 % af den internationale luftfart, er omfattet af ordningen fra 2021, herunder samtlige EU-medlemsstater.

(8) De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer. Kyoto-protokollen, der blev undertegnet i 1997 og løb fra 2005 til 2020, var den første gennemførelse af foranstaltninger under UNFCCC. Kyotoprotokollen blev afløst af Parisaftalen, som trådte i kraft i 2016. UNFCCC har 197 signatarstater, og fremskridtene med gennemførelsen af dens beslutninger overvåges af partskonferencen, COP, som mødes årligt.

2.5. Det forventes, at CORSIA vil mindske udledningen af CO₂ med ca. 2,5 mia. ton mellem 2021 og 2035, hvilket er et årligt gennemsnit på 165 mio. ton CO₂ ⁽⁹⁾. Da CORSIA imidlertid ikke reducerer emissionerne fra luftfarten, vil det ikke påvirke de faktiske CO₂-niveauer inden for luftfarten. CORSIA skal derfor ses i sammenhæng med andre mekanismer, der påvirker sektorens CO₂-emissionsniveauer ⁽¹⁰⁾. Tre yderligere foranstaltninger inden for rammerne af EU-pakken »Fit for 55« ⁽¹¹⁾ forfølger dette mål, nemlig indførelsen af en petroleumsafgift udelukkende på EU-niveau, indførelsen af et blandingsmandat for bæredygtige brændstoffer til luftfart (SAF) ⁽¹²⁾ og ændringer af EU's emissionshandelsordning (ETS).

2.6. Selv om CORSIA og ETS begge omhandler CO₂-emissioner, fungerer de forskelligt. EU ETS reducerer de samlede tilladte emissioner ved at forpligte luftfartsselskaberne til at købe kvoter for deres *individuelle* emissioner. CORSIA forpligter på den anden side luftfartsselskaberne til at købe kompensationer for at kompensere for den kollektive *sektorbestemte* emissionsvækst, således at hvert ton CO₂ udledt af luftfart undgås eller reduceres i en anden sektor. ETS finder anvendelse på luftfart inden for EU's grænser. Dette omfatter imidlertid passagerer, som blot er i transit fra en EU-lufthavn til et EU-knudepunkt for at flyve til en international destination. I sådanne tilfælde vil CO₂-emissioner for alle rejsesegmenter, der omfatter en EU-lufthavn blive prissat. Den samme passager kunne rejse i transit til samme langdistancedestination via et knudepunkt i nærheden af EU som eksempelvis London, Istanbul, Dubai, Doha eller Moskva. CO₂-emissionerne fra disse langdistanceflyvninger fra et knudepunkt uden for EU ville i så fald ikke være omfattet af at EU's emissionshandelsordning. Disse eksempler på kulstoflækage bør undersøges nærmere.

2.7. Forslaget om ReFuelEU luftfart kunne ligeledes føre til konkurrenceforvridninger, fordi anvendelsen af et SAF-blandet flybrændstof (kun) ville være obligatorisk i alle EU's lufthavne, men ikke i knudepunkter uden for EU. Selv om bæredygtige luftfartsbrændstoffer (SAF) udleder mindre CO₂, er deres produktionsomkostninger betydeligt højere end omkostningerne for sædvanligt flybrændstof. Uden offentlig finansiering af sådanne SAF ville ekstraomkostningerne til SAF i sidste ende blive lagt over på passagererne og derved gøre internationale flyvninger fra et EU-knudepunkt dyrere for dem end flyvninger til samme destination fra et knudepunkt uden for EU. Så store forvridninger af den internationale konkurrence bør undgås; de udgør i sidste instans en risiko for det politiske, kommercielle og frem for alt miljømæssige ønske om nedbringelse af CO₂-emissionerne.

2.8. Beskatning af petroleum ville først få markedsmæssig virkning, hvis det stimulerede fremstillingen af SAF. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet.

2.9. EØSU anbefaler, at Kommissionen udarbejder en samlet oversigt over alle markedsbaserede foranstaltninger og deres tilsigtede indvirkning på luftfartsmarkedet.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁹⁾ IATA-faktablad CORSIA af 12. maj 2019.

⁽¹⁰⁾ Såsom inddragelse af luftfarten i EU's emissionshandelsordning 2003/87/EF; ReFuelEU Luftfart COM(2021) 561 final — 2021/0205 (COD).

⁽¹¹⁾ Kommissionens EU-pakke »Fit for 55« består af adskillige indbyrdes afhængige lovgivningsforslag, som vil sætte EU i stand til at opfylde det europæiske kontinents **netto-emissionsreduktionsmål på 55 %, som Rådet nåede til enighed om i 2020**, og som er forankret i den europæiske klimalov. Forslagene i denne pakke har også betydning for de europæiske transport- og turismeøkosystemer. Uden effektive incitamenter vil forslagene ikke føre til bæredygtige turisme- og transportpolitikker i EU. Tværtimod kan de foreslåede foranstaltninger føre til betydelige omkostningsstigninger for både større og mindre virksomheder i EU og skade deres konkurrenceevne over for transport- og turismevirksomheder uden for EU, der er beliggende rundt om EU's grænser, og dermed bringe EU's arbejdspladser i disse sektorer i fare. De EU-regioner, der er stærkt afhængige af turisme, vil derfor blive særligt hårdt ramt. En fremtidsorienteret og bæredygtig tilgang, som foreslået af Kommissionen, består af supplerende foranstaltninger. Disse skal imidlertid i kombination fungere som katalysator for en drivhusgasneutral sektor. Deres kumulative omkostningskonsekvenser for de europæiske transport- og turismeøkosystemer skal derfor tages i betragtning med henblik på at skabe stabilitet i planlægningen af investeringer i nye job.

⁽¹²⁾ EØSU's forslag til udtalelse TEN/744 (se side 136 i denne EUT).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Vejen til en sund planet for alle — EU-handlingsplan: »Mod nulforurening for vand, luft og jord««

(COM(2021) 400 final)

(2022/C 105/22)

Ordfører: **Maria NIKOLOPOULOU**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 31.5.2021
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	4.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	105/0/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter Kommissionens plan til løsning af udfordringerne med de forskellige typer forurening på en helhedsorienteret måde samt opfyldelse af Parisaftalens forpligtelser og målene for bæredygtig udvikling. Hvis planen virkelig skal være ambitiøs, bør målsætningerne være helt på linje med anbefalingerne fra Verdenssundhedsorganisationen (WHO), og ambitionsniveauet bør hæves lige fra begyndelsen, det vil sige allerede nu.

1.2. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at begynde at indsamle data, så den snart kan udarbejde lovforslag på de områder, hvor sådanne mangler, f.eks. med hensyn til lys- og vibrationsforurening.

1.3. Udvalget glæder sig over oprettelsen af interessegruppeplatformen vedrørende nulforurening med sigte på at fremskynde bekæmpelsen af forurening og udtrykker ønske om at samarbejde gennem den europæiske interessentplatform⁽¹⁾ for cirkulær økonomi eller via andre fora.

1.4. EØSU beklager, at afhjælpning og erstatning i forbindelse med skade forbundet med forurening får mindre opmærksomhed i nulforureningshierarkiet. Der bør fastlægges foranstaltninger i tilfælde af, at det ikke kan lade sig gøre at udpege de ansvarlige for en forurening, eller hvis de pågældende ikke er i stand til at yde erstatning for skaden.

1.5. EØSU foreslår, at man i forbindelse med evalueringen af kilderne til partikelmateriale inkluderer partiklernes oxidationspotentiale og de ultrafine partikler i lovgivningen om og i overvågningen af forurening med partikelmateriale.

1.6. Alle havne bør som led i bekæmpelsen af havforurening råde over et avanceret system til indsamling og håndtering af affald. Desuden bør EU begunstige foranstaltninger inden for løbende indsamling af havaffald — såvel for at bidrage til at mindske forureningen som for at sikre en sekundær aktivitet knyttet til fiskeriet.

1.7. En del af plastforureningen i havet kommer fra indre farvande. Hvis vi skal holde de europæiske floder rene, er der brug for koordinering mellem de berørte lande.

1.8. EØSU mener, at det er nødvendigt at harmonisere affaldsforvaltningen, og at affald bør håndteres og nyttiggøres inden for samme område, eller hvor der findes egnede genanvendelsesanlæg, for at undgå negative virkninger for tredjelande.

⁽¹⁾ European Circular Economy Stakeholder Platform

1.9. Selv om målene fastsættes på EU-plan, anbefaler EØSU, at der også fastsættes nogle mindstemål for hvert land for at sikre, at der sker rimelige fremskridt i alle medlemsstaterne, også selv om hastigheden ikke er den samme.

1.10. EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne og Kommissionen til at fremskynde omstillingsprocessen hen imod vedvarende energikilder, som er så vigtige, for at virksomhederne kan gennemføre deres dekarboniseringsproces.

1.11. EØSU lykønsker Kommissionen med strategien om borgervidenskab, der skal føre til, at folk deltager og engagerer sig i at skabe bevidsthed om forurening, sundhed og trivsel.

2. Kommissionens forslag

2.1. EU's handlingsplan for nulforurening af vand, luft og jord er en af de sidste hjørnesten i den grønne pagt. Det overordnede mål for 2050 er, at forureningen reduceres til niveauer, der ikke er skadelige for mennesker eller miljø. Kommissionen indarbejder alle igangværende foranstaltninger vedrørende forskellige forureningsmål i planen og kobler dem samtidigt indbyrdes.

2.2. I henhold til EU-retten og ambitionerne i den grønne pagt og i synergi med andre initiativer bør EU inden 2030 nedbringe:

- luftforureningens negative virkninger for sundheden (for tidlige dødsfald) med mere end 55 %
- den andel af befolkningen, der har kroniske gener på grund af transportstøj, med 30 %
- den andel af EU's økosystemer, hvor luftforurening truer biodiversiteten, med 25 %
- tabet af næringsstoffer, anvendelsen af og den risiko, der er forbundet med kemiske pesticider, anvendelsen af de farligste pesticider og salget af antimikrobielle stoffer til opdrættede dyr og akvakultur med 50 %
- plastaffald i havet med 50 % og mikroplast, der udledes i miljøet, med 30 %
- den samlede affaldsproduktion væsentligt og mængden af restaffald fra kommunalt affald med 50 %.

2.3. Overvågnings- og prognoserapporterne om nulforurening, der skal udarbejdes i 2022 og 2024, har til formål at evaluere processen til gennemførelse af 2030-målene og skal være referencemodel i forbindelse med beslutningen om, hvilke foranstaltninger der skal gennemføres eller forstærkes for at sikre en vellykket gennemførelse af 2030-målene. Herudfra angives de efterfølgende skridt til opnåelse af nulforurening inden 2050.

2.4. Kommissionen vil sammen med Det Europæiske Regionsudvalg lancere interessegruppeplatformen vedrørende nulforurening

2.5. Havstrategirammedirektivet vil inden 2023 blive revideret med henblik på at reducere mængden af plast og andet affald, undervandsstøj og forurenende stoffer.

2.6. Revisionen af spildevandsdirektivet og direktivet om slam fra rensningsanlæg vil øge ambitionsniveauet for fjernelse af næringsstoffer fra spildevand og gøre behandlet vand og slam klar til genbrug.

Forordningen om overførsel af affald vil blive revideret med henblik på en bedre overvågning af eksporten af affald, sikring af en bæredygtig behandling af affaldet og begrænsning af eksporten af affald, der har skadelige miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser i tredjelande.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Som det fremgår af handlingsplanen, er kampen mod forurening også en kamp for ligestilling, eftersom de mest sundhedsskadelige virkninger rammer de mest sårbare grupper, heriblandt børn, ældre eller svækkede personer og personer med handicap samt mennesker, der lever under ringere socioøkonomiske vilkår^(?). På verdensplan er lav- og mellemindkomstlandene hårdest ramt af forureningsrelaterede sygdomme med næsten 92 % af de forureningsrelaterede dødsfald^(?).

^(?) EEA-rapport nr. 22/2018: Ulige eksponering og ulige virkninger (Unequal exposure and unequal impacts).

^(?) UNEP/EA.4/3 (2018): Gennemførelsesplan »På vej mod en forureningsfri planet«.

3.2. EØSU støtter Kommissionens plan og flagskibsinitiativer til løsning af udfordringerne med de forskellige typer forurening på en helhedsorienteret måde samt opfyldelse af Parisaftalens forpligtelser og målene for bæredygtig udvikling. Hvis planen virkelig skal være ambitiøs, bør målsætningerne være helt på linje med anbefalingerne fra WHO.

3.3. EØSU er enig i tilgangen med at styrke den eksisterende lovgivning på de forskellige områder og tilpasse den, hvor anvendelsen ikke har været vellykket, f.eks. med hensyn til luft- og vandkvalitet. Udvalget gentager, at EU's miljøpolitik tydeligt har vist, at utilstrækkelig, fragmenteret og uensartet anvendelse af Unionens miljølovgivning udgør et alvorligt problem i mange medlemsstater⁽⁴⁾. Desuden er problemet ikke manglende viden om, hvad man burde gøre, men manglende gennemførelse af kendte foranstaltninger, der ofte er blevet godkendt for lang tid siden, samt manglende politisk vilje⁽⁵⁾.

3.4. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at begynde at indsamle data, så den snart kan udarbejde lovforslag på de områder, hvor sådanne mangler, f.eks. med hensyn til lys- og vibrationsforurening.

3.5. I hvor høj grad målene er blevet opfyldt, vil blive vurderet med udgangspunkt i resultaterne fra overvågningen og prognoserne for 2024. Dette vil åbne debatten om evaluering af ambitionsniveauet og alt efter behov om en mere indgående revision af målene og lovgivningen. EØSU frygter, at denne proces bliver langvarig, når man tager i betragtning, hvor kort tid der er tilbage til at opfylde 2030-målene, og mener, at ambitionsniveauet bør hæves lige fra begyndelsen, det vil sige allerede nu.

3.6. 2030-målet vedrørende luftforurening er baseret på referenceår, der ligger alt for langt tilbage i tiden. Referenceårene for de forskellige målsætninger er ikke de samme, fordi de er baseret på forskellige data og lovgivninger. Selv om det er korrekt, at lange perioder af akkumulerede data fremmer prognoserne, mener EØSU, at det tidsmæssige udgangspunkt for evaluering af fremskridtene mod målene bør være det samme for alle målene, så der fås et realistisk billede af graden af opfyldelse.

3.7. Den befordrende ramme bør hjælpe virksomhederne og SMV'erne med at anvende lovgivningen til bekæmpelse af forureningen og bør samtidig holde de administrative byrder på et minimum. Det er også nødvendigt at skabe en harmoniseret lovramme på internationalt plan, eftersom EU's forurening ikke stopper ved grænserne.

3.8. EØSU mener, at det — for at skabe forandring — er afgørende med sektorsamarbejde. Derfor glæder udvalget sig over oprettelsen af interessegruppeplatformen vedrørende nulforurening og udtrykker ønske om at samarbejde gennem den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi eller via andre fora. Udvalget anbefaler også, at der etableres et tæt samarbejde med tredjelande og fora for samarbejde mellem civilsamfundet i de forskellige regioner, eftersom forurening ikke respekterer grænser.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EU's støtte til innovation, investeringer og forskning i nyt udstyr og nye teknologier er vigtig for alle virksomheder og for skabelsen af nye kvalitetsarbejdspladser. Imidlertid er det også nødvendigt at investere i natur og biodiversitet (genopretning af økosystemer og landbrug, der virker genoprettende), velfærd (bæredygtig infrastruktur og energiomstilling til vedvarende energi, bygninger og grøn/offentlig transport) og mennesker (uddannelse og overvindelse af den digitale kløft/efterslæbet inden for FoU, finanspolitiske reformer til skabelse af mere retfærdige og lige muligheder inden for uddannelse, sundhed og miljø).

4.2. EØSU beklager, at afhjælpning og erstatning i forbindelse med skade forbundet med forurening får mindre opmærksomhed i nulforureningshierarkiet. Princippet om, at »forurenere betaler«, har ikke vist sig særlig effektivt, hvilket fremgår af det øgede antal forurenede steder, som stadig findes i EU. Der bør fastlægges foranstaltninger i tilfælde af, at det ikke kan lade sig gøre at udpege de ansvarlige for en forurening, eller hvis de pågældende ikke er i stand til at yde erstatning for skaden.

4.3. Med hensyn til luftforurening ønsker EØSU at henlede Kommissionens opmærksomhed på partikelmateriale, som er forbundet med millioner af for tidlige dødsfald i hele verden. I forbindelse med vurdering af partikelmaterialers toksiske virkninger for menneskers sundhed bør der fastsættes et målesystem, der ikke alene er baseret på koncentrationen af masse, men også på størrelse og kemisk sammensætning. I forbindelse med vurderingen af kilder til partikelmateriale er det vigtigt med partiklernes oxidationspotentiale og de ultrafine partikler, eftersom disse elementer er bestemmende for partiklernes grad af farlighed og bør inkluderes i lovgivning og overvågning vedrørende forurening med partikelmateriale.

⁽⁴⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 33.

⁽⁵⁾ EUT C 123 af 9.4.2021, s. 76.

4.4. Lovgivningen om vand tilpasses med henblik på at reducere mængden af kemiske forurenende stoffer og mikroplast. Plastaffald er yderst bekymrende, da det er vanskeligt at fjerne, adsorberer andre forureningsstoffer, og eftersom der ikke tages højde for den store kemiske og toksikologiske virkning af additiverne i plastaffaldet og af de produkter, som plastaffaldet nedbrydes til, nemlig nanoplast⁽⁶⁾. OECD-landene bidrager i stort omfang til forureningen med plastaffald, der er produceret i andre lande, og det er derfor nødvendigt at finde løsninger på den grænseoverskridende forurening og i forbindelse med plastaffald fastsætte en ny specifik grænseværdi, som finder anvendelse over hele planeten. Forebyggelse er ligeledes afgørende og skal tilskynde og skabe incitament til miljøvenligt design. Industri og miljøvidenskab bør arbejde sammen om at forske i bæredygtige løsninger.

4.5. Det er vigtigt, navnlig i landbrugssektoren, at investere i innovation af operative teknologier og modeller, som fremmer genanvendelse af vand og forbedrer dets kvalitet, samt i anvendelse af løsninger til nedbringelse af miljøbelastningen (f.eks. når det gælder spredning af flydende gødning, brug af pesticider og udledning af nitrat). Opkvalificering af operatører med uddannelse inden for de nye teknologier og digitale løsninger vil foranledige, at disse anvender og overholder lovgivningen om vand.

4.6. Affald fra fiskeriaktiviteter, herunder især fiskenet, bør håndteres med omhu. Eftersom plastaffald i havet ikke bevæger sig efter faste mønstre, bør der indføres et internationalt regelsæt eller i det mindste et sæt regler, der er opdelt efter produktion og forbrug af plast i hvert land, således at de, som forurener mere, også betaler mere. NGO'er og visse lande har vist, at der findes redskaber og personer, som er i stand til at indsamle havaffald, og at det er muligt at opføre de nødvendige havneanlæg til opbevaring og genanvendelse af affaldet⁽⁷⁾. Imidlertid finder foranstaltningen ikke anvendelse, fordi fiskerne ikke har nogen økonomisk fordel af at indsamle og klassificere affald, og de små havne endnu ikke er udstyret til denne aktivitet. Alle havne, også de allermindste, bør råde over et avanceret system til indsamling og gennemsigtig håndtering af affald⁽⁸⁾. EU bør begunstige disse foranstaltninger på kontinuerlig basis — såvel for at bidrage til at mindske forureningen som for at sikre en sekundær aktivitet knyttet til fiskeriet⁽⁹⁾.

4.7. 80 % af affaldet i havet passerer gennem indre farvande (søer og floder)⁽¹⁰⁾. Det er mere effektivt at forvalte og kontrollere problemet ved kilden. Rensningen af vores europæiske floder kræver koordinering mellem landene. De berørte lande har imidlertid meget forskellige retssystemer, og myndighedernes ansvar med hensyn til forvaltning af vandområder varierer også.

4.8. EØSU mener, at regler om kemiske blandinger er et vigtigt skridt fremad i forbindelse med risikovurdering af kemikalier. Forskning og udvikling er afgørende for en bedre viden om samt vurdering og håndtering af blandinger⁽¹¹⁾.

4.9. At styre EU mod nulforurening kræver motiverende foranstaltninger til fremme af forandring, træning i nye teknologier og digitale løsninger, teknisk bistand, samfundsmæssig oplysning og harmonisering og gennemførelse af retningslinjer for god praksis inden for produktion og forbrug. Virksomhederne har — for at kunne dekarbonisere deres produktionsprocesser — brug for at råde over tilstrækkelig vedvarende energi til overkommelige priser og gasformige brændstoffer med intet eller lavt kulstofindhold. EØSU opfordrer indtrængende medlemsstaterne og Kommissionen til at fremskynde overgangsprocessen hen imod vedvarende energikilder.

4.10. Revisionen af direktivet om industrielle emissioner giver som helhed en høj grad af beskyttelse af miljøet. Anvendelse af de bedste tilgængelige teknikker, som ikke indebærer for store omkostninger, vil være en tilgang, der er mere hensigtsmæssig for SMV'erne. Anvendelsen af direktivet om industrielle emissioner bør omfatte hele værdikæden, herunder indkøb af råstoffer uden for EU. Overholdelsesniveauerne bør være juridisk bindende for så vidt angår de industrielle emissioner, og der er brug for en standardiseret og pålidelig overvågningsmetode, som sikrer sammenligning af korrekte data, og en harmoniseret evaluering, som sikrer lige vilkår for industrien i hele EU.

⁽⁶⁾ Se Sendra et al., 2020.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/883 af 17. april 2019 om modtagefaciliteter i havne til aflevering af affald fra skibe, om ændring af direktiv 2010/65/EU og om ophævelse af direktiv 2000/59/EF (EUT L 151 af 7.6.2019, s. 116).

⁽⁸⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 207.

⁽⁹⁾ Can fishers help cleaning the sea from plastic waste?, ETF.

⁽¹⁰⁾ FN's miljøprogram, Marine plastic debris and microplastics, 2016.

⁽¹¹⁾ EUT C 286 af 16.7.2021, s. 181.

4.11. EØSU anser dagsordenen for færdigheder for at være et centralt element for udviklingen af arbejdsmarkedet, hvor man målretter uddannelsen af fagfolk således, at de bliver bevidste om klima, miljø og sundhed. Udvalget bifalder også uddannelsen af personalet i social- og sundhedssektoren, som vil forbedre de pågældendes evne til at håndtere miljörisici. Denne strategi vil gøre det nemmere for iværksættere, virksomheder, SMV'er, selvstændige og alle arbejdstagere at tilpasse sig og derved mindske tabet af arbejdspladser.

4.12. Byer og regioner befinder sig i forreste linje i forbindelse med gennemførelsen af programmerne til bekæmpelse af forureningen. Det er de lokale og regionale myndigheders indsats, der afgør, om denne dagsorden kan virkeliggøres. Det er afgørende at harmonisere krav og foranstaltninger i alle regioner og at sikre, at gennemførelsen og de mål, der i sidste ende nås, fastholdes på et konstant niveau over tid, uafhængigt af de politiske forandringer. Selv om målene fastsættes på EU-plan, anbefaler EØSU, at der også fastsættes nogle mindstemål for hvert land for at sikre, at der sker rimelige fremskridt i alle medlemsstaterne, også selv om hastigheden ikke er den samme.

4.13. Det er vigtigt at harmonisere affaldshåndteringen, da sortering og behandling ikke fungerer på en ensartet måde i EU's regioner og på lokalt plan i de enkelte lande, hvilket forringer effektiviteten af forureningshåndteringen og -forebyggelsen. Eksport af enhver form for affald, som ikke opfylder EU's regler, bør forbydes, uafhængigt af de reguleringsmæssige tiltag i det land, hvortil affaldet påtænkes eksporteret. EU's affald bør desuden håndteres og nyttiggøres inden for samme område, eller hvor der findes egnede genanvendelses anlæg, for at undgå virkninger for tredjelande, medmindre affaldet anvendes som råmateriale i miljøvenlig bæredygtig produktion.

4.14. Kommissionen vil udvikle en integreret overvågnings- og prognoseramme for nulforurening med henblik på evaluering af forureningens sundhedsmæssige, miljømæssige, økonomiske og sociale virkninger. Overvågningen af flodernes tilstand bør også indgå heri. Dataene bør indsamles ved hjælp af standardiserede metoder, og de bør være gennemsigtige, pålidelige, sporbare og tilgængelige for alle. Databasen bør omfatte kilder fra de vigtigste institutioner, der er knyttet til Kommissionen, og desuden enhver anerkendt institution, som ønsker at bidrage til overvågning af forureningen og af dens virkninger.

4.15. EØSU lykønsker Kommissionen med strategien om borgervidenskab, der skal føre til, at folk deltager og engagerer sig i at skabe bevidsthed om forurening, sundhed og trivsel. Strategien sætter den enkelte i stand til at overvåge forureningen og inddrage de fundne data i sin beslutningstagning. For at sikre, at strategien bliver en succes, er det nødvendigt med koordinering mellem myndigheder, NGO'er, lokalsamfund og den videnskabelige verden.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om indførelse af ensartede kontrolprocedurer i forbindelse med transport af farligt gods ad vej

(COM(2021) 483 final — 2021/0275 (COD))

(2022/C 105/23)

Anmodninger om udtalelse	Europa-Parlamentet, 13.9.2021 Rådet for den Europæiske Union, 24.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 91 og 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	219/0/1

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 564. plenarforsamling den 20.-21. oktober 2021, mødet den 20. oktober, med 219 stemmer for og 1 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1286/2014 for så vidt angår forlængelse af overgangsordningen for administrationsselskaber, investeringselskaber og personer, der rådgiver om eller sælger andele i institutter for kollektiv investering i værdipapirer (investeringsinstitutter) og andre institutter end investeringsinstitutter

(COM(2021) 397 final — 2021/0215 (COD))

(2022/C 105/24)

Anmodning om udtalelse	Rådet for den Europæiske Union, 29.7.2021 Europa-Parlamentet, 13.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	216/0/7

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 564. plenarforsamling den 20.-21. oktober 2021, mødet den 20. oktober 2021, med 216 stemmer for og 7 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2009/65/EF for så vidt angår administrationselskabers anvendelse af dokumenter med central information vedrørende institutter for kollektiv investering i værdipapirer (investeringsinstitutter)«

(COM(2021) 399 final — 2021/0219 (COD))

(2022/C 105/25)

Anmodning om udtalelse	Rådet for Den Europæiske Union, 1.9.2021
Retsgrundlag	Artikel 53, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget på plenum	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	218/0/11

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 564. plenarforsamling den 20.-21. oktober 2021, mødet den 20. oktober 2021, med 218 stemmer for og 11 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af bevarelses- og forvaltningsforanstaltninger til bevarelse af sydlig tun«

(COM(2021) 424 final — 2021/0242 (COD))

(2022/C 105/26)

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 13.9.2021 Rådet, 30.8.2021
Retsgrundlag	Artikel 43, stk. 2, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	221/0/1

Da EØSU går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 564. plenarforsamling den 20.-21. oktober 2021, mødet den 20. oktober, med 221 stemmer for og 1 hverken for eller imod at afgive en udtalelse til støtte for det fremsatte forslag.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank: Årlig strategi for bæredygtig vækst 2021«

(COM(2020) 575 final)

(tillægsudtalelse)

(2022/C 105/27)

Ordfører: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Præsidiets henvisning	26.4.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 1, og artikel 29, litra a), i gennemførelsesbestemmelserne til forretningsordenen
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	5.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	168/0/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU er stadig bekymret over, at der i de fleste medlemsstater ikke er tilstrækkelig klarhed om forvaltnings-systemerne for de nationale genopretnings- og resiliensplaner og om fordelingen af ansvaret for deres gennemførelse mellem det centrale, regionale og lokale niveau. Tilsvarende er der selvsagt heller ikke tilstrækkelig klarhed om, hvad der er hensigtsmæssige mekanismer for inddragelse af civilsamfundets organisationer og arbejdsmarkedets parter i planernes gennemførelses-, overvågnings- og tilpasningsfaser. Dette blev nævnt i EØSU's resolution fra februar⁽¹⁾, og situationen er stadig den samme på trods af den indsats, Kommissionen har gjort. EØSU opfordrer indtrængende til, at der bliver kigget nærmere på disse aspekter, som er så afgørende for EU's genopretning.

1.2. EØSU henleder opmærksomheden på behovet for at måle fremskridtene med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne. Der er behov for gode overvågningsindikatorer, da de vil sætte kursen for, hvordan der fortsat kan ske udvikling og genopretning. Der er behov for, at medlemsstaterne reagerer på en passende måde på denne udfordring, og der er brug for mod til at gøre borgerne opmærksomme på de store vanskeligheder, der venter forude.

1.3. EØSU nærer en stærk overbevisning om, at det næste semesterforløb spiller en vigtig rolle for EU som et centralt instrument til gennemførelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten. Der er to slags værktøjer i de nationale planer: Medlemsstaterne kan gennemføre og foretage radikale strukturændringer med en dobbelt omstilling på den ene side og med investeringer og reformer for borgere (familier, arbejdstagere, iværksættere osv.), der lider mere direkte under krisen, på den anden side. Efter EØSU's opfattelse bør begge disse muligheder overvejes. De kræver forskellige værktøjer, og nogle gange kan de ikke gennemføres samtidig. Der er behov for en genopretning for at gøre det økonomiske system modstandsdygtigt.

1.4. Covid-19-krisen har sat fokus på nogle af Europas farligste svagheder, nemlig manglen på en koordineringspolitik for industrien og afhængigheden af andre økonomiske regioner når det gælder en lang række produkter og tjenesteydelser. EØSU er klar over, at det er vanskeligt at ændre vaner og politikker, og at det tager en årrække, før de reelle virkninger af nye politikker kan mærkes. Tiden er imidlertid kostbar, hvis Unionen ønsker forandring og genopretning. Stigningen i råvarepriserne (og problemerne i forbindelse med distributionen af råvarer), manglen på halvledere og høje energipriser viser også EU's afhængighed med hensyn til kritiske aktiver. EØSU ønsker at se reel handling fra alle medlemsstater mht. investering i uddannelse, infrastruktur og industripolitik, som kan øge beskæftigelsen og tilskynde borgerne til at sætte skub i den europæiske industri.

⁽¹⁾ Inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner — Hvad virker, hvad virker ikke? (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 1).

1.5. EØSU støtter investeringer i uddannelse af høj kvalitet, livslang læring og FoU, som er afgørende for at sætte skub i og supplere de økonomiske og sociale forandringer, som NextGenerationEU lægger op til. Det er klart, at investeringer, der styrker sundhedssystemerne og folkesundhedspolitikkerne i samfund, der er blevet hårdt ramt af covid-19-pandemien, er af afgørende betydning. De skal kombineres med en virkelig stærk industripolitik, der kan fremme produktion og udvikling af produkter og tjenesteydelser i Europa med henblik på at undgå en fuldstændig afhængighed af andre økonomiske regioner.

1.6. EØSU mener, at tiden nu er inde til en grundig og gennemgribende reform af pagten. Der er behov for en stærk henstilling i dette nye reviderede semester og en ny pagt, der omfatter en række bindende procedurer og regler for høringer af det organiserede civilsamfund og de lokale myndigheder. Dette kræver handling. Det er på tide at formulere bindende regler for inddragelse i alle faser fra forberedelse til gennemførelse, så strukturelle problemer kan undgås i fremtiden.

1.7. Som EØSU ser det, viser en kort analyse af hovedprioriteterne i genopretnings- og resiliensplanerne en klar fokusering på målene for den grønne pagt. Set med EØSU's øjne er dette naturligvis vigtigt, men udvalget er betænkeligt med hensyn til gennemførelsen og virkningerne af visse foranstaltninger, som ikke synes at være særligt velbegrundede. Borgerne, arbejdstagerne og virksomhederne skal støttes i denne omstilling, og målene skal defineres klart og være rimelige, hvis man vil undgå en situation, hvor vi har en imponerende politisk retorik, men dårlig praktisk gennemførelse med enorme bivirkninger, der ikke umiddelbart er synlige.

1.8. EØSU henleder opmærksomheden på, at et af de mest værdifulde resultater af semesterprocessen er blevet overset i årenes løb. De landespecifikke henstillinger er nemlig en mulighed for forbedringer og er baseret på ensartede data. Medlemsstaterne bør genoverveje deres holdning til dette redskab, navnlig i kølvandet på covid-19-krisen og i lyset af den mulighed, som genopretnings- og resiliensfaciliteten indeholder for at gennemføre strukturreformer (af uddannelse, finanspolitikker, arbejdsmarked, social beskyttelse under den sociale søjle og anbefalingerne fra topmødet i Porto), som er vigtige for de fleste af medlemsstaterne. EØSU anbefaler i høj grad en holdningsændring hos medlemsstaterne, og civilsamfundets organisationer bør være yderst aktive og fungere som tilsynsførende i processen.

1.9. EØSU henleder også opmærksomheden på visse medlemsstaters evne til at absorbere midler, set i lyset af deres tidligere resultater. Halvdelen af strukturfondsmidlerne i den flerårige finansielle ramme (FFR) for 2014-2020 var ikke blevet anvendt ved udgangen af 2020 og bør forbruges i de kommende år. Kommissionens erfaringer og data bør være en advarsel for medlemsstaterne og hjælpe dem med at omfordele midlerne bedre mellem modtagere og over tid. Det er yderst vigtigt at advare medlemsstaterne om, at de politiske valg, de træffer, ikke må undergrave genopretningsprocessen, og at det er nødvendigt at iværksætte foranstaltninger for at undgå problemer i systemet. Dette omfatter ikke alene behovet for at undgå bureaukrati, men også behovet for at yde den rette politiske støtte for at opnå effektivitet.

1.10. Det er EØSU's overbevisning, at den uundgåelige digitaliseringsproces, navnlig i forbindelse med offentlige tjenester i sundheds- og socialsystemerne, vil føre til nedlæggelse af et antal arbejdspladser. Denne digitalisering kan også skabe problemer for ældre borgere, som er dårligere i stand til at håndtere digitaliseringsprocessen. EØSU henleder opmærksomheden på behovet for at udforme programmer, som virkelig kan støtte borgerne og lette omstillingen. Det er nødvendigt, at medlemsstaterne sørger for at investere i omskoling af personer, der berøres af disse forandringer, og der er brug for politisk mod til at løfte udfordringen og god kommunikation med borgerne for at tydeliggøre politikker og mål.

1.11. EØSU glæder sig over initiativet vedrørende en resultattavle for genopretnings- og resiliensfaciliteten. Udvalget tror, at denne vil blive et yderst vigtigt redskab, som vil være i stand til at sætte skub i investeringsprocessen og tilvejebringe mekanismer, som kan få afgørende betydning for Unionen. EØSU støtter også den foreslåede tidsplan, med forventet vedtagelse af Kommissionen inden udgangen af september^(?). EØSU insisterer imidlertid på, at civilsamfundets organisationer også kommer til at deltage i denne proces. Det er ikke et spørgsmål om synlighed. Det er et spørgsmål om agtpågivenhed, og EØSU henleder også opmærksomheden på behovet for at styrke og forberede civilsamfundsorganisationerne på denne udfordring. Det giver ingen mening at efterlyse handling fra civilsamfundsorganisationernes side, hvis de ikke er forberedt eller ikke råder over ressourcerne til at være aktive. Dette udgør et enormt ansvar og en enorm mulighed for civilsamfundsorganisationerne.

(?) Resultattavle for genopretning og resiliens: fælles indikatorer og detaljerede elementer, udkast til delegeret forordning: Resultattavle for genopretning og resiliens: fælles indikatorer og detaljerede elementer.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU glæder sig over udsendelsen af Kommissionens meddelelse om »Samordning af den økonomiske politik i 2021: sådan får vi bugt med covid-19, understøttet genopretningen og moderniseret vores økonomi«⁽³⁾. Verden er konfronteret med en alvorlig krise, som synes at underminere alle genopretningsplaner og -strategier. Europas modstandsdygtighed og styrke skal imidlertid være fremherskende elementer, hvis vi skal opretholde vores Union.

2.2. Det er et faktum, at Den Europæiske Union har truffet hidtil usete foranstaltninger med henblik på at bekæmpe covid-19-pandemien, afbøde krisens konsekvenser og bringe vores økonomi ind på en kurs mod solid, bæredygtig og inklusiv vækst. Der er dog stadig stor usikkerhed om sundhedspolitikernes effektivitet, da sundhedskrisen i høj grad har påvirket borgernes tillid, som er afgørende for den økonomiske og sociale genopretning. Målet om, at mere end 70 % af den europæiske befolkning skal være vaccineret, vil have en enorm betydning for befolkningens tillid, og EØSU bifalder den koordinering, der er sket mellem medlemsstaterne for at nå dette mål. EØSU henleder også opmærksomheden på behovet for at gøre det klart over for borgerne, at disse resultater er vigtige, men at der stadig er behov for forsigtighed, fordi disse foranstaltninger måske ikke er tilstrækkelige til definitivt at gøre en ende på sundhedskrisen.

2.3. Den mulighed, som medlemsstaterne har fået for at fremlægge de nationale genopretnings- og resiliensplaner, er en vigtig faktor, som skal prioriteres. EØSU nærer en stærk tro på, at civilsamfundsorganisationerne kan spille en afgørende rolle i forbindelse med gennemførelsen og overvågningen af disse planer. Det må stå klart for alle medlemsstater. Som det hedder i EØSU's resolution: »EØSU mener, at alle reformer som led i omstrukturingsprocessen må baseres på de principper, som EU bygger på, dvs. beskyttelse af menneskerettighederne og sociale rettigheder, demokratiske værdier og retsstaten. Investeringer med midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten må gå til at frigøre det indre markeds fulde potentiale, styrke EU's økonomiske modstandsdygtighed, opfylde De Forenede Nationers verdensmål for bæredygtig udvikling, skabe en cirkulær økonomi, opnå klimaneutralitet i EU senest i 2050, fremme innovation og modernisering i forbindelse med digitaliseringen af økonomien og samfundet og sikre effektiv gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder med henblik på social samhørighed, udryddelse af fattigdom og mindselse af uligheder«⁽⁴⁾.

2.4. NextGenerationEU er med sine 750 milliarder EUR (hvoraf 500 mia. EUR bringes i anvendelse nu) et af EU's vigtigste redskaber til at fremme investeringer og genopretning, så vi kan komme styrkede og mere modstandsdygtige ud af den aktuelle krise.

2.5. EØSU mener, at handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder indeholder konkrete tiltag til at styrke den sociale dimension inden for alle Unionens politikker og vil hjælpe med at sikre en inklusiv genopretning.

2.6. EØSU bekræfter også sit standpunkt om, at miljømæssig bæredygtighed, produktivitet, ligelig og retfærdig fordeling og makroøkonomisk stabilitet fortsat skal udgøre de ledende principper for EU's økonomiske dagsorden. På trods af alle udfordringerne er den grønne pagt fortsat en langsigtet prioritet, og Europa skal benytte lejligheden til at gå forrest på dette område.

2.7. EØSU nærer en stærk tro på, at det fortsat er afgørende at sikre en effektiv politisk koordinering inden for rammerne af det europæiske semester for at bringe EU's økonomi ind på en stærkere, bæredygtig og inkluderende vækstkurs efter pandemien. Dette har EØSU påpeget i de seneste måneder, og det er fortsat en prioritet.

2.8. Det er EØSU's opfattelse, at inddragelsen af det organiserede civilsamfund stadig er begrænset i medlemsstaterne. Organisationerne er blevet informeret og også hørt i mange tilfælde. Dog har dette kun ført til få håndgribelige resultater. Ud over nogle få undtagelser har der i de fleste medlemsstater ikke været nogen reelle høringer, der har ført til væsentlige ændringer af de oprindelige forslag fra regeringerne.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Takket være de foranstaltninger, der er blevet truffet på EU-plan og nationalt plan, har pandemien haft begrænsede konsekvenser for de europæiske arbejdsmarkeder. Der er imidlertid stadig forskelle i synspunkter og problemstillinger i Unionen. EØSU mener, at der bør anvendes differentierede fremgangsmåder for at sikre genopretning i de medlemsstater, der lider mere under krisen end andre.

(3) COM(2021) 500 final af 2.6.2021, samordning af den økonomiske politik i 2021: sådan får vi bugt med covid-19, understøttet genopretningen og moderniseret vores økonomi.

(4) Inddragelse af det organiserede civilsamfund i de nationale genopretnings- og resiliensplaner — Hvad virker, hvad virker ikke? (EUT C 155 af 30.4.2021, s. 1).

3.2. EØSU er enig i, at den økonomiske politik skal forblive understøttende i hele 2021 og 2022. Medlemsstaterne kæmper en hård kamp, som langt fra er forbi. Unionen er nødt til at sætte sig igennem og gøre sig klart, at det vil tage tid, før genopretningsplanerne får virkning, og at der kræves modstandsdygtighed for at opnå resultater. EØSU opfordrer indtrængende til, at der udarbejdes kort- og mellemfristede strategier for at imødegå krisens negative virkninger på en passende måde og skabe en stærk og bæredygtig vækst i de kommende år.

3.3. Der er en interessant tendens til, at Europas borgere sparer mere op. Denne tendens bør også være en positiv mulighed for at fremme en kombination af private og offentlige investeringer, som kan gøre en forskel for genopretningen af økonomien og de sociale forhold. EØSU efterlyser en konkret indsats på dette område og mener, at Kommissionen bør tilskynde alle medlemsstater til at føre en stærk finanspolitik. Der er brug for kreativitet, hvis der skal vedtages strategier, der kan kanalisere denne opsparing ud i intelligente investeringer, og ansvaret for dette bør deles med regeringer, interessenter og finansielle institutioner.

3.4. EØSU agter i løbet af de kommende måneder med aktiv støtte og bidrag fra ad hoc-gruppen om det europæiske semester (ESG) at arbejde på sin næste resolution med bidrag fra udvalgets 27 ESG-delegationer med hver tre medlemmer, som er oprettet til dette formål. Udvalget vil følge civilsamfundets deltagelse i gennemførelsesprocessen og samtidig analysere det politiske indhold ud fra civilsamfundets synsvinkel. Indtil videre er der kun blevet registreret en lille forbedring — primært i form af formelle informationsmøder — med meget begrænsede muligheder for at øve indflydelse på planerne.

3.5. Civilsamfundets organisationer er mere positive med hensyn til, at regeringerne vil anvende midlerne til at fremme investeringer, frem for at sætte gang i vækstfremmende reformer. Mange af organisationernes medlemmer føler, at deres landes nationale genopretnings- og resiliensplaner mangler ambitioner eller engagement med hensyn til reformer, mens andre kritiserer manglen på yderligere investeringer, som ikke allerede var planlagt før covid-19-krisen.

3.6. Covid-19-krisen skabte enorme problemer for EU, og den har sat fokus på en af EU's farligste svagheder, nemlig manglen på en koordineringspolitik for industrien og afhængigheden af andre økonomiske regioner når det gælder en lang række produkter og tjenesteydelser. Dette skal der tages hånd om på en koordineret måde for at lette genopretningen. Der er mere end nogensinde brug for en egentlig industripolitik, og tiden er inde til handling. Stigningen i råvarepriserne viser også EU's afhængighed med hensyn til kritiske aktiver. EØSU ønsker at se reel handling fra alle medlemsstater mht. investering i uddannelse, infrastruktur og industripolitik, som kan øge beskæftigelsen og tilskynde borgerne til at sætte skub i den europæiske industri.

3.7. Et stort flertal af civilsamfundsorganisationerne (71 %) giver udtryk for, at inddragelsen af dem i udformningen af deres landes nationale genopretnings- og resiliensplaner har varieret fra temmelig utilstrækkelig til ekstremt begrænset.

3.8. Efter EØSU's mening er digitaliseringsprocessen afgørende for at sætte skub i økonomi og samfund, men der er et reelt behov for, at medlemsstaterne udformer programmer og afsætter ressourcer, der kan nedbryde barriererne for denne proces. Det gælder især visse dele af befolkningen, eksempelvis ældre og lavtuddannede. Det er derfor en prioritet at udvikle IT-programmer, der fungerer, og som spiller sammen med software, der kan komme alle borgerne til gavn. Digitalisering, ja tak, men ikke for enhver pris.

3.9. EØSU er yderst tilfreds med Kommissionens initiativ vedrørende en resultatavle for genopretning og resiliens. Det er et vigtigt skridt at overvåge gennemførelsen af genopretning- og resiliensplanerne, og udvalget mener, at det vil være en mulighed for at sætte skub i investeringsprocessen og tilvejebringe mekanismer, som kan få afgørende betydning for Unionen. Endnu en gang kan civilsamfundsorganisationerne spille en afgørende rolle i denne proces og er rede til at samarbejde.

4. Genopretningsplanerne og de forskellige fremgangsmåder

4.1. EØSU mener, at politikken vedrørende medlemsstaternes bæredygtige og inklusive vækst og finanspolitiske balance bør prioriteres højt inden for de eksisterende rammer. Behovet for tilpasning til en ny fase — når den sundhedsfare, som covid-19-pandemien har forårsaget, er overvundet — er åbenbart. Der bør være et alternativ til uforholdsmæssig stor ubalance som det eneste perspektiv efter den enorme vækst i gæld og underskud i medlemsstaterne. EØSU mener, at tiden er inde til en radikal og gennemgribende reform af rammerne for den finanspolitiske styring, og advarer på det kraftigste mod en tilbagevendende til de »gamle« finanspolitiske regler. Vi har brug for en stærk henstilling for det nye reviderede semester og en ny pagt, der omfatter en række bindende procedurer og regler for høring af det organiserede civilsamfund og lokale myndigheder, og dette kræver handling. Det er på tide at formulere bindende regler for inddragelse i alle faser, fra forberedelse til gennemførelse, og medlemsstaterne skal se på nye mål for nedbringelse af underskuddet med fokus på vækst og styring.

4.2. Der er et presserende behov for at modernisere de finanspolitiske og økonomiske rammer, slå ind på en velstandsfokuseret kurs og indføre en gylden regel. Kommissionen ser lige nu også på udgiftssiden, men tillige — med rette — på indtægtssiden. EØSU anbefaler, at beskatningen af arbejde flyttes til miljøafgifter, samtidig med at der anvendes en regressiv strategi, og at man sørger for ikke at belaste lavindkomsthusholdninger. EØSU opfordrer også til bekæmpelse af aggressiv skatteplanlægning og -svig, eftersom det kan underminere den økonomiske genopretning for medlemsstaterne og EU som helhed. Her er der brug for en intelligent tilgang samt større konvergens i EU for at gøre fremskridt. Penge- og finanspolitik, eventuelt med progressive miljøafgifter, og med gradvise skattelettelser skal også være en mulighed. Det er klart, at skattekonkurrence med tredjelande i stedet for internt i EU kan gøre en forskel.

4.3. EØSU understreger, at der ud over pandemien også er et pres på råvarepriserne. Der er behov for stor omhu, når der skal gøres noget ved dette. EØSU tror på loyal konkurrence og er enig i, at der er behov for lige konkurrencevilkår, men påpeger, at situationen er ved at blive bekymrende og risikerer at skade hele EU alvorligt. Priserne på råvarer er steget med mellem 30 % og 120 % i de seneste måneder, og presset fortsætter.

4.4. De nationale genopretnings- og resiliensplaner viser, at medlemsstaterne har forskellige synspunkter om genopretning af de enkelte økonomier og de enkelte sociale situationer. Dette viser også ulighederne i medlemsstaterne. EØSU efterlyser mere koordinerede politikker, der kan styrke Unionen. Der er behov for samarbejde mellem medlemsstaterne, og der kunne udveksles »god praksis«, så man undgår fejltrin. Sektorer som f.eks. turisme og fremstillingsindustrien har lidt mest, og det bør være en prioritet at få dem bragt op på et nyt niveau. Dette vil være meget vigtigt i forbindelse med at skabe arbejdspladser og tilpasse arbejdsstyrken til økonomiens reelle behov samt inddrage civilsamfundsorganisationerne i gennemførelsesprocessen.

4.5. Det bekymrer EØSU, at visse medlemsstater hidtil i vid udstrækning har ignoreret de landespecifikke henstillinger, som Kommissionen har udarbejdet, hvilket har ført til skepsis med hensyn til en mulig holdningsændring i fremtiden. Derudover kan der sættes spørgsmålstegn ved visse medlemsstaters evne til at absorbere midler og forandringseffekten af investeringer fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, og derfor er der tvivl om deres potentielle effektivitet. EØSU understreger, at der derfor er brug for nøje overvågning.

4.6. EØSU mener, at gennemførelsen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner ikke blot bør være en afkrydsningsøvelse. Den bør finde sted i instrumentets virkelige ånd. Civilsamfundsorganisationernes rolle bør anerkendes, og høringer bør finde sted i offentlige fora og ikke bag lukkede døre.

4.7. Covid-19-krisen fremhævede og skærpede langvarige kløfter i vores samfund, og det er ofte de mest sårbare, der er blevet hårdest ramt. Forekomsten af covid-19-infektioner var højest blandt de socialt dårligst stillede, og det er ofte bestemte dele af samfundet, der berøres mest af foranstaltningerne til bekæmpelse af krisen. Som følge af krisen oplevede lavtuddannede og/eller unge det største fald i beskæftigelsen. Derudover har mange oplevet alvorlige forstyrrelser i deres uddannelse. Der er en skærpet risiko for ulighed for så vidt angår de lavtuddannede borgere.

5. Det indre marked som en styrke for den europæiske livsstil

5.1. Covid-19-krisen har været mærkbar i alle medlemsstater, men konsekvenserne har været forskellige. En koordineret tilgang til vaccination gjorde det muligt for EU at opnå særdeles gode resultater. Målet om, at 70 % af EU's befolkning skulle vaccineres, var en meget stor opgave, og EU's reaktion var yderst positiv. På trods af visse problemer (som man kan forvente i forbindelse med et sådant projekt) var det en succes og et godt eksempel på det »fredsprojekt«, som EU har udgjort siden sin begyndelse.

5.2. Det indre marked og integrationen heraf skal mere end nogensinde før være en prioritet, og politiske stridigheder bør undgås. Den politiske retorik, der findes i nogle medlemsstater, og som underminerer det indre marked, er blevet modsagt af kendsgerningerne. Kun med en stærk Union og en koordineret tilgang har det været muligt at forhandle om og udarbejde genopretnings- og resiliensplanerne med så kort varsel. Kommunikation er af afgørende betydning for at fremme de europæiske værdier, og det indre marked er en del af denne proces. Borgerne i hele EU bør nyde godt af det indre marked, så de kan være stolte af EU's evne til at reagere på krisen på trods af alle tilbageslagene som følge af udfordringen med at stable et koordineret kriseresvar på benene.

5.3. EØSU har forståelse for, at medlemsstaterne har valgt forskellige tilgange til sundhedssituationen, men understreger også, at koordineringen og den gode praksis bør fremmes yderligere efter vaccinationsprocessen. EU skal drage fordel af sine aktiver — især borgernes, produkternes og kapitalens frie bevægelighed. EØSU ønsker at støtte denne frihed uden at underminere medlemsstaternes sundhedssystemer, og dette er kun muligt med koordinering af det indre marked. Medlemsstaterne har flere gange i historiens løb vist, at dette er muligt. Tiden er nu inde til, at der gives et godt svar.

5.4. EØSU går ind for det indre marked og dets muligheder kombineret med et stærkt socialt marked, som er nødvendigt og et varemærke for Unionen. Dette er en landvinding, som bør beskyttes.

6. Civilsamfundsorganisationernes mening om genopretningsplanerne

6.1. EØSU understreger, at inddragelse af civilsamfundsorganisationerne er afgørende for genopretningen, især fordi vi må indrømme, at nødgenopretningsforanstaltningerne, både på nationalt plan og EU-niveau, kunne gå hen og blive permanente.

6.2. Civilsamfundets organisationer støtter investeringer af høj kvalitet i uddannelse, livslang læring og FoU, der er afgørende som drivkraft for og supplement til de økonomiske og sociale ændringer, som NextGenerationEU skal fremme. Det samme gælder investeringer, der skal styrke sundhedssystemerne og folkesundhedspolitikkerne i de samfund, der er blevet hårdt ramt af covid-19-pandemien. Mere end nogensinde før har organisationerne »på gulvet« muligheden og ansvaret for at angive og foreslå måder til at tackle de reelle udfordringer, og medlemsstaterne skal have modet til at inddrage dem i beslutningsprocessen. EØSU efterlyser en sådan fremgangsmåde, primært på grund af den erfaring og viden, der er opbygget gennem årtiers indsats for forskellige mærkesager med særdeles gode resultater.

6.3. I krisetider er civilsamfundsorganisationernes stemme vigtigere end nogensinde før. Ikke kun på grund af disse organisationers erfaring, men især fordi de nyder godt af en direkte kontakt med virkeligheden, hvilket er afgørende for at overvåge og gennemføre politikker, der har reel virkning.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet«

(COM(2020) 746 final)

(tillægsudtalelse)

(2022/C 105/28)

Ordfører: **Kristi SÖBER**

Præsidiets beslutning	26.4.2021
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 1, og artikel 29, litra a), i gennemførelsesbestemmelserne til forretningsordenen
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	5.10.2021
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.10.2021
Plenarforsamling nr.	564
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	166/2/1

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU er bevidst om, at pandemien endnu ikke er overstået, og at de økonomiske virkninger heraf vil kunne mærkes i flere år og kræver en vifte af specifikke nødforanstaltninger i den økonomiske politik. EØSU glæder sig over Kommissionens seneste prognose, som indikerer, at økonomierne i EU og euroområdet fra 2021 atter vil være i hurtig fremgang (hvilket foreløbige data bekræfter), især takket være genopretningen af investeringer og den omfattende støtte i form af udnyttelsen af NextGenerationEU (NGEU), navnlig genopretnings- og resiliensfaciliteten.

1.2. Samtidig anerkender EØSU, at EU befinder sig i den alvorligste periode i den europæiske integrations økonomiske historie, hvilket påvirker det private forbrug og private investeringer samt indtjeningen ved udenrigshandel. På dette kritiske tidspunkt er det kun de offentlige udgifter, der kan bidrage til at afhjælpe situationen.

1.3. I denne specifikke og enestående situation var det nødvendigt at skabe nye nødforanstaltninger i den økonomiske politik for at tackle krisen. EØSU værdsætter den hurtige reaktion både på EU-plan og i medlemsstaterne og glæder sig over, at den dobbelte omstilling er blevet en væsentlig del af genopretningsindsatsen og -strategien.

1.4. Især i første halvdel af 2020 bidrog investeringsinitiativerne som reaktion på coronavirusset til at afhjælpe de meget vanskelige økonomiske forhold, hovedsageligt ved at stabilisere markeder, arbejdspladser og personlige indkomster. Dette første skridt blev efterfulgt af NGEU, det robuste og mest innovative finanspolitiske bidrag, som var en direkte reaktion på pandemiens virkninger. EØSU glæder sig meget over begge initiativer, der udgør en hurtig og fleksibel reaktion på pandemien.

1.5. EØSU er bevidst om de forskellige holdninger og virkninger af pandemien, som har medført større divergens mellem medlemsstaterne. EØSU opfordrer til, at der tages hensyn til fænomenet med divergens i euroområdet og til, at der gøres en forsvarlig indsats i relation til den væsentligt forringede finanspolitiske præstation. Udvalget bifalder inden for en fælles ramme den fleksibilitet, der er indført i skræddersyede nationale økonomiske politikker og genopretningsprogrammer, som respekterer medlemsstaternes specifikke behov. En sådan fleksibilitet anbefales også i forbindelse med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensprogrammerne.

1.6. EØSU understreger behovet for at skabe en ny balance mellem pengepolitik og finanspolitik og for at eliminere de konstaterede makroøkonomiske ubalancer i den kommende periode. EØSU er opmærksom på den betydelige stigning i gælden i forhold til BNP i det forløbne år. Når den økonomiske genopretning har bidt sig fast, skal gældskvoten reduceres på en sådan måde, at man undgår social uretfærdighed og en negativ påvirkning af arbejdsmarkedet.

1.7. EØSU respekterer og har forståelse for, at genopretningen efter covid-19 i høj grad vil være ledsaget af strukturelle politiske foranstaltninger⁽¹⁾, som primært vil være i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt. EØSU støtter i den henseende samspillet mellem genopretningsprocessen, den finanspolitiske konsolidering og den grønne budgettering.

1.8. EØSU er overbevist om, at erfaringerne fra pandemien bør afspejles i den overordnede indsats for at bidrage til den økonomisk effektive, socialt retfærdige og miljømæssigt bæredygtige udvikling i EU og euroområdet på lang sigt.

1.9. I modsætning til den tidligere krise i 2009-2011, hvor bank- og finanssektoren var en af årsagerne til den deraf følgende recession, bifalder EØSU denne gang den hensigtsmæssige og robuste situation i bank- og finanssektoren, som har bidraget til at overvinde denne vanskelige situation mere gnidningsløst.

1.10. EØSU opfordrer respektfuldt til, at integriteten på det indre marked opretholdes, og til, at ethvert tegn på fragmentering heraf forebygges, da dette er en afgørende forudsætning for, at økonomierne i EU og euroområdet kan opnå positive resultater i fremtiden. Denne integritet bør støttes yderligere ved hjælp af passende fremgang inden for udviklingen af bankunionen og kapitalmarkedunionen.

1.11. EØSU anerkender og respekterer, at der er indhøstet vigtige erfaringer under den tidligere krise, som er blevet brugt til at støtte makroøkonomisk stabilitet, og opfordrer de ansvarlige EU-institutioner til at forbedre EU's styring af den økonomiske politik og sikre, at erfaringerne fra pandemien fortsat afspejles i reformbestrebelse.

2. Baggrund og sammenhæng

Aktuel makroøkonomisk udvikling og perspektiver

2.1. Covid-19-pandemien har forårsaget en pludselig og dyb økonomisk depression, men i 2020 var faldet i BNP i sidste ende en smule lavere end oprindeligt forventet. Nedgangen var større end under den seneste økonomiske krise (i 2020 faldt euroområdet økonomi med 6,5 % i forhold til året før, sammenlignet med 4,5 % i 2009. I 2020 faldt EU's økonomi med 6,0 % i forhold til året før, sammenlignet med 4,3 % i 2009. Økonomierne i både EU og euroområdet forventes at vokse med 4,8 % i 2021). Vi står derfor over for en usædvanlig økonomisk situation og den værste økonomiske udvikling i Europa siden anden verdenskrig.

2.2. I 2020 faldt både det private forbrug og investeringerne betydeligt (begge 7,4 % på årsbasis), og udenrigshandelen er også blevet hårdt ramt. Kun de offentlige udgifter i 2020 steg til sammenligning en smule på årsbasis (1,3 %). På grund af nødforanstaltningerne har der indtil videre ikke været hverken omfattende tab af arbejdspladser eller alvorlige tab af indtægter i et omfang svarende til krisen i 2008. Det store fald i den økonomiske aktivitet betyder imidlertid, at produktiviteten også er faldet.

2.3. 2021 anses generelt for at være et genopretningsår (navnlig på grund af væksten i investeringsaktiviteterne, som Kommissionen forventer når 6,2 %), men dette er fortsat behæftet med usikkerhed på grund af pandemiens indvirkning på de økonomiske beslutningstagere og deres adfærdsendringer.

Nødforanstaltninger i den økonomiske politik

2.4. På grund af pandemien måtte der etableres en vifte af nødforanstaltninger i den økonomiske politik med henblik på at kunne reagere øjeblikkeligt, men også på mellemlang sigt, på chokket. Hovedprioriteten er at håndtere, eliminere og mindske de økonomiske og sociale konsekvenser af pandemien og fortsat føre Europa i en konkurrencedygtig og bæredygtig retning.

(¹) ECB's definition i: ECB Occasional Paper Series *Structural Policies in the Euro-area*; juni 2018: »Structural economic policy = Economic policy measures adopted for labour, product and financial markets to improve institutional and regulatory frameworks to strengthen conditions for long-term growth and ensure desirable distribution effects«.

2.5. En anden vigtig del af reaktionen på pandemien og genopretnings-, genopbygnings- og resiliensindsatsen på mellemlang og lang sigt er den dobbelte omstilling (grøn og digital) med dens stærke fokus på sociale hensyn og respekten for retsstatsprincippet og andre grundlæggende EU-værdier. EØSU opfordrer endvidere til et større fokus på bekæmpelse af uligheder og håndtering af konsekvenserne af krisen, navnlig for de mest sårbare.

Pengepolitik

2.6. ECB fortsætter sin yderst ekspansive politik som en målrettet reaktion på pandemien. For nylig meddelte ECB imidlertid, at de gunstige finanspolitiske finansieringsvilkår kunne opretholdes med et moderat lavere tempo for køb af nettoaktiver under opkøbsprogrammet på foranledning af den pandemiske nødsituation end i de foregående to kvartaler.

Finanspolitisk kurs og finanspolitisk konsolidering

2.7. Investeringsinitiativerne som reaktion på coronavirusset (CRII og CRII+), der omdirigerede og omfordelte samhørighedspolitiske midler, var i høj grad med til at kompensere for og modvirke de negative konsekvenser, stabilisere markeder og beskytte arbejdspladser og personlige indkomster.

2.8. Det mest innovative instrument, der er opfundet og udviklet, og som i øjeblikket implementeres som en direkte reaktion på covid-19-pandemien, er uden tvivl NGEU-programmet, hvis primære mål er at afbøde de negative konsekvenser af pandemien.

2.9. NGEU's ekspansive finanspolitiske kurs har været ekstraordinær og er midlertidigt blevet støttet gennem aktiveringen af stabilitets- og vækstpagtens generelle undtagelsesklausul.

2.10. Dog har det finanspolitiske engagement sammen med foranstaltninger på nationalt niveau været dyrt, hvilket har resulteret i en forringelse af de finanspolitiske indikatorer.

2.11. En realistisk reduktion af gældskvoten skal gennemføres på en sådan måde, at man undgår social uretfærdighed og en uforholdsmæssig negativ påvirkning af arbejdsmarkedet. En inklusiv og bæredygtig vækststrategi er en forudsætning for at forbedre de finanspolitiske indikatorer.

Strukturpolitik og reguleringsinstrumenter

2.12. Covid-19-pandemien har afsløret en række alvorlige strukturelle svigt i de europæiske økonomiers og samfunds funktionsmåder. De erfaringer, der skal drages efter covid-19, omfatter derfor ikke kun fastsættelse af en ny normalsituation, men også gennemførelse af tiltag, der gør de økonomiske og samfundsmæssige systemer mere robuste (hvilket allerede forudsætter mindre skrøbelighed og sårbarhed). Dette omfatter ikke kun milepæle for en socialt retfærdig dobbelt omstilling og mere effektive og forbundne sundhedssystemer og distribution af medicinske ydelser på tværs af Europa, men også støtte til et mere konkurrencedygtigt euroområde i og uden for Europa, herunder strategiske investeringer til støtte for den europæiske industri og styrkelse af EU's position i en global sammenhæng.

2.13. I pandemiens første fase var det indre marked hårdt ramt, da traditionelle handelsmønstre mellem og sågar i EU's medlemsstater blev afbrudt som følge af de strenge restriktioner. Problemet er blevet løst gennem Kommissionens indgriben, som resulterede i etableringen af grønne korridorer.

Finansiel formidling

2.14. EU's og euroområdet bank- og finanssektor har takket være de nye forordninger og regler, der blev vedtaget efter den foregående krise, vist sin styrke og modstandsdygtighed. I øjeblikket er sektoren stærkere, hvad dens anlægsaktiver og porteføljes sundhed angår. Der kan dog være nogle risici i relation til klienternes solvens, som kan føre til flere misligholdte lån.

Forvaltning

2.15. Den aktuelle krise har mindet os om den ufuldstændige arkitektur i EU's ramme for økonomisk styring. Karakteren af det europæiske semester er blevet grundlæggende ændret med genopretnings- og resiliensfaciliteten. De landespecifikke henstillinger er blevet mere politisk bindende, da udbetalingen af midler hænger sammen med gennemførelsen af disse. Civilsamfundet bør inddrages mere i processen for det europæiske semester. Partnerskabsprincippet, som er en veletableret tradition i samhørighedspolitikken, bør tjene som model for et effektivt værktøj til inddragelse af civilsamfundet.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU anerkender, at genopretningsscenarierne i høj grad afhænger af pandemiens styrke og af vaccinationskampagnerne succes samt strukturelle aspekter (f.eks. resultaterne i de sektorer, der har været mest eller fuldstændig ramt, såsom turisme, hotel- og restaurationsbranchen, transport, kultur og fritid, og deres betydning for økonomien). Den potentielle fleksibilitet i finanspolitikken, der gør det muligt at vedtage kompenserende foranstaltninger, og effektiviteten af disse foranstaltninger vil også være afgørende.

3.2. EØSU beklager, at pandemiens konsekvenser for økonomien har ført til større divergens mellem økonomierne i euroområdet, hvad angår økonomisk udvikling, finanspolitiske indikatorer, inflation og eksternt balance. Dette vil i høj grad kunne påvirke økonomien og den sociale situation samt konkurrenceevnen for de berørte økonomier og euroområdet som helhed samt de interne og eksterne ubalancer.

3.3. EØSU sætter pris på den meget omfattende og ret fleksible reaktion på pandemien hos EU's vigtigste aktører i den økonomiske politik, navnlig Den Europæiske Centralbank (med dens opkøbsprogrammer og toneangivende renter), den europæiske stabilitetsmekanisme (ESM — med dens instrumenter til støtte for makroøkonomisk stabilitet) og Kommissionen (med dens meget innovative NGEU-initiativ, der suppleres af andre nødtiltag såsom CRII(+), SURE, fleksibilitet i reglerne vedrørende skattemæssig støtte og statsstøtte samt i finansiel regulering og andre ekstraordinære foranstaltninger, der giver medlemsstaterne den fornødne fleksibilitet til at vedtage de krævede krisestyringsforanstaltninger).

3.4. EØSU er overbevist om, at resultatet af nødforanstaltningerne i den økonomiske politik er af afgørende betydning. Der skal være tale om en koordinering af de pengepolitiske og finanspolitiske tiltag. Der skal vedtages relevante reformer til støtte for en bæredygtig genopretning (bl.a. gennem foranstaltninger møntet på ren energi, digitalisering, innovation og cirkulær økonomi). Indvirkningen af NGEU og instrumentets interaktion med andre økonomiske politikker er vigtig, navnlig i lande, der modtager mange finansielle ressourcer.

3.5. EØSU værdsætter, at viften af nødforanstaltninger i den økonomiske politik også indeholder nogle grænser, der skal forebygge fremtidige negative konsekvenser for prisstabiliteten og indikatorer for finanspolitisk disciplin på mellemlang og lang sigt som følge af de nuværende ekspansive politikker. Navnlige er den fremtidige udvikling i de offentlige finanser udsat for høje risici. EØSU fremhæver i den sammenhæng behovet for en retfærdig og bæredygtig skatte- og afgiftspolitik ved bl.a. at bekæmpe skattesvig og aggressiv skatteplanlægning.

3.6. EØSU forventer, at NGEU ikke blot vil bringe økonomierne i euroområdet og EU tilbage til niveauet før pandemien, men at programmet også vil støtte vigtige strukturpolitiske foranstaltninger, primært i retning af en grøn og digital omstilling under hensyntagen til beskæftigelsesmæssige og sociale problemer. Med hensyn til NGEU sætter EØSU pris på, at EU har formået at vedtage et sådant vidtrækkende tiltag på så kort tid, men anser det også for nødvendigt at gå efter at afhjælpe eventuelle mangler såsom utilstrækkelig høring af civilsamfundet i forbindelse med udviklingen af genopretnings- og resiliensplanerne.

3.7. EØSU er opmærksom på, at SURE er et andet innovativt værktøj, der er blevet udarbejdet og gennemført som en direkte reaktion på pandemien og har til formål at støtte regeringerne i deres indsats for at beskytte arbejdspladser og personlige indkomster.

3.8. EØSU anbefaler, at den næste finanspolitiske konsolidering tager højde for grøn budgettering^(?) og grøn offentlig investeringsstøtte med henblik på at bidrage til den europæiske grønne pagt og en sundere finanspolitisk situation i EU. EØSU er bevidst om den aktuelle krises betragtelige negative indvirkning på de offentlige finanser.

^(?) Diskussionsoplæg, Elva Bova (2021), Green Budgeting Practices in the EU: A First Review.

3.9. Selv om EØSU advarer mod at deaktivere den generelle undtagelsesklausul for tidligt ⁽³⁾, vil det være nødvendigt at fokusere på finanspolitisk bæredygtighed, når pandemien med sikkerhed er overstået, og genopretningen er godt i gang. På det tidspunkt bør der ske en omlægning af finanspolitikker og finanspolitiske instrumenter for at foranledige, at der vedtages hensigtsmæssige strategier på mellemlang og lang sigt. EØSU glæder sig over Kommissionens afgørelse om at genoptage revisionen af EU's ramme for økonomisk styring i efteråret 2021. De finanspolitiske regler bør først anvendes fuldt ud, efter at de er blevet revideret. I stedet for en »tilbagevendende« anbefaler EØSU et »skifte« til en revideret ramme for økonomisk styring ⁽⁴⁾. EØSU er af den opfattelse, at alle fremtidige finanspolitiske rammer skal være investeringsvenlige i form af en gylden regel for offentlige investeringer uden at sætte den finanspolitiske og finansielle stabilitet på mellemlang sigt på spil, fremme vækst og gøre det muligt for medlemsstaterne at gennemføre kontracykliske politikker i tider med økonomisk tilbagegang.

3.10. EØSU er fortalere for reformer, der har til formål at skabe mere effektive og retfærdige systemer for offentlige indtægter, og som flytter beskatningen væk fra arbejde og produktive investeringer og i højere grad fokuserer på miljøbeskatning og prisfastsættelse af eksternaliteter og på en mere effektiv og forbedret struktur for incitamenter, der begrænser metoderne til skatteundgåelse.

3.11. EØSU sætter pris på, at EU og euroområdet bank- og finanssektorer er i meget bedre form end de var under den forrige krise. Navnlig er de mindre sårbare og mere modstandsdygtige. Samtidig anbefaler EØSU imidlertid, at man ikke undervurderer nogle af de solvensrisici, der kan være resultatet af tab af indtægter for sektorens klienter. Dette kan resultere i flere misligholdte lån på bankernes balancer. EØSU glæder sig over, at eurorådets banksektor har bevist sin stabilitet, og at den indtil videre ikke har været alvorligt påvirket af krisen.

3.12. EØSU er fuldt ud overbevist om, at et velfungerende indre marked også betyder mere modstandsdygtige og effektive økonomier i euroområdet og EU som helhed. Udvalget anser det også for særlig vigtigt at fuldende det indre marked med henblik på at begrænse manglende økonomisk fleksibilitet og ubalancer.

3.13. EØSU glæder sig over den specifikke vifte af tiltag i den økonomiske politik, der blev vedtaget sidste år som en umiddelbar reaktion på pandemien, og som løbende er blevet justeret for at afspejle situationen, som den udviklede sig. EØSU mener, at EU's modforanstaltninger effektivt kunne afbøde krisens potentielt negative langsigtede indvirkning på den økonomiske udvikling i euroområdet og EU og på EU's arbejdsmarkeder, og at de kunne modvirke en skærpelse af den økonomiske og sociale divergens. Det er samtidig afgørende, at de omfattende ubalancer imødegås med henblik på at dække væsentlige makroøkonomiske risici på en effektiv måde, herunder risici for stigende uligheder.

3.14. EØSU er fuldt ud overbevist om, at velfungerende sundhedspleje, social beskyttelse og beredskabssystemer er afgørende for den positive og bæredygtige økonomiske udvikling på lang sigt. Pandemien har afsløret og forstærket denne forbindelse, der som følge heraf også bør afspejles i gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder.

3.15. EØSU anbefaler kraftigt at fortsætte indsatsen for at færdiggøre Den Økonomiske og Monetære Unions arkitektur, herunder tilpasse det europæiske semester til NGEU-programmet, færdiggøre bankunionen og kapitalmarkedsunionen og revidere rammen for økonomisk styring. Det bør overvejes, om NGEU's udformning også kunne være et eksempel på, hvordan fælles finansielle EU-ressourcer kunne mobiliseres og anvendes i fremtiden.

3.16. EØSU understreger, at hovedpakken med tiltag til at afhjælpe pandemiens negative indvirkning blev udarbejdet i den første halvdel af 2020 og dermed lige før den mest alvorlige effekt af pandemien kunne mærkes i de fleste medlemsstater. Derfor kunne man overveje en evaluering af relevansen og tilstrækkeligheden af de vedtagne tiltag. Planlægning spiller en central rolle i foregribelse og vil fortsat gøre det muligt at reagere i henhold til den nye virkelighed, som pandemien har skabt, og som langt fra er overstået, hvorfor permanent planlægning er nødvendig.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU sætter pris på Kommissionens offentliggørelse af syv flagskibsinitiativer, der skal fungere som rettesnor for den praktiske gennemførelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten i de enkelte medlemsstater. Det er meget vigtigt, at disse initiativer stemmer overens med de udfordringer og prioriteter, der blev kortlagt for genopretningen efter covid-19 i Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet.

⁽³⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227.

⁽⁴⁾ EUT C 429 af 11.12.2020, s. 227, og EØSU's initiativudtalelse om »omarbejdning af EU's finanspolitiske ramme med henblik på en bæredygtig genopretning og en retfærdig omstilling« (ECO/553). Se side 10 i denne EUT.

4.2. EØSU anerkender den meget støttende rolle, som Den Europæiske Investeringsbanks paneuropæiske garantifond har spillet for beskyttelse og fremme af erhvervslivet i euroområdet og EU som helhed.

4.3. For så vidt angår genopretningen foreslår EØSU, at der fokuseres på økonomisk vækst og social retfærdighed, hvilket vil blive omsat til højere indkomst og BNP. En bæredygtig finanspolitisk kurs, der har til formål at mindske byrden for kommende generationer og begrænse de risici, der er forbundet med højere renter eller lavere produktion, kræver en større stigning i den økonomiske aktivitet, som kan opnås ved hjælp af a) en styrkelse af de offentlige investeringer og b) reformer, som støtter omstillingen til en grøn og digital økonomi.

4.4. EØSU anerkender og respekterer, at der blev indhentet vigtige erfaringer under den foregående krise, som er blevet brugt til at støtte makroøkonomisk stabilitet. Udvalget er stærkt overbevist om, at erfaringerne fra pandemien konsekvent bør afspejles i løbende reformindsatser, som fokuserer på at reducere den administrative byrde for virksomheder via digitaliseringen af offentlige forvaltninger, af SMV'er og af erhvervslivet som helhed, elektronisk identifikation og mere effektive retssystemer.

Bruxelles, den 20. oktober 2021.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions
Publikationskontor
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA